

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MELHEME-İ DÂNYÂL PEYGAMBER TERCEMESİ
(Giriş – İnceleme – Söz Dizimi – Metin – Sözlük – Tıpkıbasım)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Ersin SİYAMOĞLU

Ana Bilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Vahit TÜRK

Aralık 2021

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MELHEME-İ DÂNYÂL PEYGAMBER TERCEMESİ
(Giriş – İnceleme – Söz Dizimi – Metin – Sözlük – Tıpkıbasım)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ersin SİYAMOĞLU

1900006214

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 10.12.2021

Tezin Savunulduğu Tarih : 27.12.2021

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Vahit TÜRK

Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Vahit TÜRK

Prof. Dr. Ali CİN

Dr. Öğr. Üyesi Emre Berkan YENİ

Aralık 2021

ÖN SÖZ

Geçmişinden az ya da çok haberdar olabilen insanoğlu, bilme isteği ve merak duygusuyla gelecekte de haberdar olabilmeyi arzulamıştır. Bunun için de fallar, rüya tabirleri, kehanetler, melhemeler gibi çeşitli araçlardan yararlanmıştır. Bu araçlardan biri olan ve günümüzde daha çok astronomi ve astroloji sahasına giren melhemeler, çalışmamızın konusunu oluşturmakla birlikte çalışmadaki esas amaç, üzerinde daha önce yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlamadığımız “Melheme-i Dânyâl Peygamber Tercemesi” adlı metnin Eski Anadolu Türkçesi bağlamında ses, şekil ve söz dizimi yönünden incelenmesidir.

Bu amaçla ilk olarak “Giriş” kısmında melheme kültürüne ve melhemelerin atfedildiği Dânyâl peygambere değinilmiştir. Sonrasında ise melheme sahasında yazılmış bilindik eserler verilerek bu edebi türün tarihsel süreci aydınlatılmıştır. Ayrıca çalışmamızın esasını teşkil ettiğinden Eski Anadolu Türkçesinin gelişimi ve genel özelliklerine değinilmiştir. “İnceleme” kısmında ise çeviri yazıya aktarılan metnin ses ve şekil bilgisi yönünden incelemesi yapılmıştır. Yapılan inceleme neticesinde metnin geç dönem Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini barındırdığı tespit edilmiştir. “Söz Dizimi” bölümünde metnimizde yer alan cümleler incelenmiştir. “Metin” kısmında ise Arap harfli metnin bilindik transkripsiyon alfabesi kullanılarak çeviri yazıya aktarımı yapılmıştır. “Sözlük” kısmında okuyucuların metni daha iyi anlamlandırabilmeleri için metinde geçen Arapça, Farsça sözcükler ile Eski Anadolu Türkçesi döneminde kullanılan fakat günümüzde kullanımdan düşmüş bazı Türkçe sözcüklerin açıklamaları verilmiştir. Son olarak ise daha sonraki araştırmacılara kolaylık sağlamak adına metnin özgün halini içeren tıpkı basımı eklenmiştir.

Geçmişten günümüze bilim ve edebiyat dili olan Türkçenin Oğuzca temelinde kurduğu bir yazı dili olan Eski Anadolu Türkçesiyle yazılmış pek çok eser mevcuttur. Bu eserlerden bazıları incelenerek gün yüzüne çıkarılmışsa da incelememize konu olan metin gibi daha pek çok eser araştırmacıları beklemektedir. Binlerce yıllık hafızamıza -Türkçemize- denizde bir damla miktarınca da olsa bu gibi çalışmalarla vefa borcumuzu ödeyebilmek azmindeyiz. Bu azimle çıktığım yolda, ışıyla ufku aydınlatan Türkçe sevdalısı danışman hocam Prof. Dr. Vahit Türk’e, her başvurduğumda sabırla yardımcı olan Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal’a, bugüne değin yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör. Harun Coşkun’a ve tüm eğitim hayatım boyunca ilmi yönden katkılarını gördüğüm kıymetli hocalarıma, ayrıca kaynak metne ulaşmamı sağlayan telif sahibi Türkiye Yazma Eserler Kurumuna teşekkür eder, Türkçeye hizmet için çıktığım bu yolda, hatalarımın beşeriyetime bağışlanmasını dilerim.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	I
KISALTMALAR	VI
TABLO LİSTESİ	VII
ÖZET	VIII
ABSTRACT	IX
1. GİRİŞ	1
1.1. MELHEME KÜLTÜRÜ VE ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ ÜZERİNE	1
1.1.1. Melheme-Melhame Nedir?	1
1.1.2. Melhemelerin Dayandırıldığı Kaynaklar	4
1.1.3. Melheme Sahasında Yazılmış Önemli Eserler	5
1.1.4. Dânyâl Peygamberin Kişiliği ve Melheme Kültürüyle İlgisi	9
1.1.5. <i>Melheme-i Dânyâl Peygamber Tercemesi</i> Adlı Eserin Yapısı ve Anlatım Şeması	12
1.1.6. Eski Anadolu Türkçesinin Oluşumu ve Başlıca Özellikleri	22
1.2. METNİN ÖZELLİKLERİ	28
1.2.1. Şekil ve İçerik Özellikleri	28
1.2.2. Dil Özellikleri	30
1.2.3. İmlâ Özellikleri	32
1.2.4. Metni Oluştururken İzlenen Yol	33
2. İNCELEME	35
2.1. SES BİLGİSİ	35
2.1.1. Ünlüler	35
2.1.1.1. Ünlü Değişimleri	35
2.1.1.1.1. Daralma	35
2.1.1.1.2. Yuvarlaklaşma	36
2.1.1.1.3. Düzleşme	38
2.1.1.2. Ünlü Uyumları	38
2.1.1.3. Ünlü Düşmesi	39

2.1.1.4. Ünlü Türemesi	39
2.1.2. Ünsüzler	40
2.1.2.1. Dudaksılaşma	40
2.1.2.2. Ötümlüleşme	40
2.1.2.3. Sızıcılaşma	41
2.1.2.4. Ünsüz Düşmesi	41
2.1.2.5. Ünsüz Türemesi	41
2.1.2.6. Ünsüz Uyumu	42
2.2. ŞEKİL BİLGİSİ	42
2.2.2. Sözcük Yapımı.....	42
2.2.2.1. Yapım Ekleri	42
a. İsimden İsim Yapım Ekleri	42
b. İsimden Fiil Yapım Ekleri	44
c. Fiilden Fiil Yapım Ekleri.....	44
d. Fiilden İsim Yapım Ekleri.....	46
2.2.3. Sözcük Türleri	47
2.2.3.1. İsimler	47
2.2.3.1.1. İsim Çekimi	47
a. Çokluk Eki	47
b. İyelik Ekleri	48
c. Hal Ekleri.....	48
2.2.3.1.2. İsim ve İsim Soylu Sözcüklerde Birleşme	51
2.2.3.2. Zamirler.....	51
a. Kişi Zamirleri	51
b. İşaret Zamirleri	51
c. Dönüşlülük Zamiri.....	51
d. Belirsizlik Zamirleri	52
e. Soru Zamirleri	52
f. Bağlama Zamirleri	52
2.2.3.3. Sıfatlar	52
a. Niteleme Sıfatları.....	52
b. Karşılaştırma Sıfatları	52
c. İşaret Sıfatları	52
d. Belirsizlik Sıfatları	53

e. Soru Sıfatları.....	53
f. Sayı Sıfatları.....	53
2.2.2.4. Zarflar	53
a. Yer Zarfları.....	53
b. Zaman Zarfları.....	53
c. Miktar Zarfları	53
d. Durum Zarfları	54
e. Soru Zarfları	54
2.2.2.5. Edatlar	54
2.2.2.5.1. Ünlem Edatları	54
2.2.2.5.2. Bağlama Edatları	54
2.2.2.5.3. Son Çekim Edatları	55
2.2.2.6. Fiilimsiler.....	57
2.2.2.7. Fiiller ve Fiil Çekimleri	59
2.2.2.7.1. Kişi Ekleri	59
2.2.2.7.2. Fiil Çekimleri	61
2.2.2.7.2.1. Basit Zamanlı Fiillerin Çekimi.....	61
a. Bildirme Kipleri	61
b. Tasarlama Kipleri	62
2.2.2.7.2.2. Birleşik Çekimler.....	62
a. Birleşik Zamanlı Fiiller.....	62
b. Birleşik Fiiller.....	63
c. Yardımcı Fiiller.....	63
2.2.2.8. Ek Fiil.....	65
3. SÖZ DİZİMİ.....	66
3.1. YAPILARINA GÖRE CÜMLELER	66
3.1.1. Basit Cümle	66
3.1.2. Birleşik Cümle	67
a. Şartlı Birleşik Cümle.....	67
b. İç içe Birleşik Cümle	68
3.1.3. Bağlı Cümle	71
a. Sıralı Bağlı Cümle.....	71
b. Açıklamalı Bağlı Cümle	73
3.1.4. Eksiltili Cümle	73

3.2. YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER	75
3.2.1. Fiil Cümlesi	75
3.2.2. İsim Cümlesi	76
3.3. YÜKLEMİN YERİNE GÖRE CÜMLELER	78
3.3.1. Kurallı (Düz) Cümle	78
3.3.2. Devrik Cümleler	78
3.4. CÜMLELERİN ANLAM ÖZELLİKLERİ	79
3.4.1. Olumlu Cümleler	79
3.4.2. Olumsuz Cümleler	81
3.4.3. Soru Cümleleri	82
SONUÇ	84
METİN	90
KAYNAKÇA	160
SÖZLÜK	163
TIPKI BASIM	170

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
bkz	: Bakınız
çev.	: Çeviren
Erm.	: Ermenice
ET	: Eski Türkçe
EAT	: Eski Anadolu Türkçesi
Far.	: Farsça
Lat.	: Latince
m	: Miladî
M.Ö.	: Milattan Önce
ö.	: Örnek
Öz. i.	: Özel isim
T.	: Türkçe
TDK	: Türk Dil Kurumu
Yun.	: Yunanca
yy	: Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo 1	Melhemenin Anlatım Şeması	17-19
Tablo 2	Melhemenin İçerik Şeması.....	19-21
Tablo 3	Yapılarına Göre Cümleler.....	74-75
Tablo 4	Yüklemin Türüne Göre Cümleler.....	77
Tablo 5	Yüklemin Yerine Göre Cümleler	79
Tablo 6	Anlam Özelliklerine Göre Cümleler	83

Üniversitesi : T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Vahit TÜRK
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Aralık 2021

ÖZET

MELHEME-İ DÂNYÂL PEYGAMBER TERCEMESİ

(Giriş – İnceleme – Söz Dizimi – Metin – Sözlük – Tıpkıbasım)

Ersin SİYAMOĞLU

Sözlük anlamı kanlı savaş ve bozgun; terim anlamı ise gelecekte yaşanacak savaş, afet, kıtlık, bolluk gibi olaylar hakkında bilgi vermek olan melhemeler, dayanak olarak aldığı doğa olaylarını yaşanmış tecrübelerle de birleştirip geleceğe dair tahminlerin yapıldığı yazınsal türlerdir. Bu tahminler yapılırken de melhemelerin Dânyâl peygamberden kaldığının belirtilmesi, onların hem inandırıcılıklarını arttırmış hem de yüzyıllar boyu rağbet görmelerini sağlamıştır.

Edebiyatımızda ilk olarak Selçuklular döneminde görülen melhemelerin kaynağı Arapça yazılmış olan “Kânûnû’l-edeb” adlı melhemenin Ebu’l Fazl tarafından “Usûsü’l-melâhim” adıyla Farsça yapılmış çevirisidir. Selçuklular döneminde edebiyat dilinin Farsça olması, melhemelerin Türkçe yazılmasını biraz geciktirse de kısa zaman içinde devlet yöneticileri tarafından dahi rağbet görmeleriyle Türkçeye de çevirileri yapılmıştır. Bunlar arasında Yazıcı Salih’in (Selahaddin) Şemsiyye’si, Cevrî’nin melhemesi, Yazıcıoğlu Ahmed Bîcan’ın melhemesi gibi çok bilindik melhemeler olduğu gibi bizim çalışmamıza konu olan eser gibi Ebu’l Fazl’ın Farsça eserine dayanan fakat yazarı ya da müstensihî bilinmeyen onlarca melheme de vardır.

Çalışmamıza konu olan melheme, “Melheme-i Dânyâl Peygamber Tercemesi” adı ve “06 Mil Yz A 2010/1” demirbaş numarasıyla Ankara-Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonunda 104 DVD numarasıyla kayıtlıdır. Eser üzerine yaptığımız çalışma giriş, inceleme, söz dizimi, metin, sözlük ve tıpkıbasım olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında melheme kültürüne değinildikten sonra çeviri yazısını verdiğimiz eserin, Eski Anadolu Türkçesi ses ve şekil özellikleri bağlamında incelemesi yapılmış ve söz dizimi özellikleri verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Melheme, Dânyâl peygamber, Ebu’l Fazl, Eski Anadolu Türkçesi.

University : T.C. Istanbul Kültür University
Institute : Institute of Graduate Studies
Department : Turkish Language and Literature
Program : Turkish Language and Literature
Supervisor : Prof. Dr. Vahit TÜRK
Degree Awarded and Date : MA – December 2021

ABSTRACT

MELHEME-I DÂNYÂL PROPHET TRANSLATION

(Introduction – Review – Syntax – Text – Dictionary – Facsimile)

Ersin SİYAMOĞLU

The lexical meaning of bloody war and defeat; the term meaning of giving information about future events such as war, disaster, famine, abundance, etc. “melhemes” are literary genres in which predictions about the future are made by combining natural events, which are taken as a basis, with lived experiences. While making these predictions, it was stated that the melhems were inherited from the prophet Daniel, which both increased their credibility and made them popular for centuries.

The source of the melhems, which were first seen in our literature during the Seljuk period, is the Persian translation of the melhem called "Kânûnû'l-edeb", which was written in Arabic, by Ebu'l Fazl with the name "Usûsû'l-melâhim". Although the language of literature was Persian during the Seljuk period, it delayed the writing of the melhems in Turkish, but Turkish translations of the melhems, which were popular even by the state administrators, were made in a short time. Among them, there are well-known melhems such as Yazıcı Salih's (Selahaddin) Şemsiyye, Cevrî's melhem, Yazıcıoğlu Ahmed Bîcan's, as well as the melhem that is the subject of our study, which is based on Ebu'l Fazl's Persian work but is not written by its author or a copyist. There are also dozens of unknown ointments.

The melhem, which is the subject of our study, is registered with the name "Melheme-i Dânyâl Prophet Translation" and with the fixture number "06 Mil Yz A 2010/1" in the Ankara-National Library Manuscripts Collection with DVD number 104. Our study on the work consists of five parts: introduction, analysis, text, dictionary and facsimile. After mentioning the melheme culture in the introduction, our text, which we have given the translation, has been examined in the context of Old Anatolian Turkish sound and morphological features.

Keywords: Melheme, Prophet Daniel, Ebu'l Fazl, Old Anatolian Turkis

1. GİRİŞ

1.1. MELHEME KÜLTÜRÜ VE ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ ÜZERİNE

1.1.1. Melheme-Melhame Nedir?

Sözlük anlamı “kanlı savaş” (Devellioğlu, 2010:705) olan melhemenin, terim olarak anlamı ise “gelecekte vuku bulacak savaş ve benzeri olayları haber verme veya bu haberlerin yazıldığı eserler” (Boyras, 2000:15)’ dir. Melhemelerdeki temel prensip doğa olaylarını, ay, güneş ve yıldızları kullanarak gelecekte yaşanacak önemli olayları bildirmektir. Bir başka ifadeyle “aslında ‘melhame’ (Arapça; çoğulu melâhim) büyük kayıplarla veya bozgunlarla sonuçlanan çatışma ya da savaş demektir; fakat bir terim olarak, özellikle astronomik ve meteorolojik olgulardan -Dâniyâl peygamber söz konusu olduğunda rüyalardan ve rüyetlerden- yararlanmak suretiyle bir sultanın, bir toplum veya topluluğun ve bir devletin geleceğine ilişkin kehânetlerde bulunma anlamına gelir.” (Demir, 1999: 431).

Tıpkı günümüzde olduğu gibi geçmişte de gelecekte haberdar olma çabasında olan insanoğlu, bu amaçla çeşitli alanlara yönelerek bir arayış içine girmiştir. Haber alma ve bazı olayları önceden kestirebilmenin, günümüzde dahi ne kadar önemli olduğunu düşünürsek iletişimin, ulaşımın ve teknolojik imkanların bugünden çok daha sınırlı olduğu zamanlarda insanların gelecekte haber alabilme çabalarını daha iyi anlamlandırabiliriz. Yağmurun az ya da çok yağması, rüzgarın şiddetli esmesi, ekinlerin bereketli olması gibi olayların günlük hayatı günümüzden çok daha fazla etkilediği o dönemlerde, gelecekte haber alabilmek aslında hayatta kalabilmek için tedbir geliştirmek demektir. Bu sebeple başta devlet yöneticileri olmak üzere insanların çoğu tabirlere, fallara, kehanetlere ve metnimizde olduğu gibi melhemelere çok fazla rağbet göstermiştir.

Gelecekte haber alabilmek için başvuru ve daima ilgiyle yaklaşılan bu alanların amaçları aynı olsa da kullandıkları araçlar farklı farklıdır. Örneğin tabirnameler araç olarak daha çok “rüya”yı kullanır. “Sözlükte ‘görmek’ anlamındaki

rü'yet kökünden türeyen rü'yâ kelimesi uyku sırasında zihinde beliren görüntülerin bütünü (düş) ifade eder. Sözlük anlamı aynı olan hulm (çoğulu ahlâm) ise daha çok korkunç düşler için kullanılır. Hz. Peygamber, “Rüya Allah’tan, hulm ise şeytandandır” demiştir.” (Çelebi, 2008: 309-310) Diğer dinlerde ve inançlarda olduğu gibi İslam dininde de önemli bir yere sahip olan rüya için “Kur’ân-ı Kerîm’de Hz. Yûsuf’a rüya yorumunun öğretildiği (Yûsuf 12/6, 21), Hz. İbrâhim ile Ya’kûb ve Yûsuf’un gördükleri rüyaları tabir edip ona göre hareket ettikleri (Yûsuf 12/4-6; es-Sâffât 37/102) belirtilir. Hz. Yûsuf’un rüyasını babası Ya’kûb’un yorumlaması, Hz. Yûsuf’un zindandayken iki gencin ve daha sonra Mısır kralının rüyalarını tabir edişi de Kur’an’da haber verilmektedir (Yûsuf 12/6, 36-37, 41-49, 100). Resûl-i Ekrem’e ilk vahyin sâlih rüya şeklinde gelmesi hadis kitaplarında da rüya ve tabirin yer almasına vesile olmuştur.” (Gökyay, Coşkun 2010: 331-333).

Türklerin İslam öncesi dönemlerde de rüya yorumlamaya değer verdikleri bilinir. Bu hususta, barındırdığı zengin dil hazinesiyle yazıldığı dönemin çok daha öncesini bizlere sunan Divanü Lûgati’t-Türk’e bakmak dahi kafi gelecektir. Zira “tüş: tüş yordı” (Atalay, 2018: 125) şeklinde karşımıza çıkan ifade, eserin yazıldığı zamanda asırlar öncesinden gelen bir geleneğin yansımasıdır. Görüldüğü üzere hem dinî hem de beşerî kaynaklarda rüya, gelecekle ilgili bilgiler içerebileceğinden çok önemsenen bir alan olmuştur. İşte bu sebeple “rüyâ ile gerçek hayat arasında kurulan bağı anlatmak, rüyada geleceğe dair verildiğine inanılan ipuçlarını insanlara açıklamak için Arapça, Farsça ve Türkçe olmak üzere pek çok ta’bir-nâme kaleme alınmıştır.” (Fidan, 2019: 118-130).

Rüyalar gibi gelecekte haber alabilmek için kullanılan bir diğer araç ise faldır. “Arapça’da fâl (fe’l) “uğur ve uğurlu şeyleri gösteren simge” anlamına gelir.” (Aydın, 1995: 134-138). İnsanlar, kaderleriyle ilgili bilgilere ulaşmaya çalışırken kullandıkları argümanlara göre yıldız falı, el falı, kuş falı, kağıt falı gibi çeşitli isimler alan fallara başvurmuştur. Araçlar farklı olsa da amacın aynı olduğu bu uygulamalar, İslam dininde uygun bulunmamasına rağmen insanın merak unsuru onların hep diri kalmasına neden olmuştur. İslam öncesi dönemlerde “ırk” adıyla karşımıza çıkan fal, “falcılık, kahinlik ve bir kimsenin kalbindekini bilme” (Atalay, 2018: 42) anlamlarıyla yüzyıllar boyunca insanoğlunun gelecek hakkında bilgi alabilmek için kullandığı bir araç olarak bugünlere kadar ulaşmıştır.

İnsanoğlunun gelecek hakkında bilgi almayı amaçladığı bir diğer araç ise kehanetlerdir. “Kehanetlerin en temel amacı tanrılarla iletişim kurarak onların ne yönde hüküm verdiklerini öğrenebilmek olmuştur. Yani insanlar gelecekte karşılaşabilecekleri olayları henüz gerçekleşmeden kehanetler vasıtasıyla öğrenebileceklerine inanmışlardır.” (Erdem, 2020: 6). Bunu yaparken de tanrılarla insanların arasında iletişimi, kahinler aracılığıyla kurmuşlardır. Devlet yöneticilerinin sıklıkla danışman olarak atadıkları bu kahinler, halk tarafından da büyük itibar görmekteydi. Çünkü onlar gelecekte haber verme yetisine sahip böylelikle de toplumların kaderlerine tesir edebilen kutsal kişilerdi.

Görüldüğü üzere tarihsel süreçte melhemelere, rüya yorumlarına, fallara, kehanetlere çeşitli toplumlar değer vermiştir. Bu durumun temelinde, yukarıda da bahsettiğimiz üzere insanoğlunun gelecekte haber alabilme isteği yatmaktadır. Zira geçmişine dair bazı şeyleri bir şekilde öğrenebilen insanoğlunun geleceğinden de haber alma isteği gayet doğaldır.

Metnimize konu olan melhemeler de bu açıdan değerlendirildiğinde varlık sebepleri daha net anlaşılacaktır. Fakat melhemelerin fal, kehanet, rüya yorumu gibi faaliyetlerden önemli farkları vardır. Bu farkların başında melhemelerin gelecekte haber alabilmek için kullandıkları araçlar gelmektedir. Şöyle ki melhemeler gelecekle ilgili yorumlarını doğa olaylarına, aya, güneşe ya da yıldızlara bakarak yapar. Bu da onu faldan, kehanetten ya da rüya yorumundan ayırır.

Melhemelerin diğer farkı ise tahminlerinde zaman sınırının olmamasıdır. Örneğin bahsedilen ayda bir şimşek çakmasının sonuçları hakkındaki tahminler, yüz yıl sonrasında aynı ayda aynı olay yaşanmışsa geçerliliğini korur. Yine melhemelerin diğer türlere göre daha derli toplu oluşu ve çoğunun yazılı eserler halinde elimizde bulunuşu da onların önemli farklarından. “İşte sıraladığımız bütün bu farklı ve benzer yönler dikkate alındığında melhemenin tam olarak fal veya kehanet dairelerinden birine dâhil edilemediğini söyleyebiliriz. Buna göre melheme, ikisinin arasında -bazen fala, kimi zaman da kehanete yakın- kendisine has özellikleri ve sistemi olan, insan topluluklarının ve coğrafyaların geleceği hakkında bilgiler sunan bir eser türüdür.” (Boyraz, 2000: 5)

1.1.2. Melhemelerin Dayandırıldığı Kaynaklar

Metnimizde olduğu gibi birçok melhemenin giriş kısmında “bu kitâb melheme-i dânyâl peygamberden kalmıştır. (metin 2b/10,11)” gibi bir ifade yer almaktadır. Bu ifadeyle melheme geleneğinin, rüyaları yorumlayıp gelecekte haber verebilme yetisine sahip olan Dânyâl peygamberden miras kaldığına işaret edilir.

Kaynağının bir peygambere dayandırılması her şeyden önce melhemelerin dini yönden de önemsenmesi gereğine işarettir. Dânyâl peygamberden kalan bu melhemeyi, gökler hakkında insanlara ilk bilgileri verdiği inanan ve Müslümanlarca İdris peygamber olduğu düşünülen Hermes’in -metnimizde “hürümüz” olarak harekelenmiştir-, İran hükümdarlarından Adil mahlasıyla ünlenen Nûşirevân’ın veziri ve bilicisi Büzürcmihr’in ve İskender’in nedimi olarak bilinen Vâlîs’in -metnimizde “ubas hekim” olarak anılır- tecrübe ettiği belirtilir. Yani Dânyâl peygamberden kalan melhemedeki bilgileri Hermes, Büzürcmihr ve Vâlîs tecrübe etmiş, böylece doğrulukları kesinleşmiştir. Son olarak da bu bilgileri, Hz. Muhammed’in soyundan gelen, gelecekte haber verdiği inanan cefr ilmine vakıf ve Câferî fıkhnın kurucusu olan Câfer-i Sadık’ın “muhtasar kıldığı” yani derleyip topladığı ve özetlediği belirtilir.

Görüldüğü üzere melheme ilmi ilk olarak Dânyâl peygambere ondan Hermes, Büzürcmihr, Vâlîs ve Câfer-i Sâdık’a dayandırılır. Bu dayanaklandırmanın gerçekliği pek bilinmese de amacının ne olduğu tahmin edilebilir. Öyle ki bir peygamberden miras kalması, daha sonra da hem Doğu dünyasında hem de Batı dünyasında önemli kimselerce tecrübe edildiğine ve özetlendiğine işaret edilmesi, onu hem kutsamış hem de ilmi olarak önemli bir mertebeye çıkarmıştır. Bu da eserin daha çok kişiye ulaşarak saygınlık kazanmasını, belki de müellif ya da müstensihlerinin lütuf ve ihsan görmesini sağlamıştır.

Türk edebiyatına melhemeler, Farsça eserler kanalıyla geçmiştir. Fars edebiyatına da Arapça eserlerle giren melhemeler, -daha geniş ifadeyle gelecekte haber alabilmek adına yapılan faaliyetler- aslında bölgesel olarak Sümerler, Asurlar ve Hititlerden bu yana gelen bir gelenektir. Bu gelenek, nihayetinde farklı türleri doğurdu, melheme de bu türlerden biri oldu.

Melheme sahasında anılan ilk eser Arapça yazılmış olan “Kânûnü’l-edeb”dir. Bu eseri Farsçaya “Ebu’l- Fazl Kemaleddin Hüseyin Hubeyş bin İbrahim bin Muhammed Et-Tiflisî çevirmiştir. Ebu’l Fazl’ın ‘Usûsü’l-Melâhim’ adını verdiği eserinin önsöz mahiyetindeki bölümünden anladığımız kadarıyla Ebu’l-Fazl, hükümdarların ve büyük zatların melheme kitabına çok rağbet ettiğini görmüş, melhemeyi ‘Kânûnü’l-Edeb’den faydalanarak Arapçadan Farsçaya mensur olarak çevirmiş ve bu çevirisini de II. Kılıçarslan’a ithaf etmiştir.” (Boyras, 2000: 29). “Anadolu Selçuklu dönemi (1077-1308) tabip ve münecimi olarak tanınan yazar, tıp alanında öne çıkan Takvîmü’l-edviyyeti’l-müfrede ve astroloji alanında en çok bilinen Kitâbü medhali’n-nücûm ve Usûlü’l-melâhim adlı eserleriyle” (Dihhudâ, 1330: 263-264’ten aktaran; Uzun, 2019: 151-178) tanınmaktadır. Ebu’l Fazl’ın bu eserini Selçuklu sultanına sunmasıyla da melheme geleneğinin Selçuklulardan beridir Türkler arasında bilindiği anlaşılmaktadır.

Buradan hareketle şunu diyebiliriz ki Türk edebiyatında melheme geleneği, Ebu’l-Fazl’ın Arapça Kânûnü’l-Edeb adlı eserden yararlanarak yazdığı Farsça “Usûsü’l-Melâhim” adlı eserine dayanır. İncelemiş olduğumuz *Melheme-i Dânyâl Peygamber Tercemesi* gibi diğer birçok melheme de bu geleneğe dayanmakta olup eserlerin mukaddime kısımlarında genellikle Ebu’l Fazl ve eserine değinilmektedir.

1.1.3. Melheme Sahasında Yazılmış Önemli Eserler

Yukarıda da belirttiğimiz üzere bu alanda yazılan ilk eser Arapça olup Kânûnü’l-Edeb adını taşımaktadır. Fakat Türk edebiyatını tesiri altına alan eser bu değil, bu eserin Ebû’l-Fazl tarafından Farsça yapılan tercümesidir. İncelediğimiz eser dâhil olmakla birlikte çoğu melheme, kendine kaynak olarak bu eseri seçmiştir. Manzum ya da mensur şekilde yazılarak günümüze ulaşan müellifleri belli bazı melhemeleri şöyle sıralayabiliriz.

- *Yazıcı Salih’in (Selahaddin) Şemsiyye’si*

Yazıcı Salih 14. yy.ın ikinci yarısı ile 15. yy.ın ilk yarısında yaşamış bir Türk mesnevi yazarıdır. Hakkında hiçbir bilgi bulunmayan Süleyman adlı bir zatın oğludur. Yazıcıoğlu Mehmed ile Ahmed Bican’ın babasıdır. Bu zatların “Yazıcızade, Yazıcıoğlu” diye anılması bundandır. Ailenin, menşeinin neresi olduğu kesin olarak bilinmemekle beraber Ankara civarında olduğu tahmin edilmektedir. Gelibolu’ya

yerleşip burada yaşamışlardır.” (Yeni Türk Ansiklopedisi 1981:4736’dan aktaran; Sevinç, 1999:15).

Yazıcı Salih tarafından manzum olarak yazılan bu eser “Anadolu’da astroloji üzerine kaleme alındığı bilinen ilk Türkçe mesnevidir. Eserin başında 811 (1408-1409) yılında yazılarak İskender b. Hacı Paşa’ya sunulduğu kaydedilmektedir. “Fâilâtün fâilâtün fâilün” kalıbıyla yazılan mesnevi, didaktik amaçla ve sade bir dille kaleme alınmış, Anadolu Türkçesi’nin ilk dönemine ait önemli bir eserdir. 3900-4700 arasında beyit ihtiva eden mesnevi üç bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölüm tevhid, na’t, mi’râciyye ve sebeb-i te’liften oluşur. İkinci bölüm eserin asıl kısmı olup her biri bir aya tekabül eden on iki babdan meydana gelir. Her babda çeşitli konulara dair yirmi beş fasıl bulunmaktadır. Bablarda o ayda ve günlerde meydana gelebilecek olaylar halk inanışlarından ve eskilere ait tecrübelerden faydalanılarak önceden haber verilir. Eserin son bölümünde ayın üç özelliğiyle ilgili (yirmi sekiz menzil) bilgiler yer almaktadır.” (Batur, 2013: 360-361).

Anadolu sahasında Türkçe yazılan ilk melheme olması açısından önemli olan bu eser, içerik ve anlatım şeması bakımından kendine Ebu’l-Fazl’ın “Usûsü’l-Melâhim” adlı eserini örnek almıştır.

- ***Cevrî’nin Melhemesi***

“Cevrî, Cevrî Çelebi, Cevrî Dede diye anılan şairin asıl adı İbrâhim’dir. 1039’da (1629) reîsülettıbbâ olan Emîr Çelebi için istinsah ettiği bir Meşnevî nüshasının sonuna düşürdüğü tarih mısraının gösterdiği 1029 (1620) yılında yirmi beş yaşında olduğu düşünülürse 1004-1009 (1595-1600) yılları arasında doğduğunu söylemek mümkündür.” (Ayan, 1993: 460-461).

Mevlevî bir şair olan Cevrî, Dîvân-ı Hümâyûn’da katiplik yaptıysa da daha sonra istifa etmiştir. Hattatlık dersleri de alan Cevrî geçimini el yazması eserleri istinsah etmekle sağlamıştır. Hattının güzelliği öylesine meşhur olmuştur ki padişahların dahi kütüphanelerinde Cevrî hattıyla yazılmış eserler büyük değer görmüştür.

Cevrî’nin en bilindik eseri melhemesidir. Bu eser, “Farsça eserden çevrilen Yazıcı Selahaddin’e ait Şemsiyye’ nin Cevrî tarafından yeniden kaleme alınmasıyla oluşmuş bir eserdir.” (Akkuş, 2001:8). Kendisinin Yazıcı Selahaddin’den daha başarılı

bir şekilde bu çeviriyi yapabileceği iddiasıyla Cevrî, içeriği değiştirmemekle birlikte vezni değiştirmiş ve bazı bölümleri de çıkarmıştır. Eser üç defa basılmışsa da Osmanlı'nın son dönemlerinde yasaklanmıştır.

- ***Yazıcıoğlu Ahmed Bîcan'nın Melhemesi***

“XV. yüzyılda yaşayan Türk âlim, mutasavvıf, mütercim ve nâsirlerindendir. Yazıcıoğlu, Yazıcızâde veya nâdiren İbnü'l-Kâtib (Ahmed) dahi denilmekle beraber daha çok Bîcan lakabıyla meşhur olmuştur. Muhammediyye adlı manzum eseriyle tanınan Yazıcıoğlu Mehmed'in (ö. 855/1451) küçük kardeşidir. Babaları, Yazıcı (Kâtib) Sâlih'tir (Sâlihüddin ?).” (Çelebioğlu, 1989: 49-51).

Babası Yazıcı Selahaddin'in Şemsiyye adlı manzum esrini, 1466 yılında manzum ve mensur olarak yeniden yazmıştır. Daha iyi anlaşılması için bu yolu seçtiğini belirten Bîcan, fasıllara nişan diyerek kendince yorumlar da eklemiştir. Ayrıca eserin sonunda kitabına ad olarak “Bostanü'l-Hakayık”ı seçtiğini de belirtmiştir. Yazıcı Selahaddin ve Cevri'nin melhemesi kadar olmasa da Bîcan'ın eserinin birden çok yazma nüshası vardır.

- ***Ebrî Hoca İbn Adil'in Melhemesi***

“Hayatı hakkında herhangi bir bilgi bulamadığımız Ebrî Hoca İbn Âdil'in melhemesi mensur olup “İhtiyârât fi'n-Nücüm”, Melhame Ma'a Nücüm”, Melheme-i İbn Âdil” ve İhtiyârât-ı Külliye” gibi çeşitli adlarla anılmaktadır. Eserin “dibâce”sinde adının “Ebri Hacı Adil” olduğunu belirten müellifin buradaki sözlerinden anladığımız kadarıyla eser, “hikmet” ve yıldızbilim kitaplarından derlenen bilgilerin Türkçeye çevrilmesiyle oluşmuştur.” (Boyras, 2000: 70).

Çeşitli kaynaklardan istifade edip bu kaynakları Türkçeye tercüme eden Ebrî Hoca İbn Âdil'in eseri, içerik ve anlatım şeması olarak diğer melhemelere benzemekle birlikte müstakil bir melheme olarak kabul edilmemektedir.

- ***Melheme-i Şeyh Vefâ***

Konya'da doğup 1491 yılında İstanbul'da vefat eden Şeyh Vefâ'nın türbesi, adını ondan alan Vefâ semtindedir. Fatih Sultan Mehmet döneminde yaşamış olan Şeyh Vefâ, sahip olduğu ilim sayesinde halkın üzerinde büyük tesire sahip olmuş fakat aynı ölçüde devlet yönetiminde bulunan kimselerle de arasına mesafe koymuştur. Öyle

ki Fatih'in sohbetlerine katılma isteğine dahi kayıtsız kaldığı rivayet edilir. Yine Fatih Sultan Mehmed'in cenaze namazını kıldırıldığı, kendi cenazesine de bizzat Fatih'in oğlu II. Beyazıd'ın katıldığı hakkındaki diğer rivayetlerdendir.

Şeyh Vefâ'ya nispet edilen eserler arasında adıyla anılan bir melheme de vardır. Mart ayıyla başlayıp şubat ayıyla biten melheme, yılın on iki ayı esas alındığından diğer melhemelerde de olduğu gibi on iki bölüme ayrılmıştır. Fakat burada göze çarpan husus melhemenin mart ayıyla başlatılmasıdır. Zira genel olarak diğer melhemeler, yılın başlangıç ayı olarak ekim ayını kabul edip melhemeyi buradan başlatılırken Şeyh Vefâ, yılın ilk ayını Mart olarak kabul etmiş olacak ki melhemesini bu ayda başlatmıştır. Bu durum da Türk kültüründe yeni yılın başlangıcı olarak kabul edilen 21 Mart'ı akıllara getirmektedir. Bundan başka Şeyh Vefâ'nın melhemesi diğer melhemelerde olduğu gibi ay tutulması, güneş tutulması, yıldız dökülmesi, yıldırım inmesi, katı yel esmesi gibi astrolojik olayların milletler, coğrafyalar, hayvanlar ve ekinler üzerindeki muhtemel etkilerine değinir.

Ancak Şeyh Vefâ'nın bu eserinin ona ait olup olmadığı konusunda bazı soru işaretleri vardır. Nitekim “eserin 31a/17. satırında geçen ‘ve mâh-ı mezbûraya vâki’ olan dört nev’ üzerinedür, melheme idüğü Şeyh Vefâ’nuñ olmak üzere yigirmi altı nev’ üzeredür.’ cümlesi eserin bir derleme niteliğinde olup Şeyh Vefâ tarafından değil bir başkası tarafından kaleme alındığı şüphesi uyanmaktadır.” Ancak yine de “yabancı kelimeler için Türkçe karşılıklar teklif ediyor olması yönüyle önemli bir kaynaktır.” (Atasoy, 2001: 9)

- *Kitâbü'l-Mülhime*

Mütercimi Mustafa Nâmî Efendi hakkında yeterli bilgi bulamadığımız “Kitâbü'l-Mülhime, XIX. yüzyılda I. Abdülmecid (1839-1861) döneminde tercüme yoluyla yazılmış bir eserdir. Mütercim eserin tercüme tarihini, metnin sonunda kendi adını yazdıktan sonra vermiştir. Mütercimin verdiği bu tarih ise 1277/1860 yılıdır. Eserin Farsçadan Türkçeye tercüme edildiği bilgisi” (Yurtseven, 2013: 12) giriş kısmında yer almaktadır. Melheme türünün Türk edebiyatına Farsça eserler kanalıyla girdiğini hatırlarsak bu durum daha iyi anlaşılacaktır.

Ayrıca melhemenin göze çarpan bir diğer yönü, tıpkı Melheme-i Şeyh Vefâ'da olduğu gibi yılın başlangıcı olarak mart ayının seçilmiş olmasıdır. Bu durum nevrüz

kutlamalarının Fars kültüründe de Türk kültüründe de yaygın oluşuyla yılbaşı olarak 21 Mart'ın kabul edildiğini göstermektedir.

Müellifi, müstensihî ya da mütercimi belli olan bu gibi melhemelerden başka, çalıştığımız metnimizde de olduğu gibi yazarının, çoğaltanının ya da tercüme edeninin belli olmadığı başka melhemeler de vardır. (Bkz. Boyraz, 2000: 80). Fakat her ne kadar yazarları değişse de melhemelerdeki temel içeriğin ve anlatım şemasının, Ebu'l-Fazl'ın Arapça Kânûnü'l-Edeb'den Farsçaya çevirdiği “Usûsü'l-Melâhim” adlı eserine dayandığı açıktır. Dolayısıyla incelemiş olduğumuz eser gibi diğer melhemeler de Türk edebiyatında melhemeciliğin kaynağı olan Ebu'l-Fazl'ın eserinin tercümesi mahiyetindedir. Bu da melhemelerin tek kaynaktan geldiği kanısını güçlendirmektedir.

1.1.4. Dânyâl Peygamberin Kişiliği ve Melheme Kültürüyle İlgisi

“İsrailoğulları peygamberlerinden olduğu rivayet edilen Dânyâl, Hirekyel'in oğludur. Buhtunnasr, Kudüs'ü istila ettiği zaman aldığı esirler arasında Hz. Üzeyir ile Hz. Dânyâl da vardı. Ancak ikinci bir Dânyâl'ın da Nûh ile İbrahim peygamberlerin zamanları arasında yaşadığı rivayet edilir. Hayatı Bâbil'de geçen Hz. Dânyâl'ın, yine orada bir kuyusu vardır. Rivayete göre bu kuyuya Hz. Âdem hikmet sırlarını saklamış ve o hikmeti oradan Hz. Dânyâl çıkarmıştır. Onun için edebiyatta bir hikmet sembolü olarak anılır. Ayrıca remil ilmini onun bulduğuna inanılır.” (Pala, 2002:115). Yine “Dânyâl'in hayatı hakkındaki bilgi, Ahd-i Atîk'te kendisine nisbet edilen Daniel kitabında bulunmaktadır. Bu bilgilere göre Dânyâl, milâttan önce VI. yüzyılda Bâbil sarayında yaşamış bir Yahudi peygamberidir; İsrâiloğulları'nın Yahuda kabilesinden ve kral zürriyetindendir. (Daniel, 1/3-7). Yahuda Kralı Yehoyakim'in (Yoyagîm) saltanatının üçüncü yılında (M.Ö. 606), Buhtunnasr'ın (Nebukadnetsar) Kudüs'ü ilk kuşatması sonunda, henüz ergenlik çağında olan Dânyâl (muhtemelen on dört yaşında) arkadaşları ve diğer esirlerle birlikte Babilonya'ya götürülür. Orada harem ağalarının reisi Aşpenaz'a, ‘kral zürriyetinden ve asilzadelerden, kendilerinde hiçbir kusur olmayan, görünüşleri güzel ve her hikmette anlayışlı ve bilgili ve fenden anlayan gençleri’, ileride saray hizmetinde çalıştırmak için Keldânîler'in yazısını ve dilini öğretmek üzere seçmesi emredilir. Seçilenler arasında, adı Belteşatsar olarak değiştirilen Dânyâl ile arkadaşları da vardır.” (Harman, 1993: 480-481).

Görüldüğü üzere Dânyâl, İsrailoğulları'nın Yahuda kabilesinden, peygamber soyundan bir kimsedir. Babil kralı Buhtunnasr'ın Kudüs'ü ele geçirmesinden sonra yanındaki bazı arkadaşlarıyla birlikte Kudüs'ten Babil'e götürülür ve kendilerine Keldanîlerin dili öğretilir. İlimden ve fenden anlayan ayrıca dış görünüş olarak saraya yaraşır olan bu gençler, saray hizmetinde çalıştırılmak üzere yetiştirilir. Saraydaki bu eğitimi sırasında -daha sonra Buhtunnasr'ın gazabına uğrasa da- Yahudi kültüründe yasak olan bazı yiyecek ve içecekleri içmek istemez ve bir şekilde de bunu harem ağalarına kabul ettirir. Eğitim ise üç yıl sürer.

“Üç yıl geçtikten sonra, Kral Nabukadnetsar rahatsız edici bir rüya görür. Rüyalarda görülen Bâtını işaretlerin yorumunda yetenekli, bilge ve erdemli (sâlih) köle dışında, hiçbir kâhin veya müneccim rüyayı yorumlayamaz. Rüya, iktidarın Bâbil İmparatorluğu'ndan Pers İmparatorluğu'na, ardından Yunan İmparatorluğu'na geçişi ve Tanrısal bir krallığın ortaya çıkışına kadar onu Roma İmparatorluğu'nun takip edişi hakkında gelecekte meydana gelecek önemli olayları açıklamaktadır.” (Alkhaffaf, 2017: 11). Böylece “Dânyâl Babil'de kaldığı süre içerisinde Tanrının ona vermiş olduğu rüyaları yorumlamakla ön plana çıkar ve kral tarafından sarayda görevlendirilir. Sonraki dönemlerde yine Dânyâl, Nebukadnetsar'ın ve onun oğlu Belşatsar'ın çeşitli rüyalarını doğru yorumlamakla, Nebukadnetsar'ın tapmasını istediği heykele tapmadığı için atıldığı alevli fırından sağ salim kurtulmakta ve Med Kralı Darius'dan başkasından ‘Tanrıdan’ dilek dilediği için atıldığı arslanlar çukurundan yara almadan çıkmakla peygamberlik mucizelerini gösterir”. (Boyras, 2000: 34).

Kur'an'da adı geçmemesine karşın Müslümanlar arasında peygamber olarak anılan Dânyâl, rüya tabir etme ve gelecekte yaşanacak savaş vb. gibi önemli olaylar hakkında bilgi vermesi yönünden melhemelerin kaynağı olarak gösterilmektedir. Hatta müelliflerin genel ifadesiyle elde bulunan melhemelerin bizzat ona atfedilen bir melhemeden kaldığı görüşü hakimdir. Bu yönüyle Dânyâl peygamber, Kur'an'da rüya yorumuyla adı anılan Yusuf peygamberden dahi ön plana çıkarılmıştır. Ayrıca Dânyâl peygambere atfedilen bir diğer özellik de bulunduğu yerde yağmur yağması ve bereketin olmasıdır. Diğer melhemelerde olduğu gibi incelediğimiz melhemede de yağmurun yağmasıyla ilgili birçok bâbda bilgi olması, Dânyâl'in ya gerçekten gittiği yere bereketiyle gittiğine ya da astrolojik bilgisi ve yorumlama kabiliyetiyle yağmurun ne zaman yağacağına dair görüşlerinin olduğuna işaretler. Öyle ki bahsedilen

coğrafyalarda yağmur duasını Dânyâl'in hürmetine yapmak bir gelenek haline dönüşmüştür. Bu yönleriyle Dânyâl peygamber, zamanla melheme kültürünün merkezine oturtulmuş ve yazılan eserlerde sıklıkla adı anılır olmuştur.

Dânyâl peygamberin kabriyle ilgili Alkhaffaf Ebrahim'in (2017: 16-17), bildirdiği bir rivayete göre "Ebû'd-Dünyâ, Kitâb'ul-Kubûr'da (Mezarlar Kitabı) peygamberin bir hadisini nakleder: 'Dânyâl, kendisini Muhammed ümmetinin defnetmesi için Rabbine dua etmiştir.' Ebû'd-Dünyâ, Ebû Mûsâ el-Eş'ârî'nin Tuster'i fethettiği zaman bir tabutta Dânyâl'in na'sını bulduğunu söyleyerek peygamberden başka bir hadis nakleder: 'Dânyâl'i bulanı cennetle müjdeleyin.' Onu bulan, kendisine Harkûs denen bir adamdı. Ebû Mûsâ, Dânyâl'in na'sının bulunduğunu Ömer'e bildirdi. Emîr'ul-mü'minîn Ömer, na'sı defnetmelerini ve fitneye düşmemeleri için kabrini insanlardan gizlemelerini emretti. Aynı kıssayı anlatan, ama ek olarak, Dânyâl'in na'sının yanında duran bir kitapla birlikte bulunması, kitabın Ömer'e gönderilmesi ve onun da kitabı (Arap dilinde yazılı olmadığı için) Ka'b'ul-Ahbâr'a vermesinden bahseden başka bir kaynak vardır. Ka'b'a kitabın içinde ne olduğu sorulduğu zaman Ka'b, onu Kur'ân'ı anladığı gibi anladığını söylemiş ve "Onda sîretiniz, işleriniz, dininiz, sözlerinizdeki hatalar ve henüz gerçekleşmemiş şeyler var." demiştir."

Yine bu rivayete çok yakın bir şekilde Dânyâl peygamberin kabrinin Mersin/Tarsus'ta olduğu ifade edilir. Bunula ilgili T.C. Tarsus Kaymakamlığının sitesinde¹ yer alan bilgiye göre "Başkenti Tarsus olan Kilikia Kralı Syenesis, bir kıtlık döneminde, Dânyâl Peygamberi Tarsus'a davet eder, gelişiyile bolluk ve bereket gelir. Bunu gören halk Hz. Dânyâl'in geri gitmesine izin vermez ve ölünceye kadar Tarsus'ta yaşar.

Hiz. Ömer döneminde, İslam kuvvetleri komutanı Ebu'l-Mûsâ Eş'ârî tarafından Tarsus fethedilir. Şehrin imarı sırasında bir sandukaya rastlanır ve sandukada cenazenin parmağında iki aslan arasında bulunan bir çocuk tasvirli yüzük bulunur. Yüzük, Hiz. Ömer'e gönderilir ve üzerindeki iki aslan arasında bulunan çocuk tasvirinden, yüzüğün Dânyâl Peygamber'e ait olduğu kanaatine varılır. Zira bu yüzük üzerindeki tasvir, Peygamberin başından geçen olayın bir sembolü olarak

¹ <http://www.tarsus.gov.tr/makam-i-danyal-camii-danyal-peygamber-turbesi> [E.T.: 20.06.2021]

betimlenmiştir. Hz. Ömer cenazenin çalınmamasını emreder. Komutan Ebu'l Musa'da mezarın çalınmaması için bulunduğu yerin daha derinine gömer ve yakınından geçen Berdan (Kydnos) Çayının yönünü değiştirerek mezarın üzerinden akmasını sağlamıştır.

Tarsus Belediyesi tarafından camide, abdesthane yapmak için başlatılan hafriyat çalışmalarında kemerli bir yapının ortaya çıkması ile 2006-2007 yılları arasında Tarsus Müzesi tarafından Kurtarma Kazısı yapılmıştır.

Kazı çalışmaları sonucunda, Roma Dönemine tarihlenen bir köprü, köprü'nün kuzeyinde 7. yüzyıla tarihlenen, dörtgen planlı, güneyde ve doğuda ikişer pencere açıklığı bulunan ve manastır tonozlu kubbesi 13. yüzyıla tarihlenen bir türbe yapısı ile son cemaat bölümünde tonozlu mezarlar ortaya çıkarılmıştır. Türbenin doğu cephesinde bulunan blok taşın yüzeyinde yedi köşeli yıldız kabartması vardır.”

Sonuç olarak diyebiliriz ki Kudüs'te doğan, Babil'e esir götürülen, rüya yorumlama ve gelecekte yaşanacak bazı olaylardan haber verme gibi özellikleriyle Kral Nebukadnetsar'ın katında değer bulan, daha sonra Babil'in çöküşüyle İranlılara esir düşen fakat tekrar değeri anlaşılan ve rivayete göre birçok yerde sahiplenildiği gibi Tarsus'ta da türbesi bulunan Dânyâl peygamber; astroloji alanıyla ilgili olan melhemelerin atfedildiği kişidir. Zamanla melheme kültürü çerçevesinde verilen eserlerde “Bu kitap Dânyâl peygamberden kalmıştır.” ifadesiyle karşımıza çıkan Dânyâl peygamber, müelliflerce eserlerinin temellendirildiği en önemli kaynak olmuştur.

1.1.5. *Melheme-i Dânyâl Peygamber Tercemesi* Adlı Eserin Yapısı ve Anlatım

Şeması

Melhemeler, birtakım tabiat olaylarına dayanarak gelecekte haber veren metinlerdir. (Boyras, 2000: 51). Bunu da belli bir plan dâhilinde yaparlar.

Dil özelliklerini incelediğimiz *Melheme-i Dânyâl Peygamber Tercemesi* adlı eser, besmeleyle başlayıp Arapça-Farsça bir girişle devam eder. Bu bölümün peşinden “bilgil kim bu kitap melheme-i dânyâl peygamberden kalmıştır” ifadesiyle asıl Türkçe kısım başlar. Bu kısımda ilk olarak Dânyâl peygamberin melhemesini hükema-yı kadim Hürümüz (Hermes), Büzürcmihr ve Ubas Hekim (Vâlis)'in tecrübe ettiği ve Câfer-i Sâdık'ın da tüm bunları toplayıp özetlediğinden bahsedilerek melheme sağlam bir

temele oturtulur. Daha sonra aylar hakkında genel bilgiler verilir ve ayların Türkçedeki karşılıkları şöyle sıralanır.

1. Yaz-ı evvel
2. Orta yaz
3. Son yaz
4. Evvel yay
5. Orta yay
6. Son yay
7. Evvel güz
8. Orta güz
9. Son güz
10. Evvel kış
11. Orta kış
12. Son kış

Daha sonra her ayın bir adı olduğu söylenir ve Rumca ay isimleri aşağıdaki gibi sıralanır.

1. Uḥtūrīs
2. Nūvrīs
3. Dīgūrīs
4. Yanārīs
5. Felvārīs
6. Mārtīs
7. Abrilīs
8. Māyīs
9. Ayūliyūs
10. Yūliyūs²
11. Ağustos
12. Sebiltavris

² Müellif ya da müstensih, giriş kısmında (4a) bu ay ismini atlamıştır. Ancak ileriki sayfalarda (51b) bölüm başlığı olarak zikretmiştir.

Rumca ay isimleri sıralandıktan sonra bu aylar üzerinde hangi doğa olaylarına dikkat edileceği sıralanır. Bu doğa olayları yirmi beş adettir ve her biri aynı zamanda melhemenin bâblarının da isimlerini teşkil etmektedir.

1. Gün tutulmak	14. Yıldırım inse
2. Ay tutulmak	15. Gökden od inse
3. Ay ağılanmak	16. Katı yağmur yağsa
4. Gün ağılanmak	17. Tolu yağsa
5. Ay çalkayun görünmek	18. Havadan kızıl tobrak yağsa
6. Kuyruklu yıldız doğmak	19. Havadan kurbağa ya da sogulcan yağsa
7. Yıldız dökülmek	20. Katı toz kobsa
8. Elegimsagma toğmak	21. Busarık
9. Şimşek belürmek	22. Yel katı esse
10. Gökde kızılık belürse	23. Gök gümlerse
11. Havada acayib şekül belürse	24. Yir gümlerse
12. Havada acayip nesne belürse	25. Zelzele olsa
13. Gök gürlese	

Aylar üzerinde dikkat edilecek doğa olayları sıralandıktan sonra fasıllara geçilir. Fasılların başlıkları ise şöyledir.

1. el-bābü'l-evvelü uḥtūrīs orta güz ya' nī orta güz ay[1]dur süryānīler atında yıl evvelidür otuz bir gündür teṣrin-i evveldir.
2. el-bābü's-sānī nūvrīs ṣon güz aydır ya' nī soṅ güz aydır süryānīler atında teṣrin-i ṣānīdir
3. el-bābü'ṣ-ṣālis dīgūrīs evvel ıṣ ya' nī evvel ıṣ aydır süryānīler dilince kānūn-ı evveldür
4. el-bābü'r-rābi' yanārīs orta ıṣ ya' nī orta ıṣ aydır süryānīler atında kānūn-i āḥirdir.

5. el-bābü'l-hāmis felvārīs süryānīler bu aya şubāt derler şoñ kış ayıdur
6. el-bābü's-sādis mārītīs ilki yaz ilki yaz ayıdur süryānīler bu aya āzer derler rümīler bu aya mārītīs derler
7. el-bābü's-sābi' abrilīs orta yaz orta yaz ayıdur süryānīler bu aya nīsān derler
8. el-bābü's-şāmin māyīs şoñ yaz ya' nī şoñ yaz ayıdur süryānīler bu aya ayār derler
9. el-bābü't-tāsi' ayūliyūs ilki yay ilk yay ayıdur süryānīler bu aya hāzīrān dir rümīler iyūstos derler
10. el-bābü'l-'āşir yūliyūs orta [yay] ayıdur süryānīler bu aya temuz derler rümīler yuliyus derler
11. el-bāb-ü ihdā 'aşere ağıstos şoñ yay ayıdur bu aya süryānīler āb derler rümīler katında ağıstos derler velās dañi derler
12. el-bāb-ü işnā 'aşere sebiltavris ilki güz ayıdur bu aya süryānīler dilince eylül rümīler dilince sibtavris derler

Her bir bölümde yukarıda belirttiğimiz yirmi beş doğa olayı sırasıyla ele alınır ve bu doğa olaylarının yaşandıkları güne, duruma, ülkeye, iklime vb. göre nasıl sonuçlar doğurabileceği üzerinde durulur. Bu sonuçlar ucuzluk, kızılık, husumet vd. gibi yirmi sekiz durum hakkında hükümde bulunur. Tüm bu bölümler bittikten sonra (69a/11) müellif eserini sunduğu kişiden yüce himmetler umduğuna dair ifadelerde bulunur ve sonrasında kan aldirmayı ayın hangi gününde yaparsak bu durumun nasıl sonuçları olabileceğini (69a/15- 70a/7) tek tek sıralar. Devamında konuyla ilgili birkaç beyit söyledikten sonra Arap aylarına geçer (70a/12- 70b/4) ve bu aylarda kaçınıcı günlerin uğursuz olduğunu tek tek sıralayarak adeta yapılacak işlerin sonuçlarıyla ilgili uyarılarda bulunur.

Daha sonra Büzürcmihr'in padişahlara olan nasihatlerine geçeceğine değinir ve Büzürcmihr'in melhemesini yazışıyla ilgili rivayeti verir. Bu bölümde Sultan Bayezid ve Sultan Süleyman Han isimlerini de zikredilerek müellifin eserini hangi dönemlerde yazdığı ya da o dönemlerde yazılmış bir melhemeyi esas aldığı hakkında ipuçları verilir. Bu bölümden sonra “Büzürcmihr hüküm itdi üstadıma sual eyitdim” (71b/1,2) denilerek kendi ağzından Büzürcmihr'e sorular sorar. Büzürcmihr'in burada verdiği cevaplar, aslında İran hükümdarı Nuşirevân için verdiği nasihatlerin bir örneği

niteliğindedir. Zira yukarıda Türk edebiyatında melheme geleneğinin Ebu Fazl'ın Farsça eserine dayandığına değinmiştik. Dolayısıyla elimizdeki melheme gibi diğer tüm melhemeler de Farsça olan bu melhemenin tercümeleri olmalıdır. Bu sebeple İran kültürüne dair isimlerin zikredilmesi gayet doğaldır. Ayrıca melhemelerin ekim ayıyla başlatılmış olması Süryanilerin bu ayı yılın ilk ayı kabul etmeleri sebebiyledir. Fakat bazı melheme müelliflerinin İran-Turan etkisiyle birinci bâb olarak Süryanileri takip etmeyip mart ayını (Nevruz) seçtiğine değinmiştik. Yine melhemelerin sonunda, Büzürcmihr'in Nüşirevân ile soru cevap şeklinde söyleşmesi de zamanla bir gelenek haline dönüşmüştür. Bizim melhememizdeki üsluba bakarak müellifin, Büzürcmihr'i kendi döneminde yaşayan sultanlarla söyleştirmeyi amaçladığı söylenilebilir.

Eserin Büzürcmihr'in nasihatlerini içeren bu bölümünde (71b/2-75b/5) aralara konuyla ilgili beyitler ekleyen müellif-müstensih, tıpkı giriş kısmında olduğu gibi eserinin son kısmını da besmeleyle başlayan ve Arapça devam eden bir bölümle (75a/7- 78a/9) bitirmiştir. Bu bölümde Allah'ın isimlerine, Hz. Muhammed'e salavata ve çeşitli dualara yer verilmiştir. Kitabın en son sayfasında ise daha sonra eklendiği anlaşılan bir beyit yazılıdır.

Bunların yanı sıra eserin içeriğine baktığımızda müellif-müstensih, başta Dânyâl peygamber olmak üzere -bir kısmına giriş kısmında da değindiği- bazı önemli kişilerin adlarını anar ve onların gerek içinde bulunulan ayla ilgili gerekse yaşanan doğa olayıyla ilgili görüşlerine yer verir. Bazı peygamberlerin ölüm tarihlerine hatta günlerine de değinilen bu yerlerde seçilen isimlerin insanlığın ortak mirası olan kişilerden oluşu da melhemelerin her kültür tarafından okunmasını amaçladığını göstermektedir. Bu da bizleri, melhemelerin belirli bir millete ya da kültüre ait olmadığı, yaşanacak olayların tüm insanlığı etkileyeceği düşünüldüğünden kültürler üstü bir üslupla kurgulandığı fakat yine de müellif ya da müstensihinin yaşadığı dönem ve ortamdan izler barındırdığı kanısınıandırmaktadır.

Buraya kadar melhememizin anlatım şemasıyla ilgili olarak değindiklerimizi, bir tablo üzerinde aşağıdaki gibi özetleyebiliriz.

	Rumca Ay İsimleri	Türkçe Karşılıkları	Günü-müzdeki Karşılıkları	Kaç Gün Olduk-ları	Ay İçinde Anılan Önemli Kişiler ve Olaylar
1	Uḥtūrīs	Orta Güz	Ekim	31 gün	- Süryanilere göre yılın ilk ayı kabul edildiğinden melhemelerin çoğu, bu ayla başlamaktadır.
2	Nūvrīs	Ahir Güz	Kasım	30 gün	- Cafer-i Sâdık'a göre bu ayda dolu yağsa ilde eminlik olur. -Ebu'l-Fâzıl'a göre ise kargaşalık ve fitne olur.
3	Dīgūrīs	Evvel Kış	Aralık	31 gün	- Bu ayın 17. günü Dânyâl aleyhisselâm vefat etmiştir. -Dânyâl peygambere göre bu ayda yıldırım düşse yemiş iyi olur, pamuk ucuz ve yaz aylarında sıcaklar olur. -Cafer-i Sâdık'a göre bu ayın yirmi beşinci günü pazar gününe gelse ve yağmur çok yağsa kış yumuşak olur ekin, bağ, bal, iyi olur. - Ebu'l-Fâzıl'a göre bu ayda yıldırım düşse bir ulu kişi öldürülüp malları yağmalanır. Tahıl iyi olur, Mısır vilayetinde ucuzluk olur, Türkistan'da isyancılar çıkar ve iklimi yakıp yıkar.
4	Yanārīs	Orta Kış	Ocak	31 gün	- Bu ayın birinci gününde İsa aleyhisselâm dünyaya gelmiştir. - Ayın birinci günü pazartesiye denk gelse Dânyâl peygambere göre olumsuz şeyler olacaktır. -Cafer-i Sâdık ve Ebu'l-Fâzıl'a göre eğer bu ayın ilk günü perşembe gününe gelse yemiş çok, dirlik, eminlik ve kış ayı yumuşak olur.
5	Felvārīs	Ahir Kış	Şubat	28 gün	- Dânyâl peygambere göre bu ayda, ay tutulsa yıl bereketli geçer. - Cafer-i Sâdık'a göre bu ayda güneş tutulsa yağmur yağar ama yıl kurak olur. Arap ve Fars iklimlerinde huzursuzluk olup vilayetler yıkılır.
6	Mārtīs	Evvel Yaz	Mart	31 gün	- Dânyâl peygambere göre bu ayda, şimşek batı tarafından belirse ekin iyi, dağlar çekirgeli, yıl yağmurlu olur, Babil şahı halkına zulmeder.
7	Abrilīs	Orya Yaz	Nisan	30 gün	- Bu ayın onuncu günü Âdem aleyhisselâm vefat etmiştir. - Dânyâl peygambere göre bu ayda gök ayın on beşinden yirmisine dek gürlerse türlü hastalıklar, sıtmalar olur ve ulu bir kişi ölür. Yine bu ayda çok yel esse köylerde veba olur, sığır kırılır biçin otu iyi olur.

8	Māyīs	Ahir Yaz	Mayıs	31 gün	- Bu ayın birinci günü Eyüp aleyhisselâm vefat etmiştir. - Dânyâl peygambere göre bu ayda güneş tutulsa bir padişah ölür, korku ve cenk çok olur. - Cafer-i Sâdık'a göre bu ayda güneş tutulsa çok fazla savaş olur ve iller yıkılır.
9	Ayūliyūs	İlki Yay	Haziran	30 gün	- Bu ayın yirminci günü İlyas peygamber, yirmi beşinci günü Yahya peygamber doğmuş; yirmi altıncı günü Davut peygamber, yirmi dokuzuncu günü Süleyman peygamber vefat etmiştir. -Dânyâl peygambere göre bu ayın on dokuzunda gök gürlerse beyler arasında düşmanlık, cenk ve fetret olur. Gürlerken dolu yağarsa halkın ahvali iyi, her nesne bol ve ucuz olur. Fakat ayın sonunda gürlerse hüküm gelecek yılda olur. Yine bu ayda çok yel eserse halk iyi; arpa, pamuk az, halkın içinde ihtilaf çok olur. Ayrıca bu ayda batı tarafından gökkuşağı belirse Mısır şahı Rum şahı ile savaş eder. - Cafer-i Sâdık'a göre bu ayda gündüz deprem olsa yemiş çok olur, muhalif yeller eser, kadınların ölümü çok olur, Babil, Horasan ikliminde veba olur.
10	Yūliyūs	Orta Yay	Temmuz	31 gün	-Dânyâl peygambere göre bu ayda gökkuşağı doğudan görünse Hicaz vilayeti huzursuz olur ve isyancılar çıkıp hayf ederler. Yine bu ayda yıldırım düşse haramiler yayılır, keçiler kırılır. - Cafer-i Sâdık'a göre bu ayda güneş tutulsa Firenk beylerinin arasında çok sipahi kırılır, veba olur, gemiler batar. - Ebu'l-Fâzıl'a göre ise sular artar, ekin iyi olur.
11	Ağustos	Ahir Yay	Ağustos	30 gün	- Bu ayın on beşinde Meryem anamız vefat etmiştir. - Bu ayın yirmi dokuzuncu günü Yahya aleyhisselâm şehit olmuştur. -Dânyâl peygambere göre bu ayda gökte acayip alametler görünse bu yıl seferden hayır yoktur. Yine bu ayda ay ağılansa yıl yağmurlu ve hububat iyi olur. -Cafer-i Sâdık'a göre bu ayda ay ağılansa yaz kuvvetli olur, davar ürer, il emin, yıl kurak olur.

					- Ebu'l-Fazıl'a göre bu ayda güneş tutulsa ekin iyi, yağmur az olur. Nil ırmağı taşar, Babil ve Arap ikliminde hastalık ve cenk olur.
12	Sebiltavris	Evvel Güz	Eylül	30 gün	Dânyâl peygambere göre bu ayda gece gök gümlese İstanbul şehrine bir zeval erer ve kible tarafından İstanbul'a düşman girer. Yine bu ayda deprem olsa bir ulu bey ölür. - Bu ayın beşinci günü Zekeriya peygamber dünyaya gelmiştir.

Tablo 1: Melhemenin Anlatım Şeması

Yukarıdaki tabloda melhememizin anlatım şemasına, ay isimlerine ve o aylar özelinde adı anılan ve hakkında bilgiler verilen önemli isimlere ya da olaylara değindik. Bu bilgiler melhemerin şekil ve kavramsal özelliklerini daha iyi anlamamızda yardımcı olacaktır. Fakat melhemeleri kavrayabilmek için yalnızca anlatım şemasına değinmenin yeterli olmayacağı kanaatine vardık ve aşağıya, metnimizde “Uhturis” olarak anılan Ekim ayına dair içerik bilgilerini veren bir tablo daha ekledik. Bu tablo, incelediğimiz metnimiz gibi diğer birçok melhemenin de -ekim ayı özelinde- bir özeti mahiyetindedir. Diğer aylar da aşağı yukarı aynı mantıkla sunulmuş olup bazı özel durumlara göre yaşanması tahmin edilen olaylarda değişiklik görülebilmektedir.

Ay Adı: Uhtüris / Orta Güz / Teşrin-i Evvel / Ekim		
-31 gündür. Gündüz 11 saat gece 13 saattir. Güneş akrep burcundadır. -Ayın ilk günü; * Pazar gününü gelse, kış yumuşak olur, yılık ve yaban canavarı ve kuş çok olur ama yaz günlerinde çok sıcaklar olur. * Pazartesi gününe gelse, kış çetin ve yağmurlu olur. Yazın sıcaklar olur ve arı kovanına afet erişir ama yağ, bostan, balık çok olur. * Salı gününe gelse, kar çok yağar ve hastalık çok olur; tabipler aciz kalır. * Çarşamba gününe gelse kış iyi olur, yazın sıcak az olur. Hava hoş olur ve yemiş bereketli olur. * Perşembe gününe gelse bal ve yemiş çok olur ama genç oğlanlara ve kocalara veba erişir. * Cuma gününe gelse arpa, buğday, üzüm çok olur. * Cumartesi gününe gelse kış çok karlı olur. Buğday, arpa bol; yeller çok, yıl kurak olur.		
1	Güneş Tutulması	-İklimin padişahı düşmanlarını yener. -Mart, nisan, mayıs aylarında kuraklık olur. -Çekirge her yeri harap eder. -Habeş ilinde fetret olur. -Arap ikliminde isyancı çıkar fesat eder. -Mısır vilayetinde veba olur, gençler kırılır.

2	Ay Tutulması	-Şer ve fitne olur. -Yılkı ve kuş kırılır, yağmur çok olur. -Bağ, bahçe hoş olur. -Uyuz, gıcık ve göz ağrısı olur. -Denizde balık kırılır. -Acemde düşman belirir ve Batı ikliminde iki sultan çıkar. -İklimde veba olur; at, deve kırılır. -Diyarbakır ilinde çok savaş olur, Rum vilayetinde fenalık olur. -Koyun ve davar çok olur ama tekrar kırılır.
3	Güneşin Ağılanması	- Haramiler bezirganları incitemez. -Halk içinde hastalık ve yalan haberler çok olur. -Ulu bir vezir katledilir. -Arap beyleri arasında cenk, fitne çok olur ve onlara hastalık erişir.
4	Ayin Ağılanması	-Ulu kişiler kaygıya düşer, iklimde kargaşa olur. -Şer, fitne; hırsız, harami çok olur. -Irmaklarda sular az kalır.
5	Ay Çalkayın Görünmesi	- Deprem olur. -Yeni ayın ucu yukarı doğru olsa katı yeller eser, davar otu çok olur, yıl saadetli geçer.
6	Kuyruklu Yıldızın Doğması	-Halk içinde kaygı ve fitne çok olur. -İnsanlarda ve hayvanlarda ölüm çok olur. -Akarsular kurur, balık kırılır.
7	Yıldız Dökülmesi	-Halk içinde fitne, kaygı, kan dökülmek çok olur.
8	Gökkuşağının Görünmesi	-Gökkuşağı gün doğusundan yana belirse, savaş ve yılkı kırılmak çok olur. Babil'in padişahı ölür ve Konstantiniyye'de ulu bir kişi ölür. -Gökkuşağı gün batısından yana belirse, halk padişahına; kul efendisine boyun eğer. -Halk içinde fitne olur, yağmur az yağar. -Batının padişahı helak olur ve Babil ikliminde cenk olur.
9	Göğün Kızarması	-Kızılık doğu tarafından belirse fitne, kan dökülmek ve ilde kargaşa olur. -Kızılık batı tarafından belirse yıl hoş, ekin iyi olur ve ilde ucuzluk olur.
10	Gökte Şimşek Belirmesi	- Bu ayda şimşek çakmasıyla ilgili bir alamet belirleyemedik. Fakat diğer aylarda açıkça bir fasıl olarak belirtildiğinden bütünlüğü sağlamak adına başlığı buraya da ekledik.
11	Havada Acayip Alamet/Şekil Görünmesi	-Alameti gören korkar ve yıl kötü olur. -Padişahlar halkına zulmeder, tacirler zarar eder. -Arpa, buğday, pamuk olmaz; sular çekilir. -Mısır sultanı adil bir yönetim sergiler.
12	Havada Hayvan Şeklinin Belirmesi	-Havada canavar gibi şekil belirse halk içinde yalan yanlış haberler çok olur. -Bazı padişahlar ölür, ilde kargaşalık olur. -Halk zahmet çeker, yıl iyi olmaz.

13	Göğün Gürlemesi	- Padişah kılıçla gelip ilin hükümdarı olur. - Fitne ve hile çok olur. - Yemiş ve ekin Rum'da çok olur. - Eğer gök ayın on beşinde gürlerse, her yerde ekin iyi, yemiş çok olur ama bir ulu padişah ölür.
14	Yıldırım İnmesi	- İllerde hırsız ve harami yayılır. - Yağmur az yağar ve nebat az olur. - Batı tarafında karışıklık, kargaşalık, ziyan çok olur.
15	Gökten Od/Ateş Düşmesi	-Hastalık, gussa, endişe ve ziyan çok olur. -Tacirler zarar eder, haramiler yayılır.
16	Yağmurun Çok /Katı Yağması	-Yıl iyi gelir, ucuzluk olur. -Irmaklarda, pınarlarda balık çok olur. -Tacirler kâr ederler. Halk rahatlık görür. -Hamile kadınlar sıkıntıya girmezler.
17	Dolu Yağması	- Babil ikliminde çeriler savaş eder, ölmek ve öldürmek çok olur. - Dinsiz, imansız kimseler padişaha isyan eder ancak padişah onları yenerek mallarını yağma eder.
18	Havadan Kızıl Toprak Yağması	- Dört ayaklı hayvan iyi ve sağlıklı olur. - Padişahlar halkını hoş tutar. - Ekin, yemiş bereketli olur.
19	Havadan Kurbağa ya da Solucan Yağması	-Arpa ve buğday ucuz olur. -Dört ayaklı hayvan kırılır. -Halk padişahlarından incinir, zulüm çok olur.
20	Toz Kopması	-Halk içinde fitne, cenk, hüznü peyda olur. -İllerde kargaşa olur ve bir ulu kişi ölür. -Padişah halkına zulmeder.Sular çekilir.
21	Duman ve Pusun Olması	-Hububat bitmez, kızılık kötülük olur ve denizde gemiler batır. Yıl yaramazdır.
22	Rüzgarın Çok/Katı Esmesi	-Ulu bir padişah ölür ama yıl hayırlı olur. -Arpa, buğday, keten, pamuk çok olur. -Gemiler batır, ırmaklar taşar. -Yılkı kırılır, hastalık çok olur.
23	Göğün Gümlemesi	-Gökten gürler gibi ses işitilse, padişahlar arasında savaş ve fitne olur. Tacirler ziyan ederler. -Halk içinde yalan yanlış haberler dolandır. -Yıl yelli, yağmurlu; ekin iyi olur. -Doğu taraflarında çeşitli hastalıklar olur.
24	Yerin Gümlemesi	-Kış çetin; harp, husumet çok olur. -Korku, fetret ve gussa eksik olmaz. -Bezirganların kazancı az olur. -Arpa, buğday, ot iyi olur.
25	Zelzele Olması	-Kış çetin; hububat, yemiş, ot iyi olur. -Kul ve karabaş çok olur. Ulu bir bey isyan eder. -Halk ve il zahmet çeker. Deprem gece olsa kötülük, fetret olur; dört ayaklı hayvan kırılır. -Acem ve Mısır vilayetlerinde cenk ve fitne olur. Bu sebeple kişiler helak olur.

Tablo 2: Melhemenin İçerik Şeması

1.1.6. Eski Anadolu Türkçesinin Oluşumu ve Başlıca Özellikleri

“XIII. yüzyılda, Türk-Moğol istilası, Anadolu sahasına doğudan yeni birtakım Türk ve İslam unsurları getirmek suretiyle Türkçenin bu sahadaki hakimliğini bir kat daha temin etti. Türk hakimiyeti altında yaşayan muhtelif Hristiyan unsurları arasında İslamiyet’i kabul edenler Türkleştikleri gibi, Türk ekseriyeti arasına gelip yerleşen bir kısım Moğolların da bir asır sonra artık Türkleştiklerini görüyoruz. Anadolu’ya gelip yerleşen bu Türkler arasında Türk kavminin muhtelif şubelerine mensup olanlar vardı fakat ekseriyeti teşkil edenler Oğuzlar olduğu için Anadolu’da teşekkül eden edebi lehçenin esasını Oğuzca teşkil etti.” (Köprülü, 1980: 333). Bu esas üzerine şekillenen yazı dili “eski Oğuzcanın hususiyetlerini kuvvetle yaşatmış, Farsça sözleri Türk şivesine uygun bir şekilde ve Arapça kelimeleri gene Türk şivesine uydurmakla beraber, nispeten Arap telaffuzuna yakın olarak kullanmış, 16. yüzyıldan sonra Osmanlı lehçesi adını almıştır. Bununla beraber bugünkü Türkiye sınırları içinde bulunan sahaya şamil olmak ve vaktiyle Osmanlı İmparatorluğu’na dâhil birçok yerlerde konuşulan Türkçeyi de temsil etmek üzere Anadolu (Türkiye) Türkçesi” (Kocatürk, 2018: 3) olarak ilk oluşum sıralarında diğer Türk boylarının da tesiriyle karışık dillilik göstermekteydi. Aslında “Anadolu’da karışık dilli eserlerin varlığı konusunda gösterilecek gerekçeler de birden fazladır. Anadolu Selçuklu Devletini kuran Oğuzların ardından Moğol akınlarından kaçıp Anadolu’ya gelen başka topluluklar olduğu biliniyor. Sonra gelenlerin önce gelenlere eski kültürü taşıdıkları, dolayısıyla, bağların devamlılığının böylece sağlandığı söylenebilir. Ancak sonra gelen Oğuzların dilinde de 150-200 yıllık bir sürede değişiklikler olacağı ihtimali de unutulmamalıdır. Onların eski yurtta kalmaları X. yüzyıl Oğuzcasının hep aynı kaldığı anlamına gelmez. Çünkü dildeki değişiklikler, dilin kendi bünyesindeki olaylar kadar bu olayları besleyen yaşanan coğrafi çevre ve bu çevrede etkileşimde bulunulan komşu dillerle de alâkalıdır.” (Coşar, 2010: 259).

Esasında, karışık dillilik meselesine geçmeden önce Yenisey ve Köktürk Yazıtları’nda adı anılan Oğuzların gerek Oğuz Yabgu devletinde gerekse Selçukluların ilk dönemlerinde bir yazı dili olup olmadığı, eğer yazı dilleri varsa eserlerinin neler olduğu meselesi irdelenmelidir. Zira Oğuzların, “X. yüzyılda Sirderya boyları, Aral gölü kıyılarında yaşarken yarı yerleşik hayata geçtikleri biliniyor. Yine savaşçı bir toplum. Ancak Karahanlı yazı dilinin zirvede olduğu bu dönemde Oğuzun yine yazılı bir edebiyat ürünü yok. Anadolu’ya göç eden Oğuzlar, devlet kurma ve bu devletin

devamı için savaş verme sırasında siyasî varlığını sağlamlaştırma uğraşı verirken yine dilini yazıya geçiremiyor; yaşadığı savaşları anlatmıyor, kurduğu devletin kurumlarına ait bilgileri kaydetmiyor. Anadolu’da Oğuzlar bir yandan Moğol akınları, bir yandan Haçlı seferlerine karşı dururken varlıklarını; Arap ve Fars diline karşı da dillerini korumak ve yaşatmak davasını gütmüyorlar mıydı?” (Coşar, 2010: 258). Bu sorulara net bir cevap verebilmek şimdilik pek mümkün değildir. Ancak görünen bir gerçek var ki Oğuzlar, Anadolu’da 13. yüzyıla değin dil ve edebiyat alanında varlıklarını pek gösterememiş, gösterse de ilk dönemlerinde özgünlüğü pek sağlayamamıştır. Zira Orta Türkçe olarak anılan bu dönemde “birbirlerine büsbütün yabancı kalmayan Osmanlıca ve Çağatayca o zamanki Farsça gibi şiddetle Arapçanın ve üstelik Farsçanın etkisi altında bulunmuşlardır.” (Banguoğlu, 1974: 17). Bu etkiler ve bazı gramer kaymaları sebebiyledir ki EAT’nin başlangıç ve bitişi hakkında net bir tarih verebilmek pek mümkün değildir. “Nitekim XV. yüzyılın ikinci yarısına giren eserler arasında dil yapısı bakımından Osmanlı Türkçesine başlangıçlık edenler bulunduğu gibi, EAT’yi sürdürenler de vardır.” (Korkmaz, 2009: XCI). Bu iç içe geçmişlik ve “Anadolu’da birtakım ağız özelliklerinin zaman zaman metinlere girmiş olması, standart bir EAT’den bahsedilmesini güçleştirmektedir.” (Gülsevin, 1997: 2). Yukarıda da adını andığımız karışık dillilik sebebiyle belli bir standardı yakalayamayan bu dönemdeki “karışık nitelikli eserlerin eski Türk yazı dili ile birleşen belli başlı dil özelliklerini şöyle sıralamak mümkündür:

1. Kelime başında b- > m- değişiminde “m-“ li şekiller yaygındır (bunca > munça “bunca”, beñiz > meñiz “beniz”, beñgü > meñgü “ebedî”, ben > men “ben”).
2. Kelime başında “b-“ ler muhafaza edilmiştir (bar “var”, bar- “varmak”, bir- “vermek”, barlık “varlık”).
3. ol- fiili henüz “b-”si düşmemiş biçimiyle (bol-) de geniş ölçüde kullanılmıştır.
4. Ek ve hece başı ğ-/g- ünsüzleri ile, birden fazla heceli kelimelerin sonundaki -ğ/-g ünsüzleri devam ettirilmektedir (yalğan “yalan”, bulganuk “bulanık”, çalabga “Tanrıya, Çalaba”, ulug “ulu”, asıg “assı, fayda”, acıg “ıstırap, acı”).
5. Gelecek zaman, geniş zaman, gereklilik ve dilek kiplerinde -gay/-gey, -ga/-ge ekleri kullanılmaktadır (birgey “verecek”, bolgay “olur, olacak”, yıglagay “ağlayacak”, kurtarga “kurtarmalıdır”).

6. Yükleme hali eki -nı/-ni ile ilgi hali eki -nıñ/-niñ devam ettirilmektedir (elümüzni “elimizi”, atlasnı “atlası”, dilüñni “dilini”, Yusufnıñ “Yusufun”).
7. Ayrılma hali eki -dın/-din zaman zaman kullanılmıştır (daşdın “dışarıdan”, yazukdın “hatadan, gūnahtan”, soñdın “sondan”).
8. Çekimli fiillerde zamir menşeli şahıs ekleri kullanılmıştır (arturga men “arttıracagım”, düşe sen “düşersin”, dileye siz “dileyesiniz”).” (Özkan, 2014: 63)

Dilde ve toplumda yaşanan bu karışıklık ve kargaşa ortamında EAT’nin gelişim sürecine bakarsak ilk olarak Selçukluların ilim dili olarak Arapçayı, edebiyat dili olarak da Farsçayı tercih etmelerinin Anadolu’da Türk yazı dilinin oluşmasını belli bir süre yavaşlattığını görürüz. Ancak özellikle XIII. yüzyılda Moğolların baskısıyla kaybedilen Selçuklu devlet düzeni Anadolu’da beyliklerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Ortaya çıkan bu beyliklerin yöneticileri, genellikle Türkçeden başka dil bilmediklerinden ve halkla daha çok iç içe olduklarından hüküm sürdükleri alanlarda Oğuz Türkçesi temelinde bir edebiyat ve ilim dili oluşmasını sağlamışlardır. Bu durum her şeyden daha çok Türkçenin gelişimini hızlandırmış, devrinde en büyük rakipleri olan Arapça ve Farsçaya karşı bir direnç oluşturabilmesine yardımcı olmuştur. Yine bu dönemde Türkçenin bir diğer önemli dayanağı tasavvuf olmuştur. İlk başlarda Horasan’dan gelen dervişlerin sonra da Yunus Emre gibi Anadolu’da yetişmiş erenlerin daha çok kişiye ulaşabilmek için kullandıkları sade, anlaşılır, duru dil; Türkçeye gelişim için müthiş bir alan açmıştır.

XIV. yüzyıla gelindiğinde artık Osmanoğlu Beyliği devletleşme sürecine girmiş özellikle de ilim ve edebiyat alanında diğer beylikleri açık ara geride bırakmıştır. Hükmettiği alanların artmasıyla etkilendiği kültür coğrafyası da genişleyen Osmanlı’da, Farsça ve Arapçadan tercüme yapılmıştır. Bu da aydınlarımızın diline bu dillerden kelime ve kuralların girmesine sebebiyet vermiştir. Ancak dönemin sonuna doğru Arap ve Fars dil ve “edebiyatlarının gelişmesi artık duraklamış olduğundan ve Türkçe yazı dili olarak yeni yurdunda iyice yerleştiğinden” (Mansuroğlu, 1951: 229) Anadolu’da oluşmaya başlayan Türk birliğinin de büyük etkisiyle Türkçe geniş alanlara yayılmış, bir devletin ilim ve edebiyat dili haline dönüşmüştür.

“XV. yüzyılın ilk yarısında ise II. Murad’ın Edirne sarayı, bir edebiyat ve bilim akademisi gibidir. Bir yandan padişahın emriyle Türkçeye çevrilen ve sadeleştirilen eserler, bir yandan telif eserler, Çelebi Mehmed devrinde başlayıp II. Murad devrinde devam eden atmosferin verimleri olarak gün yüzüne çıkar.” (Ercilasun, 2018:445). Osmanlı’nın özellikle Fatih’le birlikte bir imparatorluğa dönüşmesi ve yayılım sahasının haylice genişlemesi, Türkçe için müthiş bir inkişafı da beraberinde getirmiştir. Arap ve Fars dillerinden eserler tercüme edilmeye devam etse de Türkçe artık bir imparatorluk dili olmuştur ve devrin önemli saraylarıyla yapılan yazışmalarda kullanılmıştır. Sultanların, paşaların şair olduğu ve sanatçının himaye edildiği bu dönemde önemli edebiyatçılar, ilim adamları eserlerini Türkçe yazmış, dilin gelişimine önemli katkıda bulunmuştur. Ancak bir önceki asırda da olduğu gibi Arapça ve Farsçadan kelime ve kuralların dilimize girmesi önlenememiş daha doğrusu dildeki bu renk, bir imparatorluğun gereği gibi görülmüştür. Edirneli Nazmi, Aydınlı Visali gibi sanatçılar bu görüşe katılmayıp sade Türkçe ile şiir yazmaya çalışmışsa da pek taraftar bulamamışlardır.

XVI. yüzyıla gelindiğinde ise Anadolu Türkçesi artık Osmanlı devleti gibi zirve noktasına gelmiş, yetiştirdiği birçok sanatkarla dilden dile saraydan saraya konuşulur, bilinir olmuştur. Özellikle Yavuz’un bıraktığı sağlam devlet otoritesi, Kanuni ile devam edince sanat ve edebiyat da gelişme için kendine fırsat bulmuştur. Ancak devletin bir imparatorluğa dönüşmesiyle dilde, önceki dönemlere göre bazı farklar da görülmüştür. Bunların en önemlisi “Arapça ve Farsça unsurların son derece yoğun olarak dile girmeye başlamasıdır. İmparatorluk coğrafyasında geçerlilik kazanan ve Osmanlıca ya da Osmanlı Türkçesi olarak adlandırılan bu dil Eski Anadolu Türkçesini klasik yapısından uzaklaştırmıştır. Osmanlı Türkçesi 20. yüzyılın başından itibaren yerini yeni bir yazı diline, Türkiye Türkçesine bırakmıştır.” (Türk, vd. 2018: 39)

Sonuç olarak diyebiliriz ki XIII. yy.da Sultan Veled’le başlattığımız ardından Yunus Emre’nin duru Türkçesiyle devam eden EAT, Şeyyad Hamza, Hoca Dehhanî ve Ahmed Fakih gayretleriyle gelişimini sürdürmüş; XIV. yy.da ise Gülşehrî, Âşık Paşa, Tursun Fakih, Kul Mesud, Hoca Mesud, Ahmedî, Ahmed-i Daî, Kaygusuz Abdal, Mustafa Darir, Nesimî, Kadı Burhaneddin ile Anadolu’da köklerini iyice sağlamlaştırmıştır. XV. yy.da yine Şeyhî, Hatiboğlu, Abdî, Devletoglu Yusuf, Ahmed Bîcan, Süleyman Çelebi, Necatî, Ahmed Paşa, Hamdullah Hamdi, Sinan Paşa, Tursun Beg gibi isimlerin büyük katkısıyla artık zirve noktasını yaşayan EAT, yüzyılın

bitimiyle birlikte yerini Klasik Osmanlı Türkçesine bırakıp dil tarihi açısından görevini tamamlamıştır.

Eski Anadolu Türkçesinin dayandığı Oğuz Türkçesinin diğer Türk lehçelerinden ayrılan başlıca özelliklerini Ali Akar'dan (2018:36-37) özetle şöyle gösterebiliriz.

1. Oğuz Türkçesi Eski Doğu Türkçesi kolunda yer alır. Bu yönden şAz lehçesidir ve /ş/ ve /z/'yi korur. *dokuz, beş*
2. Oğuz Türkçesi genel Türkçede söz başı /y/'yi korur. *yıl, yıldırım*.
3. Oğuz Türkçesi söz içindeki /-g-/ sesini korur. *agır* “ağır”, *agız*, “ağız”
4. Eski Türkçede hece başı /g-/ sesi Oğuz lehçelerinde düşürülür. *kelgen* “gelen”
5. Eski Türkçede söz sonunda bulunan /-g/ sesleri Oğuz lehçelerinde sistemli olarak düşürülür. *sarığ* “sarı”
6. Oğuz lehçelerinde genellikle tonlulaşma/ötümlüleşme hakimdir. Genel Türkçede söz başı /k-/ sesleri büyük ölçüde /-g/'ye dönüşür. *köz* “göz”
7. Eski Türkçede söz başında bulunan /t/ sesi bazı yazım kalıplaşmalarında istisna olmak kaydıyla /d/'ye dönüşür. *tag* “dağ”, *tış* “diş”
8. Eski Türkçedeki söz başı /b-/ler genellikle korunmuş bazı durumlarda da yakın olan dudak ünsüzlerine değişmiştir. *parmak* “parmak”, *bin* “min”
9. Türkmen Türkçesi dışında diğer Oğuz lehçelerinde *bol-* fiili *ol-* şekline dönüşmüştür.

Bunlara, özellikle biçim bilgisi açısından Ahmet Bican Ercilasun'dan (2018: 455-457) şu eklemeleri yapabiliriz.

1. +lXg isimden isim yapma eki +lU olmuştur: *başlıg* > *başlu*, *küçlög* > *güçlü*
2. +(X)g isimden isim yapma eki +U olmuştur: *bilig* > *bilü*, *arığ* > *aru*
3. Eski Oğuz Türkçesinde +GInA/ +GIyA küçültme eki yoktur. Onun yerine sık olarak +çUk(Az) ve +çAgUz ekleri kullanılır: *oğlançuk*, *kızçugaz*.
4. İlgi hali ekin ünsüzlerden sonra +Uñ, ünlülerden sonra +nUñ biçimindedir: *evüñ*, *demürüñ*.
5. Yükleme hali eki +g erimiş, g'den önceki yardımcı ünlü sadece düz biçimiyle, g'nin yerini almıştır. *atı* (*atıg*) *binmek*, *demüri* (*temirig*) *ezmek*.

6. Çıkma hali eki *+dın* değil *+dAn*'dır: *ağaçdan, evden*
7. Vasıta hali eki *n*, kalıplaşmış örnekler dışında kaybolmuş; yerini *ile*'den eklenen *+(I)la* almıştır: *suyıla (su ile), toprağıla*.
8. Teklik 1. şahıs eki *-vAn(In)*, *-vAm*, *-Am*, *-In* biçimindedir: *kişiyem, alurvan, alurvanın, bilürin, geliserin*.
9. Çokluk 1. şahıs eki *-vUz* ve *-Uz*'dur: *kişiyüz, çobanlaruz, bulısaruz*.
10. Bilinen geçmiş zamanda *-DImIz*'ın yerini *-dUk* almıştır: *alduk, bidük, gördük*.
11. Eski Oğuz Türkçesinde yaygın gelecek zaman eki *-IsAr*'dır: *geliservem (geleceğim), bulısaram, biliser, göriserüz (göreceğiz)*.
12. Şart kipi, çokluk 1. şahıs dışında, iyelik kökenli eklerle çekilir hale gelmiştir: *alsam, alsañ, alsa, bilsevüz, bilseñüz, bilseler*.
13. Karahanlı Türkçesinin gelecek zaman eki *-gA*, *-A* biçimine girmiş ve gelecek zaman yanında, geniş zaman ve istek kipi için de kullanılır olmuş; istek işlevi zamanla diğer işlevleri bastırmıştır.
14. Çokluk 2. şahıs emir eki, yardımcı sesi bünyesine alarak *-Uñ(Uz)* biçimine girmiştir. *aluñ(uz) < alıñız, bilüñ(üz) < biliñ(iz)* örneklerinde fark görülmez. Ancak ünlüyle biten fiillerde fark anlaşılır: *başlayuñ(uz) < başlañ(iz), gizleyüñ(üz) < kizleñ(iz)*.
15. Zarf-fiil eki *-p*'de de yardımcı ünlü ekin bünyesine dâhil olmuştur: *başlayup < başlap, gizleyüp < kizlep*. *-pAn* ekinde de yardımcı ses eke dâhil olmuş; ayrıca bu ekin *-In* ile genişlemiş biçimleri de ortaya çıkmıştır: *balayuban < başlapan, alubanın, gelübenin (gelerek)*.
16. Eski Oğuz Türkçesinde *-IçAk* zarf-fiil eki vardır: *alıçak (alınca), görіçek*.
17. Eski Oğuz Türkçesinde *durur* yanında *-dUr* bildirme eki yaygınlaşmıştır: *Yunus durur (Yunustur), Yunusdur, atasıdur, atası tutur (atasıdır)*. Bildirme eki işlevinde *olur* da kullanılır: *ışk derdin bil ki ol hoş derd olur (...derttir.)*
18. "Olmak" anlamında *er-* fiilinin sonunda bulunan *r* düşmüş; *e* daralmış ve fiillerin birleşik çekimi ile isim çekimi, bu değişimin sonucu olarak ortaya çıkan *i-* fiilinin uyumuna giren biçimleriyle (ekleşmesiyle) yapılır olmuştur: *alurıdı /alırdı), göriseridüm*.
19. Fiillerin yeterlik biçiminin olumlusu *-U bil-*, olumsuzu *-ImA-* ile yapılır: *alu bilmek, gizleyü bilmek, alınamak (alamamak), gizleyimemek (gizleyememek)*.

Bu belirttiğimiz özelliklerin birçoğu incelediğimiz *Meheme-i Dânyâl Peygamber Tercemesi* adlı eserde de tarafımızca tespit edilmiş olup çalışmamızın inceleme kısmında örneklerle açıkça gösterilmiştir. Buradan hareketle metnimizin Eski Anadolu Türkçesi ses ve şekil özelliklerini yansıttığını, dolayısıyla eserin müellifinin ya o dönemde yaşadığını (XIII-XVI yy.) ya da müstensihinin o dönemde yazılmış bir melhemeyi çoğalttığını söyleyebiliriz.

1.2. METNİN ÖZELLİKLERİ

1.2.1. Şekil ve İçerik Özellikleri

İncelediğimiz eser, “Melheme-i Dânyâl Peygamber Tercemesi” adı ve “06 Mil Yz A 2010/1” demirbaş numarasıyla Ankara-Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonunda 104 DVD numarasıyla kayıtlı, astronomi ve astroloji konulu bir metindir. Harekeli nesih ve el fligranlı Avrupa kağıt üzerine yazılan eser toplam 78 varak olup sondan bir yaprağı boş bırakılmıştır. Başındaki kapak sayfasında, 9 Cumâde’l-ûlâ (cemâziyelevvel) sene 1295 (m. 1878) ve mürekkebin yayılmış olması sebebiyle okuyamadığımız kısa bir yazı bulunmaktadır. Bu yazıda muhtemeldir ki kitabın vakfedildiğini belirten “vakafe” ve kimin vakfettiğine dair özel bir isim yazmaktaydı. Öyle anlaşıyor ki kitap vakfedilme özelliğini yitirince biri tarafından bu yazı mürekkep yayılarak kasten silinmeye çalışılmış. Netice itibariyle metnin dil özellikleri de daha eskiye uzandığından kapakta yazan tarihin ancak kitabın vakfedildiği tarih olabileceği anlaşılmaktadır.

Metnin her bir yaprağında 17 satır bulunmaktadır. Yaprak ölçüleri ise 182x120-160x75 mm’dir. Söz başları kırmızı mürekkeple yazılan eserin alt kısmı ebru kapaklarıyla sarılmış olup cilt kapakları ise düşmüştür. Metnin sayfa kenarları genellikle boş bırakılmış, bazı yapraklarda ise kısa kısa notlar ya da anlamının bilinmeyeceği düşünülen kelimelerin açıklamaları bulunmaktadır. Eserin girişinde 17 Mart 1975 tarihinde Mehmet Tufan Aslanoğlu’ dan Kastamonu’da satın alındığı bilgisi vardır.

Eserin yazarı, müstensihi ve dönemi hakkında bilgi bulunmamakla birlikte 71/a varakta “şâhzâde-yi kâmkâr u şehinşâh namdâr hüsrev gibi sitâre şâhib-kırân bin kırân sultân bayezîd han bin sultân süleymân hân” ifadesi yer almaktadır. İfadeye

göre büzürcmihr'den bu “naşāyiḥ-i ‘arabiyye”nin Türkçeye tercüme edilmesi istenmiş o da bir yıl mühlet alarak tercüme işlemini tamamlamış. Yazılan bu eserin değer gördüğünü “dā'im başında götürüp aña müṭāla‘a eylerdi ve anuñ ile ‘amel eylerdi” ile “ bay anūşu'r-revān”ın ona, “temārı üstine bir şehir daḥi ziyāde itdi ve buyurdi altun ḥal ile yazdılar” ifadelerinden anlamaktayız. Elimizdeki eserin, -diğer birçok melhemede olabileceği gibi- bahsi geçen bu tercüme eserin sonraki yıllarda çoğaltılmış bir nüshası olduğu kanısındayız. Metnin Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini de yansıtan dil yapısı bu kanıyı güçlendirmektedir.

Astronomi ve astroloji alanında bilgiler içeren eser besmele ile başlayıp Arapça-Farsça dua ve ibarelerle devam etmektedir. 2b/11'de “bilgil kim bu kitāb melḥeme-i dāniyāl /11/ beygamberden ḳalmışdır ‘aleyhis's-selām andan soñra ḥükemā-yı /12/ ḳadīm hürümüz ve büzürcmihr ve ubas hekim tecribesidir /13/ ve anlardan soñra ca' fer-i sādıḳ raḳīyallāhu‘anh ol /14/ ḳuṭfu'l-‘ārifin ol faḥrū'l-‘ābidin ve's-sālīkīn /15/ muḥtaşar ḳıldı” ifadeleriyle Türkçe kısım başlamaktadır. Bu ifadeden de melheme ve tabir geleneğinin Dāniyāl peygamberden kaldığını daha sonra ḥükemā-yı ḳadīm hürümüz (hermes), büzürcmihr (bürüz-i cimhir?) ve ubas hekim (vālīs) tarafından nakledildiği, en son da ca' fer-i sādıḳ'ın onu muhtasar ḳıldığı yani öz bir hale getirip kısalttığı bilgisine ulaşmaktayız. Bunlar da bize, elimizdeki melhemenin hangi gelenekten geldiği bilgisini sunmaktadır.

Metnin devamında ise rümî ayların isimleri sıralanmakta ve aylar hakkında genel bilgiler verildikten sonra her ay için yirmi beş fasılda tabir yapılmaktadır. Bahsi geçen bu fasıllar ise “gün ṭutulmaḳ, ay ṭutulmaḳ, ay ağılanmaḳ, gün ağılanmaḳ, ay calḳayun görünmek, ḳuyruklu yıldız doḑmaḳ, yıldız dökülmek, elegim şaḑmā ṭoḑmaḳ, şimşek belürmek, gökde ḳızılıḳ belürse, hevāda ‘acāyib şekül belürse, hevāda ‘acāyib nesne belürse, gök gürlöse, yıldırım inse, gökden od inse, ḳatı yaḑmur yaḑsa, ṭolu yaḑsa, hevādan ḳızıl ṭobraḳ yaḑsa, ḳurbaḑa yaḑsa, ḳatı toz ḳobsa, ṭuman busarıḳ, yel ḳatı esse, gök gümlöse ya' ni āvāz işidilse, yir gümlöse ve zelzele olsa” isimlerini taşımaktadır. 70a/12'den 70b/9'a kadar ise hicri aylara değinilerek bazı tabirlerde bulunulmuştur. 70b/9'dan 71b/1'e kadar ise bazı nasihatlerde bulunulmuş

ve kitabın tercümesi hakkında yukarıda da bahsettiğimiz bazı bilgilerden belirtilmiştir. 71b/1'den 75a/6'ya kadar “büzüremihr hüküm itdi üstâdım su 'âl eyitdim” ifadesiyle başlayan soru-cevap kısmı gelmektedir. İnsana yol gösterecek, onu yanlış yapmaktan sakındırıp mutluluğa ulaştıracak bilgiler, burada soru-cevap yöntemiyle aktarılmıştır. Metnin bitiminden buraya kadar olan kısımlarda, genel olarak dil daha ağır ve süslüdür. Ayrıca yeri geldikçe aralara beyitler de serpiştirilmiştir. 75a/7'den bitişe kadar ise yine besmeleyle başlayan ve Arapça dua ve ibareler ile “esmâü'l-hüsnâ”nın sayıldığı bölüm gelmektedir.

Eser, son sayfası olan 78b'de, yazı karakteri değişik olması sebebiyle daha sonra yazıldığını anlaşılan “ey cihân dilberi sevmişem 'ışkı u hâlâtım için - taşları taşları yakşun benim 'ışkı u hâlâtım” ibaresi ile son bulmaktadır.

1.2.2. Dil Özellikleri

Metnimizin dilini incelediğimizde, genel hatlarıyla Eski Anadolu Türkçesi özellikleri yansıttığını görmekteyiz. Bu husustaki başlıca tespitlerimizi şu şekilde sıralayabiliriz:

- Eski Anadolu Türkçesinin karakteristik bir özelliği olan yuvarlaklaşma metnimizin genelinde hakimdir. “kabusı (31b/2), olavuz (3b/15), belürse (7a/9), şovuğ (15a/1), şekül (4b/9), yıldırım (4b/10), eyü (5b/2), aylarıdur (2b/15), alup (46b/13), ayuñ (3b/2), idüp (3b/6), ümiddür (3b/8)” gibi örneklerden de açıkça anlaşılacağı üzere yuvarlaklaşma olayı kelime kök ve gövdelerinde olabileceği gibi eklerde de meydana gelmiştir. Bu ses olayının sebepleri arasında Batı Türkçesinde kelime sonlarındaki “g” sesinin düşmesini ve b, m, v gibi dudak ünsüzlerinin yuvarlaklaştırıcı etkisini gösterebiliriz.

- Metnimizde, Eski Anadolu Türkçesi döneminde sıklıkla görülen kapalı /é/ meselesi de açık bir şekilde görülmektedir. Bu ses herhangi bir harfle işaretlenmemiş olmakla birlikte “yise (18a/2), itse (3a/9), vireler (32a/16), yimekten (10a/10), yirleriñ (47b/3,4), (54b/17), sil (61b/2)” gibi örneklerde açıkça kendini göstermektedir. Bununla birlikte “yeyüp (73a/11), yeyeler (20b/11), ikinci (21a/5), eyüdür (5a/3), el (8b/9), evden (23a/10), er (36a/1)” gibi örneklerde de /e/ sesinin tercih edildiği görülmektedir. Yine “yil (26a/11), yeli (22a/16), düşmân elin (65b/3), hâbeş ilinde

(6a/3), bu dedegüm (55b/4), dedigimüz (4b/14)” gibi örneklerin yazımında da hem /e/ sesinin hem de /i/sesinin tercih edildiği anlaşılmaktadır. Tüm bunlar, kapalı /é/ sesindeki kararsızlığın devam ettiğine işaret etmektedir.

- t > d sesleri hususunda da Eski Anadolu Türkçesi döneminin genel bir yansıması olarak ötümlüleşme olayının daha ağır bastığını görmekteyiz. “dutulup (64b/2), dün “tün-gece” (10a/1), derler (20b/13), dolunmağa (22b/16), dedügüm (24b/2), dördinci (20b/14), dirilik (22a/6), döküle (23b/8), dirler (27b/8), dutuşmak (29a/15)” gibi örneklerde açıkça gördüğümüz bu ses olayının “tutalım (4a/5), toz (9a/6), tağıla (11a/3), toğrusından (12a/15), tutarsañ (20b/17), tañlacık (46a/7), toğsa (59b/8)” gibi istisnaları da vardır.

- ç > c seslerinde ise nöbetleşmenin hakim olduğu söylenilebilir. “üc ay (18a/3), cıkup (20a/9), cekirge (6a/2), cıka (6a/2), cekürgelik (17b/15), culsuz (57b/10), cürümeye (10b/2)” gibi örneklerde de görüldüğü üzere metnimizin genelinde “ç” sesi pek fazla tercih edilmemiştir. Ancak bu sözcükler her ne kadar “c” sesi ile işaretlenmiş olsalar da buradaki amaç “ç” sesidir. Dolayısıyla bu durumun EAT’nin bir meselesi olmaktan çok müstensihle ilgili bir durum olduğunu düşündüğümüzden metnimizin çeviri yazısında anlam kargaşasına sebebiyet vermemek adına “c” olan sesler “ç” olarak işaretlenmiştir. Metnimizi okurken bu durum gözden kaçırılmamalıdır.

- p > b seslerinde ise yine ötümlüleşme hakimdir. “p” sesine “pīr (63a/1), pīryān (63b/1), paralamaya (70b/8), pend (71a/3), pīrlıkde (71b/11), pelādan (72a/15), pāyende (72b/9), pāk (74a/7)” gibi Türkçe asıllı olmayan kelimelerde rastlarken bunların dışında kalan tüm sesler “b” sesi ile karşılanmıştır. Buna karşın dil bilgisel yönden vurgulama yapabilmek için zarf-fiil eki olan “-Ip, -Up” ekini “al-up (46b/13), id-üp (3b/6), dutul-up (64b/2), bulandur-up (64b/12)” örneklerinden de anlaşılacağı üzere çeviri yazımızda “p” sesiyle işaretlemeyi tercih ettik.

- k > ğ seslerinde ise belirgin bir ötümlüleşme gözümüze çarpmamaktadır. Yalnız “kārınca (5a/14), kış (5a/15), kuş (5a/16), katı (5a/17), kar (5b/3), kalalar (5b/4), kocalara (5b/9), ğāyet (5b/6), ğālib (64b/13), ğark (65a/8), ğuşsa (65a/9)” gibi örneklerde de görüleceği üzere /k/ sesi Türkçe asıllı kelimelerde, /ğ/ sesi ise yabancı kökenli kelimelerde daha yaygın kullanılmıştır. “kankı (3b/1), kangi (71b/9)” örneklerinde ise iç seste “k-ğ” nöbetleşmesi görülmektedir.

- Yine ola-vuz (3b/15), vir-süz (70b/10), itdü-m (72a/15), bildü-k (52b/4) gibi kişi eklerinde görülen ses ve şekil değişiklikleri Eski Anadolu Türkçesi döneminin özelliklerini yansıtmaktadır.

Bunlarla birlikte metnimizin dilinin sade, anlaşılır ve ifade kabiliyetinin yüksek olduğuna ayrıca değinmek gerekir. Türkçe yapım ve çekim eklerinin sözcük türetmede ve çekimlemedeki marifetinin çok güzel bir örneği olan metnimizde, bazı Arapça ve Farsça kelimeler de bulunmaktadır. Ancak bu kelimelerin çoğunun, söyleyiş olarak Türkçeleştirildiğini ya da en azından böyle bir çabanın hissettirildiğini de belirtmekte büyük yarar görüyoruz.

Tüm bu tespit ve örneklerimizden, metnimizin Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini yansıttığını söyleyebiliriz. Ancak yine de bazı kelimelerin günümüzde kullandığımız ses ve şekil özellikleriyle örtüşmesi yahut onlara çok yakın olması, bizlere metnimizin Eski Anadolu Türkçesini ilk dönemlerinden ziyade orta belki de son dönemlerine ait olabileceğini düşündürmüştür.

1.2.3. İmlâ Özellikleri

Metnimizi incelediğimizde aşağıda belirtilen bazı imlâ özellikleri dikkatimizi çekmiştir.

- Bunların başında henüz ekleşme sürecini tamamlamamış olan “-le, -la” vasıta durum eki gelmektedir. Metnimiz harekeli olduğundan açıkça belirtilen bu duruma, biz de çeviri yazımızda sadık kaldık ve müellifin yazım şeklini aynen aktardık. “secā‘at-ıla (72a/5), rûm-ıla (47a/1), birbir-ile (50a/7), ħorlîğ-ıla (54b/1), buz-ıla (62b/2), ʔarîḳ-ıla (71b/15)” örneklerinde de görüleceği gibi bu durumu belirtebilmek için kelime kök ve gövdeleri ile vasıta durumu arasına kısa çizgi koyduk.

- Bir diğer dikkat çeken imla özelliği ise “için” edatının yazımındadır. Zira bu edat, Eski Anadolu Türkçesi dönemine uygun olarak “üçün, üçin, çün” şeklinde yazılmış ya da harekelenmiş olup “anuñçün (3a/10), mü’ellifiçün (3b/14)” örneklerinde de görüleceği üzere bazı kelimelere bitişik yazılmıştır.

- Yine dikkat çeken bir diğer imla özelliği ise Türkçenin bağlaçlarından biri olan “kim” bağlacıdır. Bu bağlaç, Eski Anadolu Türkçesi döneminde Farsçadan dilimize geçen “ki” bağlacıyla nöbetleşe biçimde sıklıkla kullanılmaktaydı. Dönemin sonlarına doğru

ise yerini Farsçadan geçen “ki” bağlacına bırakmıştır. Fakat her iki bağlacın da bazı kalıplaşmış ifadelerin dışında (çünkü, nitekim vb.) kelimelere bitişik yazılmaması gerekmektedir. Metnimizde de sıklıkla kullanılan bu bağlaçların “gerek-kim, ne-kim (3a/6), bil-kim (3a/9), ol-kim (3a/13), dilerem-kim (3b/12), şöyle-kim (5b/4), iş-kim (10a/16), anuñçün-kim (27b/8), üzerine-ki (2b/15), eyleyesin-ki (71a/4)” gibi örneklerde de görüldüğü üzere ayrı yazılmaları gerekirken bitişik yazıldıkları tespit edilmiştir. Bu duruma işaret edebilmek için de kelimelerle bağlaçların arasına kısa çizgi koyulmuştur.

- Tespit ettiğimiz bir diğer yazım özelliği ise “zulum (7b/9), hüküm (38b/1), meyil (18b/10), hüznün (9a/7), mülük (13b/2), ‘ayıbludur (2b/3), rızık (74a/2)” gibi örneklerde görüldüğü üzere yabancı kökenli kelimelerin Türkçe yazım kurallarına uydurularak yazılmasıdır.

Bunların dışında yeri geldikçe dipnotlarda belirttiğimiz bazı hatalı ya da eksik yazımlarla karşılaşmıştır. Metnimizin özünü bozmamak kaydıyla özellikle eksik yazımlar köşeli parantez içinde tamamlanmıştır.

1.2.4. Metni Oluştururken İzlenen Yol

Metnimizi çeviri yazıya aktarırken bilinen çeviri yazı alfabesini kullandık. Metindeki Arapça-Farsça kısımları, incelememize esas olmamalarına rağmen metin bütünlüğünü bozmamak adına okumaya çalıştık. Metnimizin yapraklarını /a-b/ şeklinde iki sayfaya ayırdık. Sayfa numaralarını rakamlarla satır numaralarını da sayfa ve satır arasına eğik çizgi koyarak belirttik. (Ör. 5a/3)

Metnimizin yazıldığı dönemde noktalama işaretleri kullanılmadığından biz de metnimize sadık kalarak çeviri yazımızda noktalama işaretlerini ve ek olarak büyük harfleri kullanmadık. Ayrıca metin okumalarımızda, emin olamadığımız sözcüklerden sonra soru işareti koyarak okuyucuyu yanlış yönlendirmelerden kaçınmaya çalıştık.

Metnimizde karşılaştığımız bazı açıklamaya muhtaç durumları, okuyucuya kolaylık sağlayabilmek adına dipnot yöntemini kullanarak sayfa dibinde verdik. Yine anlamının bilinemeyeceğini düşündüğümüz bazı Arapça, Farsça ve Türkçe kelimelerden doğan boşluğu, çeviri yazımızın sonuna eklediğimiz sözlükle gidermeye çalıştık. Sözlüğümüzü, Arap alfabesine mahsus sesleri görmezden gelerek Latin esaslı Türk alfabesine göre sıraladık.

Gerek metnimizde gerekse sözlük çalışmamızda Arapça, Farsça ve Türkçe sözcüklerin yazım ve anlamlarında, online Kubbealtı Lugatı'nı³ ve yine online Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük ile Tarama Sözlük'ü⁴ esas alarak çalışmamızı tamamladık.

Ayrıca metnimizi ses ve şekil bilgisi açısından incelerken izlediğimiz sıra, attığımız bazı başlıklar ve kurguladığımız yöntemde başta Ali Akar'ın “Eski Anadolu Türkçesi ile Yazılmış Satırrası Bir Kuran Tercümesi (Metin-Gramer-Sözlük)” adlı yüksek lisans tezinden, Muharrem Ergin'in “Türk Dil Bilgisi” adlı kitabından, Günay Karaağaç'ın “Türkçenin Söz Dizimi” adlı kitabından, Leyla Karahan'ın “Türkçede Söz Dizimi” kitabından, Nilay Coşkun' un “Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Bir Kitâb-ı Güzîde (İnceleme-Metin-Dizin)” ve Sümeyra Sönmez Açık'ın “Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Bir Tabirname (İnceleme – Metin – Dizin)” adlı yüksek lisans tezlerinden yararlandık. Bu yararlanmamız sadece metnimizin inceleme şeması ile kullanılan bazı başlıklar açısından fikir almak amaçlı olup içeriği kesinlikle kapsamamaktadır.

³ <http://lugatim.com/> [E.T. 23.05.2021]

⁴ <https://sozluk.gov.tr/> [E.T. 23.05.2021]

2. İNCELEME

2.1. SES BİLGİSİ

2.1.1. Ünlüler

2.1.1.1. Ünlü Değişimleri

2.1.1.1.1. Daralma

e > i

Türkçede, bazı kelimelerde kimi /i/ seslerinin /e/ ile kimi /e/ seslerinin de /i/ ile karşılandığını görürüz. Bu durum lehçe, şive ve ağız özelliklerine göre değişebildiği gibi dönemlere göre de değişim göstermektedir. Bu değişimin sebebi olarak genellikle kapalı /é/ sesine işaret edilir. Ne var ki bu ses çoğu defa alfabelerde bir harfle işaretlenmemiştir. Günümüzde de durum pek farklı değildir. Nitekim bazı Türk şivelerinin yazı dilinde bu ses işaretlenmişse de tarihsel bir alışkanlık olarak Türkiye Türkçesinde, böyle bir işaretleme yapılmamıştır. Böylece kapalı /é/ sesi, daha çok ağızlarda yaşatılmıştır.

İncelemiş olduğumuz metinde de kapalı /é/ için bir işaretleme yapılmamıştır. Bu sebeple bazı kelimelerde e>i dönüşümü bazılarında da i>e dönüşümü görülmektedir. Bununla birlikte bazı kelimelerin de yer yer hem /i/ sesiyle hem /e/ sesiyle yazıldığını ya da hareketlerle bu seslere işaret edildiğini görmekteyiz.

Burada, /i/ sesiyle /e/ sesiyle ya da /i-e/ nöbetleşmesiyle yazılan kelimelere ve diğer bazı daralma örneklerine değineceğiz.

/i/ ile yazılan kelimeler

ider (3a/8), ideler (3b/5, 14), idüp (3b/6, 7), idelim (4b/5), irişe (5b/1), yise (18a/2), itse (3a/9), vireler (32a/16), yimekden (10a/10), yirleriñ (47b/3,4), (54b/17), sil (61b/2), siller (62b/14), kisib (9a/3), giçer (10b/10), yir (13a/17), siller (20a/4), ide (20b/4), yiyeler (20b/11), itmeye (23a/1), itmege (27a/14), bicid (32a/6), vireler

(32a/16), kici (44b/4), fitret (46b/8), dimişler (47a/17), irtte (51b/15), sil (61b/2), ide (61b/10), gözliyen (73b/15), niyle (74a/8)

/e/ ile yazılan kelimeler

yeyüp (73a/11), yeyeler (20b/11), ikinci (21a/5), getdi (71b/6), hergez (74b/4), eyüdür (5a/3), el (8b/9), evden (23a/10), er (36a/1)

Hem /i/ ile hem de /e/ ile yazılan kelimeler

yil (26a/11) - yeli (22a/16) // düşmān elin (65b/3) - ḥabeş ilinde (6a/3) // bu dedegüm (55b/4) - dedigimüz (4b/14) // getdi (71b/6) - gitmez (69a/12)

a > ı

atamıyalar (10a/9)

o > u

buğaz (32b/11), tuğan (70b/6)

2.1.1.1.2. Yuvarlaklaşma

a. Kelime Kök ve Gövdelerinde Görülen Yuvarlaklaşma

Kelime kök ve gövdelerinde görülen bu tür bazı yuvarlaklaşmalar, temelde iki sebebe dayandırılabilir. Bunlardan ilki /b, p, m, v/ gibi dudak ünsüzlerinin yuvarlaklaştırıcı etkisidir. (Ör: şovuḡ (15a/1) “şovıḡ”, behlüvān (74a/11) “pehlivān” vd.) İkinci sebep olarak da Batı Türkçesinde kelime sonlarındaki /g/ sesinin düşmesini gösterebiliriz. (Ör: şarulıḡ (69b/1) “sarıḡ”, ḡabusı (31b/2), “ḡapıḡ”)

olavuz (3b/15), belürse (7a/9), şovuḡ (15a/1), şekül (4b/9), yıldırım (4b/10), eyü (5b/2), kendü (5b/17), gıcuk (6a/9), ḡayḡuya (6b/6), eksük (9b/11), ḡayrulıḡlar (10b/11), yenük (13b/5), aruḡ (14b/10), ḡıraḡu (15b/3), çekürgelik (17b/15), semüz (21a/8), ḡabusı (26a/5), yılduz (28b/15), cevüre (29a/3), ḡayurmaz (32a/7), aḡu (32a/16), kendüsi (39b/13), hindüstān (44b/2), şayrulıḡ (46a/4), ḡarudan (51b/12), tehlüke (66a/17), dürüye (66b/11), şarulıḡ (69b/1), altun (71a/16), artuḡ (3a/15)

b. Eklerde Görülen Yuvarlaklaşma

al-up (46b/13), ay+uñ (3b/2), id-üp (3b/6), de-dük (3b/17), ayu+nuñ (4b/1), dedigi+müz (4b/14), qar+lu (5b/12), aşıl+lu (6b/9), gerek-düg+i (7a/13), qal-dur-a-lar (8b/9), adıl+lü (8b/15), emîn+süz+lik (9b/7), cānavar+cuq+lar (10a/13), ucuz+luq (10b/9), yuq+aru (11a/14), añ+suz+dan (14b/13), aşıl+suz (17b/12), bırag-ur (20b/15), gir-ür (201a/3), ziyān+lu (21b/3), de-düg+üm (24b/2), kır-ğun (25a/4), tat+lu (27a/6), fāre+cuq (27b/17), an+uñ (28b/16), yılu+muz (30a/6), qal-dur-a (32b/8), devlet+süz+uñ (32b/9), qarañ+luq (35b/7), art-uq (36b/7), sirke+lü (36b/10), añ+suz+da (38a/1), şehir+lü+den (38b/10), art-ur-a (41b/3), qal-dur-a (42a/6), döşen-dür-e (46b/14), sev-gü (59a/5), fikir+süz+lü (62a/11), dutul-up (64b/2), bulan-dur-up (64b/12)

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, dudak ünsüzlerinin etkisi ve Batı Türkçesinde kelime sonlarında /g/ sesinin düşmesi yuvarlaklaşmanın temel sebebi olarak verilebilir. Ancak buna ek olarak yuvarlaklaşma olayının bazı ekler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu eklerle dair tespitlerimiz aşağıda gösterildiği gibidir.

- Zarf-fiil eklerinde yuvarlaklaşma eğilimi görülmüştür.

al-up (46b/13), id-üp (3b/6), dutul-up (64b/2), bulandur-up (64b/12), onul-up (75a/4), öğren-üp (71b/10), it-dükce (71a/5)

- +sUz olumsuzluk yapma ekinde yuvarlaklaşma eğilimi görülmüştür.

añ+suz+dan (14b/13), aşıl+suz (17b/12), fikir+süz+lü (62a/11)

- +Uñ, +(n)Uñ ilgi durum ekinde yuvarlaklaşma eğilimi görülmüştür.

ay+uñ (3b/2), ayu+nuñ (4b/1), bâdişāhı+nuñ (5b/16), an+uñ (71a/17)

- +Ilq, +IUq, +Il, +IU eklerinde yuvarlaklaşma eğilimi görülmüştür.

qar+lu (5b/12), aşıl+lu (6b/9), adıl+lü (8b/15), qarañ+luq (35b/7), ucuz+luq (10b/9)

- Kişi ve iyelik eklerinde yuvarlaklaşma eğilimi görülmüştür.

de-dig+(i)müz (4b/14), de-dü-k (3b/17), ol-(u)r-suñ (73b/10)

- **Ettirgenlik eklerinde yuvarlaklaşma eğilimi görülmüştür.**

kal(k)-dur-a-lar (8b/9), ge(l)-tür-e (20a/10), döşen-dür-e (46b/14)

- **Geniş zaman ekinde yuvarlaklaşma eğilimi görülmüştür.**

gel-ür (4b/2), gir-ür (201a/3), bırag-ur (20b/15)

- **+cUğ, -ğUn, -Uğ, -gU, (g)ur- gibi bazı yapım eklerinde yuvarlaklaşma eğilimi görülmüştür.**

fāre+cuç (27b/17), kır-ğun (25a/4), art-uğ (36b/7), sev-gü (59a/5), bel-(g)ür-mek (4b/8)

2.1.1.1.3. Düzleşme

o > a

a+n+dan (2b/11) “ondan”, a+n+da (29b/5) “onda”

u, ü > ı, i

içün (74b/3) yımurta (41b/14), doğrılık (74a/9), görinen, (3a/11), sürile (33b/7), turşılardan (36b/12), üçünci (36b/12), çürük (43b/4) korılarda (53a/6)

2.1.1.2. Ünlü Uyumları

a. Kalınlık-İncelik Uyumu

Ünlülerde kalınlık-incelik uyumu Türkçenin en eski ve değişmez kurallarından biridir.

- **Metnimizde Türkçe kelimelerde bu uyum tamdır.**

kuyruklu (4b/6), kızılılık (4b/8), gökden (4b/10), yağmur (4b/11), yimek (5a/2), şararup (5a/5), yağmaya (6a/2), ağıllansa (6a/17), dökülmek (7a/2)

- **Aitlik eki olan +ki'nin yazımında ve bazı birleşik yazımlarda kalınlık-incelik uyumuna aykırı durumlar oluşmuştur.**

aydaki (2b/3), tarafındaki (55a/15), anuñçün (3a/10)

b. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Ünlülerdeki bu uyum kalınlık-incelik uyumuna göre çok daha geç dönemde olduğundan eski metinlerin hemen hemen hepsinde aykırı durumlara

rastlanmaktadır. İncelediğimiz metnimizde de düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyan kelimeler olmakla birlikte çoğunlukla kelimeler bu uyuma girmez. Bu uyumsuzluk bazı kelimelerin kök ve gövdelerinde görülürken bazılarında da yalnızca eklerde görülmektedir.

- Düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyan kelimeler.

bilgil (2b/10), andan (2b/11), üzerine (2b/15), bulmak (3b/1), kankı (3b/1), kılanlar (3b/13), gündür (4a/16), tutulmak (4b/5), işidilse (4b/13), yedisinde (5a/5)

- Kelime kök ve gövdelerinde düzlük-yuvarlaklık uyumu olmayanlar.

kızı (19b/12), şovuk (15a/10), yıldız /17a/17), uğrı (10b/9)

- Aldığı ekler sebebiyle düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olanlar.

gönlü (6b/8), ucı (6b/12), toğrusundan (7a/9), şönlü (9b/1), otı (9b/13), ucuzluk (9b/15,16), güninde (10a/13), burcında (10b/4), onuncıda (13a/4), düşdigi (13b/4), yağduğı (13b/6), uzunluğu, kısalığıdır (15a/14), dördinci (20b/14), günine (20b/13), aydur (22a/6), toğrusı (22a/16), şönlü (22b/8), yılıñ (22b/7), dedüğüm (24b/2), yıldırım (25a/9), gönlü (25b/7), söyine (25b/13), aruk (27a/4), eyilüğe (31a/4), kabısı (31b/2), kayurmaz (32a/7), karañluk (35b/7), turşılardan (36b/12), üçüncü (36b/12)

2.1.1.3. Ünlü Düşmesi

Bazı Türkçe kelimeler ek aldıklarında vurgusuz orta hecelerini kaybederler.

oğlancıklar (22a/11), gönlü (25b/7), yañlış (36a/11), beynin (69b/6), ağzınuñ (70a/1)

2.1.1.4. Ünlü Türemesi

Genellikle yabancı kelimeleri Türkçe söyleyişe uydurmak için başvuru bir durumdur. Metnimizde bu duruma az da olsa Türkçe kelimelerde de rastlanmıştır.

zulüm (7b/9), hüküm (38b/1), meyil (18b/10), müsilmānlardan (54b/17), dörüt (8b/12), kisib (9a/3), hüzün (9a/7), mülük (13b/2), türük (20a/9) "Türk", ilki (20b/13) "ilk", 'adil (24b/3), kurut (27b/17), kesib (35b/9), vakıt (49a/11), şuluğ (49b/1), qahir (51a/16), bāris "Pers, İran" (53a/2), hayıf (54a/11), nuşurat (58b/9), katil (65a/5), 'ayıbludur (72b/3), rızık (74a/2)

2.1.2. Ünsüzler

2.1.2.1. Dudaksılaşma

Türkçede bazı ünsüzler, özellikle ünlü seslerin etkisiyle zamanla dudak ünsüzleri olan “f, p, m, v, b”den birine değışirler. Dudaksılaşma olarak adlandırılan bu durumla metnimizde de karşılaşmaktayız.

- şovukdan “soğık” (15a/1)

2.1.2.2. Ötümlüleşme

a. Kelime Başında Ötümlüleşme

t > d

dutulup (64b/2), dün “tün-gece” (10a/1), duta (11b/4), derler (20b/13), dolunmağa (22b/16), dedüğüm (24b/2), dördinci (20b/14), dirilik (22a/6), döküle (23b/8), dirler (27b/8), dutuşmak (29a/15), düğünler “tügüm > düğüm > düğün” (39a/3), dükeli “tüke-t-” (46b/6), duta (59b/16), dürüye (66b/11), derletme (35b/17), deñizde (26a/8), dağı “tak-ı” (51a/17), diri “tiri-g” (54a/14), dürlü (11a/17), doğsa (42a/12), döküle (50a/9),

p > b

bıñarlar (8b/3), beydā (9a/7), bādişāh (14b/13), bahālu (21b/17), banbuğ (24b/12), birinc (28a/13), bārs (22b/13), bişmānlık (37b/2), beyğamber (46a/17), bilüç (51b/9)

k > g

ğırğun (20b/2), günine (20b/13), gökde (24b/6), gibi (24b/14), göz (25b/3), gemiler (26a/8), gündüz (27a/2), gögermege (27b/4), gider (27b/9), görünse (33a/11), güç (51b/1), geyik (66b/13)

b. İç Seste Ötümlüleşme

t > d

idüp (25a/16), dübdüz (58a/6), yigide (56b/7), işidilse (9b/4), yedi (27b/10)

p > b

debreşüp (32a/4), arba (5b/10), debrense (10a/1), tobrağ (25b/9), kıbsa (25b/10), kıbmağa (27a/15), sibāhiden (30b/9), kıbusı (31b/2), kıbana (40a/4), kıba (62a/15)

k > g

yeltenmege (21a/4), dedüğüm (24b/2), dağı (51a/17), tanığıdur (52b/9), bıragur (20b/15)

c. Kelime Sonundaki Ötümlüleşme

t > d

buludına (58a/8)

p > b

kib (64a/13),

k, ḳ > g, ğ

gögermeg+e (27b/4), şovuĝ+ı (27b/2)

2.1.2.3. Sızıcılaşma

-k- > -h-

daĥi “taĥ-ı” (10a/11), yoĥsullar “yok+sul”(14b/6), uyĥu “uyu-ķu”(75a/1)

-b- > -v-, -f-

yavuz “yabız” (7b/8), olavuz “ol-a biz” (3b/15), evden “eb+den” (23a/10) tavşan “tabışĝan” (66b/13) ħaravaş “ħara+baş”, (69a/9) ufaĥ “ubşak > uvşak > ufşak > ufak~uşak”, (64a/4) vardır “bar+dur”(4a/4) vire “bir-e” (50b/11)

2.1.2.4. Ünsüz Düşmesi

Kelime Sonunda -g > Ø

ulu “uluĝ” (20b/6), dirilik “tir-ig+lık” (22a/6), ħuruya “kurıg” (24a/1), kücücek “küçükcek” (37b/13), ıssı “ıslıg” (21b/11), diri “tirig” (54a/14), ħabusı “kapıg” (31b/2), ħatı “katıg” (50a/15)

Eklerde Ses Düşmesi -g > Ø

tatlu (27a/6) “tatıg+lıg”

İlk Seste Ünsüz Düşmesi

(y)ılķı (5a/15), (v)urmaķda (6b/8), (y)ılduz (11b/12)

2.1.2.5. Ünsüz Türemesi

ammā (2b/17), aşşı “asıg” (8b/4), ıssı “ıslıg” (10a/10) keffāretsiz (25b/4), ‘acāyib (34b/1), ĝarāyib (66b/11) vd.

2.1.2.6. Ünsüz Uyumu

Metnimizde, sözcüklere gelen eklerde genellikle ötümlü ünsüzler tercih edildiğinden ünsüz uyumu pek yoktur.

güneş+de (51b/13), mayıs+da (15b/10), ‘ırāk+da (59b/6), icmek+den (10a/7), yimek+den (10a/10) şovuk+dan (15a/1), ayıt-dı (71a/2), itdük+ce (71a/5), olmuş+dur (41a/17), mücerrābāt+dur (52b/3), kalmış+dır (2b/11), gerek+dür (10a/6), it-dim (73b/14)

2.2. ŞEKİL BİLGİSİ

2.2.2. Sözcük Yapımı

2.2.2.1. Yapım Ekleri

a. İsimden İsim Yapım Ekleri

+lIk, +lUk

ucuz+lık (3a/1), kızıl+lık (3a/1), talgā+lık (67a/16), yağı+lık (68a/1), kāhil+likden (73a/14), yüce+likdür (74b/14), em̄insiz+lük (50a/8), yüzlü+lükdür (73b/4), ucuz+luğ (8b/2), karañ(u)+luğ (35b/7), sağ+lık (34b/13), yağı+lık (37b/17), tar+lık kıt+lık (53b/1), aķa+lık (68a/2), şaru+lık (69b/1), uykusuz+lık (69b/7), şayru+lıg+ı (70a/3),

+lI, +lU

yağmur+lu (25a/9), ayak+lu (26b/9), tat(ıg)+lu (27a/6), kuyruk+lu (28b/6), dür+lü (30a/2), bereket+lü (30b/5), devlet+lü (32b/12), ni‘ met+lü (34a/13), köy+lü (38b/10), yük+lü (60b/17), fikirsüz+lü (62a/11), ‘ayıb+lu+dur (72b/3)

+sIz, +sUz

hürmet+siz+lik (36a/6), em̄in+siz+lik (49b/4), kefarete+siz (25b/4), hayā+sız+lık (73a/6), hayır+suz (29a/8), us+suz (29b/11), añ+suz+da (38a/1), had+süz (38b/7),

kefâret+süz (29b/11), bereket+süz (44a/4), mefa‘at+süz (49a/17), ısı+süz (55a/11),
cul+süz (57b/10), fikir+süz+lü (62a/11), kazanc+süz (67b/1), uyku+süz+lık (69b/7)

+Cı, +cU

ekin+ci (21a/5), yol+cı+lar+a (24b/7)

+dAş

yol+daş (73a/9)

+cAk

kücü(k)+cek (37b/13)

+düz

gün+düz+in (51a/2)

+(I)ncı, +(U)ncU

altı+ncı (32a/11), beş+inci (32a/12), toktuz+uncı (63b/3), üç+üncü (36b/17)

+rAk

yaş+ı+rağ (73a/3)

+cık, +cUk

a(z)+cuk (51b/16), cānavar+cuk+lar (10a/13), fāre+cuk (27b/17), oğlan+cık+lar
(6a/5), tañla+cık az(a)+cık, ılı(k)+cık(10a/8)

+dın

öñ+dın (68b/9)

+sul

yol+sul+lar (14b/6)

+k

eksi+k (10b/16), oğlağ “oğul+ak”(51b/9)

mık, mUk

kıza+mık (21b/4) “kıızlamuk - kızıl+muk”

+nti

iki+ndü+den (57b/16) “iki+nti”

b. İsimden Fiil Yapım Ekleri

+A-

dil+e-(y)e-ler (3b/8), boş+a-na (36a/10), uğ(u)r+a-ya (67b/16)

+IA

ağı+la-n-mağ (4b/5), añ+la-n-maz (74a/15), diñ+le-n-e (28a/17)

+IA-

gür+le-se (4b/10), baş+la-r (46a/15), uğru+la-(y)a-lar (55a/1), aruğ+la-(y)a (68b/3), bağış+la-(y)a (72a/10), güm+le-se (4b/13), iş+le-me-(y)e-ler (10a/13), diñ+le “tñ+la”, (70a/10) para+la-ma-(y)a (70b/8), ışmar+la (71b/7), göz+li-(y)en (73b/15), söy+le-me-(y)en “söz+le-”(73b/16), añ+la-n-maz (73a/15), bes+le-r “besi+le-”(72a/14)

+al-

az+al-mağ+a (46a/10)

+(A)r-

ķara+r-a (64a/7) “kara er-”, gög+er-meg+e (27b/4) “gök er-” kız+ar-mağda (12a/16),

+de-

is+te-me (5b/11) “iz+de-me”

+ı-

şak+ı-n-a-lar (10a/7)

c. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

-dUr-

bil-dür-ür (3a/3), bulan-dur-up (64b/12), döşen-dür-e (46b/14), öl-dür-mek (8b/8), ĳal(ķ)-dur-a-lar (8b/9), bulan-dur-up (64b/12), ĳol-dur-a (65b/8), getirür “gel-tir-”(69b/2), al-dur-sa (69b/10), göyün-dür-ür (74b/2)

-Ur-, -Ar-

deg(i)ş-ür-üp (5a/4), art-ur-a (41b/2), cık-ar-mak (44b/4), gid-er-e (70a/1)

-t-

ay-(ı)t-dı (71a/2)

-Il-, -Ul-

ıtut-ul-mak (4b/5), dök-ül-mek (4b/7), ııid-il-se (4b/13), eksi-l-ür (3a/10), kes-ül-ür (5a/9), dut-ul-sa (5b/15), yay-ıl-a (8a/12), kes-il-en (10b/2), değiş-il-mek (25a/15), kır-ıl-mak (25b/11), düke-l-i (46b/6)

-n-

gör-(ü)n-mek (4b/6), bula-n-ur (46a/14), gör-(i)n-en (3a/11), şakı-n-a-lar (10a/7), inci-n-e (11a/6), řı-n-a (12a/13), calķa-n-mak (12b/16), debre-n-e (13a/17), yelte-n-meg+e (21a/4), ya-n-mak (25a/14), ısı-n-maę+a (27a/13), dürt-(ü)n-üp (36b/10), al-(ı)n-mak (38a/3), döře-n-düre (46b/14), diñ+le-n-e (64b/10), bula-n-dur-up (64b/12), segir-(i)n-mek (70b/5), olu-n-ma+sı+n[ı] (71a/13), ańla-n-maz (73a/15), bula-n-maę+a (10b/1)

-ř-

ķarca-ř-a (18a/9), dut(u)-ř-mak (29a/15), debre-ř-üp (32a/4), ir-(i)ř-e (5b/10), uğra-ř-a (8b/8), değ-(i)ř-ilmek (25a/15), toķu-ř-a (33b/14)

-mA-

bil-me-yüp (3a/8), ol-ma-ya (3a/9), yaę-ma-ya (6a/2), oń-ma-ya (56b/3), it-me-ye (64b/12), al-dur-ma-ya (69b/11), uyan-ma-ya (70a/4), kıl-ma-ya (70a/6), aķ-ma-ya (70a/7), para+la-ma-ya (70b/8), řor-ma-mak, dil-e-me-mek (71b/17)

-(g)Ur-

bel-(g)ür-mek (4b/8), ķay-(g)ur-maz (32a/7)

-A-

řıv-a-(y)a-lar (51b/13), oń-a-t (57b/2), uf-a-ķ (64a/4) “ub-a-, uv-a, uf-a-”

d. Fiilden İsim Yapım Ekleri

-(U)k+

art-(u)k (3a/15), şovu-k (27b/5), ar-(u)k (27b/9), ayr-(u)k (46b/7), buyur-(u)k+dur (72b/17), yen-(ü)k (13b/5), öksür-(ü)k (14a/7), eksü-k (29a/8), böl-(ü)k (35a/15), uzak (35a/6), gıcı-k (16b/6), kur(g)a-k (21b/2), tanu-ğ+ı+dur (52b/9), büyü-k “bedü-k” (54a/3), ac-(u)k “açık” (58a/2), buc-(u)ğ+ı+(n)da (58a/5), ger(g)e-k (63a/17), ufa-k (64a/4)

-gun+

gır-gun (20b/2), kır-gun (25a/4)

-IcI+

yırt-ıcı (29a/12), şat-ıcı (56a/16), yak-ıcı, kağ-ıcı (74b/3), kes-ici (30b/8), sev-ici (73b/6), söy+le-(y)ici+ler (73b/8)

-Ak+

yumuş-ağ (16a/1)

-In+ -n+

ek-in (18a/2), düğ-ün+ler (39a/3) “tüg-ün-düğüm”

-(U)m+

öl-(ü)m (39a/7), yıldur-(u)m (25a/8)

-mur+

yağ-mur (4b/11)

-(g)A+

kış-(g)a+lığ+ı+dur (15a/14), yımurt-(g)a (41b/14)

-Il+, -Ul+, -I+

di-l+e-(y)e-ler (3b/8), yañ-(ı)lış (7b/16)

-I(g)+

ağ(ı)r-ı+sı (6a/10), tol-u (8b/7), kat-ı (11b/15), kork-u+lu (12a/13), dükel-i (46b/6)

-(I)ş+

yañ(ı)l-(ı)ş (7b/16)

-ç+

ķaz(g)an-ç (35b/1)

-A+, -I+

irt-i-ye “irte >erte”

-t+

oña-t (57b/2)

-sI(g)+

yat-su(g)+dan (58a/3)

-gU+

sev-gü

2.2.3. Sözcük Türleri

2.2.3.1. İsimler

2.2.3.1.1. İsim Çekimi

a. Çokluk Eki

Metnimizde çokluk eki +lar, +ler şeklindedir. Ayrıca Eski Türkçe döneminden itibaren karşımıza çıkan işlevini yitirmiş +an, +en çokluk ekine de rastlanmıştır.

ay+lar (2b/15), şart+lar+ın (3a/7), kul+lar+ı+(n)+dan (3b/9), miskin+ler+e (3b/6), süryānī+ler (4b/17), gönül+ler+de (64a/12), kişi+ler (64b/2), beg+ler (64b/17), söyleyici+ler (73b/8), aķarşu+lar (14b/3), yoķsul+lar (14b/6), uğrı+lar (14b/7), ķanūn+lar (14b/15), ıssı+lar (16a/6), ķuş+lar (15a/15), yağmur+lar (16b/9), şofı+lar (17b/12), bāzār+lar (19a/9) er+en+ler+i (39a/17), oğ(u)l+an (70b/6)

b. İyelik Ekleri

- Teklik Birinci Kişi (+Um, +Im, +m)

de-düg+üm (24b/2), dost+um+dan (71b/14), iş+im+i (71b/6)

- Teklik İkinci Kişi (+İñ, +Uñ,+ñ)

iş+iñ, kâr+iñ+da (74b/6)

- Teklik Üçüncü Kişi (+I, +U, +sI, +sU)

şartlar+ı+n (3a/7), hüküm+i+nde (3a/8), ölüm+i (41a/2), ölüm+ü (2b/17), kamu+sı+(n)dan (3a/1), el+i+ne (72a/16), şāh+ı+(n)a (29a/6), bulud+ı+(n)a (58a/8), ırmağ+ı+(n)a (63b/5), evvel+i+(n)e (4b/1), āhır+i+(n)e (4b/2), ini+(n)e (5a/14), yer+i+(n)e (28b/16), yigirmi+si+(n)e (30a/4), öñ+ü+(n)e (51b/16), efendi+si+(n)e (69a/9), yedi+si(n)+de

- Çokluk Birinci Kişi (+(I)mUz)

yıl+umuz (30a/6), de-dig+imüz (4b/14), ana+mız (57b/13)

- Çokluk İkinci Kişi (+İñIz, +UnUz)

himmet-iñiz (69a/12)

- Çokluk Üçüncü Kişi (+lArI)

zulüm+leri (46b/14), bâdişāh+ları (45a/15), şāh+ları (45b/2), nice+leri (42b/8), beg+leri (53a/2), han+ları+(n)a (29a/3), beg+leri+(n)e (40a/8)

c. Hal Ekleri

- İlgi Hal Eki (+İñ, nIñ)

an+iñ (2b/1), kitāb+iñ (3a/7), māh-ı rûm+iñ (4a/5), ay+iñ (5a/5), halk+iñ (6b/8), kendü+niñ (18b/15), iklīm+iñ (18b/16), niceler+iñ (19-b/3), hevān+iñ (27b/3), yıl+iñ (32b/12), vilāyet+iñ (36a/8), kāfir+iñ (37a/15), bâdişāh+iñ (38b/5), yirler+iñ (47b/3,4), niceler+iñ (62a/12), güneş+iñ (64b/6), ādem+iñ (72b/14), hüdān+iñ (73a/1), anan+iñ (73a/2), dostlar+iñ (74a/4), alcaqlar+iñ (74b/14), a^c lālar+iñ (14b/17)

- Yönelme Hâl Eki (+A)

yañ+a (34a/13), ay+a (45b/17), üzeri+(n)e (2b/15), toköz+a, otuz+a (3a/13), kayğu+(y)a (6b/6), şu+(y)a (16a/9), sakşı+(y)a (51b/11), ayı+(n)a (4a/6), ortası+(n)a (4b/2), kova+(n)a (5b/1), bâdişâhı+(n)a (7a/14), burcı+(n)a (15a/16), hayvân+a (18a/5), burcu+(n)a (21a/2), koyun+a (21b/11), ağacı+(n)a (23b/2), ıssısı+(n)a (27b/2), hanları+(n)a (29a/3), şâhı+(n)a (29a/6), sultânı+(n)a (55a/9), oğlan+a (55b/7), buludı+na (58a/8), ırmağı+(n)a (63b/5), san+a, ban+a (70b/9), yolları+(n)a (71a/7), hâzreti+(n)e (3b/4), evveli+(n)e (4b/1), âhîri+(n)e (4b/2), ini+(n)e (5a/14), ekin+e (5b/1), ehli+(n)e (14b/2), ici+(n)e (14b/14), gün+e (15a/15), birbiri+(n)e (18b/10), ili+(n)e (20a/10), yeri+(n)e (28b/16), yigirmisi+(n)e (30a/4), beşi+(n)e (39a/6), begleri+(n)e (40a/8), ekin+e (44b/3), öñü+(n)e (51b/16), vaqti+(n)e (52a/7), ici+(n)e (56a/14), efendisi+(n)e (69a/9), ten+e (69b/3), gibi+(y)e (7b/15), kişi+(y)e (25a/5), örü+(y)e (27b/9), ra' iyyet+e (47a/12), kendü+(y)e (51a/12), irti+(y)e (53b/15), yigirmi+(y)e 858a/9), kimse+(y)e (72b/16)

- Belirtme Hâl Eki (+I, +n)

şartları+n (3b/7), düşma+(n)ı (5b/16), sultân+ı (7b/11), şâhı+(n)ı (14b/14), hâcî+(n)ı (20b/159), bâdişâhı+(n)ı (22b/14), a+(n)ı (24a/10), cihân+ı (32b/6), düşmânı+n (37a/6), kıran+ı (53b/14), ağrısı+(n)ı (69b/4), kan+ı (70a/6), olan+ı (70a/11), cânın+ı (72a/14), tağan+ı (74a/17), yan+ı (75a/2), şu+(y)ı (22b/2), dünyâ+(y)ı (73a/8), naḥsi+n (3a/3), hisâbı+n (3a/8), aḥkâmı+n (3b/3), nazarı+n (3b/9), tonı+n (5a/4), ḥamli+n (22b/5), çerisi+n (46b/13), eli+n, düşmânları+n (47b/16), yurtları+n (49a/7), namâzı+n (51b/15), oğlanı+n (61a/1), ḥâli+n (71b/16), işi+n (73a/7), ihtiyâcı+n (74a/4), vilâyeti+n (32b/6)

- Bulunma Hâl Eki (+dA)

için+de (2b/17), hükmin+de (3a/8), kelâm-ı mecîdin+de (3a/4), gök+de (4b/8), yedisin+de (5a/5), gün+de (5a/11), için+de (5a/11), birin+de (5a/13), ilin+de (6a/3), velâyetin+de (6a/5), deñiz+de (6a/10), iqlîm+de (6a/12), âdem+de (6b/17), yer+de (7a/7), koştanṭeniyye+de (7a/12), beşin+de (8a/7), iller+de (8a/11), gönüller+de

(12b/16), evvelin+de (13a/3), yerler+de (14b/7), giceler+de (15a/10), vaqtin+de (16a/2), önin+de (18b/11), ‘aşr-i āhîr+de (25a/6), ‘acem+de (28b/9), memleketin+de (38a/16), köyler+de (40a/17), gökyüzün+de (40a/3), bâbil+de (46b/15), güneş+de (51b/13), on sekizin+de (52a/12), üçüncü+de (52b/1), abril+de (52b/2), aḥkāmın+da (2b/17), yıl+da (3a/16), ayların+da (3b/2), berakātın+da (3b/15), yukarı+da (3b/17), bāb+da (4b/3), hevā+da (4b/8), qatın+da (4b/17), burcın+da (5a/10), arasın+da (6b/3), rûm+da (8a/6), şām+da (12a/5), ‘arab+da (12b/5), onuncı+da (13a/4), mayıs+da (15b/10), tağ+da ova+da (15b/16), bahar+da (19b/5), ğuşşa+da (20a/9), mışır+da (21a/15), soñın+da (23b/13), istanbul+da (24b/13), eṭrāfın+da (25a/16), cihān+da (34b/9), ‘ırāq+da (59b/6), ‘uqbā+da (73b/2), an+da (73b/10), ‘ilācın+da (74b/12)

- Ayrılma Hâl Eki (+dAn)

beyğamber+den (2b/11), kamusın+dan (3a/1), an+dan (3a/1), ayın+dan (3a/15), dergāhın+dan (3b/7), belālar+dan (3b/8), kulların+dan (3b/9), du‘ā+dan (3b/13), gök+den (4b/10), (4b/11), toğrusın+dan (7a/9), bitüsin+den (7a/13), uluların+dan (7a/15), taraf+dan (7b/4), kumaşın+dan (8b/4), bâdişāhlar+dan (9a/2), dünyā+dan (9a/15), ara+dan, gök+den (9b/4), (9b/17), sebeb+den (10a/3), icmek+den (10a/7), yimek+den (10a/10) mağrib+den (10b/12), yaña+dan melikin+den (11a/7), (12a/4), ağaclar+dan (13a/1), ‘avānlar+dan, begler+den (14b/6), añsuz+dan (14b/13), şovuk+dan (15a/1), ekşiler+den (15a/17), şu+dan (16a/10), üzüm+den (18b/3), el+den (19b/3), vebā+dan (22a/3), ehlin+den (23b/15), evvelin+den (33a/4)

- Eşitlik Hâl Eki (+cA)

ḥisābın+ca (4b/3), ardın+ca (5a/2), sulu+ca (32a/4), murādın+ca (58a/1), dilin+ce (4a/6) nice “ne+çe” (17a/13), yanın+ca (72b/4), dilin+ce (4a/6)

- Yön Bildirme Hâl Eki (+rA, +ArU)

soñ+ra (2b/11, 12), yuk+(g)aru+da (3b/17), yuk+(g)aru (6b/12) ic+re (7a/15)

- Araç Hâl Eki (+In, +IA, ile, ilen)

yay+ın (5b/1), yaz+ın (21a/16), gündüz+ın (30a/13), güz+ın (31a/15), vakt+ın (28a/11), birbiri-le (33b/14), zulmi-le (35a/8), fazlı-la (52a/1), anıñ-la (72a/13), olmağ-la (72a/14), envā‘ -ıla (10b/5), don-ıla (10b/1), dün-ile (29b/3), rüm-ile (47a/1), ‘arab-ile (48b/10), güc-ile (51b/1), defa‘ āt-ile (54a/7), ħorlığ-ıla (54b/1), ili-ile (55a/9), buz-ıla (62b/2), islām-ile (63b/8), gün-ilen (70a/11), vech-ile (71b/16), şormamağ ile (71b/17), secā‘ at-ıla (72a/5), almağ-ıla, olmağ-ıla (72a/15), ħanā‘ at-ile (73a-4), ni-(y)le (74a/8)

2.2.3.1.2. İsim ve İsim Soylu Sözcüklerde Birleşme

nitekim “ne+teg+kim” (3a/4), anuñçün “an+ın üç+ün-onun için” (3a/10) nesne “ne ise ne” (28b/4), kimsene “kim ise ne”, (37a/7) şol “şu ol” (72a/8), şimden “uş imdi” (4b/4), bile “bir+le” (51a/17)

2.2.3.2. Zamirler

a. Kişi Zamirleri

- Birinci Kişi Zamirleri

benim (71a/3), benden (71a/5), bana⁵ (70b/9), baña (71a/6)

- İkinci Kişi Zamirleri

senden (71a/3), saña (72a/7), (73b/10)

- Üçüncü Kişi Zamirleri

ol (3b/2), olar (69a/13)

b. İşaret Zamirleri

şol (72a/8), bu (3a/17), bunuñ (33b/6), budur (38b/2), ol -ne nesnedür- (72a/13), ol -ķangı nesnedür- (71b/9), ol -ķangı ħaķdur- (71b/11)

c. Dönüşlülük Zamiri

kendü (5b/17), kendi (71b/12), kendüni (71b/14), kendüñ (72a/10)

⁵ Damak n’si kullanılmadan yazılmıştır.

d. Belirsizlik Zamirleri

ayruk (48b/7), niceler (57b/5), her -ne iş- (70b/7), kimsene (37a/7), kimseye (72b/16), kimesne (73b/6), nicesi (13b/6), ba^c zılar (47a/17), biri (48b/16)

e. Soru Zamirleri

ne -kim söyler- (3a/6), kaçkırı (3b/1), kaçkı (71b/9), kimden (72a/6), kimdir (72a/9), ne -nesnedür- (72a/13), nedür (72b/1), kaçkısı (73a/3), kimler (73b/4), neye (74a/10)

f. Bağlama Zamirleri

her kim (16a/9), kim (51b/11)

2.2.3.3. Sıfatlar

a. Niteleme Sıfatları

ulu bâdişâh (53b/14), kaçtı ıssılar (54a/13), fikirsüzlü haberler (62a/11), kaçzancak yir (62b/6), yalan yañlış haberler (62b/10), yüklü ^c avratlara (63b/9), kaçtı kızılılık (66a/8), kaçru üzüm (67a/3), yad ceri (67b/3), kızıl tobraç (67b/10), keffâretsüz begler (67b/15,16), yañlış haberler (68a/10), güzide yâr (71b/8), şovuk yüz (72a/8), yaramaz işlüler (73b/8), pâk tonlar (74a/7), ağır uyhudur (75a/3), ılıcık şu (10a/8), yeñi ay (11a/15), ufaç oğlan (64a/4), kaçtı şovuklar (64a/11), yeñi ton (70b/8)

b. Karşılaştırma Sıfatları

yağşıraç (73a/3)

c. İşaret Sıfatları

bu kitâb (2b/10), bu aylar (3a/10), bu görinen ay (3a/11), bu ayda (24a/15), bu dedüğüm (24b/2), bu günlerde (27b/5), bu yedi güne (27b/8), bu yıl (37a/15), bu hüküm (42b/17), bu fetret (44b/5), bu yıl (44b/11), bu aḥkâm (45b/11), ol faḥrû'l-^c âbidîn (2b/14), ol vaktin (3a/8), ol du^c â (3b/15), ol bâbda (4b/3), ol iḳlîmde (23a/15), şol ḥasîsden (72a/8), ol toḥumı (52a/1), bu ayuñ (52a/5), ol vilâyetüñ (53b/13), ol hâlde (58b/2), ol yaña (73b/11)

d. Belirsizlik Sıfatları

her kitābın (2b/16), nice kulların (54b/14), her ʿāṣim (59b/17), bir kaç pend (71a/3), bir zamān (17a/15), baʿzı ḥükemā (2b/16), baʿzı yerlerde (14b/7), bir ulu bādišāh (17b/6), biraz vakit (25a/7), bir miqdār -atılmış banya- (52a/8), bir dostumdan (71b/14), her taraf (35a/6)

e. Soru Sıfatları

kaṅgı nesnedür (71b/9), kaṅgı ḥaḳdur (71b/11), ne nesne (73a/5), ne -iş dutsa- (70b/7), ne fāʿide (73b/17)

f. Sayı Sıfatları

on iki aydur (3a/9,10), on altıncı gün (52a/3), on dört sâʿat (52a/4), dört ayaklı (59a/1), iki gün (69a/16), üç nesne (71b/3), bir gün (27a/8)

f.1. Sıra Sayı Sıfatları

yigirmincide (52a/15), yigirmi dördüncide (52b/2), yigirmi beşinci günden (52b/12), toḳuzuncı gün (63b/3), ikinci gün (52a/2)

2.2.2.4. Zarflar

a. Yer Zarfları

girü (4b/4), aṣāḡa (13b/6), yuḡaru (53b/7), yaña (36b/3)

b. Zaman Zarfları

gündüz (5a/5), gice (5a/6), ṣoñra (51b/16), ṣimden girü (4b/4), evvel (72a/8), öñdin (68b/9), öñ (63a/3), hemān (71b/5), hemīṣe (71b/9), dün “tün” (10a/1), gine (6a/15), artuḡ (38b/10), hergez eskimez “hergiz” (74b/7), tez gice “tez geçe” (17b/16), tizden ölüm iriṣe (45b/4)

c. Miktar Zarfları

çok -kan döküle- (54b/11), katı -ıssılar- (54b/16), üküṣ -ola- (63a/5), bol -ola- (63a/7), az -varalar- (63b/1), çok -ola- (66b/14), katı -ola- (66b/16), çok -yaḡa- (69a/8), ḡāyet

-eyüdü- (10a/8), çok -toğa- (64a/4), çok -düş-e (64a/5), katı -muhtâcdur- (74a/10), key -za‘îf ola- (31a/4), artuk -incine- (38b/10,11), kıt ola (67a/3), acuk kıomayalar “azcık” (16a/8), biraz -ılıcak şu iceler- (20b/10)

d. Durum Zarfları

harâb ide (65b/3), ucuz ola (67b/4), kurağ ola (67b/10), şâd ola (72a/10), eyü ola (5b/2), tîz -hazım olur- (41a/11), şöyle -fetret ola- (62b/6), hem -kurağ olmak ayudur- (52b/6), aşillu ola (6b/9)

e. Soru Zarfları

neden kıobar (73a/14)

2.2.2.5. Edatlar⁶

2.2.2.5.1. Ünlem Edatları

a. Seslenme Edatları

ey yâr (71b/8), ey kân-i sehâvüt (72a/10,11), yâ mü‘min (3b/16), yâ âdem (7b/14)

b. Sorma Edatları

‘aceb (3a/9), nice tura (33a/8), nice geçineyim (73a/10)

c. Gösterme Edatları

işbu (23a/11)

2.2.2.5.2. Bağlama Edatları

a. Sıralama Edatları

kaz ve balık (16a/15), müslimânlar ile kâfirler (29a/15,16), mâh-ı rûm dağı (3b/17), faşlü’l-şanî vü ‘aşrîn (20a/1), dağı burın kıanı (70a/6)

b. Denkleştirme Edatları

ya yıldırım (43b/1), tobrağ veyâ toz (49b/14), yâhûd sibâhisiz (54a/17)

⁶ Bu bölümün tasnifinde Muharrem Ergin’in “Türk Dil Bilgisi” adlı eseri örnek alınmıştır.

c. Karşılaştırma Edatları

kāh kışa gelür ve kāh yaza gelür (3a/10,11), kāh bedir olur kāh hilāl olur (3a/12), ya mecnūn ola ya masru‘ ola (16a/10,11), gerek oğlağ etin yemek gerek turaç (51b/9)

a. Cümle Başı Edatları

eger bu ayda (47b/2), eger mağrib tarafından (48a/5), gerce ‘ayb çokdur (24b/15), çün bilindi (52b/5)

- Netice ve İzah İfade Edenler

meger benim içün (71a/3), şöyle kim tabibler (5b/4), nitekim hağ te‘ālā (3a/4), belki bunun hükmi (33b/6,7), ya‘nī soñ güz ayıdır (10a/5), ya‘nī keci ve koyun kırıla (11b/1), şimden girü (4b/4)

- Şarta ve Dereceye Bağlı Edatlar

meger kim (3a/6)

- Sona Gelen Edatlar

gerekdür kim (64a/13), dağı bile (51a/17), mäh-ı rüm dağı (3b/17), kıran dağı (7b/17), mağribden yaña ise (10b/12), tatalım ki (4a/5), bile (51a/17), hayır degildür (60a/6)

2.2.2.5.3. Son Çekim Edatları

2.2.2.5.3.1. Kullanılışlarına Göre Son Çekim Edatları

a. İsimlerin Yalın Zamirlerin İlgi ve Belirtme Hali ile Birleşenler

altun hal ile yazdılar (71a/16), anuñ ile (71a/17), öğrenmek ile (73b/17), horlığ-ıla (54b/1), islām-ile (54b/10), benim içün (71a/3), hayvān gibi şekil (48b/15), yoksul bay kib (64a/13), az kadar (43a/16), şāhı birle (48a/7), anuñçün (3a/10)

b. Yalın Hal ile Birleşenler

burūc üzere (2b/16), minvāl üzere (71a/13), halk içre (9a/6)

c. Bulunma Hali ile Birleşenler

aña göre (4b/2), güne dek (15a/15), yıla degin (12a/8)

d. Ayrılma Hali ile Birleşenler

toğrusından yaña (12a/15), bitüsinden yaña (12b/2), benden sonra (71a/5), anlardan sonra (2b/13), vaktinden ön (63a/3), vaktinden öndin (68b/8,9)

2.2.2.5.3.2. İşlevlerine Göre Son Çekim Edatları

a. Vasıta ve Beraberlik Edatları

şabah ile kıra (65b/12,13), güc-ile ala , don-ıla uyanup (15b/1), şahı birle (48a/7), anuñ ile (71a/17)

b. Sebep Edatları

kendi fā'idesi için (72a/7), anıñ çün (2b/1), bu minvāl üzere (71a/13)

c. Benzerlik Edatları

husumet gibi kim (3a/2), cānavār gibi şekil (7b/14), bay yoksul kib ve yoksul bay kib (64a/13)

d. Başkalık Edatları

gayri hastalık (23a/17)

e. Miktar Edatları

celİL kadar naşāyih-i 'arabiyye (71a/12), az kadar kıran uğraya (43a/16), yigirmiye dek (39a/8,9)

f. Zaman Edatları

evvel bir ādemiñ 'ayıbın (72b/14), vaktinden ön ola (63a/3), vaktinden öndin (68b/8,9), sonra şovuk yüz göstere (72a/8), sonra kızılılık (62a/3)

g. Yer ve Yön Edatları

halkı içre (6b/16), gün toğrusından yaña (7a/9), mağribden yaña (10b/12), bādişāh üzerine (43a/11), vaktine degin (52a/7)

h. Diğer Hâl Edatları

buludına göre yağa

2.2.2.6. Fiilimsiler

a. İsim-Fiiller

-mA

iste-me “iz+de-me” (5b/11), göç-me, kon-ma (13b/3), ısıt-ma (28b/1), olun-ma+sın[ı] (71a/13)

-mAk

bil-mek (3a/6), ög-mek (71b/14), itme-mek (71b/16), şorma-mak (71b/17), dileme-mek (71b/17)bil-mek (3a/6), bul-mak (3b/1), tutul-mak (4b/5), ağı+la-n-mak (4b/5), doğ-mak (4b/7), al-mak (5a/1), kır-(ı)l-mak (7a/10), karca-ş-mak (7b/3), şak+ı-n-mak (10a/15), calka-n-mak (12b/16), dök-(ü)l-mek (13a/7), öl-mek (14b/16), öl-dür-mek (14b/17), ic-mek (15a/8), eyle-mek (15a/9), ye-mek (15a/9), debre-n-mek (15b/12), kesil-mek (18a/6), it-mek (20b/12), gür+le-mek (21a/17), bil-mek (27b/8), şovu-mağ+a (5a/11), değış-(i)l-mek (25a/15), ısın-mağ+a (27a/13), yürü-meğ+e (27a/13), kob-mağ+a (27a/14), al(ı)n-mak (38a/3), segir-(i)n-mek, git-mek, it-mek (70b/5), ög-mek (71b/14)

-İş

bil-iş (57a/15)

b. Sıfat-Fiiller

-An

nazar kıl-an kişi (3a/7), görün-en ay (3a/11), görün-en iklim (53b/16), tuğ-an oğlan (70b/6), diñley-en+i, bil-en+i (73a/13), gör-en (7b/8), id-en+ler (7b/9), kesil-en (10b/2), dut-an+lar (68a/16), söyley-en+i (73a/12), ic-en+ler (66b/11),

-dUk, -dIk

düş-düg+i yerde (54a/4), var-duğ+ı yerde (42a/16), in-düg+i yerde (61a/13), es-düg+i yerde (62a/17), debren-düg+i yirün (63a/7), in-düg+i gündür (63b/6), yağ-duğ+ı yerde (67b/3), yağ-duğ+ı adamı (74b/1), gerek-düg+i rā'ıyyat (7a/13)

-mİş

bit-miş ol tohumı (52a/1), ye-miş (37a/13), yaşa-mış kişiler (35b/14), atıl-mış banya (52a/8)

-Asİ

yyi-esi (15a/9), dökül-esi+nde (63b/12)

-AcAk

gel-ecek yıldur (61a/7), kazan-(a)cağ yir (62b/6), yağ-acak (67b/2)

-mAz

yara-maz haberler (62a/1), yara-maz işlüler (73b/8)

c. Zarf-Fiiller

-mAkdA

toğ-mağda ve to lun-mağda (3a/3), ur-mağda ve tüt-mağda (6b/8), kızar-mağda (12a/16), ic-mekde (11b/5)

-Up, -İp

bilme-(y)üp (3a/8), ol-up (19b/15), cık-up (20a/9), dut-up (20a/10), taş-up (22a/17), it-üp (22b/14), id-üp (25a/16), der-üp (26b/ 13), debreş-üp (32a/4), dürtün-üp (36b/10), koy-up (46b/6), al-up (46b/13), dutul-up (64b/2), kırıl-up (64b/5), düş-üp (65a/4), öğren-üp (71b/10), göster-üp (72a/8), ört-üp (72b/14), yey-üp (73a/11), onul-up (75a/4), bulandır-up (64b/12)

-ken, iken

eser-ken (50b/2), oñmış-ken (67a/2), dutulur-ken gedilür-ken (13a/9), (64b/6,7), gürler-ken (18b/12), haqqıñ iken (71b/12), qādir iken (72b/7),

-icek

debren-icek (51a/5), gel-icek (27a/9)

-ınca

cık-ınca (58a/11), belürtemi-nce (27b/6)

-alı

yağ-alı (58a/10)

-İ

deg-i+n “değın, tağ-ı+n” (66a/16)

-dükce

it-dükce (71a/5)

2.2.2.7. Fiiller ve Fiil Çekimleri

2.2.2.7.1. Kişi Ekleri

a. Zamir Kaynaklı Kişi Ekleri

Teklik Birinci Kişi

ola-m (71b/3), diler-em (3b/12), iste-(y)im (71b/2)

Teklik İkinci Kişi

olur-suñ (73b/10), ide-siñ (70b/9), bula-sın (71b/4), eyleye-sin (71a/4), ala-sın tarta-sın (52a/8), kıya-sın tura-sın (52a/9), bula-sın (71b/4)

Teklik Üçüncü Kişi (Ø)

dutmuş (58a/6), itmişdür (36b/16), olmuşdur (58a/13), oñmışken (67a/6), etmişdür (71a/14), olmuşdur (41a/17), olmuş (22b/15), eser (46a/16), yayıla (47b/7), kırıla (47b/11), ola (48a/1), vara (48a/7), aruqlaya (68b/3) yaramazdur (49b/5), bidürür (3a/3), söyler (3a/6), ider (3a/8), artar eksilir (3a/10)

Çokluk Birinci Kişi

ola-vuz (3b/15)

Çokluk İkinci Kişi

vir-süz (70b/10)

Çokluk Üçüncü Kişi

düzmiş-ler (2b/16), dimiş-ler (51a/7), dimüş-lerdür (16a/11), der-ler (4a/7), göre-ler (4b/3), ide-ler (8a/17), işlemeye-ler (10a/13), yiye-ler (27a/6,7), vire-ler (32a/16), okuya-lar (3b/3), unutmaya-lar (3b/13), bula-lar (42b/12), ola-lar (7b/10), karar-lar şıvaya-lar (51b/13), ide-ler (65a/5), dutan-lar (68a/16), ola-lar (49a/9), kese-ler (29a/17)

b. İyelik Kaynaklı Kişi Ekleri

Teklik Birinci Kişi

yazdı-m-sa (69a/11), itdi-m (71b/2), görse-m (71b/15), ağıdı-m (75a/4), itdü-m (72a/15)

Teklik İkinci Kişi

tutarsa-ñ (20b/17), dilerse-ñ (73b/9), çekerse-ñ (72a/12), çekmezse-ñ (72a/11), aldursa-ñ (69a/15), dilerse-ñ (71b/8), çekmezse-ñ (72a/11), çekerse-ñ (72a/12)

Teklik Üçüncü Kişi (Ø)

itdi ve buyurdi (71a/16), eyledi (15b/3), toğdı (46a/14), düşdü (46b/1), kıldı (2b/15), geldi (53b/3), ayıtdı (71a/2), getdi (71b/6), itdi (71b/10), görünse (47b/4), dökülse (47b/10), olsa (32b/10), ağılansa (32b/14), toğsa (33a/16)

Çokluk Birinci Kişi

şınadu-k (52b/3), bildü-k (52b/4), ekse-k (21a/6), şınarsa-k (52a/13)

Çokluk Üçüncü Kişi

yazdı-lar (71a/16)

c. Emir Kaynaklı Kişi Ekleri

Teklik Birinci Kişi

id-eyim (71b/6), yaz-ayım (70b/9), id-eyim (71b/6), geçin-eyim, ol-ayım (73a/10)

Teklik İkinci Kişi

bak (74b/3), bil-gil (2b/10), bil (72a/10), şakın (74b/6), yaz (71a/6), diñle (70a/10)

Teklik Üçüncü Kişi

ol-sun (69a/12), yak-sun (78b/2)

2.2.2.7.2. Fiil Çekimleri

2.2.2.7.2.1. Basit Zamanlı Fiillerin Çekimi

a. Bildirme Kipleri

a.1. Geniş Zaman

bidür-ür (3a/3), söyle-r (3a/6), ide-r (3a/8), art-ar eksil-ir (3a/10), başla-r (5a/5), kork-ar (7b/8), kaç-ar (8a/1), düş-er (27a/11), gid-er (27b/ 3), es-er (57b/10), eyle-r (69b/7), geç-er (72b/15), kız-arsa (60a/14), der-er (71a/15), dur-ur (72a/12), geçür-ür (72a/13), göyündür-ür (74b/2)

- Geniş Zamanın Olumsuzu

kaçur-maz (32a/7), git-mez (69a/12), gir-mez (72a/16), anlan-maz (73a/15)

a.2. Görülen Geçmiş Zaman

- Birinci Teklik Kişi

it-di-m (71b/2), aklı-dı-m (75a/4)

- Üçüncü Teklik Kişi

kıl-dı (2b/15), gel-di (63b/3), git-di (63b/4), eyle-di (69a/14), ayıt-dı (71a/2), it-di, buyur-dı, yaz-dı-lar (71a/16)

a.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman

- Üçüncü Tekil Kişi

iste-miş (71b/3), dut-mış (58a/6) oñ-mışken (67a/2),

- Üçüncü Çokluk Kişi

düzmiş-ler (2b/16), dimiş-ler (51a/7),

a.4. Gelecek Zaman

gel-iser (5b/5), ol-ısar (18b/7), gel-ecek (49a/13)

b. Tasarlama Kipleri

b.1. Emir-İstek Kip Eki

id-e-siñ (70b/9), paralama-(y)a (70b/8), eyley-e-sin (71a/4), ol-a (6a/1), kırıl-a (6a/15), id-e-ler (6b/2), kaçır-a (6b/6), kır-a (7a/15), şoğıl-a (7b/11), eyle-(y)e (7b/12), kır-a (8b/10)

b.2. Emir Kip Eki

bil-gil (2b/10), bil kim (3a/9), nazar it (70a/10), diñle (70a/12), yaz (71a/6), ol-sun (71a/6), diñle (70a/10), id-eyim (71b/6), yaz-ayım (70b/9)

b.3. Şart Kip Eki

it-se (3a/9), i-se (3b/4), es-se (4b/13), güml-e-se (4b/14), kesil-se (5a/10), gel-se (5a/15), görün-se (6b-11), dökül-se (7a/4), belür-se (7a/9), gürle-se (8a/3), in-se (8a/11), işidil-se (9b/4), debren-se (10a/1), düş-se (12a/17), in-se (13-b/1), görün-se (17a/4), yi-se (18a/2), kızır-sa (64b/7), aldur-sa-ñ (69a/15), gör-se-m (71b/15)

2.2.2.7.2.2. Birleşik Çekimler

a. Birleşik Zamanlı Fiiller

- Hikaye

eylerdi “eyler idi” (71a/17)

- Şart

düşerse “düşer ise” (11b/10), inerse “iner ise” (33b/ 9), dilerseñ “diler iseñ” (71b/8), çekmezseñ “çekmez iseñ” (72a/11), çekerseñ “çeker isen” (72a/12), yazdımsa “yazdım ise” (69a/11)

- Rivayet

Metnimizde örneğine rastlanmamıştır.

b. Birleşik Fiiller

- bil-, u-

Güç yeterliği ifade için “bil-” tasvir fiilinin yanında “u-” fiiline de yer verilmiştir. Esasında bu yapıların kuruluşu “fiil+zarf fiil fiil+kip-kışı” eki şeklindedir.

atamıyalar (10a/9) “at-a u-ma-(y)a-lar, bula bilür “bul-a bil-ür” (73a/9)

- gör-

incid-e gör-meyeler (6a/17)

c. Yardımcı Fiiller

- eyle-

def eyleyüp (3b/9), harāb eyleye (6a/2,3), zulüm eyleye (7b/9), meyil eyleye (7b/12), yağma eyleye (8b/10), ‘ādillik eyleye (13b/10), vefāt eyledi (15b/3), ziyān eyleye (17b/9)

- et-, it-

ıṣṣı itmeyeler (19b/2), ziyān itmeye (23a/11), cimā‘ itmek (36b/9), vefat itmişdür (41a/13), ziyān itmeye (46b/16), zulüm itmek (54b/7), havf itme (69a/12), nazar it (70a/10)

- ol-

emīn ola (70a/8), hasta olsa (70b/7), zelzele olsa (4b/14), busarık olsa (9a/12), ġarḳ ola (9a/13), hayırlu ola (9a/16), vāḳı‘ ola (9b/7), helāk ola (10a/3), harāb ola (10b/11) kıızıllık ola (10b/13)

- kıl-

ziyān kıla (17b/7), ussuz kıla (29b/11), namāzın kılduğundan (51b/15), haṭā kılmaya (52a/1,2), naẓar kılsa (57b/16), kār kılmaya (70a/8)

- vir-

zaḥmet vire (50b/11), yağmaya vire (54a/9), zaḥmet vire (60a/10), şafā virsüz (70b/10)

- çek-

zahmet çeke (53b/2), melālet çeke (63a/10)

- git-

dünyādan gitdi (63b/4), sefere gitmek (70b/5)

- gör-

iḥtiyācīn görmege (70a/3), ziyān görmeye, rāḥatlık göreler (8b/5), zaḥmet göre 89b/17), kıızıllık göre (17a/17), kaḥaṭlık göreler (17b/5), hoş görüp (71a/15), iş görsem (71b/15),

- düş-

cüdā düşe (11a/7), iḥtilaf düşe (12b/7,8), ğuşsa düşe (18a/17), aruḫ düşe (27a/4), cemre düşer (27a/11), ‘āṣī düşe (42b/8), ‘adāvet düşe (49a/7), fitne düşe (51a/8), od düşmek (62a/7)

- tut-, dut-

yüz tuta (33b/4), bādişāhını duta (22b/14), ay dutulsa (23a/2), hoş duta (42a/3), qarār duta (46b/7), kuvvet duta (60a/16), iklim duta (61a/4,5), cihānı duta (61b/1), gün dutulsa (64b/1), haraç dutanlar (68a/16), iş dutsa (70b/7)

- gel-

dünyāya geldi (63b/3), rāst gele (10a/16), oñat gele (17a/7)

2.2.2.8. Ek Fiil

Üçüncü Teklik Kişi Geniş Zaman

itmişdür “itmiş turur” (36b/16), olmuşdur “olmuş tutur” (41a/16), varurdır “varur turır” (64a/16), yaramazdır “yaramaz tutur” (9a/13), buyurduğıdur “buyurduğı tutur” (73a/2)

Üçüncü Çokluk Kişi Geniş Zaman

dimüşlerdür “dimüşler tutur” (16a/11)

3. SÖZ DİZİMİ

3.1. YAPILARINA GÖRE CÜMLELER

3.1.1. Basit Cümle

Bu tür cümlelerde yargı bildiren tek bir sözcük vardır. Günay Karaağaç (2017: 237), “Basit Cümle”nin açıklamasını yaparken “içlerinde birçok sözün yer aldığı söz ve söz öbeklerinden oluşan cümle ögesi barındıran cümleler, tek yüklem taşıyorlarsa, basit cümledir.” der ve “... içlerinde eylemsiler olan cümleler, şekil ve zaman olarak çekimlenmiş tek eyleme, yani tek yükleme sahip olduklarından, birçok dil bilgisi öğretiminde gösterildiğinin aksine, basit cümledir.” diye belirtir. Leyla Karahan’ın da Türkçenin söz dizimini incelediği eserinde “Cümlelerin Bağlanma Şekilleri” başlığı altında (2010:85-95) fiilimsi alan cümleleri ayrı bir başlık altında incelemeyişi hem Karaağaç’ın hem de Karahan’ın aynı görüşü paylaştığına işarettir.

Bazı kaynaklarda bu tür cümlelerin “Birleşik Cümle/ Girişik Birleşik Cümle” adı altında incelendiği malumumuz olsa da fiilimsileri tam bir yargı bildiren sözcük olarak görmediğimizden, fiilimsi alan cümleleri ayrı başlık altında vermeyip basit cümle olarak değerlendirdik.

Örnekler:

- ‘ arab ikliminde heväriç hurūç *eyleyüp fesād ide* (6a/3, 4)⁷
- her təcir kumaşından *aşş göre* (8b/3, 4)
- cenk içinde bir bādişāh *düşe* (31a/14)
- uğrı harāmī *yayıla* (31a/14, 15)
- maşrık tarafından çeriler *debrene* (31b/3, 4)
- rümiler bu aya mārīs *derler* (32a/1)
- koyun arı bu ayda *arık olur* (32a/2)

⁷ Yüklemden hariç bir de fiilimsi almış olmasına karşın giriş kısmında yaptığımız açıklamaya istinaden basit cümle olarak değerlendirilmiştir.

- rûm ilinde ğazâlar cenk çok **ola** (32b/1)
- tavar çok **yaġmalana** (32b/8)
- fâsıkuñ devletsüzüñ sözi **üstün ola** (32b/9, 10)
- bir ulu beg şâhına ‘**âsî ola** (34a/15, 16)
- bid‘ atlar kimsene görmedügi resimler çok **ola** (37a/7)
- kâfiriñ bu yıl sözi **üstün ola** (37a/15)
- şâm ilinde bir adı büyük beg **vefât ide** (37b/3, 4)
- şehirlüden köylü artuğ **incine** (38b/10, 11)
- beşinci gün zekeriyyâ beyġamber ‘aleyhi’s-selâm **dünyāya geldi** (63b/2, 3)
- toközuncı gün meryem ananuñ atası anası dünyādan **gitti** (63b/3, 4)
- bâdişâhdan niceler **yüz döndüre** (66b/5, 6)
- kul karavaş efendisine ‘**âsî ola** (69a/9)

3.1.2. Birleşik Cümle

a. Şartlı Birleşik Cümle

Türkçede çok eski zamanlardan beridir “-se, -sa” eki şartlık anlamı vermek için kullanılmaktadır. Bu kullanım tarzının metnimizde de birçok örneği vardır. Fakat şartlık anlamı sadece bu eke indirgenmemelidir. Türkçe, bazen başka eklere ya da sözcüklere vurgu ve tonlama yoluyla şartlık anlamı yükleyebilir. Nitekim metnimizde tespit ettiğimiz “eger debrenürken bir ulu yıldız **düşe** halk arasında harb olup zâlimler boşana harâmîler yayıla hastalık çok ola (36a/14, 15, 16)” cümlesinde istek eki (zarf-fiil?) alan “**düş-e**” sözcüğüne şartlık anlamı yüklenmiştir.

Örnekler:

- eger bu ay yekşenbe güne **gelse** kış yumuşak ola (5a/ 14, 15)
- eger düşenbe güne **gelse** kış katı ola yağmurlu ola ve yayın ısılar ola (5a/17, 5b/1)
- eger bu ayda gün **dutulsa** ol iklim bâdişâhınuñ düşmanı ħor za‘ if ola (5b/15, 16, 17)
- eger bu ayda gün **ağıllansa** bâzîrgânları ħaramî incide görmeyeler (6a/16, 17- 6b/1)
- eger bir ucu yukarı **görünse** katı yeller ese (6b/12, 13)
- eger bu ayda saçlu yıldız **doğsa** halkı içre renc-i fitne ve gönül kaygısı çok ola (6b/16, 17)
- eger bu ayda yıldız **dökülse** halkı içinde fitne kaygu cenk ve kan dökülmek

- çok ola (7a/4, 5)
- eger bu ayda kavş-ı kuzah gün toğrusından yaña **belürse** fitne şavaş ılıkı kırılmak çok ola (7a/8, 9)
 - eger ayuñ on beşinde **gürlese** her yerde ekin eyü ola ucuzlık yemiş çok ola (8a/6, 7, 8)
 - eger bu ayda yıldırım **inse** illerde uğrı ve harāmī yayıla ve yağmur az **yağsa** nebāt az bite (8a/11, 12)
 - eger bu ayda tolu **yağsa** bābil ikliminde çeriler uğraşa ölmek ve öldürmek çok ola (8b/7, 8)
 - eger bu ayıñ ortasında **gürlese** yıl emn ü emānda ola (13a/5, 6)
 - kocalar çok **yerlerse** kayurmaz (32a/7)
 - eger kuyruğı uzun **olsa** ölüm renç çok olup belki bunuñ hükmi üç yıla degin sürile (33b/5, 6, 7)
 - bu ayda yıldız **dökülse** kanķı yire **inse** ol yerin şahı öle (33b/9, 10)
 - bu ayda zelzele **olsa** yalan yañlış haberler çok ve halkıñ ahvāli yavuz olup uğrı harāmī yayıla (36a/11, 12)
 - eger debrenürken bir ulu yıldız **düşe**⁸ halk arasında harb olup zālimler boşana harāmīler yayıla hastalık çok ola (36a/14, 15, 16)
 - eger bu ayda elegimsagma **görünse** eger maşrıkdan yaña **ise** ekin oñat ola ammā ılıkı kırıla (42b/6, 7)
 - yigirmincide **şınarsak** digürisde hüküm ider (52a/15)
 - bu ayda ay **dutulsa** denizlerde korılarda kuşlar az ola (53a/6, 7)
 - yā ‘ alī her ayuñ on altıncı güninde kan **aldursa** uyuzı gide (69b/9, 10, 11)

b. İç içe Birleşik Cümle

Bu tür cümlelerde adeta bir ara söz ya da cümle gibi içi içe geçmiş iki yargıdan söz edebiliriz. Çok defa tamamlanmayıp devamı gelen cümleler şeklinde karşımıza çıkan bu örnekler, yargı bildiren en az iki sözcük olduğundan içi içe girmiş cümleler mahiyetindedirler.

⁸ Bu örnek cümlede, şart eki kullanılmamasına rağmen “düşe” sözcüğü ile şart anlamı sağlanmıştır. Bu da bizlere, Türkçenin ifadelere göre bazı eklere başka görevler yükleyebileceğinin güzel bir örneğini sunmaktadır.

Örnekler:

- eger bu ayda kıyruklı yıldız görünse kim *aña ehl-i nücüm cevz-i ser derler* gerekdür kim pâdişâhlar *kuvvet duta* (11b/3, 4)
- habes hekim *aydur* bu yaz ayınu otuzuncı gün yeñi ay görünse ‘acem milkinde çeri cem’ olup çok *cenk ola* (45b/8, 9)
- dāniyāl ‘aleyhi’s-selām *aydur* mısır şāhı rüm şāhı birle *cidāl ide* il *emîn olmaya* rüm şāhı *fevt ola* (48a/7, 8)
- dāniyāl ‘aleyhi’s-selām *aydur* bu ‘alāmetden hāzer *gerək(dir)* (49a/9, 10)
- dāniyāl ‘aleyhi’s-selām *aydur* kavm oñat *ola* arba banbuķ az *ola* halk içre ihānetlik çok *ola* ‘arab ortasında ihtilāf rüm ili fetret *ola* (50a/16, 17-50b/1, 2)
- ca’fer-i şādık *aydur* yemiş çok *ola* muhālif yeller *ese* yıl sonunda ‘avratlar ölümü çok *ola* bābil hōrāsān iklīminde vebā *ola* yağmur çok *yağa* bir ulu kişi *fevt ola* (51a/2, 3, 4, 5)
- ba’zı müneccimīn çok *cenk ola dimişler* (51a/7)
- ebu’l-fazıl *aydur* şular *arta* ekin oñat ammā ot az *ola* (52b/15, 16)
- ca’fer-i şādık *aydur* firenk beglerinūn arasında çok sibāhi *kırıla* (52b/16, 17- 53a/1)
- baẓı hūkemā *aydurlar* irtiye yakın *ola* ak yıldızuñ rengi tağyīr olsa ol ile görinen iklīm *yıkıla* şehir ve köy talğalık *ola* (53b/15, 16)
- dāniyāl ‘aleyhi’s-selām *aydur* yıl yağmurlu ve hubūbāt oñat *ola* (58a/11, 12)
- dāniyāl ‘aleyhi’s-selām *aydur* bu yıl seferden hayır *yokdur* (60b/12)
- dāniyāl ‘aleyhi’s-selām *aydur* istanbul şehrine bir *zevāl ola* kıble tarafından istanbula bir düşmān *çıka* ol şehir içinde bir ulu tekfūr *düşse* (68b/10, 11, 12)
- *su’āl itdim* kendi işimi kime sibāriş ideyim ki hūb *ola* (71b/5, 6)
- *su’āl itdim* bir dostumdan bir nā-ma’kül iş görsem ne tarīķ-ıla mufāraķat *gerekdür* (71b/14, 15)

c. Ki’li Birleşik Cümle

Türkçe yapısı itibariyle esas yargıyı cümle sonunda bildirmektedir. Fakat ki’li birleşik cümlelerde bu durum tam tersi bir istikamet almaktadır. Farsça cümle yapısının tesiriyle dilimizde sonradan oluşan bu yapı, Türkçe bağlama edatı olan “kim”

sözcüğünü de zamanla kendine benzetmiş ve onun Farsça “ki” ile kaynaşmasına sebebiyet vermiştir.

İncelediğimiz metinde Türkçe olan “kim” ile Farsça olan “ki” sözcükleri nöbetleşmektedir. Bu da henüz o dönemde bu iki unsurun tam olarak kaynaşmadığını göstermektedir. Bununla birlikte Günay Karaağaç (2017: 244), “ki’nin bağlama edatı olarak kullanımları yanında, Türkçede, uzun bir süre bağlama zamiri olarak da kullanıldığını” belirtir ve “Yahya Kemal, -ki Türk edebiyatının önemli şairlerindendir.” örneğini verir. Metnimizde geçen “aylar üzerine **ki** rûmîler aylarıdır (2b/ 15)” ve “eger bu ayda hevâda bir ‘acâyib ‘alâmet görünse **ki** gören *korçar* yıl yavuz ola (7b/7, 8)” gibi örnekler, açıklayıcısı sonradan gelmesi bakımından Karaağaç’ın görüşüyle örtüşmektedir. Böylece ki/kim’nin Eski Anadolu Türkçesinde de bağlama zamiri işleviyle kullanıldığı söylenebilir.

Örnekler:

- bilgil **kim** bu kitâb melheme-i dâniyâl beyğamberden kalmışdır (2b/10,11)
- bil **kim** yıl on iki aydur (3a/9,10)
- aylar üzerine **ki** rûmîler aylarıdır (2b/ 15)
- eger bu ayda hevâda bir ‘acâyib ‘alâmet görünse **ki** gören *korçar* yıl yavuz ola (7b/7, 8)
- bu kitâba nazar kılanlardan dilerem **kim** bu kitaba nazar kılanlar du‘âdan unutmayalar (3b/12, 13)
- eger bu ayda kıyruklu yıldız görünse **kim** aña ehl-i nücûm cevz-i ser derler gerekdür **kim** pâdişâhlar kuvvet duta (11b/3, 4)
- ‘âlimler der **ki** ol gicede cinnîler şuya kuşarlar (16a/8, 9)
- yay ayında bir ‘acâyib budur **kim** evvel güninde bir sahsıya tobraķ koyalar (51b/10, 11)
- eger ağır gelürse bilesin **kim** ol yıl yağmurlu ola (52a/10, 11)
- bu yıl içinde gerekdür **kim** bay yoksul kib ve yoksul bay kib ola (64a/12, 13, 14)
- himmetiñiz ‘âlî olsun **ki** havf itme gitmez yabana (69a/12)
- su’âl itdim kendi işimi kime sibâriş ideyim **ki** hûb ola (71b/5, 6)
- saħî oldur **ki** bir kişiye bir nesne bağışlaya ve gönli şâd ola (72a/9, 10)
- ol ne nesnedür **ki** âdem anıñ-la ‘ömrini hoş geçürür cânını besler (72a/13, 14)

- ol ne hünerdür **ki** ‘ ayıbludur (72b/3)
- añlar kimlerdür **kim** dā’im ihtiyāçdan hālī olmaz (73b/11)

3.1.3. Bağlı Cümle

a. Sıralı Bağlı Cümle

Bu tür cümlelerde en az iki yargı vardır ve cümleler bitirilmeyip bir bağlaçla ya da virgül/noktalı virgül gibi noktalama işaretleriyle birbirinden ayrılırlar. İncelediğimiz metnimizde de olduğu gibi henüz noktalama işaretlerinin kullanılmadığı çoğu eski metinde, iki cümle arasına noktalama işaretin konulmayıp cümle devam ettirilir. Bu gibi durumlarda konu bütünlüğü dikkate alınarak cümlelerin bitiş yerleri tespit edilir.

Sıralı cümleler bazen ortak ögelerle birbirine bağlanabilir. Çeşitli dil bilgisi kaynaklarında “*bağımlı sıralı cümle*” şeklinde ifade edilen bu durumla eserimizde de karşılaşmaktayız. Bazı durumlarda da bağlı cümlelerin birbirleriyle herhangi bir ortaklığı olmaz ve yalnızca bir bağlaçla birbirlerine bağlanabilirler. Bu bağlaçlar bazen bir sonraki cümlenin daha iyi anlaşılmasını sağlamaya yönelik “*açıklama*” bildirirler.

Örnekler:

En Az Bir Ögesi Ortak Olanlar

- aylar üzerine ki rûmîler aylarıdır **ve** ba‘ zı hükemā (onları: rûmî ayları) burûc üzere düzmişler
- **bu ayın yedisinde** gündüz on bir sâ‘ at (olur) **ve** (bu ayın yedisinde) gice on üç sâ‘ at olur (5a/ 5, 6)
- ol-kim rûm ayıdır kâh otuza (gelür) **ve** kâh otuz bire gelür (3a/13, 14)
- bu dedigimüz yigirmi beş faşıldur (bu dedigimüz) on iki bâbdur (4b/ 14, 15)
- ılkı ve yabân canavarı (çok ola) **ve** kuş çok ola (5a/15, 16)
- eger düşenbe güne gelse kış katı ola (kış) yağmurlu ola **ve** yayın ıssılar ola (5a/17, 5b/1)
- hevâ hoş (gele) ve yemiş oñat gele (5b/7)
- eger bu ayda gün dutulsa ol iklîm bâdişâhının düşmanı hor (ola) za‘ if ola (5b/15, 16, 17)

- eger bu ayda ay ağılansa ulu kişiler kayguya düşse (*eger bu ayda ay ağılansa*) iklim karcaşa (6b/5, 6)
- eger bu ayda tolu yağsa babil ikliminde çeriler uğraşa (*bābil ikliminde*) ölmek ve öldürmek çok ola (8b/7, 8)
- mülhidler bādişāh üzere el getüreler (*mülhidler*) baş kalduralar (8b/8, 9)
- bu ayda hevādan katı toz belürse bādişāhlar āşikāre **zulüm ider** ve (*bu ayda hevādan katı toz belürse*) şehir birbirine **düşse** (*bu ayda hevādan katı toz belürse*) cenk çok **ola** (31a/2, 3, 4)
- bu ayda ay dutulsa balık çok ola **ve** (*bu ayda ay dutulsa*) kar çok yağa (32b/5)
- ‘ākıbet fevt olup **çeri** tağıla ve (*çeri*) kırıla gide (11a/2, 3)
- eger yağmur yağarken yel esse katı **kızillık ola** (*eger yağmur yağarken yel esse*) aşıla ekin **oñmaya** (43b/9, 10)
- şām vilāyetinde kızillık (*ola*) istanbulda cenk çok ola (44b/11, 12)
- mağrib bādişāhı yürüye (*mağrib bādişāhı*) düşmān elin ala (*mağrib bādişāhı düşmān elin*) harāb ide (65b/2, 3)
- ol ne nesnedür ki ādem anıñ-la ‘ömrini hoş geçirür (*ādem anıñ-la*) cānını besler (72a/13, 14)

Ögeleri Ortak Olmayanlar

- **kāh** bedir olur **kāh** hilāl olur (3a/12)
- rüm hisābları kim bildik hisāb idüp ‘ arab ayunuñ o[n] gün evveline gelür **gāh** ortasına gelür **gāh** āhirine gelür (4a/17- 4b/1, 2)
- bu ayıñ evvel günü ve ikinci günü mahzūr-i mūsādur **ve** bu ayıñ üçüncü gününde deñiz harekete gelür (5a/7, 8)
- bu ayıñ on beşinci gününde hurmā kesülür **ve** bu günde ağaç kesilse ol bābda aşıla çürümeye (5a/8, 9)
- bu ay içinde güneş ‘ akreb burcında olur **ve** bu ayıñ yigirmi birinde mısır kıvımi tağıla başlar (5a/11, 13)
- yağ bostān eyü ola **ve** balık çok ola (5b/2)
- arba buğday ve benbe olmaya **ve** şular şoğıla **ve** mısır sultānı ‘ adle meyil eyleye (7b/10, 11, 12)

- her kim ol şudan içse zaḥmet göre **ya** mecnūn ola **ya** masru‘ ola dimüşlerdür (16a/9, 10, 11)
- tağ ekinleri hoş ola **şoñra** zeval irişe (21b/11, 12)
- toközuncı gün **mübārekdür** on birinci gün katı **yaramazdur** (27a/11, 12)
- nice hürmetlü kişiler hürmetsiz **ola** nice hürmetsüz kişiler hürmetde **ola** (37b/5, 6)

b. Açıklamalı Bağlı Cümle

Örnekler:

- her kitābın tarīḫ-i tertīb içinde aḥkāmında ahlāk olmışdur **ammā** ḫamusından eşaḥ budur (2b/ 16, 17- 3a/1)
- ılkı ve yabān cānavārı ve kuş çok ola **ammā** yay günlerinde katı ıssılar ola (5a/ 15, 16)
- ekine ve ḳovana āfet irişe **amma** yağ bostān eyü ola ve balık çok ola (5b/1, 2)
- koyun ve tavar çok ola **gine** çok kırla (6a/15)
- eger bu ayda gökden āvāz işidilse **ya** ‘**ni** gürler gibi bādişāḥlar arasında cenk ve fitne ola (9b/4, 5)
- eger bu ayda yeñi ay dik görünse **ya** ‘**nī** ağzı yukaru görünse ḥalk arasında şādlık ola (11a/15, 16)
- ‘ālimler cemre deyü güneş ıssısına der **ya** ‘**nī** yeryüzünün şovuğı hevānıñ şiddeti şunuñ buḫārı gider yirüñ tamarları açılır (27b/1, 2, 3)
- ekin biçin otı çok ola **ammā** birinç üzüm ve yemiş olmaya (28a/12, 13)
- bu ayuñ on sekizinci güninde bir mu‘ayyen dimişler **ya** ‘**nī** orta güz ayından oraḳ vaḳtine degin yağmur çok yağmak az yağmak ḥükmin bildürür (52a/5, 6, 7)
- ḥalk ehl-i ‘askerden zaḥmet göre **ammā** yılañ āḫirinde emīnlik ucuzluk ola (60b/4, 5)
- yemiş fesāda vara **ya** ‘**nī** oñmaya (68b/17)

3.1.4. Eksiltili Cümle

Bu yapıdaki cümlelerde yargı bildirilmeyip cümlede bitmemişlik hissi uyandırılır. Aslında son dönemlerde yaygınlaştığı bilinen bu kullanım şeklinin Eski Anadolu Türkçesi döneminde de kullanıldığına dair örneklerle karşılaşmamız bizce önemlidir. Ancak bu örneklerin oluşması, müellifin bir tercihi midir ya da müstensihnin bir hatası mıdır yoksa çeviri eserlerde Türkçe dil yapısına uydurulamayan bazı dil bilgisel durumların eksikliği midir bilmek oldukça güçtür.

Örnekler:

- şubāt ayında yeller çok ese kış kurağ (**ola / Ø**) bağ yemiş oñat gele (21b/14, 15)
- bu ayda katı yağmur yağsa yıl bereketlü ola ucuzluk em̄inlik selāmetlik (**ola / Ø**) ve tüccār ısshı (**ede / Ø**) ve bādīşāhlara ‘adil ve ri‘āya hoş hāl ola (30b/5, 6, 7)
- kış katı (**ola / Ø**) kar çok yağa (31b/4, 5)
- ammā yemiş bal hūrmā çok ola ammā yıl şöñinda kızılılık (**ola / Ø**) (34b/11)
- eger dik görünse ni‘ met vāqı‘ (**ola / Ø**) ucuzluk (**ola/Ø**) hayır haberler işidile (44b/15, 16)
- yalan yañlış haberler arasında ‘adāvet (**ola / Ø**) eger gürlerken bir ulu yılduz düşse fetret iklim duta (61a/3, 4, 5)
- hastalıklar renc çok ola ılkı (**kırıla / Ø**) lā ya‘ lemü’l-ğaybe illā’llāh (61b/3, 4)
- zeytūn yağı biçin otı oñat (**ola / Ø**) ile çeri gire çok telef ide (68a/16, 17)

YAPILARINA GÖRE CÜMLELER		
Basit Cümle		✓ toközuncı gün meryem ananuñ atası anası dünyādan gitdi (63b/3, 4) ✓ kıl karavaş efendisine ‘āşī’ola (69a/9) ✓ fāsıkuñ devletsüzüñ sözi üstün ola (32b/9, 10)
Birleşik Cümle	Şartlı Birleşik Cümle	✓ eger bu ay yekşenbe güne gelse kış yumuşak ola (5a/14, 15) ✓ eger bu ayıñ ortasında gürlese yıl emn ü emānda ola (13a/5, 6) ✓ eger ayuñ on beşinde gürlese her yerde ekin eyü ola ucuzluk yemiş çok ola (8a/6, 7, 8)
	İç içe Birleşik Cümle	✓ dāniyāl ‘aleyhi’s-selām aydur bu ‘alāmetden hāzer gerek(dir) (49a/9, 10) ✓ dāniyāl ‘aleyhi’s-selām aydur yıl yağmurlu ve hūbūbāt oñat ola (58a/11, 12) ✓ su’āl itdim kendi işimi kime sibāriş ideyim ki hūb ola (71b/5, 6)
	Ki’li Birleşik Cümle	✓ ‘ālimler der ki ol gicede cinnīler şuya kuşarlar (16a/8, 9) ✓ bilgil kim bu kitāb melheme-i dāniyāl beyğamberden kalmışdır (2b/10,11) ✓ su’āl itdim kendi işimi kime sibāriş ideyim ki hūb ola (71b/5, 6)
Bağlı Cümle	Sıralı Bağlı Cümle	✓ bu ayıñ yedisinde gündüz on bir sā‘ at (olur) ve (bu ayın yedisinde) gice on üç sā‘ at olur (5a/ 5, 6)

		✓ <i>kāh</i> bedir olur <i>kāh</i> hilāl olur (3a/12) ✓ mağrib bādişāhı yürüye (<i>mağrib bādişāhı</i>) düşmān elin ala (<i>mağrib bādişāhı düşmān elin</i>) ḥarāb ide (65b/2, 3)
	Açıklamalı Bağlı Cümle	✓ ilki ve yabān cānavārı ve kuş çok ola <i>ammā</i> yay günlerinde katı ıssılar ola (5a/ 15, 16) ✓ koyun ve tavar çok ola <i>gine</i> çok kırıla (6a/15) ✓ yemiş fesāda vara <i>ya ‘nī</i> oñmaya (68b/17)
Eksiltili Cümle		✓ şubāt ayında yeller çok ese kış kuraḳ (<i>ola / Ø</i>) bağ yemiş oñat gele (21b/14, 15) ✓ kış katı (<i>ola / Ø</i>) qar çok yağa (31b/4, 5) ✓ hastalıklar renc çok ola ilki (<i>kırıla / Ø</i>) lā ya‘ lemü’l-ğaybe illā’llāh (61b/3, 4)

Tablo 3: Yapılarına Göre Cümleler

3.2. YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER

3.2.1. Fiil Cümlesi

Cümlelerde yargı bildiren sözcüklerin çekimli fiillerden oluştuğu cümle türüdür. Bu tür cümlelerde yargı bildiren sözcükler “-mek, -mak” mastar ekini alabilir ve yüklem olabilmek için ek fiile ihtiyaç duymazlar.

Örnekler:

- anuñçün gün miḳdārı *artuḳ gelür* (3a/14, 15)
- ‘arab ayından otuz yılda bir bir yıl *sıvışır* (3a/15)
- nuris āḥir güz ayına *derler* (4a/ 7, 8)
- bu günde hevā şovumağa *başlar* (5a/11)
- yoḥsulları bay ve bayları yoḥsul *eyleye* (14b/15, 16)
- eger bu ayda ay ağılansa kış katı *ola* mecmū‘ -ı ekin oñat *gele* ḥayvānāt *kırıla* (16b/14, 15)
- bābil ve kirmān vilāyet fetret ve guşsa içre *kalalar* (16b/15, 16)
- aşılsuz şofılar nice nice kişileri ve uluları *incide* (17b/12, 13)
- eger gürledügi vaktin qar yağsa tahıl zaḥire çok *ola* ve nice kavim *helāk olısar* (18b/5, 6, 7)
- bu ayuñ beşinci gün kāfirler ḥacını şuya *biragur* (20b/15)
- yir debrenmek gök gürlemek yıldırım şakımaḳ çok *ola* (21a/17, 21b/1)
- ammā gelen bādişāh nice ḥarāb olmuş şehirleri *ma ‘mūr ide* (22b/15, 16)

- bir ulu vezîr habîs idüp **öldüreler** (26a/15, 16)
- yeryüzi ısınmağa **başlar** ağaçlara şu yürümeğe **başlar** (27a/13)
- çiçekler kıbmağa **başlar** sarı çiğdem itmeğe **başlar** (27a/14)
- yırtıcı cânavar çok **ziyân ide** ve türkiştānda vebā **belüre** (29a/12, 13)
- ısıtma ve derletme ve ağır hastalıklar çok **ola** ilkı **kırıla** ‘avratlar ölümü çok **ola** (30b/16, 17)
- rûmîler bu aya mârîs **derler** (32a/1)
- bid‘atlar kimsene görmedüğü resimler çok **ola** (37a/7)
- şām ilinde bir adı büyük beg **vefât ide** (37b/3, 4)
- nice hürmetlü kişiler hürmetsiz **ola** nice hürmetsüz kişiler hürmetde **ola** (37b/5, 6)
- on beşinde meryem anamız **vefât eyledi** (57b/13)
- beşinci gün zekerıyyā beyğamber ‘aleyhi’s-selām **dünyāya geldi** (63b/2, 3)
- ‘acem memleketinde şavāş kan dökülmek üküş **ola** (65b/1, 2)
- bâdişāhdan niceler **yüz döndüre** (66b/5, 6)
- kul qaravaş efendisine ‘**üşî ola** (69a/9)

3.2.2. İsim Cümlesi

Cümlelerde yargı bildiren sözcüklerin isim olduğu bu sebeple de yüklem olabilmek için “i-di, i-miş, i-se ve -dIr” gibi ek fillere ihtiyaç duyduğu türden cümlelerdir. Bu tür cümlelere, Türkçenin en eski zamanlarından bu yana rastlanmaktadır. İlk zamanlarında “er-” şeklinde olan cevher fiil, zamanla “er- > ir- > i-” şeklini alarak günümüze ulaşmıştır. Ancak er-gin, er-ik, er-kek gibi örneklerinde de ilk zamanki şeklini muhafaza etmektedir.

Bildirme eki olarak kullanılan ve yine isimleri yüklemleştirme görevini üstlenen “-dIr” ekinde durum biraz daha farklıdır. Bu ek, ilk zamanlarda “tur-” tasvir fiilinin geniş zamanla çekimlenmiş hali olan “tur-ur” şeklinde iken zamanla geniş zaman ekini düşürerek bugünkü halini almıştır. Ancak her ne kadar geniş zaman eki günümüze ulaşmamış olsa da anlamdaki geniş zamanlılık hala devam etmektedir. Örneğin “ev tur-ur” ifadesi günümüzde “ev-dir” şeklinde belirtilse de bu “o yapının” tüm zamanlarda ev olduğu gerçeğini değiştirmemektedir.

Örnekler:

- andan soñra hükemā-yı kadīm hürümüz ve büzürcmihr ve ubas hekim **tecribesidir** (2b/11,12)
- yıl **yaramazdır** (9a/13)
- evvel kış ve orta kış ve soñ kış **ayıdır** (4a/ 3, 4)
- bu ayda yedinci günü **hayırludur** (15a/10, 11)
- üçüncü gün gicenüñ gāyet uzunluğı ve günüñ gāyet **kışalıdır** (15a/ 13, 14)
- ‘īsā‘ aleyhi’s-selām toğıdğı **gündür** (20b/13, 14)
- sekizinci gün gāyet **sa‘iddür** ne tutarsañ **eyüdür** (20b/16, 17)
- toközuncü gün **mübārekdür** on birinci gün katı **yaramazdur** (27a/11, 12)
- bu berdü’l-‘acüz **yedi gündür** (27b/6)
- bu ayıñ dördüncü günü **maḥzurdur** (32a/7, 8)
- gice aş yemek eyüdür (41a/10, 11)
- bite bu ayuñ ikinci gün **maḥzurdur** on dö[r]düncü gün **mübārekdür** (52a/2, 3)
- dāniyāl ‘aleyhi’s-selām aydur bu yıl seferden hayır **yoḡdur** (60b/12)
- bu ayda yer debrense pīr kişilere ölüm **var** (63a/1)
- kişi izhār-ı fazıl itmek **revādur** - velakin kendüni ögmek **ḡaḡadur** (71b/13, 14)
- ḡüdāniñ ve resūliniñ ve ‘āķillerüñ ve bādişāhlarıñ ve ananıñ **buyurduğıdur** (73a/1, 2)
- **güler yüzlülükdür** ve kendiden alçaqlara **tevāzu‘dur** (73b/3, 4)
- rızık ve māl ne içün **gerek ve lāzımdur** (74a/3, 4)
- bir yanı **ölümdür** bir yanı **meḡzelletdür** (75a/2)

YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER	
Fil Cümlesi	✓ ‘arab ayından otuz yılda bir bir yıl sıvışır (3a/15) ✓ bir ulu vezīr ḡabis idüp öldüreler (26a/15, 16) ✓ bādişāhdan niceler yüz döndüre (66b/5, 6)
İsim Cümlesi	✓ evvel kış ve orta kış ve soñ kış ayıdır (4a/ 3, 4) ✓ ‘īsā‘ aleyhi’s-selām toğıdğı gündür (20b/13, 14) ✓ bu ayda yedinci günü hayırludur (15a/10, 11)

Tablo 4 : Yüklemin Türüne Göre Cümleler

3.3. YÜKLEMİN YERİNE GÖRE CÜMLELER

3.3.1. Kurallı (Düz) Cümle

Bu cümle türü Türkçenin doğasına en uygun cümledir ve metnimizde de en sık kullanılan cümle türüdür. Bu cümlelerde yargı bildiren sözcük en sonda yer alır.

Örnekler:

- ısıtma ve derletme ve ağrı hastalıklar çok **ola** ılkı **kırıla** ‘ avratlar ölümü çok **ola** (30b/16, 17)
- ħurūc ħavāric ħırsuz **yayıla** yolcular yola **girmeye** (31b/8)
- rümīler bu aya mār̄tis **derler** (32a/1)
- beşinci gün zekeriyyā beyğamber ‘ aleyhi’s-selām **dünyāya geldi** (63b/2, 3)
- ‘ acem memleketinde şavāş kan dökülmek üküş **ola** (65b/1, 2)
- kıl qaravaş efendisine ‘ **āşī ola** (69a/9)
- dāniyāl ‘ aleyhi’s-selām aydur bu yıl seferden hayır **yoğdur** (60b/12)
- bu ayda yer debrense pīr kişilere ölüm **var** (63a/1)
- beşinci gün zekeriyyā beyğamber ‘ aleyhi’s-selām **dünyāya geldi** (63b/2, 3)
- ‘ acem memleketinde şavāş kan dökülmek üküş **ola** (65b/1, 2)
- bādīşāhdan niceler **yüz döndüre** (66b/5, 6)
- kıl qaravaş efendisine ‘ **āşī ola** (69a/9)

3.3.2. Devrik Cümleler

Bu cümle yapısında yargı bildiren sözcük cümlenin en sonunda değil de başında ya da ortasında olabilir. Bu yapının son dönemlerde oldukça yaygın bir kullanımı olsa da geçmişte daha çok şiir dilinde karşımıza çıkmaktaydı. Şiirde üslup, kafiye, redif, ölçü, gibi birçok sebeple açıklanabilecek bu durumla metnimizde de -özellikle nazım parçalarında- karşılaşmaktayız.

Örnekler:

- uyuz kabarı çok ve kızamık ve boğaz ağrısı çok ola **bābilde ve ħorasān iklīminde** ammā kudūs vilāyeti emīnlik ola (21b/4, 5)
- himmetiñiz ‘ ālī olsun ki ħavf itme **gitmez** yabana (69a/12)

- bir naşıhat **yazayım** daği sana - dā'imā **du 'ā idesiñ** bana
- eminkel eyleye ger **bulasın** devlet ve şıhhat - şükr eyle hemān dünyāda **olmaz** göge kıymet (71b/4, 5)
- secā' at-ıla hayā **hoşdur** civāna – taħammül-ü 'ilm pīr-i nā-tūvāne (72a/5)
- sađı **bil** kendüñ ey kān-i sehāvüt - 'aťadan şoñra **çekmezseñ** kāsāvet / **çekerseñ** ger 'aťadan şoñra zaħmet – **kemalinde-durur** zātında ħisset (72a/10, 11, 12 ,13)
- sehāvet kim **ola** yanınca minnet - sehā **dimez** aña ehl-i mürüvvet (72b/4, 5)
- **dilerseñ** beglere olmak muşāhib - hemān bed-gūy ve **eyle** bed-fi'āl / eger dānā ve ħayr anda niş olursuñ – saña **virmezler** ayrıķ ol yaña yol (73b/9, 10, 11)
- ħassed bir **nārıdır** ıssı yer yakıcı - cehennemden aña **baķ** kaķıcı (74b/2, 3)

YÜKLEMİN YERİNE GÖRE CÜMLELER	
Kurallı Cümle	✓ rümīler bu aya mār̄tis derler (32a/1) ✓ bu ayda yer debrense pīr kişilere ölüm var (63a/1) ✓ bādişāhdan niceler yüz döndüre (66b/5, 6)
Devrik Cümle	✓ himmetiñiz 'ālī olsun ki ħavf itme gıtmez yabana (69a/12) ✓ bir naşıhat yazayım daği sana - dā'imā du 'ā idesiñ bana ✓ ħassed bir nārıdır ıssı yer yakıcı - cehennemden aña baķ kaķıcı (74b/2, 3)

Tablo 5 : Yüklemın Yerine Göre Cümleler

3.4. CÜMLELERİN ANLAM ÖZELLİKLERİ

3.4.1. Olumlu Cümleler

Bu cümlelerde belirtilen yargının gerçekleşmiş olma şartı aranır. Bir başka deyişle cümledeki konunun iyi ya da kötü bir şeyden bahsediyor olması dikkate alınmaz. Bu bağlamda düşünıldüğünde “Adam ölmüş.” cümlesi, bildirilen yargının gerçekleşmiş olması bakımından olumlu bir cümledir.

Olumlu cümlelerde olumsuzluk bildiren “-me, -ma, +sIz, yok, değil” gibi ek ya da sözcüklerin bulunmaması gerekir. Ancak iki olumsuz yapının yan yana kullanılmasının “Sende suç yok değil.” örneğinde de olduğu üzere anlam yönünden olumlu bir yapıya büründüğünü de göz ardı etmemek gerekir.

Örnekler:

- ‘ arab begleri arasında cenk ve fitne çok **ola** anlara hastalık **vāki‘ ola** (6b/3, 4)
- renc-i belā ve miḥnet çok **ola** (6b/12)
- ri‘ āyat emn ü emān içinde **ola** (7a/2)
- gönüllerde çalkınmak **ola** uğrı ḥarāmī **yayıla** yayın ġāyet ıssılar **ola** (12b/16, 17)
- bābil pādişāhı katı zahmet **çeke** şular az **ola** nice bınarlar **şoğula** (11b/13, 14)
- yigirmi üçüncü gün az buz kırağı düşmeğe **başlar** (15b/3, 4)
- eger bu ayda ay ağılansa kış katı **ola** mecmū‘ -ı ekin oñat **gele** hayvānāt **kırıla** (16b/14, 15)
- bābil ve kirmān vilāyet fetret ve ġuşsa içre **kalalar** (16b/15, 16)
- yir debrenmek gök gürlemek yıldırım şakımak çok **ola** (21a/17, 21b/1)
- yedinci güninde yire cemre **düşer** (27a/11)
- eger eleğim sağma maşrık tarafından görünse gün toğrusı begleri ḥanlarına ‘ āşi olup **yüz çevüre** (29a/2, 3)
- şām iline yad çeri **gire** iller **yıkıla** şular kıt **ola** (30b/2, 3)
- ısıtma ve derletme ve ağrı hastalıklar çok **ola** ilkı **kırıla** ‘ avratlar ölümü çok **ola** (30b/16, 17)
- ḥurūc ḥavāric ḥırsuz **yayıla** (31b/8)
- rümīler bu aya mārīs **derler** (32a/1)
- bu ayda ay dutulsa balık çok **ola** ve kar çok **yağa** (32b/5)
- bid‘ atlar kimsene görmedügi resimler çok **ola** (37a/7)
- şām ilinde bir adı büyük beg **vefāt ide** (37b/3, 4)
- nice ḥürmetlü kişiler ḥürmetsiz **ola** nice ḥürmetsüz kişiler ḥürmetde **ola** (37b/5, 6)
- oğul evermek kız çıkarmak çok **ola** (44b/4)
- ekin ve her ta‘ ām bol **ola** ucuzluk ve ḥāl hoş **ola** (60a/17)
- beşinci gün zakeriyyā beyğamber ‘ aleyhi’s-selām **dünyāya geldi** (63b/2, 3)
- ‘ acem memleketinde şavāş kan dökülmek üküş **ola** (65b/1, 2)
- bādişāhdan niceler **yüz döndüre** (66b/5, 6)
- kul karavaş efendisine ‘ āşī **ola** (69a/9)

3.4.2. Olumsuz Cümleler

Cümledeki yargının gerçekleşmemiş olduğunu bildiren cümle türüdür. Bu cümleler de genellikle “-me, -ma, +sIz, yok, değil” gibi olumsuzluk bildiren ek ya da sözcükler kullanılır. Ancak bazı durumlarda “Bu iş ne ona ne sana yaradı.” cümlesinde de olduğu gibi olumsuzluk belirten ek ya da sözcükler kullanılmadan bazı bağlaçlarla yargının gerçekleşmemiş olduğu bildirilebilir. Bu sebeple cümleler tahlil edilirken “anlam” asla gözden kaçırılmamalıdır.

Örnekler:

- yağmur **yağmaya** eyü **gelmeye** (6a/2)
- eger bu ayda gün ağıllansa bāzīrgānları haramī **incide görmeyeler** (6a/16, 17- 6b/1)
- arba buğday ve benbe **olmaya** (7b/10,11)
- bu ayda busarık olsa hūbūbāt **bitmeye** (9a/12)
- on üçüncü gün kesilen ağaç ašlā **çürümeye** (10b/2)
- fitne zāhir ola ve ehl-i tüccār aşşı **bulmaya** (11b/8)
- halkıñ eli işe güce **varmaya** (12b/15, 16)
- ol vakt üç güne dek gice ve gündüz **artmaya** (15a/14, 15)
- bezīrgānlar hiç ıışşı **itmeyeler** (19b/2)
- tavar aruk düşer örüye **çıkmaz** (27b/9)
- ekin biçin otı çok ola ammā birinç üzüm ve yemiş **olmaya** (28a/12, 13)
- il emīn **olmaya** (31b/4)
- yolcular yola **girmeye** (31b/8)
- eger dutuldukda kızarsa il **emīn olmaya** (32b/2)
- mışır vilāyetine yağmur **yağmaya** (32b/6, 7)
- abrilis derler otuz gün olur artuk eksük **olmaz** (36b/7)
- yemiş **oñmaya** (39b/16)
- eger gök yüzi açuk olursa yağmur **yağmaya** ekin oñat **olmaya** (58a/2, 3)
- māhāşal hayır **degildür** (60a/6)
- dāniyāl ‘aleyhi’s-selām aydur bu yıl seferden hayır **yoğdur** (60b/12)
- su ’āl eyitdim añlar kimlerdür kim dā ’im ihtiyāçdan **hālī olmaz** (73b/11, 12)
- ol **nedür** ki okunur ammā **bilinmez** ve **añlanmaz** (74a/15)

3.4.3. Soru Cümleleri

Cümlede bazı sözcük ve edatlarla soru anlamının sağlanması durumudur. Türkçede en eski zamandan bu yana “mı, mi” edatının soru anlamı sağladığı bilinmektedir. Bunun yanı sıra günümüzde ayrı bir soru edatı olarak kullanımdan düşmüş “kanı/hani, kaçan” gibi örneklerde de görülen bir “ka” ibaresinin cümlelere soru anlamı kattığı bilinmektedir.

Bununla birlikte cümlelerde soru anlamı bazen kişiyi ya da varlığı buldurmaya yönelik olarak zamirlerle (*Bana ne aldın?*), eylemlere açıklık getirmeye yönelik olarak zarflarla (*Onca yolu nasıl yürüdün?*) ve isimleri nitelik ve nicelik yönünden bildirip buldurmaya yönelik olarak sıfatlarla da sağlanabilir (*Kaç kitap okudun?*).

Örnekler:

- bu tohumlardan **kanğısı** karaludur (51b/17)
- ol **kanğı** nesnedür ki hemîşe âdeme yâr olur (71b/9, 10)
- su’âl itdim bir dostumdan bir nâ-ma‘kûl iş görsem **ne** tarîk-ıla mufâraât gerekdür (71b/14, 15)
- işler sa‘y ile **mi** olur veyâ kaçâ ile mi olur (72a/1)
- yigitlerden maḥbûb ve pîrlerden mergûb **ne** nesnedür (72a/2, 3)
- **kimden** korkmak gerek tâ ğamdan ḥalâş ola (72a/6)
- ol **ne** nesnedür ki cemî‘ âlem aña tâlib ammâ eline girmez (72a/15, 16)
- ol **nedür** ki ‘ademüñ ‘ilmin müzeyyen ider (72b/8)
- ol **kimdür** ki pâyende ve bâķidür (72b/9, 10)
- ‘âķiller ki **kanğı** işi yaḥşidür (72b/11)
- ‘ayıblardan **kanğı** ‘ayıb büyükdür (72b/13)
- **kanğı** sâ‘atdür âdemiñ ‘ömri anda zâyi‘ geçer (72b/15)
- dirlikleriñ **kanğısı** yaḥşıraḳdur (73a/3)
- ḥorluḳ **neden** kobar (73a/13, 14)
- muḥabbeti dostdan **ne** nesne zâ’il eyler (73a/15)
- añlar **kimlerdür** kim dâ’im ihtiyâçdan ḥâlî olmaz (73b/11)
- âdem ‘ilim öğrenmek ile **ne** fâ’ide bulur (73b/16, 17)
- rızık ve māl **ne** içün gerek ve lâzımdur (74a/3, 4)

- bādişāhlar nāmı **niyle** yahşı çıkar (74a/8, 9)
- bādişāhlar **neye** katı muhtāçdur (74a/10)
- ol **nedür** ki okunur ammā bilinmez ve añlanmaz (74a/15)
- uyğu **ne** nesnedür (75a/1)

ANLAM ÖZELLİKLERİNE GÖRE CÜMLELER	
Olumlu Cümle	✓ bābil ve kirmān vilāyet fetret ve guşsa içre kalalar (16b/15, 16) ✓ yedinci güninde yire cemre düşer (27a/11) ✓ yir debrenmek gök gürlemek yıldırım şakımağ çok ola (21a/17, 21b/1)
Olumsuz Cümle	✓ bu ayda busarık olsa hubūbāt bitmeye (9a/12) ✓ dāniyāl ‘aleyhi’s-selām aydur bu yıl seferden hayır yoğdur (60b/12) ✓ tavar aruğ düşer örüye çıkamaz (27b/9)
Soru Cümlesi	✓ ol nedür ki ‘ademüñ ‘ilmin müzeyyen ider (72b/8) ✓ kağı sā‘atdür ādemiñ ‘ömri anda zāyi‘ geçer (72b/15) ✓ kimden kormak gerek tā ğamdan ğalāş ola (72a/6)

Tablo 6: Anlam Özelliklerine Göre Cümleler

SONUÇ

Dil özellikleri ve söz dizimi yönünden üzerinde yoğunlaştığımız *Melheme-i Dânyâl Peygamber Tercemesi* adlı metinde dikkatimizi çeken bazı hususlara, bu bölümde ayrıca değinmek isteriz. Bu hususların gerek metnimizin gerekse Eski Anadolu Türkçesi izleri taşıyan diğer metinlerin anlam dairesine olumlu yönde bazı katkılar sunacağı kanısındayız.

- İlk olarak üzerinde durmaya değer gördüğümüz konu, metnin türü bakımından amaçladıkları ile kullandığı dil malzemesinin özellikleridir. Öyle ki melhemeler gelecekte haber vermeyi amaçlayan metinlerdir. Bu sebeple kullanılan dil malzemesinde kip eki olarak gelecek zamanın sıklıkla kullanılıyor olması beklenir. Fakat metin incelendiğinde ancak birkaç yerde “-acak” ve “-ısar” ekine rastlamaktayız. Her iki ek de gelecek zaman anlamı vermekle birlikte metnin türü olarak hedeflediğinden sayıca oldukça geridedir. Zira metnin dili incelendiğinde gelecek zaman ekinin yerine büyük oranda geniş zamanlılık anlamı veren ek ve yapıların kullanıldığı görülmüştür. Bu durum metnin geçmiş tecrübeler üzerinden gelecek yorumu yapmasına ve melhemelerde herhangi bir zamansal sınırlamanın olmayışına bağlanabilir. Örneğin melhememize göre aralık ayında kuyruklu yıldız görülmesi halkın kızılık, gussa ve endişe içinde olmasına sebep olur ve bu durum herhangi bir tarihle sınırlandırılmaz. Yani melhememize göre bu kehanetler beş yüz sene öncesi için de bugün için de beş yüz sene sonrası için de geçerlidir. Bu sebeple metnin dili kurgulanırken gelecek zaman kiplerinin yerine geniş zaman anlamı veren kip ya da yapılar esas alınmış olabilir.

- Metnin diliyle ilgili dikkatimizi çeken bir diğer husus melhemenin genelinde hakim olan istek kipi görünümündeki yapılardır. Gelecekte yaşanabilecek bazı olaylar hakkında bilgi vermeyi amaçlayan bir eser, neden sürekli istek kipini kullanır? Bu olayların yaşanması mı arzulamaktadır? Eğer öyleyse kıtlık, fitne, kargaşa, savaş ve bunlar gibi olumsuz olan birçok durum neden istenir ya da müellif ya da müstensihin bundan ne gibi bir çıkarı olabilir? Bu sorulara cevap bulabilmek oldukça güçtür. Bu sebeple burada başka bir anlamın hedeflendiği akla gelmektedir. Örneğin metnimizin 6a/1,2 kısımlarında geçen “mart ve abril ve mayıs ayında kuraklık ola yağmur

yağmaya eyü gelmeye” cümlesi incelendiğinde “ol-a, yağ-ma-y-a, gel-me-y-e” fillerinin istek kip eki olan “e, a” yı aldığını görürüz. Bu ekin verdiği anlam sebebiyledir ki kuraklığın olması, yağmurun yağmaması ve iyi sonuçların olmaması istenen bir durum gibi algılanmaya açıktır. Ancak olumsuzluk bildiren bu gibi durumların hiç kimse tarafından istenilmeyeceği de aşıkardır. O sebeple bu yapılarda da başka bir anlam hedeflendiğini düşünmekteyiz. Öyle ki metnimizin hedeflediği anlamsal daire göz önünde bulundurulduğunda “Mart ve abril ve mayıs ayında kuraklık olur. Yağmur yağmayınca iyi gelmez.” gibi bir anlamı karşıladığı söylenebilir. Yani asıl metinde “ola, yağmaya, gelmeye” şeklinde istek eki görünümünde karşımıza çıkan bu yapılara anlam vermeye kalkınca onları “olmaz, yağmayınca ve gelmez” olarak ifade edebiliyoruz. Bu durum bize yukarıda değindiğimiz geniş zamanlılık meselesini de hatırlatmakla birlikte özellikle zarf fiil yapılarına da işaret etmektedir. Nitekim “yağmur yağ-ma-y-a eyü gel-me-y-e” yapısını “yağmur yağmayınca iyi gelmez” olarak ifade edebilmekteyiz. Buradan da “yağ-ma-y-a” kelimesinin sonuna eklenen istek kip eki “e, a” görünümlü yapının zarf fiil görevli olduğunu söyleyebiliriz. Bunula birlikte “eyü gelmeye” yapısını da “iyi gelmez” olarak anlamlandırmak, metnimizin anlam dairesi açısından daha uygun olduğundan bu yapıdaki geniş zaman anlamı veren durumun ne olduğu sorusu akıllara gelmektedir. Bizim kanaatimize göre bu ve bunun gibi yapılarda bugün bildirme eki olarak kullandığımız “-dır” ekinin Eski Anadolu Türkçesi döneminde kullanılan şekli “tur-ur” yapısının izi olabilir. Bu yaklaşımla yapımız “eyü gelmeye turur” şeklinde olmalıdır. “tur-ur” yapısının sonunda bulunan geniş zaman ekinin zamanla düştüğü ve yapının “tur < dur < dır” şekline büründüğü bilinmektedir. Günümüzde bile “O güzel bir ev(dir).” örneğinde görülen “-dır” yapısının düşürülme meselesinin Eski Anadolu Türkçesi döneminde de örneklerinin olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla metnimizde sıkça karşılaştığımız bu ve bunun gibi yapılar, bizlere Türkçe kelime ve eklerinin cümle ve metin içerisinde başka anlam ve görevlerde kullanılabileceğinin örneklerini sunmaktadır.

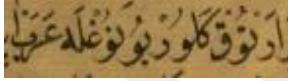
- Yine metnimizde dikkatimizi çeken ve birçok yerde karşımıza çıkan bir diğer yapı “eger debrenürken bir ulu yıldız **düşse** halk arasında harb olup zâlimler boşana harāmīler yayıla hastalık çok ola (36a/14, 15, 16) örneğinde görülen şart eki görünümlü yapıdır. Bu yapıyı günümüzde “Eğer deprenirken bir ulu yıldız **düşse** halk arasında harp olur, zalimler boşanır (her yanı tutar), haramiler yayılır, hastalık çok

olur.” şeklinde anlamlandırabiliriz. Buradan da düş-e olarak verilen yapının yine istek eki olmadığı ve cümle özelinde değerlendirildiğinde şartlık anlamı taşıdığı yani “düş-se” olarak ifade edilebileceği anlaşılmaktadır. Bu yapıdaki ekin “eğer debrenürken bir ulu yıldız düştüğünde ...” şeklinde anlamlandırılması yani zarf-fiil görevli olması da muhtemeldir. Ancak cümle başında bulunan “eğer” edatı bize yargının gerçekleşmesini bir zamana değil de şarta bağlandığını belirtmektedir. Bu sebeple yapının istek belki de zarf-fiil görünümünde olduğu ancak şart eki görevinde kullanıldığını düşünmekteyiz. Bu durum da yukarıda değindiğimiz diğer yapılar gibi Türkçede “görevli” ekler ya da sözcükler bahsinin ne denli önemli olduğuna işaret eder.

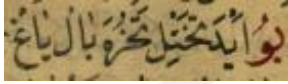
- Üzerinde durmaya değer gördüğümüz bir diğer husus ise Eski Anadolu Türkçesinde sıkça görülen $t < d$ seslerindeki ötümlüleşme hadisesiyle ilgilidir. Zira bu ses, Eski Anadolu Türkçesi döneminde kelime başında t'den, d'ye büyük oranda ötümlüleşmiştir. Buna metnimizden “derler (20b/13), dolunmağa (22b/16), dedüğüm (24b/2), dördinci (20b/14), dirilik (22a/6), döküle (23b/8), dirler (27b/8), dutuşmak (29a/15)” gibi sözcükleri örnek olarak gösterebiliriz. Fakat yine aynı ses bazı sözcüklerde t'li şeklini koruyarak yazı diline geçmiştir. Buna örnek olarak da “tutalım (4a/5), toz (9a/6), tağıla (11a/3), toğrusından (12a/15), tutarsañ (20b/17), tañlacık (46a/7), toğsa (59b/8)” gibi sözcükleri örnek verebiliriz. Bu elbette ki eser özelinde ve müstensihin tabii tercihinin dayalı bir mesele olarak yorumlanabilir. Ancak bizim işaret etmek istediğimiz esas mesele t'li şekliyle muhafaza olunmuş ve açıkça “ت” ve “ط” harfleriyle işaretlenmiş olan sözcüklerin ekseriyetle kalın ünlülü olmasıdır. Bu ilginçlik akıllara bazı sorular getirmektedir. Müellif ya da müstensih acaba böyle bir ayrıma neden gerek duymuştur? Yoksa bu dönemseller ya da bölgesel bir mesele midir? Ya da bu durum Osmanlı Türkçesi döneminde de görülen imla alışkanlıklarının ayak sesleri midir? Bu sorulara net cevaplar vermek elbette ki mümkün görünmüyor. Ancak kanaatimiz odur ki “t” sesinin muhafaza edildiği sözcüklerin hepsinde olmasa da en azından bir kısmında kastedilen ses “d” sesidir. Fakat bir yazım alışkanlığı olduğundan bu sesler “d” yerine “t” ile işaretlenmiştir. Nitekim Osmanlı Türkçesinin son dönemlerinde dahi bazı kelimelerde telaffuzla uyuşmayan imla alışkanlıkları devam etmiştir. Örneğin “Anadolu” ismi Osmanlı Türkçesinde “اناطولى - Anatoli” şeklinde yazılsa da zikredilen elbette ki “Anadolu” idi. Bu da işaret etmeye çalıştığımız imla meselesine güzel bir örnektir.

- Metnimizde dikkatimizi çeken bir başka husus da eksiltili ve devrik cümlelerin varlığıdır. Genel kanı olarak bu yapıların geç dönemlerde ortaya çıktığı ve daha çok şiir dilinde kullanıldığı yönündedir. Bu yönden bakıldığında metnimizdeki farklılık kendini göstermektedir. Zira metnimizde ara ara beyitler geçse de genel olarak düzyazı ağırlıklı bir metindir. Nihayetinde biz de bu yapıların, çeviri eserlerin kaynak dilden yapılan tercümelerinde yaşanan güçlükler sonucunda ya da şiir dilinin etkileyciliğini arttırmak için oluştuğunu düşüsek de Türkçeye farklı bir ifade alanı açmaları yönünden kıymetli olduğuna inanıyoruz.

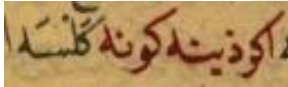
Son olarak çalışmamıza diğer araştırmacıların değerli katkılarını daha kolay sunabilmeleri için metnimizin çeviri yazısına aktarmakta zorlandığımız bazı kelime ve yapıları burada belirtmekte yarar görüyoruz.

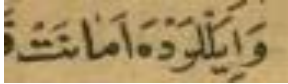
“...mikdârı artuğ gelür bu noğla? ‘arab...” (3a/15)

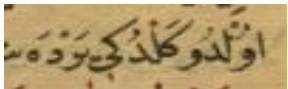
“...bu ayda tahıl tahura? bal yağ...” (5a/3)

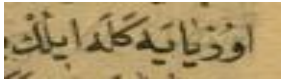
“...eger **zîne** ? **güne** gelse...” (5b/10)

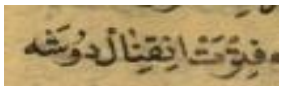
“...ve iyallerde?...” (7a/6)

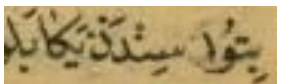
“...öldügeldüğü? yerde...” (7a/7)

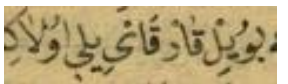
“...oryaya? gele...” (8a/5)

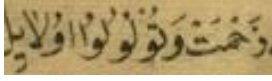
“...fitret inkınal? düşe...” (12a/2)

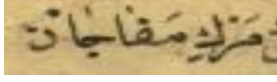
“...bitüsinden ? yaña...” (12a/12)

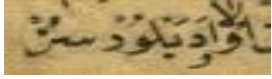
“bu yıl qarqay? yılı ola...” (13a/10)

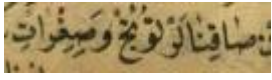
“...zahmet ve tolulu? ola...” (13a/16)

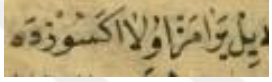
“...merk-i mefā-cān?...” (13b/9)

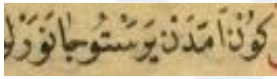
“...ola ve edeblürsüz...” (13b/16)

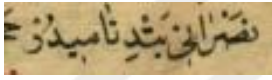
“...şakınalar tütüç ? ve şığır eti...” (15a/17)

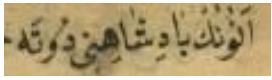
“...yıl yaramaz ola eksüzde?...” (18b/14)

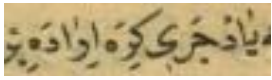
“...gün amadan? yerestü? canavarlar...” (32a/11)

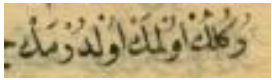
“...naşrāni betdināmıdur?...” (32a/13)

“...anunuñ (elünüñ?) bādişāhını duta...” (34a/1)

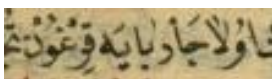
“...yad çeri gire ırada?...” (34b/4)

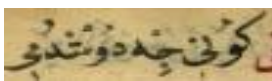
“...rükülük? ölmek öldürmek...” (38b/10)

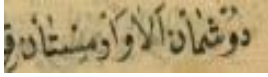
“...faşlü’ş-şānī egirdeler?...” (41b/8)

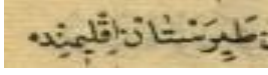
“...ola cārbāya? kırğun...” (44a/9)

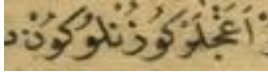
“...güni cih? düşdü mi...” (46b/1)

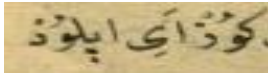
“...düşmān ala ve ermistān?...” (46b/8)

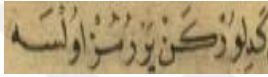
“...tayirastān? iqlīmīnde...” (54b/8)

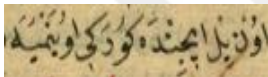
“...ağaçlar güzünlü?...” (58a/13)

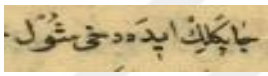
“...güz ayı aplud?...” (59b/11)

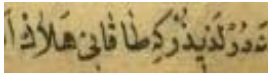
“...gedilürken yer rumuz? olsa...” (61a/6)

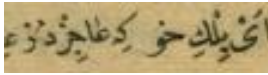
“...on yıl içinde küregi? uyanmaya...” (70a/4)

“...câpkelik? ide daği şol...” (72a/8)

“...nedür lezizür? ki taşanı helak...” (74a/17)

“...ayılki? hū – ki ‘âcizdür...” (74b/12)

4. METİN

2-a

/1/ bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm /2/ rabbi a' innī 'alā kitābihi ve kıratihı biluṭfike'l-
'azīmü'l-ḥamd /3/ lillāhi rabbi'l-ālemīn ellezī teferrade bi'lmülki ve'l-celāli /4/ ve
tevaḥḥada bi'l-'azameti ve'l-kemāli fe'alā emruhu ve şānuhu ve /5/ 'azze mülkehu
ve sultāne ve yemme nūrehu ve burhāne ve 'amme /6/ fazlehu iḥsāne ve eşhedü en lā
ilahe illallāh vahdehu /7/ lā şerike lehu şehādeten tekūn amānen fī'l-'uḳba lenāmin ve
vaḥşeti /8/ 'l-ḳabri ve kelimaten teşīrū 'avnen vaḥşeti'l-ḳabri ve enne muḥammeden
/9/ 'abdūhu ve resulūhu erselehu hādiyan liḥalkıhi ve ce'alehu dā'ıyan /10/ lehıḳḳıhi
feda'en ilā dārī'n-na'im ve hedā ilā şırāṭi'l-müstakıim /11/ şallallāhu 'aleyhi ve 'alā
ālihi ve ezvācihi ve aşḫābihi ve zürriyetihi /12/ ammā ba'dehu şeyh-i ebū'l-fazl-ı
ḥabeş ibrahīm kemāleddīn /13/ raḳıyallāhu'anh in kitāb-ı ḳanūnü'l-edeb bayere
aḫtem nikā /14/ kerim bâdişāhān ve bâzırgān rāz-ı bisyār kitābühā kitāb-ı

2-b

/1/ melḥeme binaḳşı ter u rāḡıb ter büvah nadāritihī anıñ çün /2/ ālameti ez 'alāmethāy
āsumān u zemin ba'zı evḳātki /3/ yed ayda ki ḥūmendek yedīd ez ḥayr ve şer ki der
'ālem /4/ ḥuve lemdeşud bes şurū' ger dem ki bu sa'-i ṭāfet ve bıḳadır /5/ ḥūyaş
melḥeme rābbüryān ḡayri büh tālīf ger dem ez bahar /6/ ḥizmet-i sultānet izzü'd-
dünyā ve'd-dīn ebū'l feth-i ḳalāh /7/ erselān ez mes'üdi'n-nāşrı emīrū'l-mu'minīn
ṭallāhu /8/ 'l-beḳāhu ve ādem-i devletehu ki nezaḁ ve eşref' ilmi ve dāniş ḥic /9/ cizi
merḡüb ḥaḳ te'alā devlet ve iḳbāl ura dā'im küned āmin /10/ **bilgil kim** bu kitāb
melḥeme-i dāniyāl /11/ beyḡamberden ḳalmışdır 'aleyhis's-selām andan soñra
ḥükemā-yı /12/ ḳadīm hürümüz⁹ ve büzürcmihr ve ubas hekim tecribesidir /13/ ve
anlardan soñra ca'fer-i sādıḳ raḳıyallāhu'anh ol /14/ ḳuṭfu'l-'ārifin ol fahrū'l-'ābidīn

⁹ Metnimizde “hürümüz” olarak harekelenen kişi, gökler ve tıp alanında insanlara ilk bilgileri verdiği inanan ve Müslümanlarca İdris peygamber olduğu düşünülen “Hermes”tir.

ve's-sâlikîn /15/ muhtaşar kıldı aylar üzerine ki rûmîler aylarıdır ve /16/ ba'zı hükemâ bürûç üzere düzmişler ammâ her kitâbın tarîk-i /17/ tertîb içinde aḥkâmında aḥlâk olmuştur ammâ

3-a

/1/ kıamusından eşaḥ budur andan soñra ucuzlık ve kızılılık /2/ ve ḥusumet gibi kim yigirmi sekiz 'alâmetdir ay[ı]ldız /3/ lar toğmaḡda ve tołunmaḡda sa'dîn ve naḥsin bildürür. /4/ nitekim ḡaḡ te'âlâ kelâm-ı mecîdinde **innâ erselnâ 'aleyhim /5/ riḡan şarşaren fî yevm-i naḥsin mustemirrin**¹⁰ bes yaḡîn /6/ bilmek gerek-kim ḡükemâ ne-kim söyler râst söyler /7/ meger kim bu kitâba naḡar kılan kişı bu kitâbın şartların /8/ ḡisâbın bilmeyüp ḡükm ider ola ol vaḡtın ḡükminde /9/ ḡaḡâ itse 'aceb olmaya **ba'dehu** bil kim yıl on iki /10/ aydır bu aylar artar eksilür anuñçün ramazân kâḡ /11/ kışa gelür ve kâḡ yaza gelür bes bu görinen ay kim 'arab /12/ aydır kâḡ bedir olur kâḡ hilâl olur ay olur kim /13/ yigirmi tokuza gelür kâḡ otuza gelüp ol kim rûm /14/ aydır kâḡ otuza ve kâḡ otuz bire gelür anuñçün /15/ gün miḡdârı artuḡ gelür bu noḡla? 'arab ayından /16/ otuz yılda bir bir yıl sıvışır aña dürr-i züḡal derler bes /17/ bu rûm ay ki derler günbegün ḡisâb idüp

3-b

/1/ bulmaḡ gerek her ḡankı ayda ki 'alâmetler vâkı' ola göreler /2/ ḡankı ayda ki rûm aylarında vâkı' oldu-sa ol ayuñ /3/ aḡkâmın okuyalar eger ayuñ 'alâmeti beşârete işâret /4/ ise bârî ḡazretine şükürler idüp fuḡarâya /5/ şadaḡa ideler eger şerre işâret olursa oruç /6/ ḡutub tazarru' ve niyâz idüp yetimlere miskinlere /7/ şadaḡa idüp ḡaḡ te'âlâ dergâhından celle ve 'alâ /8/ ol belâlardan ḡalâş dileyeler ümiddür kim allah te'âlâ /9/ ol şerri ḡullarından def' eyleyüp rahmet naḡarın kıla /10/ nitekim **şâ'i demişdir beyti yek sâ'at yek laḡza /11/ yek dem diger gün mi şod aḡvâl** ve daḡı /12/ bu za'if bu kitâba naḡar kılanlardan dilerem kim bu kitâba /13/ naḡar kılanlar du'âdan unutmayalar okuyanlar ve yazanlar içün /14/ ve bu kitâbın mü'ellifiçün fatiḡa ol kitâb

¹⁰ Çünkü üzerlerine uğursuzluğu devam eden bir günde dondurucu bir rüzgar salıverdik. (Kamer-19)

ḥatim ideler /15/ tā kim ol du‘ā berakātında ḥaḳ ta‘ālā ḥazretine lāyık olavuz /16/
āmin yā mü‘min bi-ḥürmet-i muḥammedin ve ālihi ecma‘in ve **ba‘dehu** /17/ **bilgil**
kim yukarıda dedük mäh-i rûm daḥı on iki

4-a

/1/ aydur yaz-ı evvel orta yaz şoñ yaz evvel yay orta /2/ yay ve şoñ yay ayıdur evvel
güz ve orta güz /3/ ve şoñ güz ayıdur evvel kış ve orta kış ve /4/ şoñ kış ayıdır her
birinin adları vardır meselâ /5/ bu mäh-i rûmıñ yıl başı orta güz ayından turalım ki /6/
aña rûmîler dilince **uhturis** orta güz ayına /7/ derler otuz bir gün olur **nuris** âḥir güz
ayına /8/ derler bu ay otuz gündür **digüris** evvel /9/ kış ayına derler otuz bir gündür
yanaris /10/ orta kış ayına derler otuz bir gündür **felvâris** /11/ âḥir kış ayına derler
yigirmi sekiz gündür **martis** /12/ evvel yaz ayına derler otuz bir gündür **abirlis** /13/ orta
yaz ayına derler otuz gündür **mayis** /14/ âḥir yaz ayına derler otuz bir gündür **ayulivüs**
/15/ or[ta] yay ayına derler otuz bir gündür **ağistos** /16/ âḥir yay ayına derler otuz bir
gündür **sebiltavis** /17/ evvel güz ayına derler otuz gündür rûm ḥisâbları kim

4-b

/1/ bildik ḥisâb idüp ‘arab ayunuñ o[n] gün evveline /2/ gelür gâh ortasına gelür gâh
âḥirine gelür taḳāvim /3/ ḥisâbınca göreler aña göre ol bâbda okuyalar bes /4/ şimden
girü on iki ayda yigirmi beş faşıl beyân /5/ idelim kim gün tutulmaḳ ay tutulmaḳ ay
ağılanmaḳ /6/ gün ağılanmaḳ ay çalkayun görünmek ve kıyruklu yıldız /7/ doğmaḳ
ve yıldız dökülmek elegim şagma toğmaḳ şimşek /8/ belürmek gökde kızılılık belürse
hevâda ‘acâyib /9/ şekül belürse hevâda ‘acâyib nesne belürse /10/ gök gürlerse ve
yıldırım inse gökden od inse /11/ kıta yağmur yağsa tolu yağsa hevâdan kızıl tobraḳ
/12/ yağsa kurbaga yağsa kıta toz kıbsa busarıḳ /13/ yel kıta esse gök gümlerse ya‘ni
āvâz işidilse /14/ yir gümlerse ve zelzele olsa bu dedigimiz yigirmi /15/ beş faşıldur
on iki bâbdur **el-bâbü’l-evvelü** /16/ **uhtüris** orta güz ya‘ni orta güz ay[ı]dur /17/
süryânîler kıtında yıl evvelidür otuz bir gündür **teşrîn-i evveldir**

5-a

/1/ bu ayda ot içmek kan almak cimā' itmek ekşi /2/ tatlu nar yimek semüz et ve yiyecek ardınca yemiş /3/ yimek eyüdü **bu** ayda tahıl tahura? bal yağ cem' olup /4/ anbāra girer tağ şahra tonın degşürüp yabraklar /5/ şararup dökülme başlar bu ayın yedisinde gündüz /6/ on bir sâ' at ve gice on üç sâ' at olur /7/ bu ayın evvel günü ve ikinci günü maḥzūr-i mūsādur /8/ ve bu ayın üçüncü gününde deñiz harekete gelür bu ayın /9/ on beşinci gününde ḥurmā kesülür ve bu günde /10/ ağaç kesilse ol bābda aṣlā çürümeye /11/ bu günde hevā şovumağa başlar **bu** ay içinde /12/ güneş ' akreb burcında olur ve bu ayın yigirmi /13/ birinde mışır kıvımlı tahıla başlar **otuzuncı** /14/ gününde karınca inine girür **eger bu ay yekşenbe** /15/ **güne** gelse kış yumuşak ola ılık ve yabān cānavārı /16/ ve kuş çok ola ammā yay günlerinde katı ıssılar ola /17/ **eger düşenbe güne gelse** kış katı ola yağmurlu

5-b

/1/ ola ve yayın ıssılar ola ekine ve kıvama āfet irişe /2/ amma yağ bostān eyü ola ve balık çok ola **eger** /3/ **sieşenbe güne gelse** kar katı yağa ve zükkām /4/ ve hastalık çok ola şöyle-kim tabibler ' āciz kılalar /5/ **eger çehārşenbe güne gelse** yaz hoş geliser /6/ kış yerağın yimek gerek kış gāyet ola yayın ıssı /7/ az ola hevā hoş ve yemiş oñat gele vebā eşi /8/ daḥi ola **eger bençşenbe güne gelse** kış katı /9/ ola bal ve yemiş çok ola ammā genç oğlanlara ve kıcalara /10/ vebā irişe **eger zīne ? güne** gelse arba buğday /11/ üzüm çok ola ve isteme çok ola **eger bu ay** /12/ **şenbe güne** gelse kış katı karlı ola buğday /13/ arba çok ola yeller çok ese yıl kırağ ola /14/ lā ya' lemü'l-ğaybe illā'llāh¹¹ **faşli'l-evvel küsūf-ı** /15/ **şems gün dutulsa** eger bu ayda gün dutulsa /16/ ol iklīm bādişāhının düşmanı ḥor za' if /17/ ola kendü düşmanları üzerine manşūr muzaffer ola

¹¹ Gaybı Allah'tan başkası bilemez.

6-a

/1/ mār̄t ve abl̄l [abr̄l] ve māyıs ayında k̄uraklık ola /2/ yağmur yağmaya eyü gelmeye ve çekirge çıka terekeyi h̄arāb /3/ eyleye kızillık ola h̄abeş ilinde fitret düşe ‘ arab /4/ ikliminde h̄evāriç h̄urūç eyleyüp fesād ide ve /5/ mısır velāyetinde vebā olub genç oğlancıklar kırıla /6/ kış ola faşlü’s-sānī h̄usūf-ı kamer ay /7/ dutulsa eger bu ayda ay dutulsa şūr /8/ şer fitne vākı‘ ola ilki ve kuş kırıla ve yağmur /9/ çok ola ve bağ ve bahçe hoş ola ve uyuz ve gıcuk /10/ ve göz ağrısı çok ola ve deñizde balık kırıla /11/ ve ‘acem vilāyetinde yağı belüre ve mağrib ikliminde /12/ iki sultān çıka ve ol iklimde vebā çok ola /13/ ve kızillık ola at ve deve kırıla ve diyā[r]bekir ilinde /14/ şavaş üküş¹² ola ve rūm vilāyetinde kızillık ola /15/ ammā koyun ve tavar çok ola gine çok kırıla /16/ faşlü’s-şālīsü gün ağılinsa eger bu ayda /17/ gün ağıllansa bāzırgānları h̄aramī incide gör-

6-b

/1/ meyeler h̄alıklar içinde hastalık çok ola bir ulu /2/ vezīri katil ideler h̄alk arasında rāviş haberler /3/ çok ola ‘ arab begleri arasında cenk ve fitne /4/ çok ola anlara /hastalık vākı‘ ola fısık çok ola /5/ faşlü’r-rābī‘ māh-ı ay ağıllanmak eger bu ayda ay /6/ ağılansa ulu kişiler kayguya düşe iklim karcaşa /7/ şūr-ı şer fitne fitret uğrı ve h̄arāmī çok ola /8/ mecmū‘ h̄alkın gönli urmakda ve tutmakda ola /9/ maklarda¹³ şular az kala ve yağmur aşillu ola faşlü’ /10/ l-hāmīs ay çalkayun görünse eger bu ayda ay /11/ çalkayun görünse bu ay içinde zelzele vākı‘ ola /12/ ve renc-i belā ve miḥnet çok ola eger bir uci yukaru /13/ görünse katı yeller ese yemiş ağ[a]çlarından aqtara ekin /14/ biçin eyü ola tavar otı firavān ola yıl sa‘ ādetlü /15/ ola faşlü’s-sādis kuyruklı yıldız doğsa /16/ eger bu ayda saçlu yıldız doğsa h̄alkı içre /17/ renc-i fitne ve gönül kaygusu çok ola ādemde ve

¹² Burada müntensih “üküş” kelimesinin anlaşılamayacağını düşünerek sayfa kenarında “yani çok” şeklinde bir açıklama yapmıştır.

¹³ “Maklarda” şeklinde yazılan kelimenin “[ır]maklarda” şeklinde olduğunu düşünüyoruz.

7-a

/1/ ve hayvānda ölüm çok ola bādişāhlara ve sibāhīlere /2/ kan dökülmek vākı‘ ola ri‘ āyat emn ü emān içinde ola /3/ akarşular kuruya balık kırıla **faslū’s-sābi‘** /4/ **yıldız dökülse** eger bu ayda yıldız dökülse halkı /5/ içinde fitne kaygı cenk ve kan dökülmek çok ola /6/ ve iyallerde? emānet kalmaya ve kan dökülmek çok ola /7/ öldüğü yeri şūr-ı şer fitne ola /8/ **faşlū’s-sāmin elegim şağma** eger bu ayda /9/ kavs-ı kuzah gün toğrusından yaña belürse /10/ fitne savaş ilki kırılma çok ola ikliminde cenk /11/ ve ihtilāf ola ve bādişāh-ı bābil fevt ola /12/ ve kostanteniyyede bir bir ulu kişi fevt ola eger gün /13/ bitüsinden yaña belürse gerektiği rā‘ iyyat /14/ bādişāhına ve kul efendisine muṭı‘ ola gençler /15/ ulularından korka ammā halk içre fitne vākı‘ /16/ ola ve bu yıl yağmur az yağa ve mağrib bādişāhına /17/ helāklik ve bābil ikliminde cenk vākı‘ ola

7-b

/1/ **faşlū’t-tāsi‘ gök kızarsa** eger bu ayda gökde ki /2/ kızılık maşrik tarafında belürse fitne kan dökülmek /3/ ve il karcaşmak kıran ve fitret āşikāre ola eger /4/ mağrib taraftan belürse yıl oñat ve ekin /5/ eyü gele il vilāyet ucuzluk ola inşā ‘allahu te‘ ālā /6/ **faşlū’l-‘āşir hevāda ‘acāyib ‘alāmet** /7/ eger bu ayda hevāda bir ‘acāyib ‘alāmet görünse /8/ ki gören korkar yıl yavuz ola ağaçlar kuruya /9/ bādişāhlar ra‘ iyyete zulüm eyleye ticāret idenler /10/ düşvarlıkda olalar ziyān ideler **arba** buğday /11/ ve benbe olmaya ve şular şoğıla ve mısır sultānı /12/ ‘adle meyil eyleye lā ya‘lemü’l-ğaybe illā’llāh /13/ **faşl-ü vāhid ‘aşer hevāda şekil-i¹⁴ hayvān** /14/ eger bu ayda hevāda bir cānavār gibi şekil belürse yā ādem /15/ gibiye hayvān gibi belürse halk içre teşvīş /16/ ve yañlış haberler çok ola ba‘ zı bādişāhlara mevt /17/ veyā nikbet irişe ve il kızılık ola kıran dahı ola

¹⁴ “Şekik” olarak okuduğumuz kelimenin metnin içeriğini dikkate aldığımızda “şekil” olarak okunması gerektiğini düşünüyoruz.

8-a

/1/ il kırcaşar ra'ıyyet zaħmet çeke ekin az bite fi-l-cümle /2/ bu yıl eyü olmaya /3/ faşlün işnî 'aşere gök gürlése /4/ eger bu ayda gök gürlése bir bâdişâh kılıçla /5/ oryaya? gele ilün bâdişâhı ola fitne ve hîle /6/ çok ola yemiş ve ekin rûmda çok ola eger ayuñ /7/ on beşinde gürlése her yerde ekin eyü ola ucuzlık /8/ yemiş çok ola ammâ bir ulu bâdişâh helâk ola /9/ lâ ya'lemü'l-ğaybe illâ'llâh /10/ faşlü's-sâlis 'aşer yıldırım /11/ eger bu ayda yıldırım inse illerde uğrı ve ħarâmî /12/ yayıla ve yağmur az yağsa nebât az bite mağrib tarafında /13/ kızılılık ola ilde talğalılık ve ziyân ola lâ ya'lemü'l-ğaybe illâ'llâh /14/ faşlü'r-râbi' 'aşer od düşse /15/ eger bu ayda hevâdan yire od düşse ilde /16/ ħastalık guşsa endişe ve ziyân çok ola ta'ün /17/ belüre ve ticâret idenler ziyân ideler ilde uğrı ħarâmî yayıla

8-b

/1/ faşlü'l-ĥâmis 'aşer kıtı yağmur yağsa /2/ eger bu ayda kıtı yağmur yağsa yıl eyü gele ucuzluk /3/ ola ırmaqlar bınarlar arta balık çok ola her /4/ tâcir kumaşından aşşı göre ĥâmile 'avratlar /5/ ziyân görmeye ĥalk bu yıl içre râĥatlık göreler /6/ faşlü's-sâdis 'aşer tolu yağsa /7/ eger bu ayda tolu yağsa bâbil ikliminde çeriler /8/ uğraşa ölmek ve öldürmek çok ola mülĥidler /9/ bâdişâh üzere el getüreler baş kılduralar bâdişâh /10/ anlara ġâlib olup anları kıra ĥâtümânın¹⁵ yağma eyleye /11/ faşlü's-sâbi' 'aşer kızıl tobrak /12/ eger bu ayda hevâdan kızıl tobrak yağsa dörüt /13/ ayaklu ĥayvân tendürüst eyü ola bâdişâhlar /14/ ra'ıyyeti hoş duta il eminlik ekin yemiş oñat /15/ adillü kişilere efnâ ire /16/ faşlü's-sâmin 'aşer kırbaga yağsa /17/ eger bu ayda kırbaga yâ soğulcan yağsa arba

9-a

/1/ ve buğday ucuz ola dörüt ayaklu kırıla ve /2/ bâdişâhlardan ra'ıyyeti incine cevri zulüm çok /3/ ola kisib kıarınca az ola mecmû' yerde buğday /4/ ola ki hemân ancak /5/ faşlü't-tâsi' 'aşer toz kıobsa /6/ eger bu ayda kıtı toz kıobsa ĥalk içre /7/ fitne cenk

¹⁵ Hâtümân şeklinde okuduğumuz kelimenin metnin içeriğini düşündüğümüzde ev, bark, ocak anlamında olan "hânüman" şeklinde olması gerektiğini düşünüyoruz.

ve hüznün beydâ ola iller qarçaşa /8/ ortada bir ulu kişi fevt ola bâdişâhuñ ri‘ âye /9/ üzerine hayf ve zulüm zâhir ola ve yağmur yağmaya /10/ şular şoğıla /11/ **faslû’l-‘aşirin tuman** /12/ bu ayda busarık olsa hubûbât bitmeye illerde /13/ kızılılık ola ve denizlerde gemiler gark ola yıl yaramazdır /14/ **faşlû’l-vâhidü’l-‘aşrîn katı yel esse** /15/ eger bu ayda katı yel esse bir ulu bâdişâh dünyâdan /16/ gide ammâ bu yıl hayırlu ola arba buğday ketân /17/ çok ola benbe ol mübârek deñizde gemiler gark

9-b

/1/ ola bınarlar ve ırmaqlar taşsa ve yıl soñında ılkı kırıla /2/ ve hastalık çok ola lâ ya‘ lemü’l-ğaybe illâ’llâh /3/ **faşl-ı işnîn-i ‘aşrin gök gümlerse** /4/ eger bu ayda gökden âvâz işidilse ya‘ ni gürler gibi /5/ bâdişâhlar arasında cenk ve fitne ola ve ticâret ehli /6/ ziyân göreler halk içre râcîf¹⁶ haberler çok ola /7/ zahmet renc emînsüzlik vâkı‘ ola **ammâ** yellü yağmurlu /8/ ekin eyü ola maşırık tarafında emrâz-ı muhtelif zâhir ola /9/ **faşlû’s-sâlis ü ‘aşrin yer gümlerse** /10/ eger bu ayda yer gümlerse kış katı ola harb-i huşûmet /11/ korku fitret ve guşşa eksük olmaya ve bâzîrgânlar kesbi¹⁷ /12/ az ola ammâ yağmur çok arba buğday yemiş biçin /13/ **faşlû’r-râbi‘** otı eyü ola **ve’l-‘aşrîn zelzele** /14/ eger bu ayda zelzele olsa kış katı ola hubûbât /15/ biçin otı ve yemiş kul ve qaravaş çok ola ve u- /16/ cuzlık ola ve bir u¹⁸ beg hurûc ide ve bir ulu kişi /17/ aradan gide ol sebîle halk ve il zahmet göre

10-a

/1/ -ler dün içinde debrense kızılılık fitret dörüt ayaklu /2/ kırıla ‘acem ve mısır vilâyetinde cenk ve fitne ola /3/ ve ol sebebden nice kişiler helâk ola /4/ **el-bâbü’s-sânî nûvrîs şon güz aydır** /5/ **ya‘ nî soñ güz aydır süryânîler katında teşrin-i şânîdir** /6/ bu ay otuz gündür bu ayda gerekdür kim cimâ‘ arzûsı /7/ olmaya hammâma az gire donla

¹⁶ “râcîf” olarak okuduğumuz kelimenin metnin anlamını da düşündüğümüzde “yalan”ın (urcûfe) çoğulu olan “erâcîf” olması gerektiğini düşünüyoruz.

¹⁷ Kazancı.

¹⁸ “و” şeklinde karşımıza çıkan kelimenin metinde sıklıkla geçen “ولو” (ulu) kelimesi olduğunu düşünüyoruz.

şu icmekden şakınalar /8/ tañlacık azacık ılıcık şu iceler gâyet eyüdü /9/ zeyt yağı atamıyalar kerevis tarhûn lağnâ ve gayrî /10/ ıssı otlar yimekten şakınalar bu ayuñ evvel güninde kıble /11/ yeli esmeye başlar ki aña aq yel ve lodos dañi derler /12/ ol gün mañzûr-i mûsâdır ol günde nesne /13/ işlemeyeler bu ayuñ beşinci güninde cânavarcuqlar var /14/ ise yer altında girmeye başlar ve hem ol gün nañs-i /15/ ekberdür ki şakınmak gerek **ve altıncı** gün gâyet sa‘id /16/ dür ne iş-kim dutalar râst gele **yedinci** gün /17/ şâm vilâyetinde zeytun dirilmeğe başlar ve denizler

10-b

/1/ uyanmağa ve bulanmağa başlar ve bulutlar uyanmağa başlar /2/ **on üçüncü** gün kesilen ağaç aşlâ çürümeye /3/ **on beşinci gün** gice on dörüt ve gündüz on sâ‘at /4/ olur güneş kavıs burcında giçer otuz gün ol burcada /5/ turur **yigirminci** gününde siñek örümcek envâ‘-ıla kırılmağa /6/ başlar gün gice şovuk şu içmekden şakınalar /7/ **faslû’l-evvel gün dutulsa** /8/ bu ayda gün dutulsa halk içre renci ve fetillaqlar ola /9/ **ammâ il** ucuzluk ola havâric hurûc ide uğrı /10/ harâmî yayıla çok cenk ola rûm bâdişâh fevt ola /11/ ve nice vilâyetler harâb ola ve yıl sonunda hayruluklar ola /12/ eger mağribden yaña ise dutulsa ol iklîmuñ hâli /13/ yavuz ola fitneler ola ve kızılılık ola /14/ **faşlû’s-şânî ay dutulsa** /15/ eger bu ayda ay dutulsa yıl çekirgelü ola ve halk içre /16/ belâ ve zahmet eksik olmaya şâm ve yûnân iklîminde kızılılık /17/ ve fitret belüre deñiz kenârları ‘arab ve yemen iklîmi arasında

11-a

/1/ cenk ve ihtilâf çok ola ve maşrıq tarafında bir ulu /2/ düşmân çıka çok helâk ide ‘âkıbet fevt olup /3/ çeri tağıla ve kırıla gide /4/ **faslû’s-sâlis gün ağılansa** /5/ eger bu ayda gün ağılansa kış katı ola ve ra‘iyyet /6/ pâdişâhlarından incine ve tüccâr aşşı itmeye ve nice /7/ melik ıssıları melikinden cüdâ düşe ilki kırıla uğrı /8/ harâmî yayıla ammâ yıl yağmurlu ve koyun eyü ola /9/ **faslû’r-râbi‘ ay ağılansa** /10/ eger bu ayda ay ağılansa bâbil iklîminde ‘azîm cenk /11/ ve fitne ola yağmurlar çok yağa ekinler oñat gele ucuz- /12/ lık ola ahyâr-ı râcîf halk içinde çok yayıla /13/ iller emn ü emânda ola begler arasında düzenlik ola /14/ **faşlû’l-hâmis yukaru görünse** /15/ eger bu ayda yeñi

ay dik görünse ya' nî ağzı yukarı /16/ görünse halk arasında şadlık ola koyun /17/ her dürlü eyü ola ni' met yemiş çok ve ucuzluk ola

11-b

/1/ kış uzak ve kar çok ya' nî keçi ve koyun kırıla /2/ **faşlü' s-sâdis kıyruklı yıldız** /3/ eger bu ayda kıyruklı yıldız görünse kim aña ehl-i nücüm /4/ cevz-i ser derler gerekdür kim pâdişâhlar kuvvet duta bu yıl /5/ içre begler yemek içmekde ola ve ferağ içinde olalar /6/ halk içre hastalık ve ılıda vebâ ola ve ra' iyyet zulüm /7/ ve guşsa içinde olalar ve iller sonra karcaşa cenk /8/ ve fitne zâhir ola ve ehl-i tüccâr aşşı bulmaya ve ' âlimler /9/ ortasında bahş-i dü şâfî'l-cümle kıyruklı yıldız /10/ ne tarafa düşerse bu şedâid ola /11/ **faşlü's-sâbi' yıldız dökülse** 12/ eger bu ayda ıldız dökülse pâdişâhlar arasında /13/ fitne ve huşûmet ve gavgâ hâşıl ola bâbil pâdişâhı /14/ katı zahmet çeke şular az ola nice bînarlar şoğıla /15/ illerde râcîf haberler çok ola ve bühtânlar çok /16/ ve nebâtât az bite ve iller karcaşa lâ ya' lemü'l-ğaybe illâ'llâh /17/ **faşlûş' şâmin elegim şagma**

12-a

/1/ eger bu ayda elegimsagma maşırık tarafından görünse /2/ il yağmurlu ola bâbil ikliminde fitret inkınal? düşe /3/ korkulu haberler be kıran çok il kızılılık ve kış katı /4/ ola ve keçi kırıla eger mağribden yañadan belürse yıl /5/ yağmurlu olup şular taşâ şâmda havf ü /6/ **faşlü't-tesa' hatarat çok ola şimşek** /7/ eger bu ayda şimşek belürse eger gün toğrusından /8/ yaña belürse üç yıla degin halk kaygulu ola ve yırtıcı /9/ cānavârlar on on yıla degin âdeme ve hayvâna ziyan /10/ ideler ve kızılılık ola bâbil pâdişâhı üç yıla çıka /11/ gide bakmaya ba' dehu zulmi terk ide girü gele eger gün /12/ bitüsinden ? yaña belürse türk hurûc ide bir iki /13/ yıl harablık ide ba' dehu şına kırıla gide lâ ya' lemü'l-ğaybe illâ'llâh /14/ **faşlü'l- 'âşar kızılılık belürse** /15/ eger bu ayda kızılılık gün toğrusından yaña belürse /16/ âfet irişe hubûbât fâsid ola eger kızarmağda /17/ bulut olsa menâzil-i kamerden biri düşse

12-b

/1/ bir ulu sehmnāk kişi bir ulu pādiřāh helāk ide /2/ kıızıllık gün bitüsinden yaña belürse mağrib tarafından /3/ fetret h̄arab k̄an dökülmek vaķı‘ ola /4/ faşl vāhid ‘aşare gökde ‘alāmet belürse /5/ eger bu ayda gökde bir ‘alāmet belürse ‘arabda fitne /6/ cenk ola uğrı ve h̄arāmī yayıla yemiş az ola h̄alk /7/ fikri içre kayğulu ola begler ortasında ihtilaf /8/ düşe bir ulu beg düşe mısış pādiřāhına k̄or- /9/ k̄ulu ola ve rüm pādiřāhı k̄al‘ alar ala taħıl taħra ? /10/ rüm vilāyetinde az ola ve yemiş az ola ve deñizde /11/ gemiler ġarķ ola ammā yiluñ řoñı eyü ve ucuzlık ola /12/ faşl-ı iřnā ‘aşer şekil görünse /13/ eger bu ayda h̄ayvān gibiye bir şekil görünse pādiřāhlar /14/ ortasında cenk ve h̄alk kırılmak ve ilde fitret ola /15/ pādiřāhlar ra‘ iyyete zulum h̄ayf ideler h̄alkıñ eli işe /16/ güce varmaya āvāralık ideler gönüllerde çalkanmak ola /17/ uğrı h̄arāmī yayıla yayın ġāyet ıssılar ola bāzārlar

13-a

/1/ kesād ola ve yemişler ağaçlardan döküle lā ya‘ lemü’l-ġaybe illā’illāh /2/ fařl-ı salis ‘aşer gök [gür]lese /3/ eger bu ayda ay evvelinde gök gürlere yağmur çok yağsa /4/ ve kış k̄atı ola eger onuncıda gürlere h̄alk içre /5/ emrāz-ı muħtalife çok ola eger bu ayıñ ortasında /6/ gürlere yıl emn ü emānda ola eger āhır onuncıda /7/ gürlere yeller çok ese h̄arb ü k̄itāl k̄an dölülmek /8/ çok ola kış k̄atı ola k̄ar çok yağa yata ekin /9/ h̄ubūbāt eyü ola yemiş ziyān ola eger ay gedilürken /10/ gürlere bu yıl k̄arķay? yılı ola ki yavuz yıldur /11/ kış yaraġın¹⁹ göreler /12/ faşlü’l-rābi‘ ü’l-‘aşer yıldurum /13/ eger bu ayda yıldurum delim uyansa mařrıķ tarafından /14/ mağrib tarafına çeri vara uğraşa mağrib çerisi /15/ şına ol ilde fitret ola uğrı ve h̄arāmī yayıla /16/ ehl-i tüccārat zahmet ve tolulu? ola yıl yağmurlu /17/ ekin çok ola bu yılda yir delim debrene

13-b

/1/ faşlü’l-hāmīs ‘aşer od inse /2/ eger bu ayda hevādan od düşse mülük arasında /3/ emrāz-ı muħtelife göçme ve k̄onma ve kıızıllık ‘ale’l-huşuş ki /4/ düşdiği yerde

¹⁹ Hazırlık, levazım, teçhizat, silah.

faşlü's-sâdis 'aşer yağmur katı yağsa /5/ bu ayda katı yağsa uğrı yenük ve Һarâmînüñ başı /6/ aşğa ola dutula ve nicesi tevbe ide ammâ yağduğı /7/ yerde şür ü şer Һan dökülmek çok ola /8/ faşlü's-sâbi' 'aşer tolu yağsa /9/ eger bu ayda tolu yağsa Һastalık merk-i mefâ-cân? /10/ çok ola bâdişâhlar 'âdillik eyleye yağmurlar az /11/ yağa ve şular çekile ve yemiş çok ola ca' fer-i şâdık /12/ rağiyallâhu ' anhu il eminlik ve ebu'l-fazıl il karcaşma /13/ fitne ve uğrı yayıla lâ ya' lemü'l-ğaybe illâ'llâh /14/ faşlü's-sâmin 'aşer kurbaga yağsa /15/ bu ayda kurbaga yağsa veyâ şoğulcan yağsa biçin /16/ otı az ola denizlerde gemiler ğarķ ola ve edeblürsüz ? /17/ kişilere ve pirlere ölüm çok ola

14-a

/1/ faşlü't-tâsi' 'aşer toz kıbsa /2/ eger bu ayda toz kıbsa Һalk içinde dirlik kim yağmur /3/ çok yağsa kıarınca az ola ahyâr râcif ve kıayğı /4/ ve endişe Һalk ortasında çok ola /5/ faşlü'l-'aşrîn tuman busarık /6/ eger bu ayda busarık olsa Һubûbât biçin otı /7/ eyü ola Һurmâ çok şimâl yeli çok ese öksürük /8/ ve dümâ' i Һastalık çok ve yırtıcı cânavâr çok ola /9/ faşl-ı vâhid 'aşrîn katı yeller esse /10/ eger bu ayda katı yeller esse kıadılara ve ' ameldârlara /11/ ve şaĥnâlara ölüm vaķı' ola esdügi yerde bâdişâh /12/ zulüm eyleye ra' iyyet incine niceler yerlerinden intikâl ide- /13/ ler fitne fetret ola şıĥıra ve kıoyuna mâdde irişe /14/ ve râcif çok ola ve maşrıķ vilâyetlerinde Һan /15/ faşl dökülmek cenk çok ola gök gümlerse /16/ eger bu ayda gök gümlerse dörüt ayaklu kıırıla /17/ emrâz-ı muĥtelife çok ola bâdişâhlar ra' iyyete zulüm

14-b

/1/ eyleye yıl kıran ola ekin ve dana eyü ola ilde cevri-i /2/ zulüm üküş ola ticâret ehline ma' işet az ola /3/ aķarşular şoğıla keçi kıırıla ve bir ulu kışı fevt ola /4/ faşlü's-sâlis 'aşrîn tuman /5/ eger bu ayda tuman olsa taĥıl eyü ola ammâ kesâd /6/ ola yoĥsullar beglerden ve ' avânlardan delim zaĥmet /7/ göreler uğrılar ve Һarâmîler belüre ba' zı yerlerde Һastalık belüre /8/ faşlü'r-râbi' 'aşrîn yer gümlerse /9/ eger bu ayda yer gümlerse ekin biçin otı çok ola /10/ kış katı ve tavar aruķ ola bir ulu kışı fevt ola /11/ denizlerde gemiler ğarķ ola yalan Һaberler çok çıķa /12/ faşlü'l-ĥâmis 'aşrîn zelzele

/13/ eger bu ayda yer debrense aňsuzdan bir bâdişâh /14/ il içine gire ol iqlîmin şâhını
duta dürlü /15/ kânûnlar kıya yoħsulları bay ve bayları yoħsul /16/ eyleye zulüm kıatı
ola ammâ cihân ucuzlık ola ölmek /17/ öldürmek ve kıan dökölmek çok ola gice
debrense

15-a

/1/ yeller çok ese kış kıatı ola kıarlu tûfânlu ola şovukdan /2/ vuħûş tıyûr helâk ola
deñizde balık kıırıla ve ħubûbât /3/ az ola yemiş az ola /4/ el-bâbü's-şâlis dīgüris evvel
kış ya' nî /5/ evvel kış ayıdır süryâniler dilince kânûn-ı evveldür /6/ bu ay otuz bir
gündür bu ayda gice sa' at on /7/ beş gündüz tokuz olur bu ayda balgâm ve nâzile /8/
öküsürük ħastalık çok olur kıan almak ot içmek /9/ cimâ' eylemek yiyesi şöñinda
yemiş yemek ġâyet eyüdü /10/ ammâ gicelerde şovuk aş yemekden şakınalar bu ayda
yedinci /11/ günü ħayırludur ammâ mazûr-i müsâdur on birinci /12/ gün naħısdur ħiç
işe şürü' itmeyeler on ikinci /13/ güninde erba' in girür üçüncü gün gicenüñ ġâyet /14/
uzunluğı ve günün ġâyet kışalığıdır ol vakıt üç /15/ güne dek gice ve gündüz artmaya
on dördüncü gün /16/ güneş cedî burcına taħvîl ider on yedinci /17/ gün ekşilerden
şakınalar tütüç ? ve şıgır eti gibi

15-b

/1/ ekşilerden ve don-ıla uyanup şu içmekden şakınalar /2/ ħırızma ve ħacâmat
bunlaruñ gibi muħâtaradur dāniyāl 'aleyhi's-selām²⁰ /3/ ol gün vefât eyledi yigirmi
üçüncü gün az buz kırağı /4/ düşmeğe başlar yigirmi beşinci güninde mîlād-i 'iyisîdür
/5/ kâfirleruñ sâiyisi oldur ca' fer-i şādık radıyallāhu 'anh /6/ aydur eger bu mîlād
yekşenbe güne gelse yağmur çok /7/ yağsa kış yumuşak ola ekin bağ bal oñat ola /8/
kıoyun yaz kıutlu kıka döl üküş şular arta eger /9/ bu mîlād düşenbe güne gelse yıl eyü
gele abrilde /10/ mayısa yağmur çok yağa çok gemiler ġarķ ola /11/ ve yayın ısıtma
çok ola eger bu mîlād seaşenbe güne /12/ gelse kış uzak ola ammâ ziyânlu olmaya yay
/13/ günlerinde ħastalık çok ola deñizde çok /14/ ziyân ola eger bu mîlād çehârşenbe

²⁰ Danyâl peygamberin 17 Aralık'ta vefat ettiğı bildirilmektedir. Bu sebeple bugün sakıncalı ve uğursuz bulunmaktadır.

güne gelse /15/ kış katı ola qar çok yağa arba buğday çok /16/ ola tağda ovada dörüt ayaklı cānavār çok /17/ kırıla yayın katı ıssı ola ammā yemiş bol ola eger

16-a

/1/ eger bu mīlād **bençşenbe güne** gelse kış yumuşak ola /2/ yemiş vaktinde katı ıssılar ola ilde vebā ola /3/ eger bu mīlād **cum'a güne** gelse kış karlı ola /4/ yay vaktinde güz uğrısı çok ola yıl yağmurlu /5/ eger bu mīlād **şenbe** güne gelse kış katı ola /6/ yayın ıssılar ola şoñ güz ayında katı yeller ese /7/ **yigirmi tokuzuncı** gün gicede gerekdür kim kabağın /8/ kabınuñ kacağınun açuk komayalar zīrā 'ālimler der ki /9/ ol gicede cinnīler şuya kuşarlar her kim ol /10/ şudan içse zahmet göre ya mecnūn ola ya /11/ masru' ola dimüşlerdür be-el-'avn /12/ **faşlü'l-evvel gün dutulsa** /13/ eger bu ayda gün dutulsa kış katı ola yıl yağmurlu /14/ ola cīn ve māzenderān ikliminde katı kızılılık ola /15/ uçar kuşlar kaz ve balık çok ola arba buğday /16/ ve biçin otı oñat gele ' arab ve mağrib ikliminde /17/ fitne ve cidāl ve kızılılık ola ' arabda ve ba' zı mülük

16-b

/1/ **faşlü's-şānī** helāk ola **ay dutulsa** /2/ eger bu ayda ay dutulsa biçin otı mecmu'-ı /3/ hubūbāt bī-ḥad ola ve ılkı üreye çok ola kuru /4/ üzüm incir tatlu nesneler az ola benbe zeytūn /5/ ve yağı firevān ola yağmur üküş ola ve ba' dehu qar /6/ çok düşe halk arasında uyuz gıcık çok /7/ ola ammā mağrib ikliminde istanbul kızılılık ola /8/ **faşlü's-şāliş gün ağılansa** /9/ eger bu ayda gün ağılansa kış katı ola yağmurlar /10/ çok tufānlu ola ol sebebden ḥayvānlar kırıla /11/ ilk yazda her nesne az ola rūm vilāyetinde /12/ bağdād ikliminde debrenmek hareket ola ve biçin otı /13/ **faşlü'r-rābi'** oñat gele **ay ağılansa** /14/ eger bu ayda ay ağılansa kış katı ola mecmu'-ı ekin /15/ oñat gele ḥayvānāt kırıla bābil ve kirmān vilāyet /16/ fetret ve guşsa içre qalalar ammā rūm ili gāyet ucuzlık /17/ ola ammā fetret talgalık yalan bühtān halk içre çok ola

17-a

/1/ haşşa bağdād iklimi ve rūm ili yemiş arba /2/ bağday şoñra kıt ola ammā elim şa'im ehli /3/ **faşlü'l-ḥāmis** gāyet aşşı içre ola **ay çalkayun** /4/ eger bu ayda yeñi ay

çalı kayun görünse mecmû' -ı /5/ ni' met çok ola ammâ bir ucu yukarı görünse /6/ kış katı karlı ve yağmurlu ola şular arta ekin /7/ biçin oti oñat gele ni' met çok ola /8/ **faşlü's-sâdis gökde bir 'acâyib 'alâmet** /9/ eger bu ayda hevâda bir 'acâyib 'alâmet görünse /10/ arba buğday çok ola ammâ hayvânât kırıla ve /11/ hastalık zâhir ola ve tüccâr ziyân ide maşrık /12/ tarafından bir bâdişâh hürûc idüp şam ilin /13/ ala nice şehri yıka ve ol iklîmde fitne fısıq /14/ havâ[r]ic yayıla bâbil ili üç yıl yağılık bağlaya /15/ fetret helâklık belüre bir zamân /16/ **faşlü's-sâbi' kıyruklı yıldız** /17/ bu ayda saçlu yıldız toğsa halk kızılık göre

17-b

/1/ guşsa ve endîşe ve ziyân halk içre çok ola /2/ ve bâdişâh zûlm hayf ide ve câr bâba kıran gire /3/ bir ulu bâdişâh helâk ola /4/ **faşlü's-sâmin yıldız dökülse** /5/ bu ayda yıldız dökülse key kahtahtlık göreler ve dörüt /6/ ayaklu kırıla bir ulu bâdişâh ahirete gide yıldız /7/ döküldüğü yerde bâdişâh ra' iyyete ziyân kıla guşsa /8/ üküş halk kaygulu ola ve daği şu çok nesne /9/ **faşlü't-tâsi'** ziyân eyleye **elegimsagma** /10/ eger bu ayda kavs-i kuzâh maşrık tarafından yaña belürse /11/ halk arasında fitne ve guşsa cenk öldürmek /12/ ve kan dökmek ve vebâ çok ola ve aşısuz şofilar /13/ nice nice kişileri ve uluları incide ammâ ekseri /14/ meydânda vaqı' ola **eger** mağrib tarafından yaña görünse /15/ hastalık vebâ ve kızılık ve çekürgelik ola bâbil iklîminde /16/ çok cenk ve kan dökülmek vâkı' ola ammâ üç aydan tez giçe /17/ **faşlü'l-'âşer şimşek**

18-a

/1/ eger bu ayda şimşek belürse mağrib tarafından yaña /2/ ise ekin eyü ola yağmur çok ola ana oğul efendi /3/ üstad ve şâkir er ve âvrat begler ra' iyyet üç ay /4/ ihtilâf vaqı' ola ve ba' dehu muṭı' olalar eger maşrık /5/ tarafından yaña belürse hayvâna kıran uğraya bâdişâhlar /6/ arasında cenk başlar kesilmek vâkı' ola /7/ **faşlü'l-vâhid 'âşer kızılık** /8/ eger bu ayda maşrık tarafından kızılık belürse /9/ il halk karcaşa cenk cidâl çok ola eger mağrib /10/ tarafından kızarsa bunun hükmi ol tarafda olur /11/ yıl eyü gele memû' -ı hubûbât biçin oti ve ni' metler /12/ eyü ola ucuzluk ola bu yıl fi-l-cümle eyüdür /13/ **faşlü's-sânî 'âşer şekl-i cânavar** /14/ eger bu ayda gökden

bir cānavar gibi şekil görünse /15/ badişāhlar ra‘iyyete zūlüm ide rācīf haberler /16/ yayıla cenk ve huşūmet halk arasında eksük /17/ olmaya beglere korku ve guşsa düşe havāric

18-b

/1/ hurūc ide ve yıl soñı kızılılık ola /2/ faşlü’s-şālis ‘aşer gök gürlese /3/ eger bu ayda gök gürlese üzümnden artuk yemiş /4/ az ola yaz eyü gele ulu beglerden nicesi helāk ola /5/ yıl yağmurlu kış katı ola şular çok ola eger gür- /6/ ledügi vaqtin qar yağsa tahıl zahire çok ola ve nice /7/ kavim helāk olısar dāniyāl beygamber ‘aleyhi’s-selam /8/ aydur bu ayda yıldırım yıldırma yemiş oñat gele banbuk /9/ ucuz ola yay ayları katı ıssı ola mağrib mışır /10/ vilāletleri birbirine yağı ola ve begler zulme meyil eyleye /11/ ortasında ve öninde gürlese yağmur çok yağa /12/ eger gürlerken şimşek görünse mecmu‘-ı ekin hurmā /13/ faşlü’r-rabi‘ eyü gele ammā kişiler öle ‘aşere yıldırım /14/ eger bu ayda yıldırım inse yıl yaramaz ola eksüzde? /15/ bir ulu bādişāh dutula kendüniñ kulları mālın yağma /16/ ide ve ebu’l-fazıl-ı kebīr aydur bu iklīmiñ bir ulu kişisin /17/ duta benhān öldüre mālın ala tahıl eyü ola mışır

19-a

/1/ vilāyeti ucuzluk ola türkistanda hurūc havāric /2/ ide ol iklimi yıka yıka soñra engürüsü kırıla kırıla /3/ faşlü’l-ḥāmis ‘aşer od inse /4/ eger bu ayda hevādan yire od düşse fitne /5/ cenk ve kan dökülmek ola ba‘dehu ‘ayş u nuş uğrınıñ /6/ ve ḥarāmīnūñ ve fāsıkın başı aşığa ola ve ehl-i ticāret /7/ faşlü’s-sādis fā’ide ide ‘aşere yağmur katı /8/ eger bu ayda katı yağmur yağsa rüm vilāyetinde /9/ bir şehir ḥarāb ola bāzārlar revāyiş badişāhlar /10/ ‘adle meyil eyleye ra‘iyyet emn ü emān içinde ola /11/ feraḥlık ola faşlü’s-şāmin ‘aşer kızıl toz kobsa /12/ eger bu ayda tolu yağsa yağduğı yerde hurūc havāric /13/ ziyān eyleye uğrı ḥarāmī elinden halk ‘āciz kala /14/ bu fetret bu yıl tamām ola uğrınıñ başı aşığa /15/ ola emīnlik ve biçin otı eyü ola lā ya‘lemü’l-ğaybe illā’llāh /16/ faşlü’t-tāsi‘ ‘aşer kurbağa yağsa /17/ eger bu ayda hevādan kızıl toz ya tobraḳ yağsa

19-b

/1/ il iklimi talgılık ola halk içre kaygu ve fitne çok /2/ ola bezirgânlar hiç işsi itmeyeler zulüm hayfı çok /3/ ola nicelerin tavarı elden çıka ammâ zahîre bol ola /4/ **faşlü'l-‘aşrîn kurbaga** /5/ eger bu ayda kurbaga veyâ şoğulcan yağsa evvel baharda /6/ hastalık belüre ‘avratlar kırıla ölüm ve fitne belüre /7/ bâdişâhlar ra‘iyyet zulüm ide yemişe âfet irişe /8/ yırtıcı âdeme ziyân ide ya‘lemü'l-gaybe illâ'llâh /9/ **fasl-ı vâhid ‘aşrîn busarık** /10/ eger bu ayda katı toz kıbsa bal yağ ucuz ola /11/ ehl-i ticâret kesbü az ola ahyâr râcîf yayıla /12/ koyun kızu çok olalar halk arasında gam guşsa /13/ çok ola ve bâdişâhlar ra‘iyyete zulüm ideler /14/ eger bu ayda busarık olsa yemişe âfet irişe /15/ ve yıl menfa‘atsüz olup ma‘îşet târ ola /16/ ve guşsa çok ola ve bâdişâhlar ra‘iyyete zulüm ide /17/ halk içre ‘avâmlık çok ve yollarda uğrı harâmî çok ola

20-a

/1/ **faşlü'l-şanî vü ‘aşrîn katı esse** /2/ eger bu ayda katı yel esse beglere helâklık ve leşker /3/ kırılıp bir ulu sultân helâk ola halk arasında /4/ hastalık vakı‘ ola kış katı ola siller çok ve kızıllık /5/ **faşlü's-şâliş** zâhir ola **ve'l-‘aşrîn gök gümlese** /6/ eger bu ayda gök gümlese fitneler ve zelzele ve çekürge /7/ çok ola ve bâdişâhlar zulme meyil ideler leşker ehli /8/ haylî zahmet çeke il emîn olmaya hevâric hurûc /9/ ide halk guşsada türük ikliminde yağı çıkup /10/ şâm iline yüz dutup beglerin ele getüre mısır /11/ vilâyeti ucuzluk ola /12/ **faşlü'râbi‘ ve'l-‘aşrîn yer gümlese** /13/ eger bu ayda yer gümlese iki bâdişâh ortasına /14/ cenk fitne kan dökülmek ola yıl yağmurlu ola /15/ köyler harâb ve bâzirgânlar ziyân ide yıl şonî emînlik /16/ refâhiyyet bula **faşlü'l-hâmis ve'l-‘aşer zelzele** /17/ eger bu ayda zelzele olsa evvel bahârda ısıtma çok

20-b

/1/ ola ve hastalık çok ola bâdişâhlar arasında /2/ yağılık ve gırgun ola ve nice şehirler harâb ola dörüt /3/ ayakluya kıran gire ammâ ekin oñat ola **eger** debrenürken /4/ yel esse ya gök gürlense bir ulu bâdişâh vefât ide /5/ **dün** debrense yıl ucuzluk arba buğday çok ola /6/ ve biçin otı çok ola her ta‘âm bol bir ulu beg helâk ola /7/ **el-bâbü'r-râbi‘**

yanārīs orta /8/ kış ya‘nī orta kış ayıdır süryānīler kātında kânūn-i āhīrdır /9/ bu ay otuz bir gündür bu ayda balgām arta her /10/ tañlacak biraz ılıcak şu içeler şarımsak soğan /11/ ve tere yeyeler semüz et yiyeler şıcı içen şu kātmaya şovuk /12/ aş yemekden şakınalar ammā cimā‘ itmek eyüdü ayuñ /13/ ilki günine kalandās derler ‘īsā‘ aleyhi’s-selām /14/ toğdığı gündür dördinci gün naḥasdur şakınmak /15/ gerek bu ayuñ beşinci gün kāfirler ḥācını şuya bıragur /16/ vāftiz günü oldur sekizinci gün gāyet sa‘ iddür /17/ ne tutarsa eyüdü on ikinci gün gündüz on sā‘ āt

21-a

/1/ olur ve gice on dörüt sā‘ at olur güneş /2/ deliv burcuna girür yigirminci erba‘ in tamām olur /3/ yigirmi birinci gün ḥamsīn girür yigirmi dördinci /4/ gün ḥayvānāt ve vuhūş ve tūyūr birbirine yeltenmege /5/ başlar yigirmi beşinci gün ikinci yer sürse nadās /6/ eylese ol yer yire her ne eksek bite eger bu ay /7/ yekşenbe güne gelse yayın kurağ ola ammā tavar /8/ semüz ola ve benbe çok ola ve şimāl yeli çok ese /9/ arba buğday bal yağ çok ola ve tavar aşılıu ola /10/ eger düşenbe güne gelse dāniyāl ‘ aleyhi’s-selām /11/ aydur kış kātı ola rüm vilāyet kızılılık ola /12/ bādişāhlar arasında ḥarb cenk kāfir müslimān /13/ üzerine gālib ola rüm iklīminde cenk kan dökülmek /14/ şām medāyin ‘ arab yemen maşrıḳ vilāyetlerinde rācīf /15/ ḥaberler yayıla mışırda vebā ola yeller çok ese şovuk /16/ çok ola ve yazın yağmurlu deñiz seferi müşkil ola /17/ güzün yağmur yağmaya yir debrenmek gök gürlemek yıldırım

21-b

/1/ şakımağ çok ola eger sişenbih güne gelse kış kātı /2/ ola ve yağmur çok ola ammā güz kurağ ola ve yemiş az ola /3/ merg-i mefā cān ölümü çok ola deñiz seferi ziyānlu ola /4/ uyuz kabar çok ve kızamık ve boğaz ağrısı çok ola bābilde /5/ ve ḥorasān iklīminde ammā kudūs vilāyeti emīnlik ola /6/ ve türkistān iklīminde fitne cenk kış kātı ola arba /7/ zeytūn çok ola ammā buğday kıt ola şām vilāyetinde /8/ bir ulu kişi fevt ola yemen bādişāh[1] fevt ola ‘ arab /9/ iklīminde ihtilāf çok ola muşıl iklīminde yemişe /10/ āfet irişe tağ ekinleri hoş ola şoñra zevāl /11/ irişe ve ıssı yeller ese ve koyuna ḥastalık irişe /12/ ve güz aylarında çeri ḥareket eyleye ammā emīnlik ola /13/

ziyân olmaya **eger çehârşenbe** gelse qar yağmur az /14/ ola hevâ butlu²¹ ola şubât ayında yeller çok ese /15/ kış kurağ bağ yemiş oñat gele ‘ırâķ iqlîminde /16/ cenk vâķı‘ ola ve bir ulu kişi fevt ola ve ekinler oñat /17/ ola ħubûbât bu yıl eyü ola ğalle çok ola ammâ bahâlu ola

22-a

/1/ yemen ve mekke iklim²² kıızıllık ola vebâ ola ammâ emînlik ve ħayır /2/ çok ola ve tüccâr aşşı ide yalan ħaberler yayıla mağrib /3/ bâdişâhı vebâdan helâk ola orta güz ayları yağmur- /4/ lu ola **eger bençşenbe güne** gelse yemiş ve bal kıt /5/ ola **ammâ** ebu’l-fazıl ve ca‘fer-i şâdık rağiyallâhu ‘anhu /6/ aydur yemiş çok ola dirilik ve emînlik ve kış yumuşak /7/ ola ve ot biçin çok ola tavar semüz ola yıl /8/ bereketlü ola incîr üzüm çok ola türkistân iqlîminde /9/ ħastalık vebâ çok ola ve bir ulu kişi fevt ola /10/ ħevâric ħurûc çok ammâ tüccâr işşı ide eger **cum‘a** /11/ **güne** gelse genç oğlancıklar fevt ola ħarman vaķtinde /12/ yağmur çok yağa yemiş çok ola kış kıt yağmurlu /13/ ola avvel bahâr ħoş olup ağaçlar yemişler çok /14/ ola baġdâd ilinde yigitlere ölüm çok ola ‘ırâķ iqlîmi /15/ ħarâba vara ölmek öldürmek çok ola ekin eyü ola /16/ taġlarda yağmur az yağa gün toġrısı yeli çok /17/ ese şâm ırmaķları taşup ekinler çok ola biçin

22-b

/1/ otı eyü ola rûm ili yağmurlu işşılı ekin eyü ucuzluk /2/ ola koyun sığır çok çeşmeler suyu az ola nîl ırmaġı /3/ miyâne ola zeytûn benbe çok ola **eger şenbe güne** /4/ gelse yel kıt kurağ ola ve yemiş az ola yüklü ‘avratlar /5/ ħamlin bıraġa yayın ıssılar ola vilâyetler kuruya ısıtmalar /6/ ola taġıl az ola ammâ iklim ucuzluk ola ħarbûz /7/ üzüm çok ola mercimek noġud bakla çok ola yılıñ /8/ evveli ħoş soñı kıızıllık keçi kırılmak cenk fitne rûm /9/ ilinde çok ola lâ ya‘lemü’l-ġaybe illâ’llâh /10/ **faşlü’l-evvel gün**

²¹ “butlu” şeklinde okuduğumuz kelimenin metnin anlam bütünlüğü düşünöldüğünde “bulutlu” olması gerektiğini düşünöyoruz.

²² “اقلیم” şeklinde yazılmış olan kelimenin daha önceki örneklerinden de yola çıkarak iklim “اقلیم” şeklinde yazılması gerektiğini düşünöyoruz.

dutulsa /11/ eger bu ayda gün dutulsa iklim ucuzluk ni' met /12/ bol dörüt ayaklu selâmet ola ammâ kesâd ola /13/ ehl-i fesâd ehl-i riyâ zâhir ola bârs ikliminde bu bâdişâh /14/ rûma itüp bâdişâhını duta halk ol sebebden /15/ yaşlu ola ammâ gelen bâdişâh nice harâb olmuş /16/ şehirleri ma' mûr ide eger dolunmağa yakın dutulsa /17/ ekin biçin otı eyü ola ve hubûbât eyü yemiş çok ola

23-a

/1/ yağmur çok yağa çekürge üreye ammâ ziyân itmeye /2/ **faşlü's-sânî ay dutulsa** /3/ eger bu ayda ay dutulsa ni' met çok ola yağmurlar çok /4/ yağa 'ırâk ikliminde hevâric hurûc ide maşriķ tarafından /5/ şâm iline gele haylî ziyân ide ve ol iklimde hastalık /6/ belüre ve bu yıl seyl çok ola şöyleki²³ halk 'acebe kalalar /7/ **faşlü's-sâliş gün ağılansa** /8/ eger bu ayda gün ağılansa koyuna keçiye âfet erişe /9/ **nice** yemiş ağaçları telef ola harâmî yollar kese /10/ tüccâr evden çıkmaya halk içre kisib az ola /11/ melâmet çok yaş beret uyuz çok ola işbu /12/ istanbulda cenk vâkı' ola /13/ **faşlü'r-râbi' ay ağılansa** /14/ eger bu ayda ay ağılansa şular bınarlar arta biçin /15/ otı çok ola yağmurlar üküş yağa kış katı ola /16/ ba' zı hayvânât kırıla genç oğlan ölümü boğaz ağrısı /17/ ve gayri hastalık çok ola ammâ yıl bereketlü ola

23-b

/1/ **faşlü'l-hâmis ay çalkayun** /2/ eger bu ayda ay çalkayun görünse yemiş ağaçına tolu /3/ âfet irişe ammâ dik görünse kıovan eyü bal çok ola /4/ **faşlü's-sâdis kıuyruklu yılduz toğsa** /5/ eger bu ayda saçlu yılduz görünse begler 'adle yüz /6/ duta iller arta az zamân geçmeden fitneler koba rûm /7/ vilâyetinde cenk ola iller karcaşa çok çeriler çıka /8/ kan döküle emrâz-ı muhtelife çok ola mısır vilâyetinde /9/ riyâ zâhir ola mağrib tarafı emînsizlik ola /10/ zeytün yağı eyü ola /11/ **faşlü's-sâbi' yılduz dökükse** /12/ eger bu ayda yılduz dökülse bâdişâhlar ra' iyyeti incine /13/ yer debrene ılkıya hastalık gire yıl sonunda hayvânât /14/ eyü ola mağrib tarafında fitne cenk çok ola /15/ çeri ehlinden

²³ Ayrı yazılması gereken "ki" bitişik yazılmıştır.

halk zahmet çeke /16/ **faşlü's-sāmin elegim şagma** /17/ eger bu ayda elegim şagma maşrık tarafından görünse

24-a

/1/ vebā ola maşrık tarafları bağ ağaç yemişleri kurya /2/ ammā ekin eyü ola il emīnlik ola bādişāhuñ üzerine /3/ bir ulu düşmān gele ol bādişāh[1] hor haķir ide nice /4/ beglerin kıra eger mağrib tarafından belürse üç yıla /5/ degin taḥıl eyü ola yıl yağmurlu ola ammā rūm vilāyeti /6/ kızılılık ola lā ya'lemü'l-ğaybe illā'llāh /7/ **faşlü't-tāsi' şimşek** /8/ eger bu ayda şimşek maşrık tarafından yaña belürse /9/ ol tarafda bir beg bādişāhına ḥā' in ola anuñ öcinden /10/ ḥaylī elem irişe il ḥarāba vara 'ākıbet bādişāh anı /11/ duta kaķır ide eger mağrib tarafından belürse bir yer /12/ ve firengistān ilinde kaḥātlık ola taḥıl bitmeye /13/ ammā il şehir emīnlik ola lā ya'lemü'l-ğaybe illā'llāh /14/ **faşlü'l-'āşer kızılılık** /15/ eger bu ayda gökde kızılılık görünse ol iklīmde /16/ fitne şavaş cenk ve ḥastalıklar ola kış katı /17/ ola istanbul vilāyetinde od düşe yollar emīnlik

24-b

/1/ olmaya il içinde cenk cidāl sāḥillerde vebā ola ve katı /2/ kızılılık ola eger mağrib tarafı kızarsa bu dedüğüm ol yılda /3/ vāķı' ola ammā yemiş çok ola bādişāhlar 'adil idüp /4/ ra' iyyet hoş tuta /5/ **faşl-ı vāḥid 'āşer gökde bir 'acāyib nesne** /6/ eger bu ayda gökde bir 'acāyib nesne görünse bāzırgānlara /7/ yolcılara ziyān ola yüklü 'avratlara oğlan bırağa halk /8/ içre şūrı şer fitne ammā iller ucuzluk ola ola tavar /9/ çok ola ehvān ve mışır ilinde ḥavāric ḥurūc ide /10/ ḥastalık vebā ola eger bu 'acāyib gice belürse 'arab /11/ ortasında cenk ola kış katı ola qar çok ola /12/ taḥıl taḥra az zeytūn banbuķ az bite illerde od düşe /13/ **faşlü's-sānī 'āşer** haşşa istanbulda **şekl-i ḥayvān** /14/ eger bu ayda gökde ḥayvān gibi şekil belürse kış katı /15/ ola halk arasında cenk üküş olup sibāhiler /16/ telef ola yollar kesile /17/ **faşlü's-sālis 'āşer gök gürlese**

25-a

/1/ eger bu ayda gök gürllese evvelinde ise fitne h̄arb /2/ ola onundan yigirmisine degin gürllese yıl hayırsuz gele /3/ istanbul içinde cidāl ola rūm vilāyetinde çeri /4/ çıka kırğun ide iller qarçaşa hicāz vilāyetinde kızılılık /5/ ola ekin arta şām iklīminde bir ulu kişiye h̄alel /6/ irişe eger ‘aşr-i āhırde gürllese yıl yağmurlu ola /7/ biraz vakit kızılılık renc k̄orku ola begler guşşada ola /8/ faşlü’r-rābi’ yıl soñı eyü gele ‘aşer yıldurum inse /9/ eger bu ayda yıldırım inse yıl yağmurlu ola hastalılık /10/ belüre ve ‘avratlara ölüm ve yemiş az ola ve biçin otı /11/ çok ola mısır ve bābil vilāyetleri fetret içinde olalar /12/ faşlü’l-hāmīs ‘aşer od inse /13/ eger bu ayda od inse halk içinde fitne düşe /14/ cenk kan dökülmek ve ‘imāretler oda yanmak zulümler hayflar /15/ em̄insizlik ve vezirler değışilmek bādişāhlara katılıklar /16/ ‘arablar arasında ihtilāf ka’ be etrāfında fetret /17/ şiddet ola ve bu yıl içre arba bağday yağ ve bol ola

25-b

/1/ eger gicede yıldırım olsa katı kızılılık vebā ve fitne yayın ıssılar ola /2/ faşlü’s-sādis ‘aşer yağmur katı yağsa /3/ eger bu ayda yağmur katı yağsa göz ağrısı merk-i mefā-cān /4/ ve vebā ve keffāretsiz hastalıklar çok ola arba bağday /5/ bākī h̄ubūbāt biçin otı çok ola lā ya‘lemü’l-ğaybe illā’llāh /6/ faşlü’s-sābi’ ‘aşer tolu yağsa /7/ eger bu ayda ay içre tolu yağsa ulu beglerūn gönli hoş /8/ ola il em̄inlik arta sefer mübārek ola tācir ve ‘āmil ısshı ide /9/ faşlü’s-sāmin ‘aşer tobrağ yağsa /10/ eger bu ayda hevādan tobrağ yağsa ya toz k̄obsa /11/ ilde vebā ve hastalıklar ılı kırmak halk arasında zulüm /12/ cefā olmak ölmek öldürmek kan dökülmek endiše /13/ guşşa ekin h̄ubūbāt çok ola il şehir söyine ammā /14/ faşlü’t-tāsi’ yemişe āfet irişe ‘aşer k̄urbağa şogulcan /15/ eger bu ayda k̄urbağa ya şogulcan yağsa yıl kızılılık ola halk /16/ arasında melāmet ve guşşa endiše fetret ve ra’iyyet /17/ üzerine bādişāhlar katılığı ve uğrı ve h̄arāmī yayıla

26-a

/1/ bāzīrgānlar ideler ölüm hastalıkları ma' išet ve ğalle /2/ kıt ola eger bu ayda katı toz kıbsa mecmū' -ı hūbūbāt /3/ ekin biçin oñat gele iller emīnsizlik olup il katı /4/ kıarcaşa bādişāhlık arasında yağılık ola ammā yıl /5/ şöñi şulh kesib kıabusı açıla /6/ faşl ' aşrīn hevāda zulumāt /7/ eger bu ayda hevāda karanlık tuman olsa kış /8/ katı çok yağmur yağa denizde gemiler ğark ola arba /9/ buğday ot biçin ehl-i tüccāretün malı arta elim şā'im /10/ ehlinün hāli hoş ola /11/ faşl vāhid ' ısrīn katı yıl esse /12/ eger bu ayda katı yel esse rūm ilinde kıtlık ola /13/ maşrıķ bādişāhı cenk ide her tarafda çeriler debrene /14/ cenk mülzem vāķı' ola bādişāhlar ve sibāhīler ra' iyyete /15/ zulüm ide şām ilinde nice şehirler hārab ola bir ulu /16/ vezīr hābis idüp öldüreler şovukdan yemiş helāk /17/ ola ammā yıl şöñi eyü ola

26-b

/1/ faşlü's-sālis ve'l- ' aşrīn gümlese /2/ eger bu ayda gök gümlese kış katı ola halk içinde /3/ yañlış haberler kıayķu²⁴ ve ğuşsa çok ola dörüt ayakluya /4/ kırgun ola yemiş az ola emīnlik ve kıorku çok ola /5/ faşlü's-sālis ve'l- ' aşrīn gümlese /6/ eger bu ayda yer gümlese halk arasında merk-i mefā-cān /7/ dürlü hastalık ğuşsa çok ola zelzele vāķı' ola /8/ şular çok ola bādişāhlar ' adil ide ra' iyyet hālū /9/ hoş ola bal yağ çok ola dörüt ayaklu arta /10/ faşlü'r-rābi' ve'l- ' aşrīn zelzele /11/ eger bu ayda zelzele olsa oğlan uşak arasında /12/ hastalık çok ola ammā yıl şöñi katı kıızılık ola /13/ bādişāhlar leşker derüp fitne fetret ideler bādişāhlar /14/ havf u hātarāt içinde olalar eger dün içinde debrense /15/ yıl yağmurlu ola halk arasında ihtilāf kıan /16/ ve fetret uğrı hāramī yayıla /17/ el-bābü'l-hāmis felvārīs süryānīler

27-a

/1/ bu aya şubāt derler şöñ kış ayıdır /2/ bu ayda gice sā' at on üç gündüz on bir sā' at /3/ olur ammā bu ayda gerekdür yağmur çok yağa muhālif /4/ yeller çok ese hayvanāt aruk düşe bu ayda yiyesi /5/ az yemek cimā' az itmek gerek av eti sarımsak /6/ ve kıuş

²⁴ Daha önceki örneklerinde “kıayķu-قايغو” şeklinde yazılmıştı.

eti menfa‘atlüdür tatlu ve kıy yemiş yiye- /7/ ler ve bāzū yiye **ve bu ay** yigirmi sekiz gün olur /8/ bir gün riba‘ daħi olur üç yıla deġin dördünü /9/ yıl gelicek yigirmi toġuz gün olur bu ayuñ **evvelinde** /10/ ġar yāhūd yaġmur ya ħiseġi ya bulut olsa /11/ gerek yedinci güninde yire cemre düşer **toġuzuncı** /12/ gün mübārekdür **on birinci** gün ġatı yaramazdur /13/ yeryüzi ısınmaġa bařlar aġaġlara řu yürümeġe bařlar /14/ ħicekler ġobmaġa bařlar řarı ħiġdem itmeġe bařlar /15/ ol gün maħzūr-i musādur **on** dördüncü gün /16/ cemre-yi sānīdür hevāya düşer **yigirminci** güninde neġadar /17/ debrenür canavarcuġlar var ise ħıġmaya bařlar

27-b

/1/ **yigirmi birinci** gün cemre-yi řālisedir řuya düşer ‘ālimler /2/ cemre deyü güneş ıssısına der ya‘nī yeryüzünün řovuġı /3/ hevānīñ şiddeti řunuñ buġarı gider yirüñ ġamarları açılır /4/ ot ekin göġermeġe başlar **yigirmi** altıncı gün berdü’l-‘acüz- /5/ dur bu günlerde ġar yaġmur ġatı şovuk olsa gerek elbetde /6/ kendüsin belürtemince olmaz bu berdü’l-‘acüz yedi gündür /7/ üç günü filvār āhirendendür dörüt günü mārť /8/ evvelindür bilmek gerek bu yedi güne ġarġay dirler anuñġün-kim /9/ ġavar aruk düşer örüye ħıġmaz olur ħuvveti gider /10/ bu yedi gün tamām olur ġıř ħıġar yaz ġirür /11/ **fařl-ı evvel gün dutulsa** /12/ eġer bu ayda gün dutulsa vaġitsüz yaġmur yaġa ħekürġe /13/ ħoġ ola ekin fesāda vara ca‘fer-i řādıġ raġiyallāhu /14/ aydur yaġmur yaġa yıl ħuraġ ola řarġ ‘arab ilinde /15/ ħızılıġ ola fāris iġlīminde bir beg ħoya ġatı bahādır ola /16/ bir zamān beglik ide nice vilāyetleri yıġa yıġa fitne /17/ ħorġu ħoġ ola ħurut ħuř yılan ħıyan fārecuġ

28-a

/1/ ola kıy üzüm ħoġ ola filistīn iġlīminde /2/ **faşlü’s-řānī** ħızılıġ ola **ay dutulsa** /3/ eġer bu ayda ay dutulsa yaġmur ħoġ bal yaġ yemiş /4/ ħoġ ola mecmū‘-ı ħubūbāt ħoġ ola ekin biġin /5/ otı ħoġ ola iller ucuzlıġ yayın ıssılar ola /6/ dāniyāl ‘aleyhi’s-selām rivāyetdür yıl bereketlü ola /7/ eġer ay dutulduġı vaġtın ħara olsa il ortasında /8/ kayġu fetret ħorġu ölmek öldürmek ħoġ ola kāfirle /9/ müsliṡmān arasında cenk ‘āġıbet müsliṡmān ġālib ola /10/ **faşlü’s-řālis gün aġılansa**

/11/ bu ayda gün ağılansa öksürük dümāğu hastalık /12/ boğaz ağrısı çok ola yağmurlar çok yağa ekin biçin /13/ otı çok ola ammā birinç üzüm ve yemiş olmaya /14/ **faşlü'r-rābi' ay ağılansa** /15/ bu ayda ay ağılansa yağmur çok yağa ekin biçin otı /16/ çok ola ırmaqlar taşā bādişāhlar 'adil idüp /17/ ra' iyyet diñlene dörüt ayaklu üreye yemiş ucuz ola

28-b

/1/ ilk yaz hoş ola ammā yıl soñı ısıtma hastalık ola /2/ **faşlü'l-hāmis ölüm olmaya ay çalkayun** /3/ bu ayda ay çalkayun görünse kış katı ola qar çok /4/ yağa eger dik görünse yıl eyü gele her nesne ucuz ola /5/ yıl yağmurlu ola ekin biçin otı çok ola ırmaqlar taşā /6/ **faşlü's-sādis kuyruklu yıldız** /7/ bu ayda saçlu yıldız toğsa bir ulu bādişāh fevt ola /8/ ol sebebden fetret ola il yağı ola begler birbirin kıra /9/ kan dökülmek ğarķ ola 'acemde fetret ola vebā daħi ola /10/ cenk ola 'ākıbet 'acem şāhı daħi fevt ola gün dutıla /11/ yer debrene fā 'idesüz yağmurlar yağa halk arasında ihtilāf /12/ çok ola hāmile 'avratlara genç oğlancıklara mevt iriše /13/ istanbulda bir ulu vefāt ide /14/ **faşlü's-sābi' yıldız dökülse** /15/ bu ayda yıldız dökülse tüccār ziyān ide il emīn olmaya /16/ bir bādişāh helāk ola anuñ yerine bir beg otura 'adil ide

29-a

/1/ **faşlü's-sāmen kavsi kuzāh** /2/ bu ayda eger eleğim sağma maşrıķ tarafından görünse gün /3/ toğrusı begleri hanlarına 'āsi olup yüz çevüre /4/ çok cefālar ideler 'ākıbet sultān nuşrat bula /5/ yavuzların kıra **eger** mağrib tarafından görünse ol /6/ iklīmiñ halkı şāhına ha 'in olalar şāhını helāk ideler /7/ ba' dehu iller şehirler harāb ola mışır ilinde cenk fitne /8/ fetret eksük olmaya hayırsuz yağmurlar yağa mağrib iklīmi /9/ çekürgelik ola kızılılık üç yıl çekürge çıkmaya /10/ **faşlü'l-'āşir kızılılık** /11/ bu ayda maşrıķ tarafından şimşek belürse ilki /12/ ve koyun kırıla ammā yemiş çok ola yırtıcı cānavar çok /13/ ziyān ide ve türkistānda vebā belüre kızılılık belüre /14/ eger maşrıķ tarafından belürse ol tarafda cenk /15/ yañlış haberler ve çeri dutuşmak ola müslimānlar ile /16/ kāfirler ortasına cenk ola uğraşalar 'ākıbet müslimānlar /17/ manşūr ola kāfirleri kıralar harāca keseler

29-b

/1/ **faşlü'l-‘āşir kızıllık** /2/ eger bu ayda maşrık tarafından kızıllık belürse yıl /3/ yağmurlu ola eger dün-ile kızarsa bir ulu sultân /4/ helāk ola eger mağrib tarafından belürse yukarıda /5/ geçen hüküm anda ola lā ya‘lemü’l-ğaybe illā’llāh /6/ **faşl vāhid ‘aşer ‘acāyib nesne** /7/ bu ayda bir ‘acāyib nesne belürse yüklü ‘avratlar korku /8/ var bāzırgānlara ziyān ola uğrı harāmī ile halk /9/ ortasında fitne ola birbirin kıra oğlancıklara hastalık /10/ bir ulu beg ya bir ulu kişi fevt ola ‘acem milkinde /11/ vebā ola şāhlar ili ussuz kıla /12/ **faşl-ı isnā ‘aşer şekl-i hayvān** /13/ bu ayda gökden hayvān gibi nesne belürse kan /14/ çok ola il yağmaya vara ulu sultân helāk /15/ ola kaygu ve fetret ola kızıllık ola bādişāhlar /16/ ra‘iyyete zulüm eyleye ehl-i ‘asker zahmet çeke fi-l-cümle /17/ **faşlü’s-şālis** yaramazdur ‘aşer gök gürele

30-a

/1/ bu ayda gök gürele şoğan şarımsak üzüm /2/ arba buğday biçin otı yemiş dürlü ni‘met firavān /3/ ola yemişe afet irişe vebā belüre tahıl oñmaya /4/ eger evvelinden ta yigirmisine degin gürele ‘arab ortasından /5/ ihtilāf ola ve yaz kurağ ve kış cebellik yağmur /6/ çok yağa eger ‘aşr-i āhirde gürele yilumuz eyü gele /7/ bal yağ tahıl eyü ammā cevri zulüm şerlik çok ola lā ya‘lemü’l-ğaybe illā’llāh /8/ **faşlü’r-rābi‘ ‘aşer yıldırım** /9/ bu ayda yıldırım inse yıl yağmurlu ola şular taşā /10/ tereke eyü ola tüccār ışşı ide ammā yıl şöñinda ‘aksine /11/ döne vilāyet qarçaşa çeriler debreşe il emīnlik olmaya /12/ **faşlü’l-hāmis ‘aşer od inse** /13/ eger bu ayda gündüzün hevādan od düşse emraız-ı /14/ muhtelif çok ola ve sefer hoş olmaya bir ulu /15/ bādişāh dünyādan gide ilde fitne talkalık çok ola /16/ hayvānāt kırıla korku hayf çok ola eger gicede /17/ şā‘ika olsa ya‘nī od düşse hastalıklar arta

30-b

/1/ yeller çıka denizlerde gemiler gark ola katı ıssılar ola guşşa /2/ çok ola yemiş olmaya bir ulu bādişāh fevt ola şām /3/ iline yad çeri gire iller yıķıla şular kıt ola /4/ **faşlü’l-sādis ‘aşer katı yağmur yağa** /5/ bu ayda katı yağmur yağsa yıl bereketli ola

ucuzluk /6/ em̄nlik selāmetlik ve tüccār işşı ve bādişāhlara ‘adil /7/ ve ri‘āya hoş hāl ola bu ayda tolu yağsa yollar /8/ kesici uğrı hārāmī yayıla bāzircānlar ziyān ideler yollar /9/ kesile bir zamān yağmaya kalle kıt ri‘āyet sibāhiden /10/ ve ‘avānlardan incine illerde fetret kızillık ola lā ya‘lemü’l-ğaybe illā’llāh /11/ **faşlü’s-şāmin ‘aşer tobrak kızıl toz yağsa** /12/ eger bu ayda hevādan tobrak kızıl toz yağsa iller /13/ kōrkulık yollar kesile bābil zengübār ikl̄imi kırıla nicesi tağıla /14/ **faşlü’t-tāsi‘ ‘aşer kurbaga ya şoğulcan** /15/ bu ayda kurbaga ya şoğulcan yağsa il kızillık ola /16/ ısıtma ve derletme ve ağrı hastalıklar çok ola /17/ ilki kırıla ‘avratlar ölümü çok ola yıl sonunda ufağ

31-a

/1/ **faşl** oğlan kırıla ‘aşrīn toz /2/ bu ayda hevādan katı toz belürse bādişāhlar /3/ āşikāre zulum ider ve şehir birbirine düşe cenk /4/ çok ola ra‘iyyet key za‘īf ola ammā yıl soñı eyilüğe /5/ döne em̄nlik ucuzluk ola /6/ **faşl-ı vāhid ‘aşrīn busarığ** /7/ bu ayda busarığ belürse il talğalık olup /8/ şūr-ı şer arta hātırlara melālet galebe ide /9/ hayvānāt kırıla ekin biçin otı çok ola il soñı /10/ em̄nlik ola ve ehl-i ticāret işşı ideler /11/ **faşl-ı işnā ve’l-‘aşrīn yel esse** /12/ bu ayda yel esse yemişe ziyān irişe il /13/ ortasında fetret harb huşūmet vākı‘ ola /14/ cenk içinde bir bādişāh düşe uğrı hārāmī /15/ yayıla sefer yaramaz ola ammā ekin oñat ola güzün /16/ katı hastalıklar ola ammā yıl sonunda bādişāh ‘adle /17/ meyil eyleye ra‘iyyet hoş geçe

31-b

/1/ **faşlü’s-şālis ve’l- ‘aşer gök gümlöse** /2/ bu ayda gök gümlöse kesib kabısı bağlana yañlış /3/ haberler çıka yemiş az ola maşrığ tarafından çeriler /4/ debrene çok kırğun ola il em̄n olmaya kış katı /5/ qar çok yağa lā ya‘lemü’l-ğaybe illā’llāh /6/ **faşlü’r-rābi‘ ve’l ‘aşrīn yer gümlöse** /7/ bu ayda yir gümlöse yıl kurağ ot biçin az ola /8/ hurūc havāric hırsuz yayıla yolcular yola girmeye /9/ ilde guşşa fetret şiddet firāk çok ola /10/ **faşlü’l-hāmis ve’l-‘aşrīn zelzele** /11/ bu ayda zelzele vākı‘ olsa hārāmī uğrı yayıla halk /12/ infī‘āl ola hastalıklar belüre ammā yıl soñı ucuzluk /13/ ola kāfir ikl̄iminde kızillık ola eger dün içinde debrense /14/ ile yad çeri gire ol ili hārāb ide guşşalu ola

/15/ rācīf haberler kış katı ola /16/ el-bābü's-sādis mārīs ilki yaz ilki yaz ayıdır /17/ süryāniler bu aya azer derler

32-a

/1/ rümiler bu aya mārīs dersler otuz bir gündür /2/ koyun arı bu ayda arık olur bu aya yat derler harr u /3/ raṭıbdur balgam hükmi girer kan gālib olur ahlāt /4/ debreşüp uyuz çıban suluca boğaz ağrısı belürür /5/ ot içmek hacāmat kan aldırmaç sarımsak ekşiler- /6/ den şakınalar bicid hāmmāma varalar yigitler ta'ām az yiyeler /7/ kocalar çok yerlerse kayurmaz bu ayıñ dördinci /8/ günü maḥzūrdur şakınmaç gerek onuncı günü sūrdür /9/ on ikinci hamsīn tamām olur kış çıkar yaz girer /10/ on üçüncü güz dūni gün beraber olur nevrūzdur /11/ on altıncı gün amadan? yerestü? cānavarlar yire çıka /12/ yigirminci gün maḥzūr-i musādur yigirmi beşinci gün /13/ naşrāni betdināmıdır? hacāmat kan gerek /14/ faşlü'l-evvel gün dutulsa /15/ bu ayda gün dutulsa ni' met bol ola ucuzluk /16/ dörüt ayaklu arta şām ilinde bir ulu bege ağu vireler /17/ fevt ola yılda fitne yalan sözler yayıla kış

32-b

/1/ katı ola rüm ilinde gazālar cenk çok ola kal'alar /2/ fetih ola eger dutuldukda kızarsa il emīn olmaya kaygu /3/ guşsa kızılılık ma'şiyet çok ola /4/ faşlü's-sānī ay dutulsa /5/ bu ayda ay dutulsa balık çok ola ve kar çok yağa /6/ çekürge çıka cihānı kızılılık ide mışır vilāyetine /7/ yağmur yağmaya bir ulu bādişah helāk ola fitne baş /8/ kaldura harāblık ola tavar çok yağmalana şular çok /9/ ola fāsıkuñ devletsüzün sözi üstün /10/ ola eger ay dutuldukda rengi kara olsa yağa āfet /11/ irişe buğaz ağrısı çok ola ni' met bol ve ucuzluk /12/ ola yılıñ āhiri eyü devletlü ola /13/ faşlü's-sālis gök ağılansa /14/ eger bu ayda gök ağılansa mecmū' -ı nesne ucuz- /15/ lık ola yıl bereketlü ola eger gedilürken ağılansa /16/ hastalıklar ve bir ulu bādişāh ol ilden çıka gide /17/ fitne cenk melālet çok ola yeller çok ese

33-a

/1/ haylī ziyān ide kızılılık ola lā ya‘ lemü’l-ğaybe illā’llāh /2/ **faşlü’r-rābi‘ ay ağılansa** /3/ eger bu ayda ay ağılansa yıl yağmurlu ola emīnlik /4/ ola şular arta ekin biçin çok ola bādişāhlar /5/ ‘ adle meyil eyleye ra‘ iyyet rāḥat içinde olalar /6/ eger ay ortasında ağılansa bir ulu kişi /7/ fevt ola fa‘idesüz yeller çok ese müntekiş /8/ olup ahkām bir nice tura tebdīl olmaya /9/ **faşlü’l-hāmis ay çalkayun** /10/ bu ayda ay çalkayun görünse ekin yemiş az ola /11/ eger bir uc[ı] yukarı görünse ekin oñat her nesne /12/ ucuz ve yemiş bol ola eger bu ay görüldüğü gün /13/ çesegi yāhūd yağmur yağsa kesib eyü ola ekin /14/ oñat il emīnlik ola /15/ **faşlü’s-sādis kıyruklı yıldız** /16/ eger bu ayda kıyruklı yıldız toğsa mağrib ve /17/ firengistān katılıklar ola ve anlarıñ bir bādişāhı

33-b

/1/ öle çok kanlar döküle iklīm kızılılık ola eger /2/ maşrıḳ tarafından toğsa ol tarafda ḥurūc /3/ ḥavāric ide iklīmleri yıka yıka mü‘minler za‘if ola /4/ bir bādişāh zulme yüz tuta ammā yıl şoñında bir bādişāh /5/ çıka il emīn olup ra‘ iyyet hoş geçe eger kıyruğı /6/ uzun olsa ölüm renc çok olup belki bunuñ /7/ hükmi üç yıla degin sürile /8/ **faşlü’s-şāmin yıldız dökülse** /9/ bu ayda yıldız dökülse kanḳı yire inerse ol yerin şahı /10/ öle ile yad çeri gire iklīmi ḥarāb ide uğrı ḥarāmī /11/ yayıla ammā yıl şoñı hoş olup emīnlik ola /12/ **faşlü’t-tāsi‘ elegim sağma** /13/ bu ayda elegim sağma maşrıḳdan belürse bādişāhlar /14/ arasında fitne belüre iki bādişāh birbiri-le toḳuşa /15/ fetret kan döküle eger mağribden belürse üç yıla /16/ degin kızılılık ola ve vebā belüre ekin olmaya ‘ avrat çok /17/ kırıla yağmur çok yağa taḥlil çürüye bābilde çeri çıka

34-a

/1/ anunuñ (elünüñ?) bādişāhını duta çok ‘imāretler helāk ide /2/ şoñra bādişāh eli üstün ola kırtulup düşmanları /3/ **faşlü’l-‘āşir** helāk ide **şimşek** /4/ eger bu ayda maşrıḳ tarafından şimşek belürse /5/ fetret korku emīnsüzlik ola gök yüzi bulutlu /6/ ola ammā tācirler ıışşı ide eger mağrib tarafından belürse /7/ ḥalkuñ aḥvālī üç yıla degin yaramaz kızılılık ḥastalık /8/ **ammā dāniyāl ‘aleyhi’s-selām** aydur ekin oñat ola /9/ tağlar

çekürgelik ola yıl yağmurlu bâbil şâhı zulüm /10/ ide tüccâr ziyân ide /11/ **faşl-ı vâhid** ‘aşer kızıllık /12/ bu ayda gökde kızıllık belürse eger maşrıktan /13/ yaña ise yıl ni‘ metlü hayırlu halk feraḥ içinde ola /14/ eger mağribde zâhir olsa kış katı qar çok /15/ ola bâdişâhlar ra‘iyyete zulüm ide bir ulu beg şâhına /16/ ‘âsî ola zulüm fesâd çok ola ‘âsî olduğu sebebdan /17/ **faşl-ı isnâ** memleket ḥarâba vara ‘aşer ‘acâyib

34-b

/1/ bu ayda gökde bir ‘acâyib nesne belürse ḥastalık /2/ merk-i mefâ-cân kayḡu ve zelzele ḥarâmî çok ola **ammâ** /3/ ekin biçin eyü ola mısır vilâyeti kızıllık ola şâm /4/ vilâyetine yad çeri gire ırada? bir ulu kişi fevt ola ḡuşsa /5/ çok ola ḥicâz vilâyetinde ni‘ met bol ola ‘arab iklîminde /6/ çenk üküş ola ‘ırâḡ iklîminde düşmân belüre yılañ /7/ soñı eyü ola ḥubûbât ve bâḡî ni‘ met eyü ucuz ola /8/ **faşlü’s-şâlis** ‘aşer şekl-i **ḥayvân** /9/ bu ayda ḥayvân gibi nesne görünse cihânda fetret /10/ taltalık uğrı ḥarâmî çok ola bir ulu beg helâk /11/ ola ammâ yemiş bal ḥurmâ çok ola ammâ yıl soñında kızıllık /12/ **faşlü’r-râbi** ‘aşere gök gürlese /13/ bu ayda gök gürlese sağlık emînlik ola yağmurlu /14/ ola yemiş ḥubûbât oñat gele ammâ rûm vilâyeti fetret /15/ ve zelzele bir ulu beg helâk ola zulüm ḥavf çok ola eger /16/ ay gedülürken gürlese yıl hayırlu ola yağmur çok yaḡa /17/ ni‘ met bol ola ‘arab ilinde bir beg düşe çeriler debreşe

35-a

/1/ **faşlü’l-ḥâmis** ‘aşer yıldırım /2/ bu ayda yıldırım uyansa fetret ḥarb kan dökülmek /3/ fitne çok ola ammâ zeyti tatlu nesneler çok ola almak /4/ şatmak hayırlu ola ucuzluk ola ammâ tavar kırıla /5/ **faşlü’s-sâdis** ‘aşer od inse /6/ bu ayda od inse kış katı ve uzak ola her taraf /7/ yir qar çok ola begler ortasında cenk ra‘iyyet /8/ zulmi-le incite bâzârlar kesâd ola fetret yol başmak çok ola **korku** /9/ **faşlü’s-sâbi** ‘aşer yağmur katı /10/ bu ayda katı yağmur yağsa il emînlik rahatlık olur /11/ ḥubûbât biçin otı yemiş çok ola yıl âhirinde /12/ ḥayvânât kırıla ammâ tez geçe /13/ **faşlü’s-şâmin** ‘aşer tolu yağsa /14/ bu ayda tolu yağsa begler arasında cenk fetret /15/ ola il bölük bölük olup râcîf haberler yayıla tüccâr ziyân /16/ **faşlü’t-tâsi** ‘arâmî yayıla **aşer tobraḡ yaḡa** /17/ bu ayda tobraḡ ya kızıl toz yağsa katı kızıllık il

35-b

/1/ içinde ğuşsa fetret çok ola kazanç az ola cenk /2/ **faşl- ı ‘aşrîn** kan dökülmek ola **ķurbaġa ya şoġulcan** /3/ bu ayda ķurbaġa ya şoġulcan yaġsa yıl yaġmurlu olup /4/ şular taşta ekin eyü ola bāzārlar revāyiş menfa‘at /5/ çok ola ammā āfet irişe ħastalıklar belüre /6/ **faşl-ı vāhid ‘aşrîn ķarañluk** /7/ bu ayda ķarañluk belürse ilde ħastalık çok ola bir /8/ bādişāh çeri cem‘ idüp bir yad ile vara ‘avānlık arta /9/ ħalk zahmet göre begler zulminden ra‘iyyet incine kesib /10/ kazanç az ola ammā biçin otı eyü ola /11/ **faşl-ı isnā ve ‘aşrîn katı yeller esse** /12/ bu ayda katı yel esse ot ekin bol ola ammā ba‘zı ekin /13/ çürüye ħastalık ısıtma çok ola istanbul şehri /14/ içinde yaşamış kişiler çok öle ve bir vezir dutsak /15/ olup helāk ola çeriler debrene yeller çok ese ħalk /16/ **faşl-ı isnī** incine **‘aşrîn gök gürele** /17/ bu ayda gök gürele ħalk içre vebā derletme

36-a

/1/ ısıtma ķara uğrı çok ola cenk fitne er‘avrat /2/ arasında şavaş kayġu çok ola yayın katı ıssılar /3/ ola çeşmeler ırmaķlar ķuruya uğrı ħarāmī yayıla /4/ **faşlü’s-şālīs** bir bādişāh fevt ola **ve ‘aşrîn hevāda ķaranlık** /5/ bu ayda tuman olsa er‘avrat arasında /6/ ħürmetsizlik ħalk içre fitne fesād aġrı ħastalık vāķı‘ ola /7/ **faşlü’r-rābi‘ ve’l-‘aşrîn yer gümle** /8/ bu ayda yer gümle ol vilāyetiñ şāhına āfet irişe /9/ yıl soñı kızılılık ola ‘ālem ħāş içre uğrı ħarāmī yayıla ziyān eyleye /10/ **faşlü’l-ĥāmis ve’l-‘aşrîn zelzele** /11/ bu ayda zelzele olsa yalan yañlış ħaberler çok ve /12/ ħalkıñ aĥvāli yavuz olup uğrı ħarāmī yayıla fitne /13/ cenk kan dökülmek vāķı‘ ola mısır bādişāhı helāk /14/ ola ħayvānāt kırıla eger debrenürken bir ulu yıldız /15/ düşe ħalk arasında ħarb olup zālimler boşana /16/ ħarāmīler yayıla ħastalık çok ola ammā yaz hoş geçe /17/ ħayvānāt arta kāfiristān kızılılık ola eger dün içre

36-b

/1/ debrense ilk yaz günlerinde bādişāhlar arasında /2/ cenk ola nice iķlīmler il ortasında zulüm fetret /3/ zāhir ola ķankı yaña debrense mecmū‘-ı ni‘met şer ve fitne /4/ ol tarafda ola /5/ **el-bābü’s-sābi‘ abrilis orta yaz orta yaz** /6/ **ayıdur süryāniler bu**

aya nīsān derler /7/ abrilis derler otuz gün olur artuḡ eksük olmaz /8/ bu ayda ḡar yağmur bulud gider hoş günler zāhir olur /9/ şular artar balıḡlar semüz ḡammāma girmek cimā‘ itmek /10/ sirkelü aş yemek hoş ḡoḡulu nesnelerdür dürtünüp yatmaḡ /11/ tatlu şerbet içmek av eti yemek müfiddür ammā acı nesneler /12/ ve turşılardan şaḡınmaḡ gerek ayuñ üçünci günü maḡzürdür /13/ şaḡınalar bu ayuñ yedinci güninde elbetde ya yağmur /14/ ya çiseḡi olsa gerek eger olmasa yıl ḡatı ḡuraḡ /15/ ola nebāt yetmeye kızılıḡ ola bu ayuñ onuncı gün atamız /16/ ādem ‘aleyhi’s-selām vefāt itmişdür on birinci gün /17/ her ne iş işlersen muvāfiḡ gele on üçüncü gün

37-a

/1/ gündüz on sa‘ at²⁵ gice on bir sa‘ at yigirminci /2/ gün maḡzür-i musādur /3/ faşl-ı evvel gün dutulsa /4/ bu ayda gün dutulsa bir ulu bādişāh helāk ola /5/ fitne ḡayḡu cenk cevri-i zulüm ḡoḡ ola ḡastalığı ḡoḡ /6/ ola mısıḡ bādişāh[1] leşkeri cem‘ ide düşmānın ala /7/ getüre bid‘ atlar kimsene görmedüḡi resimler ḡoḡ ola /8/ ağaḡlara helāklik ola bir ulu bādişāh ‘ālim ḡoba eger /9/ dutuluḡda ḡızarsa vebā ola yemiş taḡıl ve bal oñmaya /10/ bir ulu beg fevt ola il ḡalḡalığı her maḡamda fitne /11/ cenk ḡoḡ ola ‘acemde fitne ve kızılıḡ belüre /12/ faşlü’s-şānī ay dutulsa /13/ bu ayda ay dutulsa her mevzi‘ de yemiş oñmaya /14/ cenk ve fitne ve ḡastalığı göz aḡrıları ḡoḡ ola /15/ kāfirin bu yıl sözi üstün ola ḡurūc ḡavāric /16/ ḡoḡ ola yalan ḡaberler ve vebā ola /17/ faşlü’s-şālis gün aḡılansa

37-b

/1/ bu ayda gün aḡılansa ḡatı yeller ese begler tācirler /2/ ḡoḡ ziyān ideler il içinde bişmānlığı ḡastalığı /3/ uşak oḡlan ḡırılmaḡ ola şām ilinde bir adı büyük /4/ beg vefāt ide ekine āfet irişe ‘imāretler ḡarāb ola /5/ nice ḡürmetlü ḡişiler ḡürmetsiz ola nice ḡürmetsiz /6/ ḡişiler ḡürmetde ola /7/ faşlü’r-rābi‘ ay aḡılansa /8/ bu ayda ay aḡılansa şular bol ola begler devletde /9/ ra‘iyyet hoş geḡe ekin biḡin otı hoş ola bāzirḡānlar

²⁵ “Gündüz on saat gece on bir saat” ifadesinde gün yirmi dört saate tamamlanamamaktadır. Bu sebeple ifadenin günümüz ilminden de yararlanarak “gündüz on üç saat gece on bir saat” şeklinde olması gerektiğini düşünüyoruz.

/10/ hali hoş ola ve yemiş oñat ola /11/ **faşlü'l-hāmīs ay çalkayun** /12/ bu ayda ay çalkayun görünse yüklü 'avratlara zahmet /13/ ire eger dik görünse küçücek oğlancıklar kırıla /14/ abril nīsān ayları yıllıklu olsa yıl bereketlü ola /15/ **faşlü's-sādis kıyruklı yıldız** /16/ bu ayda kıyruklı yıldız doğsa begler arasında korku /17/ ola yağılık fetret çeriler hareket idüp kan dökülmek

38-a

/1/ ve añsuzda bir bādişāh helāk olmağ rüm ili ve hāmān /2/ ili kızılılık ve vebā 'acem iklīmi daħi fetret olup kal' alar /3/ alınmağ vākı' ola /4/ **faşlü'sābi' elegimsağma** /5/ bu ayda doğsa eger maşrıķ tarafından yaña belürse /6/ işfihān iklīminde katı talğalık ve kış katı fitne /7/ ola bābil iklīminde yağmur çok yağa eger cenüb tarafında /8/ belürse hastalık ve 'ameldārlara korku mağrib ilinde /9/ cenk ola eger mağrib tarafında belürse mışır vilāyeti /10/ kızılılık şām vilāyetinde cenk fitne ola /11/ **faşlü'l-'āşir şimşek** /12/ bu ayda şimşek belürse ħorasān fāris iklīminde /13/ kış katı ola kızılılık ola eger mağrib tarafından yaña /14/ belürse bādişāhlar memlekete zulüm ideler cenk kan /15/ **faşl-ı vāhid** dökülmek ola 'aşere kızılılık /16/ bu ayda gökde kızılılık belürse 'acem memleketinde /17/ fitne cenk ve gavğa çok ola ammā il āħirinde şādlık

38-b

/1/ rahatlık emīnlik ola eger mağribden belürse hüküm gine /2/ budur kış katı ola şular taşā /3/ **faşl-ı işnā 'aşer 'acāyib** /4/ bu ayda 'acāyib nesne görünse yayın katı yağmur /5/ çok yağa ırmağlar taşā bādişāhıñ bāzırgānları /6/ ziyān içinde olalar begler ortasında ihtilāf vākı' ola /7/ cenk ve fitne zāhir ola ilde zulüm cefā ħadsüz ola /8/ **faşlü's-şālīs 'aşer şekl-i ħayvān** /9/ bu ayda ħayvān gibi nesne belürse ilde fetret korku /10/ rükülük? ölmek öldürmek çok ola şehirlüden köylü artuğ /11/ incine bir ulu bādişāh helāk ola merk-i mefā-cān /12/ hastalık ola il emīnlik olmaya /13/ **faşlü'r-rābi' 'aşer gök gürlése** /14/ bu ayda gürlése ol günlerde ħalkıñ aħvāli /15/ hoş ola yemiş oñat gele taħıl eyü ola eger gice /16/ gürlése rümde çeriler debreşe mağrib bādişāhı /17/ vafāt eyleye ħalk arasında fetret çok ola **dördünci**

39-a

/1/ gün gürlése rūm vilāyeti kıdıllık ola ammā yağ ucuz /2/ ola **beşinci altıncı yedinci** gün gürlése ekin oñat /3/ ola yemiş çok ola düğünler ‘ışret çok ola istanbul /4/ şehrinde kıdıllık ola ‘**aşr-i evvelde** gürlése şām /5/ vilāyetinde cenk ihtilāf yalan haberler çok ola genç /6/ oğlanlar hastalığı çok ola eger **on beşine dek** gürl- /7/ [lese] ‘ırāk vilāyetinde añsuz ölüm bābil ikliminde yer debrenmek /8/ vākı‘ ola ammā banbuğ çok ola **on beşinden yigirmiye /9/ dek gürlése** dāniyāl ‘aleyhi’s-selām aydur katı kıdıllık /10/ ola dürlü hastalıklar ısıtma çok ola bir ulu /11/ kişi fevt ola **yigirmi beşinden otuza degin** gürlése /12/ yemiş fesāda vara istanbul şehrinde cenk hasalık /13/ zāhir ola ammā ucuzluk ola lā ya‘ lemü’l-ğaybe illā’llāh /14/ **faşlü’l-hāmis ‘aşer yıldırım** /15/ bu ayda yıldırım inse maşırık tarafından yaña inse /16/ hastalıklar çok ola mağrib tarafından belürse /17/ yemiş ekin oñat yıl yağmurlu ola dīn erenleri kırıla

39-b

/1/ yılıñ soñı eyilüğe döne /2/ **faşlü’s-sādis ‘aşer od inse** /3/ eger bu ayda gökden yire od inse talğalık fitne /4/ guşsa il içinde havf ola cenk kan dökülmek ola /5/ yemiş ağacına āfet irişe dörüt ayaklı kırıla /6/ **faşlü’s-sābi‘ ‘aşer yağmur** /7/ eger bu ayda katı yağmur yağsa yıl bereketlü ola halk /8/ şalāhiyyete meyil ide fi-l-cümle bu yıl hayırlu ola /9/ **faşlü’s-şāmin ‘aşer tolu** /10/ bu ayda tolu yağsa yağmur çok ola ekin biçin /11/ çok ammā yemiş kıt ola her yerde kefaretsüz /12/ hastalıklar zāhir ola bābil bādişāhunun düşmanları /13/ helāk olup kendüsi şād u hürrem ola /14/ **faşlü’t-tāsi‘ ‘aşere kıdıllık** /15/ eger bu ayda hevāda kıdıllık toz belürse yalan yañlı /16/ haberler çok ola yemiş oñmaya iklim talğalık halkuñ /17/ ahvāli yavuz guşsa ammā her ikliminde galle çok ola

40-a

/1/ **faşl-ı ‘aşerīn** ekin olmaya **yer kurbaga yağa şoğulcan** /2/ eger bu ayda kurbaga ya şoğulcan yağsa ısıtma kara /3/ ağrı balgamı hastalıklar çok ola dörüt ayaklı kırıla /4/ katı vebā ola nice evler kabana korku talğalık guşsa dirilik /5/ yaramazlık halk içre

huşūmet ve kesib kār az ola /6/ faşl vāhid ‘ışrīn toz kobsa /7/ eger bu ayda katı toz kobsa ilde yavuz ademīler /8/ koba beglerine ‘āşi olalar çok cenk ola ‘ākıbet /9/ bādişāh gālīb olup tağıda ‘adil idüp hāl /10/ hoş ola horasānda katı cenk vākı‘ ola /11/ faşl-ı ısnā ‘ışrīn busarıḳ /12/ bu ayda busarıḳ olsa yemiş ekin oñmaya vebā çok /13/ ola yalan haberler çok ola fitne kayḡu çok ola /14/ koyun kırıla ve bir ulu bādişāh fevt ola /15/ faşlü’ş-şālīs ve’l-‘aşrīn katı yel /16/ eger bu ayda katı yel esse yağmur çok ola yemiş /17/ çürüye dāniyāl ‘aleyhis’s-selām aydur köylerde vebā çok ola şıḡır

40-b

/1/ kırıla zeyt çok ola biçin otı oñat ola hastalık /2/ ola ammā ölüm olmaya /3/ faşlü’r-rābi‘ ve’l-‘ışrīn gök gümlese /4/ eger bu ayda gök gümlese fitne cenk ḡuşsa çok ola /5/ kış katı ola kar çok yaḡa ol sebebden ılkı kırıla eger /6/ gicede gürlöse rüm ilinde kızılıḳ çeriler debreşmek /7/ hāṭırlar berişānlıḡa vākı‘ ola sultān vefāt ide /8/ yerine ḡayrı otura ‘adil ide ammā halk içre /9/ hastalık merk-i mefā-cān ola ma‘ išet ve yemişe ‘afet irişe /10/ faşlü’r-rābi‘ ve’l-‘ışrīn gümlese /11/ bu ayda yir gümlese yayın katı ıssı ola şular şoḡıla /12/ begler āşikāre yaḡılıḳ idüp fitne cenk harāblıḳ /13/ bir ulu bādişāh fevt ola fetret çok ola harāmī /14/ yayıla ammā bu dedüḡüm gürlödüḡi ola /15/ faşlü’l-hāmīs ve’l-‘ışrīn zelzele /16/ eger bu ayda zelzele olsa bir ulu bādişāh vefat /17/ eyleye taḡıl ucuz ola ile yad yaḡı başa il incine

41-a

/1/ hevā yellü ve yel yamurlu ola rüm ilinde kızılıḳ ola erenler /2/ ölümü çok ola koyun çok kırıla begler arasında ‘azīm /3/ cenk ola eger gice debrense dörüt ayaklı kırıla bābil /4/ horasān iklīmi harāb vara bu iki yerde çok kan /5/ döküle ve yayın katı ıssılar ola bu yıl bir ulu sultān /6/ katil ola il içinde talḡalıḳ çok ola fetret ḡuşsa çok ola /7/ el-bābü’ş-şāmin māyīs soñ yaz ya‘ nī soñ /8/ yaz ayıdur süryāniler bu aya ayār derler /9/ bu ay otuz bir gündür bu ayda şefer arta tūrlü /10/ nesneler yemek gerek çok yatmak yaramazdur gice aş yemek /11/ eyüdü zira tiz hażım olur hāmmāma varmak eyüdü /12/ ammā şıḡır etinden şakınmak gerek bu ayuñ evvel günü yaramaz- /13/ dur eyyüb beyḡamber ‘aleyhi’s-selām bu gün vefat itmişdür /14/ sekizinci gün maḡzūrdur on

üçinci gün be-ğāyet /15/ eyüdü hem ol gün gice on sā‘ at ve gündüz on /16/ dörüt olur güneş cevzā burcına varur on yedinci /17/ güninde şehr-i koştanţaniyye bünyād olmuşdur

41-b

/1/ faşlü’l-evvel gün dutulsa /2/ eger bu ayda gün dutulsa ehl-i şanā‘ at şan‘ atin /3/ artura yemişe āfet irişe kızılılık ola eger dutuldukdā /4/ kızarsa ca‘ fer-i şādık aydur çok cenk ola iller /5/ yıkılmaķ vāķı‘ ola dāniyāl beyğamber ‘aleyhi’s-selām aydur bir ulu bādişāh /6/ vefāt ide ve kōrķu cenk çok ola eger on beşinden /7/ dutulsa kızılılık vebā ola şām vilāyetinüñ kal‘ aların /8/ faşlü’s-şānī egirdeler? talğalık ola ay dutulsa /9/ eger bu ayda ay dutulsa bābil iklīminde ‘acem /10/ mülkinde vebā kızılılık ħarāblık ola yıl yağmurlu ola /11/ yemiş oñat ola ammā ilde emīnlik olmaya kōrķu /12/ ğuşşa çok ola nicelerin malı ziyān baş ağrısı yara kıan /13/ renci çok ola ħuşūsā mağrib vilāyeti ve maşrıķ tarafında /14/ zeyt yımurta çok ola ammā ‘avratlara oğlan bırakmaķ /15/ vāķı‘ ola eger dutuldukdā rengi kara olsa ‘avratlar /16/ ölümü çok ola dörüt ayaklu kırıla ba‘ zı ħubūbāta āfet irişe /17/ faşlü’s-şāliş gün ağılansa

42-a

/1/ bu ayda gün ağılansa fitne bid‘ atler dürlü ħarāblık /2/ uğrı ħarāmī zāhir ola yıl yağmurlu ola şoñra be-ğāyet /3/ yıl hoş ola bādişāhlar ra‘ iyyeti hoş duta ekin /4/ bol ola ammā rüm sultānı fevt ola /5/ faşlü’r-rābi‘ ay ağılansa /6/ eger bu ayda ay ağılansa bu yıl fitne baş kıaldura /7/ kıanlar dōküle iller şehirler yıkıla arba buğday çok /8/ ola ħalk ğuşşa içinde kıalalar dürlü ħastalık zāhir /9/ ola eger dik görünse yıl bereketlü mecmu‘ -ı ni‘ met /10/ ucuz ħalkıñ ħālī hoş ola /11/ faşlü’l-ħāmis kıuyruķlı yılduz /12/ bu ayda kıuyruķlı yılduz doğsa rüm ili talğalık /13/ ve kızılılık ola ammā ekin eyü ola bābil iklīminde zahmet /14/ ve kızılılık ola yemen tã‘ ifā emīnlik ucuzlık ola /15/ üzüm banbuķ zeyt ucuz ola şām ilinde cenk ħarāblık /16/ ola rüm bādişāhı kıaķa varduğı yerde çok cenk ola /17/ faşlü’l-sādis yılduz dōkülse

42-b

/1/ eger bu ayda yılduz dökülse mağrib ilinde çok /2/ kan döküle berber ilinde halk
ğuşşalu ola çok /3/ cenk ola eger dökülen yılduz büyük olsa /4/ bir ulu kişi fevt ola il
yıkıla /5/ **faşlü's-şāmin elegimsağma** /6/ eger bu ayda elegimsağma görünse eger
maşrıqdan yaña /7/ ise ekin oñat ola ammā ilki kırıla bādişāhlar arasında /8/ 'adāvet
kendü kavminden niceleri 'āşī düşe şığır koyun /9/ kırıla hastalık çok ola huşūşā ki
bābil horāsān /10/ vilāyetinde artık ola eger mağrib tarafından belürse yağmur /11/
çok yağa ekin oñat ola emīnlik ve ucuzlıklar ola /12/ ammā rūm ilinde çeriler debreşe
her ni' met bulalar /13/ **faşlü'tāsi' şimşek** /14/ bu ayda şimşek uyansa maşrıqdan yaña
inse yağmur /15/ çok yağa ısıtma ağrı hastalığı şafra ve renc çok /16/ ola ekin biçin
oñat ola bādişāh düşmānına /17/ zafer bula eger mağrib tarafından belürse bu hüküm
mağribde

43-a

/1/ ola mısır vilāyetinde hor āşikāre ola /2/ **faşlü'l-'āşir ācāyib** /3/ eger bu ayda
gökyüzinde bir 'acāyib şekil belürse /4/ katı kıızıllık ola halk ortasında fitne fetret
kaygu /5/ talğalık çok ola bir bādişāh kulların helāk ide ammā /6/ ekin eyü ola maşrıq
tarafında ekin kıt ola zeyt benbe /7/ **faşl-ı vāhid** üzüm çok ola 'aşer şekl-i hayvān /8/
bu ayda gök yüzinde hayvān şekli gibi görünse /9/ ilde hartalık renc çok ola ağrı
harāmī çok ziyān /10/ ide yir debrenmek kan dökülmek ve yollar emīn olmaya /11/
düşmān bādişāh üzerine kuvvet duta korku ölmek /12/ **faşl-ı işnā 'aşer** öldürmek çok
ola **gök gürlése** /13/ eger bu ayda 'ale's-şabāh gök gürlése yağmur çok /14/ yağa ekin
oñat gele koyuna kırgun ola ammā il /15/ ortasında emīnlik şādlık ola eger gice- /16/
de gürlése koyuna az kadar kıran uğraya /17/ **faşlü's-şāliš 'aşer yıldırım**

43-b

/1/ eger bu ayda gökden yire od inse ya yıldırım inse /2/ uğrı harāmī yayıla tüccār
ziyān ide il emīn olmaya /3/ yıl soñı katı kıızıllık ola yemek āleti az ola cānavar kırıla
/4/ hastalık guşşa çürik fikirler çok ola ammā biçin /5/ eyü ola bir ulu beg vefāt ide /6/

faşlü'l-ḥāmis 'aşer ḳatı yağmur yağsa /7/ eger bu ayda ḳatı yağmur yağsa bâdişāhlar ra' iyyete zulum /8/ ideler ve kendü ḳulların ḳıra mağrib ḳişilerinden niceler helāk /9/ ola eger yağmur yağarken yel esse ḳatı kızılılık ola /10/ aşlā ekin oñmaya renc belā guşsa çok ola /11/ faşlü's-sādis 'aşer ṭolu yağsa /12/ eger bu ayda ṭolu yağsa bâdişāhlar arasında /13/ ihtilāf vāḳı' ola leşker cem' idüp birbiri-le uğraşa /14/ birisi helāk ola sibāhiler ḳırıla iş fesāda vara /15/ faşlü's-sābi' dörüt ayaklu ḳırıla 'aşer ṭobraḳ yağsa /16/ eger bu ayda kızıl ṭobraḳ yağsa yağmur az yağa yıl ḳuraḳ /17/ kızılılık ola yemiş ekin oñmaya bu ' alāmet hindüstān

44-a

/1/ ve zengübār vilāyetinde ola begler zālīm ola /2/ faşlü's-şāmin 'aşer ḳurbağa şugulcan /3/ bu ayda ḳurbağa ya şogulcan yağsa key ḳatı kızılılık ola ṭarlık /4/ ṭalgalık melālet begler zālīm yıl bereketsüz dirilik ḳıt ola /5/ faşlü't-tāsi' 'aşer busarıḳ /6/ eger bu ayda ḳatı busarıḳ olsa yayın ḳatı ıssı ola /7/ bñarlar şoğıla ḥaştalık ola ekin ḳıt ola ammā /8/ begler ra' iyyete 'adillik emīnlik ide yılıñ öñinden şoñı /9/ gür ola yemiş ḳıt ola cārbāya? ḳırğun tüccār ziyān ola /10/ faşl-ı 'aşrīn gökde ḳarañlık /11/ eger bu ayda gök yüzinde ḳarañlık ṭuman gibi olsa /12/ yemişe afāt ire ulu ḳişiler birbiri-le cenk ide ihtilāf /13/ çok ola bir ulu ḳişi ḳatı ḥorlık ola ḥaylī /14/ ādem helāk ola uğrı ḥarāmī yayıla ekin otı /15/ çok ola dörüt ayaklu çok ḳırıla /16/ faşl-ı vāhid ve'l- 'ışrīn yel ḳatı esse /17/ eger bu ayda ḳatı yel esse kızılılık ola ısıtma renc guşsa

44-b

/1/ denizlerde gemiler ḡarḳ ola sibāhī ḳırılmaḳ maşrıḳdan /2/ çeriler debrene rūm ilinde aḳın ola ammā bir ulu beg /3/ vefāt ide zengübār hindüstān ḳatı kızılılık ola ekine āfet /4/ irişe at ḳişi ḳırıla oğul evermek kız çıkarmaḳ çok ola /5/ ḥarāmīler yayıla ziyān ide ammā bu fetret tiz giçe /6/ faşlü's-şānī 'ışrīn hevā gürlese /7/ eger bu ayda hevā gürlese ḥabeş ilinde merk-i mefā-cān /8/ cenk ḳan dökülmek yağmur çok yağmaḳ aḥlak içre /9/ ḥastalık guşsa çok ola kesib ḳazanç az ola yemişe /10/ ekine āfet ire uyuz gıcık çok ola ilde şehirde /11/ bu yıl vebā ola baḡdād vilāyetinde ḥastalık ola şām /12/ vilāyetinde kızılılık istanbulda cenk çok ola /13/ faşlü's-şāliş 'ışrīn ay

çalķayun /14/ bu ayda ay çalķayun görünse ĥastalık ok ola /15/ belürsüz kişiler ok
ola eger dik görünse /16/ ni‘ met vākı‘ ucuzluk ĥayır ĥaberler işidile ĥalkuñ /17/
fařlũ’r-rābi‘ ĥali ĥoř ola ve’l-‘ iřrĩn toz ķobsa

45-a

/1/ bu ayda toz ķobsa yay günleri ķatı ıssı ola şular /2/ az nebāt kem ola ĥurma bal ķatı
ok ola bādiřāĥlar /3/ ‘ adle meyil eyleye ĥařřa āĥir ilde ola /4/ fařlũ’l-ĥāmis ve’l-
‘ iřrĩn yir gümlse /5/ bu ayda yir gümlse bir ulu bādiřāĥ fevt ola /6/ cenk ķan
dökülmek fetret şalgalık fitne ĥuřřa emĩn- /7/ sizlik yalan yañlıř ĥaberler ok ola
ciĥānda ĥarablık /8/ ok biin otı oñat ola /9/ fařlũ’s-sādĩs ve’l-‘ iřrĩn zelzele /10/ eger
bu ayda yir debrense her iķlĩminde fetret fitne /11/ bādiřāĥlar ortasında iĥtilāf ok ola
/12/ ĥařřa maĥrib bābil iķlĩminde yemiş ĥadsüz ola /13/ ‘ acem ve hindüstān iķlĩminde
merk-i mefā-cān ola yaĥmur /14/ ok yaĥa yũnān iķlĩminde cenk ve fitne ķan
dökülmek /15/ ok ola ve bādiřāĥları öle bābilde ķan döküle /16/ ve bādiřāĥı ĥelāk
ola yeller ok ese eger gice /17/ debrense ķoyuna řıĥıra kıran gire bābil ĥorāsān

45-b

/1/ ilinde şalgalık ķorķu ola bir ulu şehir ĥaraba vara /2/ ammā řāĥları tebāĥ olmaya
bir ulu bādiřāĥ eceliyle öle /3/ ‘ avratlar oĥlan biraĥa eger debrenürken şolu yaĥsa bir
ulu /4/ bādiřāĥa tĩzden ölüm irişe fitne cenk ķan dökülmek /5/ ola eger debrenürken
elegimsaĥma belürse yemiş ekin biin /6/ oñat gele şavar ucuz ola bādiřāĥ ķuvvetlü
ola vilāyet /7/ aa ra‘ iyyet ĥoř gee fā’idelũ yaĥmur ok yaĥa ammā ĥastalık /8/ zāĥir
ola ĥabeř ĥekim aydur bu yaz ayınuñ otuzuncı gün yeñi /9/ ay görünse ‘ acem milkinde
eri cem‘ olup ok cenk ola /10/ eger otuzuncı gün ĥalk arasında ķorķu ĥussa mecmu‘ ı
/11/ bu aĥķām yer debrendüĥi yerde ola bu ayda muĥarrem ay görünse /12/ mecmu‘ -
ı ĥubũbāt oñat ola ĥalkıñ itimā‘ ı ola ķorķu /13/ ĥařar zāĥir ola yemiş aĥalarına āfet
irişe yaĥmur ok /14/ ola yıl ķuvvetlü ola bādiřāĥ řād ola bir ulu şehir ala /15/
düşmānları ĥor ola /16/ el-bābü’t-tāsi‘ ayũliyũ ilki yay ilk yay /17/ ayıdur süryānĩler
bu aya ĥazĩrān dir rũmĩler

46-a

/1/ iyüstoş derler bu ay otuz gündür evvel yay ayıdır /2/ hār yābisdür kan üzerine şafra gālib olur ısıtma /3/ hastalık iştahā şākit olmak hāzım olmamak kuvvet sākıt /4/ olmak ıssı şayrılık çok ola yaş kabak hıyār yemek /5/ eyüdür gök ot yemek eyüdür yazın çayırda oturmak /6/ cimā‘ az eyleye hoş kokuşu nesne dürtünmek hastalık getirür /7/ her tañlacak şovuk şular içeler **bu ayıñ üçünci yedinci** /8/ gün nañısdur **on [ü]çünci on dördünci on beşinci** /9/ günler sa‘ ādetlüdür bu ayuñ **on ikinci** günü gün döner /10/ bu ayda şular azalmağa başlar gündüz on beş gice /11/ tokuz sâ‘ at olur bu günde güneş seretān burcında /12/ isteyeler bu gün ki güne ‘acem gāyet ‘izzet ider **yigirmi[n]ci** /13/ gün ilyās beygamber ‘aleyhi’s-selām mevlüdidür **yigirmi beşinci** /14/ gün nıl ırmağı bulanur yaḥyā beygamber ‘aleyhi’s-selām toğdı /15/ ıssı yeller esmege başlar elli bir gün gāyet ıssınuñ /16/ hükmidür sām yeli ol günlerde eser ceyḥun ırmağı /17/ ol vakıt taşar **yigirmi altıncı** dāvud beygamber ‘aleyhi’s-selām

46-b

/1/ vefāt eyledi bu ayuñ **yigirmi tokuzuncı** günü cih?²⁶ düşdü mi /2/ yire bağalar cih? düşerse nıl taşar deyü sevinirler /3/ ekin yirin görürler süleymān beygamber ‘aleyhi’s-selām bugün vefāt eyledi /4/ **faslū’l-evvel gün dutulsa** /5/ eger bu ayda gün dutulsa cihān fetret ola bir ulu bādişāh /6/ fevt ola eger dükeli dutulsa bir bādişāh kendü iklīmın koyup /7/ gide ayruḡ iklīmında karar duta mağrib şāhı fevt ola ilini /8/ düşmān ala ve ermistān? kızılılık ola rūm ilinde fitret /9/ kızılılık melālet begler fevt olup māl çok kalmak ola /10/ **faşlü’s-sānī ay dutulsa** /11/ eger bu ayda ay dutulsa ısıtma şafra üküş ola /12/ uğrı ḥarāmī yayıla ıssı yeller ese taḥlīl ıssı yağa /13/ ḥarab ide bādişāhlar ra‘ iyyetden māl alup çerisin /14/ döşendüre zulümleri bī-ḥad zāhir ola ra‘ iyyet karcaşa /15/ yalan yañlış ḥaberler çok çıka bābilde ‘acemde katı ıssılar /16/ ola ve çekürgelik ola ammā çok ziyān itmeye ḥalk çok /17/ kırıla mağrib ilinde cenk fitne kan dökülmek ola yağmurlar

²⁶ Kelimenin “çiy” olması gerektiğini düşünüyoruz. Bununla birlikte “kuyu, çukur” anlamlarına gelen bir “çah-çeh” kelimesinin olduğunu da belirtmekte yarar var.

47-a

/1/ yağa ekin çürüye rûm-ıla ‘ arab üç yıl yağı ola /2/ andan emînlık ola balık üreye ve arta /3/ **faşlü’s-şâliş gün ağılansa** /4/ eger bu ayda gün ağılansa cihân kızılılık ola ‘ acem milkinde /5/ artuğ ola halkın işi müşkil ola tâcirler ziyân ide /6/ bağ galle bol ola hûrmâ susam kıt ola halk arasında /7/ guşsa çok ola bu yıl gemiler gark ola âdemîler /8/ helâk ola yıl menfa‘ atsız hûbûbât az ola /9/ **faşlü’r-râbi‘ ay ağılansa** /10/ bu ayda ay ağılansa yağmur çok yağa biçin otı /11/ oñat bal yağ hûrmâ çok ola ırmaqlar kuyular bınarlar /12/ arta bâdişahlar ra‘ iyyete meyil ide bu yıl bereketlü ammâ hastalık ola /13/ **faşlü’l-hâmis çalkayun** /14/ eger bu ayda ay çalkayun görünse yağmur az yağa /15/ ırmaqlarda kuyularda şular az kıla eger bir ucı yukarı /16/ görünse hastalık belüre ammâ kesib kabusu açıla /17/ yıl emînlık ve yıl ısshılı ola ba‘ zılar yıl kıtlu ola dimişler

47-b

/1/ **faşlü’s-sâdis kıyruklı yılduz** /2/ eger bu ayda kıyruklı yılduz doğsa maşrıktan yaña belürse /3/ kızılılık ola ilde fetret fitne havf kıtlık açlık üç yir- /4/ leriñ ahvâli yavuz ola eger süñnü gibi uzun görünse /5/ zâlim bâdişâh öle anıñ öcünden il ayakda kıla vebâ dañi /6/ ola mağrib tarafında yavuz âdemîler koba talğalık ola /7/ uğrı harâmî yayıla ‘ acem milki kıatı kızılılık ola maşrıq /8/ tarafında ni‘ met ucuz ola huşûmet çok ola /9/ **faşlü’s-sâni‘ yılduz dökülse** /10/ eger bu ayda yılduz dökülse yemişe âfet ire kesb /11/ kabusu yabânadur dörüt ayaklu kırıla tâcirler ziyân ola /12/ leşker ehinden çok helâk ola ‘ âkıbet bâdişâh /13/ düşmânına zafer bula /14/ **faşlü’s-şâmin elegimsagma** /15/ eger bu ayda elegim şagma maşrıktan yaña belürse bir ulu /16/ sultân kendü elin harâb ide kıatı zulüm ola düşmânların /17/ kahır ide nice bay yoksul nice yoksul bay ola

48-a

/1/ nice efendi kıl nice kıl efendi ola tavar kırıla ammâ /2/ ekin eyü ola ucuzlık ola ba‘ zılar aydur ki begler /3/ cem‘ olup bâdişâh öldüre eger şâmda diyar-ı bekirde /4/ nice kal‘ alar harâb ola hastalıklar zâhir ola bunlara /5/ istanbulda artuğ ola eger

mağrib tarafından belürse /6/ leşker uğraşa kan dökülmek ve kızılılık ola köyler şehirler /7/ harāba vara dāniyāl ‘aleyhi’s-selām aydur mısır şāhı rüm şāhı birle /8/ cidāl ide il emîn olmaya rüm şāhı fevt ola /9/ **faşlü’t-tāsi’ şimşek** /10/ eger bu ayda şimşek gün toğrisından yaña belürse /11/ ol iklīmde merk-i mefā-cān vebā ola melālet cenk /12/ ola ekin biçin eyü ola ol iklīm şāhı iklīm ala eger /13/ mağrib tarafından yaña uyansa bir kişi çıka bādişāhına /14/ ‘āşī ola çok fesād eyleye ili iki yola çok /15/ cenk ola kan döküle tüccā[r]lar helāk ola ‘ākıbet bādişāh /16/ gālīb ola il emînlik ola maşrıķ ilinde hayvān /17/ kırıla hastalıklar belüre bu yıl çisegi çok ola

48-b

/1/ nebāt banbuķ oñat ola /2/ **faşlü’l-‘āşir kızılılık** /3/ eger bu ayda kızılılık gün toğrisından belürse ol /4/ tarafında fitne cenk kızılılık hayvān kırılmaķ fetret kış /5/ katı kar çok ola eger mağribden belürse bu aḥkām anda /6/ **faşl-ı vāhid** belüre ‘**aşer ācāyib nesne** /7/ bu ayda bir ‘acayib belürse kızılılıklar ola dörüt /8/ ayaklu kırıla il vilāyet talğalar ola zālimiñ zulmü arta tacirler /9/ ziyān eyleye il emînlik olmaya ḥuşūsā yayın maşrıķ /10/ tarafından çeriler debrene ‘arab-ile ıramaziye ortasında /11/ ölüm çok ola tahıl ekin çok ola şām ilinde /12/ çeri cem‘ ola deñizde gemiler ğarķ ola bir kişiler kırıla /13/ hastalık zāhir ola ıssılar ola bal ḥubūbāt az ola /14/ **faşl-ı işnā ‘aşere şekl-i hayvān** /15/ eger bu ayda gökden hayvān gibi şekil görünse iki /16/ sultān cenk ide biri düşe il talğalık ola yalan /17/ yañlış haberler yayıla yay yohsul ziyāna uğraya ğuşşa

49-a

/1/ miḥnet çok ola lā ya‘lemü’l-ğaybe illā’llāh /2/ **faşlü’ş-şāliš ‘aşer gök gürele** /3/ eger bu ayda gök gürele zulüm cevri-i fitne talğalık /4/ çok ola ve vebā ve beglere ölüm ve yalan haberler çok ola /5/ emînlik olmaya yağmur çok yağa yıl ucuzlık ola /6/ deñizlerde gemiler ğarķ ola eger katı gürele ḥalk arasında /7/ ‘adāvet düşe cenk çok ola niceler yurtların koyup /8/ gideler şerre meşġul olalar bādişāh bunlara ḥışım ide /9/ fetret ola dāniyāl ‘aleyhi’s-selām aydur bu ‘alāmetden ḥazer /10/ gerek eger bu ‘alāmet ‘aşr-i āḥirde olsa begler arasında /11/ yağılık ola cenk fetret ola eger güreldügi

vaķıt /12/ olu yağsa ĥalkuñ aĥvāli eyü ola her nesne bol ucuz- /13/ luķ ola eger ay āĥirinde gürlese bu ĥüküm gelecek yılda ola /14/ **faşlü’r-rābi’ ‘aşer yıldırım** /15/ eger bu ayda yıldırım uyansa yağmur az ola şular şoğıla /16/ ekin biçin oñat olmaya ĥalk içinde cenk fitne /17/ ola yıl mefa’ atsüz yalan yañlış ĥaberler çok çıķa il

49-b

/1/ alęalık ola şuluĥ az ola ādem helāk ola /2/ **faşlü’l-ĥāmis ‘aşer od inse** /3/ eger bu ayda gökden od inse ĥalk arasında fitne /4/ ĥuşsa kıızılık eminsizlik çeri cem’ olmaķ bādişāĥlar /5/ atılığı begler yağılığı alęalık ‘ adāvet fi-l-cümle bu yıl yaramazdur /6/ **faşlü’s-sādis ‘aşere yağmur atı yağsa** /7/ eger bu ayda atı yağmur yağsa ilde ĥastalık /8/ çok yüklü ‘ avratlar oğlan bırağa ĥalk içre melālet /9/ zaĥmet yıl kesād ve ıtlık ola /10/ **faşlü’s-sābi’ ‘aşere olu yağsa** /11/ eger bu ayda olu yağsa kıızılık fitne alęalık an /12/ dökölmek ĥuşsa cenk üküş ola ĥalkda ĥastalık belüre /13/ **faşlü’s-sāmin ‘aşere kıızıl obraķ** /14/ eger bu ayda kıızıl obraķ veyā toz yağsa yağmur az /15/ ve şular çekile dürlü ĥastalıklar belüre arba buğday /16/ bāķī ĥubübāt çok ola il eminlik ola bādişāĥlar /17/ ra’ iyyete ‘ adil ide bāzār iller revāş²⁷ olup ĥaller ĥoş ola

50-a

/1/ **faşlü’t-tāsi’ ‘aşere urbaęa şoğulcan** /2/ eger bu ayda urbaęa ya şoğulcan yağsa ĥalk arasında /3/ darlık kıızılık kayęu ola bāzār kesād ekine āfet ire /4/ **faşl-ı ışrın toz obsa** /5/ bu ayda toz obsa yağmur az şular ıt ola /6/ biçin otı az işler şarb ola uğrı ĥarāmī /7/ yayıla rācīf ĥaberler yayıla bādişāĥlar birbir-ile /8/ düşman olalar il alęalık eminsizlik cenk ola /9/ **faşl-ı vāĥid** anlar döküle ‘ **ışrın arañluk** /10/ eger bu ayda arañluk busarıķ olsa hevā yüzinde /11/ tüccāre ziyān il ortasında ĥuşsa aĥyār rācīf /12/ begler ortasında cenk an dökölmek yemişe āfet irişe /13/ dörüt ayaklu ırıla ekin biçin oñat olmaya /14/ **faşlü’s-sānī ‘ışrın atı yel esse** /15/ eger bu ayda atı yel esse zengübārda hind ilinde /16/ kıızılık ola şular az yemiş ıt ola **dāniyāl ‘aleyhi’s-selām** /17/ aydur avm oñat ola arba banbuķ az ola ĥalk içre

²⁷ “revaç” kelimesinin bozulmuş hali olduğunu düşünöyoruz. (İtibar, değeri, kıymet; aranır olma)

50-b

/1/ ihānetlik çok ola ‘ arab ortasında iḥtilāf rûm /2/ ili fetret ola eger yel eserken yağmur qar üküş /3/ ola çekürge ḥubûbāt olmaya ğalle kıt deñizlerde gemiler /4/ **faşlü’ş-şālis** ğarķa vara ‘ **ıṣrīn gök gümlese** /5/ eger bu ayda gök gümlese ḥalk ortasında merk-i mefā-cān /6/ ğuşşa korku çok ola yayın ıssılar ola yağmur çok yağa /7/ ammā şular kıt ola sultān çeri cem‘ idüp cenk /8/ ola fetret çok ola yemiş ağaçlarına ziyān irişe /9/ ḥastalıklar belüre orta güz ayı şoñ güz ayı kıt /10/ kuraķlık ola zaḥmet ola mısır vilāyetinde düşmān /11/ çıķa kıt zaḥmet vire ḥicāz kıızılık vebā şām ili /12/ yedi yıl kıızılık ola /13/ **faşlü’r-rābi’** ‘ **ıṣrīn yir gümlese** /14/ bu ayda yir gümlese ot ekin kıt ola ğussa /15/ rācīf ḥaberler çok ola bâdişāhlar cenk ide arada /16/ bir bâdişāh düşe kanlar döküle yemişe āfet irişe /17/ qar çok yağa toñ ola ḥayvānāt kırıla fetret yüz duta

51-a

/1/ **faşlü’l-ḥāmis** ‘ **ıṣrīn zelzele uyansa** /2/ eger bu ayda gündüzün yer debrense ca‘ fer-i şādık aydur /3/ yemiş çok ola muḥālif yeller ese yıl şoñında ‘ avratlar /4/ ölümü çok ola bâbil ḥorāsān iḳlīminde vebā ola yağmur /5/ çok yağa bir ulu kişı fevt ola **eger debrenicek** uzun /6/ debrense rûm ili kıızılık ola tavar kırıla begler fevt ola /7/ ba‘ zı müneccimīn çok cenk ola dimişler kāfir iḳlīminde /8/ fitne düşe kan üküş döküle bâbil iḳlīmi ve ḥorosān /9/ fitne talģalık tavar kırıla istanbulda yūnān ilinde /10/ ḥastalık ola yıl ucuzlık ılķı kırıla **eger dün içinde** /11/ debrense ol vilāyet içinde bir ulu şehir yıķıla bâdişāhın /12/ kılları kendüye ḥā’in ola ‘ āķıbet helāk olalar fetret /13/ ölüm çok ola bâbil iḳlīmi ķarcaşa yayın ıssılar ola /14/ şark vilāyeti ḥarāb ola debrendügi vaķtın tolu yağsa /15/ bâbil mağrib sultānı ğāyet dost olalar düşmānların /16/ ķahır ideler **bu ayuñ otuzuncı** ğünü yeñi ay ğörünse /17/ şām ili ucuzlık ola bâķī iḳlīmi dağı bile ve bir bâdişāh

51-b

/1/ bir ulu şehri güç-ile ala bâbilde zahmet çok ola /2/ bu ayuñ yigirmi toközunda yeñi görünse illerde hastalık /3/ yayıla ammā fā'ideli yağmurlar yağsa ucuzlar ola her nesne /4/ bol yıl şöñi eyü ola lā ya'lemü'l-ğaybe illā'llāh /5/ **el-bābü'l-‘aşir yūliyūs orta [yay] ayıdur** /6/ **süryāniler bu aya temuz derler rümiler** /7/ yuliyus derler otuz bir gündür ayda katı ıssılar /8/ olur yemişlerden şakınmak gerek az yemek şovuk şular /9/ içmek gerek oğlak etin yemek gerek turaç süñlün bilüç /10/ tiz hāzīm olur ve bu arta yay ayında bir ‘acāyib /11/ **budur kim evvel** güninde bir şakşıya tobrağ koyalar /12/ buğdaydan arbadan tarudan fi-l-cümle her dāneden /13/ tobrağa kararlar şıvayalar gündüz güneşde tura /14/ gice ev içinde tura yıldız görmeye on altı güne dek /15/ bu resme on yedinci gün irtē namāzın kılduğundan /16/ şöñra ol şakşı öñüne ala açuk gönülden /17/ nazār ide göre bu tohumlardan kankısı karaludur

52-a

/1/ yeşil bitmiş ol tohumı eke allahu te‘ālā fażlı-la haṭā /2/ kılmaya hoş bite **bu ayuñ ikinci** gün mahzuzdur **on** /3/ **dö[r]dünci** gün mübārekdür **on altıncı** gün gice on /4/ gündüz on dört sâ‘at olur güneş esed /5/ burcına varur bu ayuñ **on sekizinci** güninde bir /6/ mu‘ayyen dimişler ya‘nī orta güz ayından orağ /7/ vaktine degin yağmur çok yağmak az yağmak hükmin bildürür /8/ **meşelā** bir miqdār atılmış banya alasın tartasın ol /9/ gice ayasa koyasın şabaḥdañ turasın anı /10/ gine tartasın eger ağır gelürse bilesinkim²⁸ ol /11/ yıl yağmurlu ola eger berāber gelürse miyāne hāl ola /12/ eger yeñli gelürse kuraqlık ola on sekizinde /13/ şınarsak ağustosda zāhir olur **on** /14/ toközunda şınarsak nevrūzda zāhir olur /15/ **yigirmicide** şınarsak digürisde hüküm ider /16/ **yigirmi** birincide şınarsak yanarisde ola /17/ **yigirmi ikincide** şınarsak hüküm **filvārda** zāhir ola

²⁸ Ayrı yazılması gereken “kim” bağlacı müstensihçe bitişik yazılmıştır. Bu durumla eserin genelinde karşılaşılmaktadır.

52-b

/1/ **yigirmi** üçüncide şınarsak **martda** zāhir olur /2/ **yigirmi** dördüncide şınarsak **abrilde** zāhir ola /3/ yüz sekizinci ki mücerrābātdur şınaduķ sekiz ayñ hükmin /4/ bildük maķşūd daħi bu sekiz ay içindeki ‘ alāmet /5/ bilmekdür çün bilindi gerek hāzīrān ayı karañlık /6/ ola hem kuraķ olmaķ ayudur lakin yaz ayı yağmurlu ola /7/ **cālīnūs hekim** aydur bu ayuñ on sekiz güninde ayyām /8/ ya ĥor girür yedi gün hüküm var güzün üç ay ve kısuñ /9/ üç ayı bu yedi günden bilünür her gün bir ayuñ ŧanuğıdır /10/ bu dedigim tecrube üzerine bu ayuñ **yigirminci** günü maħzūrdur /11/ **yigirmi dördünci** gün ıssılar artar göz ağrısı çok olur /12/ **yigirmi** beşinci günden şoñra muħālif yeller esmege başlar /13/ deñizler çalķanmağa başlar /14/ **faşlü’l-evvel gün dutulsa** /15/ eger bu ayda gün dutulsa ebu’l-fazıl aydur /16/ şular arta ekin oñat ammā ot az ola ca‘ fer-i /17/ şādık aydur firenk beglerinüñ arasında çok sibāhi

53-a

/1/ kırıla kanlar döküle vebā ola deñizlerde gemiler ġarķ ola /2/ bāris iķlīminde bādişāhı iller açā begleri aña muṭī‘ ola /3/ şām ilinde arba kıt ola maşrıķ bādişāhı fevt ola /4/ ‘ arab ortasında kıtı iħtilāf ola çekirge çıķa /5/ **faşlü’s-şānī ay dutulsa** /6/ bu ayda ay dutulsa deñizlerde kıorılarda kıuşlar /7/ az ola arba buğday çok ola şular ŧaşa ba‘ zı yer /8/ ziyān ide köyler yıķa şularda balık az ola güz /9/ ayında ĥastalık ola kıatı ıssı belüre çok sıralar gece /10/ **faşlü’s-şālīs** āşikāre ola **ay ağılansa** /11/ bu ayda ay ağılansa yağmur çok yağa nebāt ekin /12/ bol ola rācīf yalan ĥaberler çok fitne ĥuşūmet /13/ vahşī cānavarlar ĥastalık uğraya bu yıl cānavar /14/ üreye yemiş oñmaya kıatı ıssılar ola /15/ **faşlü’r-rābi‘ gün ağılansa** /16/ eger bu ayda gün ağılansa cenk ola nice begler /17/ helāk ola ĥalk ortasında ŧalgalık fitne kıorķu

53-b

/1/ ŧarlık kııtlık düşe güz aylarında ĥastalık düşe /2/ şular az ola tācirler uğrıdan ĥarāmīden zahmet çeke /3/ yemen sultānı fevt ola /4/ **faşlü’l-ĥāmis ay çalkayun** /5/ bu ayda yeñi ay çalkayun gürünse yağmur çok yağa /6/ eger dik görünse il ucuzlık ola il

içinde hürmetlü /7/ kişiler belüre hemân adı kıla eger ucu yukarı görünse /8/ iller kızıllık ola iki ucu berâber olsa galle çok ola /9/ ekin oñat halk şâd ola /10/ **faşlü's-sâdis kıyruklı yılduz** /11/ eger bu ayda kıyruklı yılduz doğsa yıl ısıtma hastalık /12/ vebâ ola eger bu 'alâmet zâhir olup gökden avâz /13/ dañi işidilse ol vilâyetüñ halkı mecmû' ı az çok günâh /14/ ideler ve hayvân kıranı dañi ola bir ulu bâdişâh dañi fevt /15/ ola baz' ı hükemâ aydurlar irtiye yakın ola ak yıldızuñ rengi /16/ tağyir ola ol ile görinen iklim yıķıla şehir ve köy talgalık ola /17/ **faşlü's-sâbi' yılduz dökülse**

54-a

/1/ eger bu ayda yılduz dökülse illerde fitne cenk kıan /2/ dökülmek begler arasında huşûmet renc hastalık /3/ ola her nesne kıt ola eger düşen yılduz büyük /4/ olsa düşdüğü yerde bir bâdişâh fevt ola /5/ **faşlü's-sâmin elegim şagma** /6/ eger bu ayda elegim şagma maşrıķ tarafından toğsa /7/ biçin otı oñat mağrib bâdişâhı defa'ât-ile cenk /8/ eyleye mağrib şâhı gâlib gelüb mısır şâhı kaçup ili /9/ velâyeti yağmaya vire bir yıl ola mısır ilinde fitne /10/ korku düşe **dâniyâl 'aleyhi's-selâm** aydur hiçâz vilâyeti kızıllık /11/ ola hurûc havâric idüp fesâd hayıf ideler eger /12/ mağrib tarafından belürse fesâd baş kıaldura /13/ kıatı ıssılar ola keşişler kıırıla mısır kıostantıniyye /14/ bâdişahı yağılık ideler câriye kıırıla diri kıalmaya /15/ **faşlü't-tâsi' şimşek** /16/ eger bu ayda şimşek maşrıķ tarafından belürse /17/ ol vilâyetüñ bâdişâhı vefât ide yâñûd sibâhi-

54-b

/1/ siz horlîğ-ıla elinden çıķa ammâ il emîn râhat ola /2/ yemiş oñat ola eger mağrib tarafından belürse bâdişâhlar /3/ ortasında cenk kıan dökülmek çok leşker havf haţar /4/ ziyân ammâ yıl şoñında şuluğ ola /5/ **faşlü'l-'âşir kızıllık** /6/ bu ayda kızıllık maşrıķ tarafından belürse cenk fitne /7/ korku zulüm leşker şınmak zâlimler ra'ıyyete zulüm itmek ola eger /8/ kızıllık kıatı olsa kızıllık merk-i mefâ-cân tayirastân? ikliminde /9/ üç yıl çekürge çıķmaya nebâtın yeye eger mağrib tarafından /10/ belürse ehl-i islâm-ile firenk ortasında cenk /11/ fitne çok kıan döküle islâm gâlib ola /12/ **faşlü'ü vâhid 'aşere 'acâyib** /13/ bu ayda gökden bir 'acâyib nesne görünse aña bir /14/

a‘yān kırıla bādişāhlar ra‘iyyete zulum ide nice kulların /15/ helāk ide ilde kesib
kalmaya yağmur çok ola ot ve /16/ ekin oñat ola yayın katı ıssılar ola bağdād şām
ilinde /17/ vebā ola rüm iklīminde çeriler debreşe

55-a

/1/ bir şehir uğrulayalar mağribde bir ulu bādişāh vefāt eyleye /2/ şām vilāyeti ucuzluk
ola ve tendürüslük ola /3/ fāsl-ü işnā ‘aşere gökde hayvān /4/ bu ayda gökde hayvān
gibi görünse il talğalık /5/ cenk guşsa begler arasında zulum ra‘iyyete itmek ola /6/ bir
ulu bādişāh fevt ola fi-l-cümle bu yıl yaramazdur il harāb ola /7/ faşlü’s-şālis ‘aşere
gök gürele /8/ bu ayda gök gürele eger ‘aşr-i evvelinde gürele /9/ sāhil şām ili-ile
bir yıl yağılık ide mısır sultānına /10/ çok ‘avāriż vākı‘ bābil maşriķ hicāz emīnlik
/11/ ola ammā bir ulu bādişāh fevt ola il ıssuz ola zulum kan /12/ dökülmek hayvān
kırılmaķ halk melül olmaķ katı kızillık /13/ ola ba‘dehu ekin oñat ola eger ‘aşr-i
şānide gürele /14/ bābil iklīminde cenk guşsa fitne ammā maşriķ vilāyeti /15/ emīnlik
ola mısır kavmine yıl mübārek gele şimāl tarafındaki /16/ iklīmīn hālī hoş ola ammā
yemiş oñmaya eger ‘aşr-i /17/ āhirde gürele banbuķ bol ola ammā kızillık ola

55-b

/1/ ‘arabda bir ulu kişi fevt ol talğalık diyār-ı bekir ilinde /2/ zāhir olan hārici karar
vākı‘ āt çok ola il /3/ içinde eger gürlerken tolu yağsa kış katı ola eger /4/ bu tolu
yağmaķ ay soñında olursa bu dedegüm gelecek /5/ yıl ola ammā her ni‘met ucuz ola
cārüye üreye /6/ faşlü’r-rābi‘ ‘aşere yıldırım uyansa /7/ bu ayda yıldırım uyansa bābil
ilinde bir ulu bādişāh /8/ fevt ola fitne üreye ot ekin nebāt oñmaya yıl /9/ soñı katı
kızillık ola kış uzak olmaya yağmur çok /10/ yağa dāniyāl ‘aleyhi’s-selām harāmī
yayıla keçi kırıla /11/ faşlü’l-hāmis ‘aşere od inse /12/ bu ayda hevādan yire od inse
hastalıklar çok /13/ ola fitne amīnsüzlik korku kan dökülmek vebā kızillık /14/
çekürge zāhir ola bu yıl naħisdür şaķınmaķ gerek /15/ faşlü’s-sādis ‘aşere yağmur katı
/16/ bu ayda katı yağmur yağsa yemiş az ola ekin biçin /17/ oñat ola çürüye ısıtma her
yerde gālib ola

56-a

/1/ yırtıcı cānavar üreye tavara ziyān ire deñizlerde /2/ gemiler ġarķ ola ve be-el- ‘avn
/3/ faşlü’s-sābi‘ ‘aşere tolu yağsa /4/ bu ayda tolu yağsa kıdıllık cenk fitne kan
dökülmek /5/ tarlık begler ortasında muhālifet yalan yañlış haber- /6/ ler ve āfāt çok
ola /7/ faşlü’s-sāmin ‘aşere kıdıllı tobraķ /8/ bu ayda kıdıllı tobraķ veyā toz yağsa ılıķı
kıdılla mağrib /9/ bādişāh fevt ola iķlīmde korku talğalık çeri kıdıllımaķ /10/ zahmet
görmek zulüm hayıf huşūsa köy ehline hayvāna /11/ ziyān haddenden ziyāde ola /12/
faşlü’t-tāsi‘ ‘aşere kurbaga şugulcan /13/ bu ayda kurbaga ya soğulcan yağsa her yerde
ulular /14/ içine cihān tar ola ekin yağ oñmaya kıdıllık ola /15/ uğrı harāmī uyana
bādişāhlar ra‘ iyyete zulüm eyleye /16/ il emīnsüzlik kayğū ve fitne üreye olup şatıcı
/17/ mağbūn tüccār ziyān fetret haddenden aşā

56-b

/1/ faşl-ı ‘ıřrīn toz kobsa /2/ bu ayda katı toz kobsa halk arasında fitne ve cidāl /3/
ğuşsa çok ola ‘imāretler yıkıla ekin oñmaya dörüt /4/ ayaklu cānavar kıdılla cenk ola
kanlar döküle kesib kabusı /5/ kabana deñizlerde gemiler ġarķ ola lā ya‘ lemū’l-ğaybe
illā’llāh /6/ faşl-ü vāhid ‘ıřrīn busarık /7/ bu ayda busarık belürse yigide oğlana ölüm
/8/ katı ola ol busarık olduğı yerde bādişāhdan /9/ korku vara beglerine leşker ‘āşī ola
memleket harāba vara /10/ faşl-ı iřnā niceler helāk ola ‘ıřrīn katı yel /11/ bu ayda katı
yel esse esdügi yerde bir bādişāh /12/ helāk ola il fetret talğalık ola ırmaķlar bīnarlar
/13/ kuruya zulüm arta ġuşsa çok ola yağmur çok yağa /14/ hastalık çok ola arba kıt
mağrib ve rūm iķlīmi /15/ bu yıl vebā kıdıllık ola şām ilinde bir ‘ādil vezīr koba /16/
üç yıl vezāret ide fevt ola /17/ faşlü’s-şāliş ve’l-‘ıřrīn hevā gürelese

57-a

/1/ bu ayda hevā gürelese mağrib kıdıllık ola niceler cenk /2/ ola kan döküle bir ulu
bādişāh fevt ola hāl katı /3/ düşvār ola şām ilinde hastalık belüre kış katı /4/ benbe
yağ kıt ola ammā ekin oñat bir ulu kişı fevt /5/ ola cezāyerde diyā[r]bekirde ola bu
ayda gice yağmur /6/ yağsa milk-i ‘acemde ħurūc ħevāric ide bir ulu /7/ fevt ola ve

ba-el-‘avnü’l ḥasān /8/ faşlü’r-rābi‘ ve’l-‘ışrîn yir gümlese /9/ eger bu ayda yir gümlese begler ortasında fitne /10/ kan dökülmek kızıllık emînsüzlik ve kıygu çok ola /11/ uğrı ḥarāmî yayıla tâcirlere ziyân ola /12/ faşlü’l-ḥāmis ve’l-‘ışrîn zelzele /13/ bu ayda zelzele olsa ḥāl düşvār ola kan /14/ dökülmek cenk ola bir yerden bir yere göçmek biliş /15/ yad yad biliş olmak kôrku vebâ çok ola eger /16/ yir debrense gürelese bir ulu sultân vefât /17/ eyleye ol sebebden nice şehirler yıkıla miḥnet renc

57-b

/1/ ḥadsüz ola şām ilinde uğrı ḥarāmî yayıla nîl /2/ ırmağı katı taşā her ilde ekin oñat ola eger dün /3/ içinde debrense mışır bâdişahı fevt ola bâbil ḥorāsān /4/ ilinde cenk fitne kan dökülmek yay günlerinde /5/ niceler ḥarāb zulüm ḥayıf ola /6/ el-bāb-ü iḥdā ‘aşere ağustos soñ yay /7/ aydur bu aya süryānîler āb derler rûmîler katında /8/ ağustos derler velās daḥi derler otuz gündür /9/ soñ yay aydur gāyet ıssılar eydür bu ayuñ gicelerinde /10/ furyās çok eser atı çulsuz kıomayalar bu ayda cimā‘ /11/ az ideler bu ayuñ evvelinde nîl ırmağı taşar şular /12/ şovumağa başlar üçünci gün mes‘ üddür dördünci /13/ gün naḥisdür on beşinde meryem anamız vefât eyledi /14/ rahmetullāhi aleyhā on altıncı gün gündüz on üç gice /15/ on bir sâ‘ at olur güneş sünbîle burcına girer /16/ bu ayuñ on sekizinde gök yüzüne nazar kılsa ikindüden /17/ soñra eger gökde bulut çok görünse orta güz

58-a

/1/ ayında yağmur çok yağsa ekinciler murādınca ola eger gök /2/ yüzi açuk olursa yağmur yağmaya ekin oñat /3/ olmaya eger yatsudan soñra hevā bulutlu olsa /4/ oḥtusda yağmaya ammā āb ayında ortasında yağa /5/ eger dün buçuğında hevā bulutlu olsa ayuñ ‘aşr-i /6/ āḥirinde yağa eger bulut gözin dübdüz dutmış olsa /7/ yağmur muttaşıl yağa eger bulut bâre bâre olsa gāh /8/ yağa gāh yağmaya fi-l-cümle yağmur buludına göre yağa /9/ eger bu ayuñ on sekizinden yigirmiye degin yağarsa /10/ yağalu olursa ya‘ nî orta güz ayında ta mayıs /11/ ayı çıkınca yedi aydur yigirmi ikinci gün ıssılar sākin /12/ olur yigirmi toközuncı gün yahyā ‘aleyhi’s-selām /13/ şehîd olmışdur ağaçlar güzünlü? gün düşürür /14/ hûb olur lâ ya‘ lemü’l-gaybe illā’llāh /15/ faşlü’l-

evvel gün dutulsa /16/ eger bu ayda gün dutulsa bir bâdişâh fevt ola /17/ il fitne talğalık
ola uğrı harâmî yayıla guşşa

58-b

/1/ zulüm korku çok ola ekin biçin otı oñmaya katı /2/ kızılılık ya katı ucuzlık eger ol
hâlde ucuzluk /3/ ise kızılılık eger kızılılık ise ucuzluk ola ebu- /4/ 'l-fazıl aydur ekin
oñat yağmur az ola nîl ırmağı /5/ taşmaya bâbil 'arâb iqlîminde hastalık cenk fetret
ola /6/ faşlü's-şânî ay dutulsa /7/ bu ayda ay dutulsa bâbil iqlîminde bir ulu düşmân
/8/ çıka ziyân ide katı cenk ola kanlar döküle 'âkıbet /9/ nuşurat bâbil bâdişâhuñ ola
ammâ il kızılılık şâm /10/ iline bir ulu düşmân yürüye katı cenk ola başlar /11/ kesile
kanlar döküle 'âkıbet nuşrut şâm çerisinüñ /12/ ola buğday az renc miñnet çok ola
yağmur çisegü /13/ ve karañu ola 'acem memleketi fetret ola ammâ rûm vilâyeti /14/
emînlik ola bu yıl yüklü 'avratlar oğlan bırağa /15/ faşlü's-şâlis gün ağılansa /16/ eger
bu ayda gün ağılansa yedi yıla degin tamâm /17/ dünyâ fetret tola yıl bereketsüz il
talğalık

59-a

/1/ ola dört ayaklu kırıla ri'âyâ zahmet çeke maşrıq /2/ vilâyetinden bir bâdişâh kıba
şâm vilâyetine ine bir /3/ ulu begi ve bir vezîri ala getüre 'arab ortasında /4/ ihtilâf
vâkı' ola kesib ma'îşet az ola yalan /5/ yanlış haberler zâhir ola halk ortasında sevgü
/6/ muhabbet getürüle ammâ il vilâyet ucuzlık ola /7/ faşlü'r-râbi' ay ağılansa /8/ bu
ayda ay ağılansa ekin biçin oñat ola /9/ tendürislik ola şovuk kışlar az ola ammâ ca'fer-
i /10/ şadık aydur yaz kuvvetlü ola tavar üreye il vilâ- /11/ yeti emînlik yıl kuraq ola
ammâ dâniyâl 'aleyhi's-selâm aydur yıl /12/ yağmurlu ve hubûbât oñat ola /13/
faşlü'l-hâmis yeñi ay çalkayun /14/ eger bu ayda yeñi ay çalkayun görünse yemiş oñat
/15/ ola bir ucı yukaru görünse yemiş ağaçlarında yemiş bol /16/ ekin oñat ola eger iki
ucı birbirine yakın görünse /17/ degirmi gibi kızılılık vebâ ola dörüt ayaklu kırıla eger

59-b

/1/ ucı yukaru dik görünse katı ucuzluk ekin yemiş bol /2/ **faşlü's-sâdis kıyruklı yılduz** /3/ bu ayda kıyruklı yılduz doğsa ilde guşsa melâlet /4/ ve bir ulu sultân cihândan gide vilâyet-i 'ırâkda /5/ 'asker cem' ola çok cenk ola kanlar döküle ammâ üzerine /6/ gelen bâdişâh yegin ola 'ırâk hicâz iklîmi kaygu kızılık /7/ tola uğrı harâmî üreye iklîminde gâret çok /8/ ola eger mağrib yaña toğsa bâris kirmân iklîmi üç /9/ yıla degin katı kızılık renc miñnet belâ zahmet ola eger /10/ toğduğı vaktin tolu yağsa ısıtma hastalıklar ammâ yıl /11/ şoñında ucuzluklar ola ilk güz ayı aplud? /12/ gerdegi dem zahmet götürüle /13/ **faşlü's-sâbi' yılduz dökülse** /14/ eger bu ayda yılduz dökülse fitne uğrı cenk çok /15/ ola bir ulu bâdişâh fevt ola ammâ ekin biçin /16/ oñat ola bunlar yılduz döküldiği yerde ola /17/ **faşlü's-sâmin elegimsagma**

60-a

/1/ eger bu ayda elegimsagma maşrıķ tarafından belürse /2/ ol tarafda katı kızılık hastalıklar ve yaz günlerinde katı /3/ ıssılar ola eger mağrib tarafından belürse mağrib ilinde /4/ bir bâdişâh kendünün beglerin öldüre rûm vilâyetinde kal' alar /5/ alına şâm ilinde fitne iftirâķ çok ola bu iki /6/ iklîmde huşûmet guşsa çok ola mâhâşal hayır degildür /7/ **faşlü't-tâsi' şimşek** /8/ bu ayda şimşek uyansa ' arab ilinde cenk fitne /9/ eger mağrib tarafından belürse yırtıcı cânavar ürüye /10/ tavara zahmet vire horâsân vilâyetinde üç yıla degin /11/ uğrı harâmî yayıla fetret talğalık emînsizlik halk /12/ arasında fitne cenk çok ola /13/ **faşlü'l-'âşir gök kızarsa** /14/ bu ayda gök kızarsa eger maşrıķ tarafından kızarsa /15/ ol iklîmde harb fitne begler uğraşmak mağrib bâdişâhı /16/ kuvvet duta nice düşmânın zebûn ide intikâmın ala /17/ ekin ve her ta'âm bol ola ucuzluk ve hâl hoş ola

60-b

/1/ **faşl-u vâhid 'aşere şekl-i hayvân** /2/ bu ayda hevâda bir 'acâyib şekl-i hayvân görünse /3/ kaygu yalan yañlış haberler çok çıķa bir ulu bâdişâh /4/ fevt olup iklîm yıkıla hartalık belüre halk ehl-i /5/ 'askerden zahmet göre ammâ yılıñ âhîrinde

em̄nlik ucuzluk ola /6/ **faşl-ı ısnā** ‘aşere ‘acāyib ‘alāmet /7/ bu ayda gökden bir ‘acāyib ‘alāmet belürse katı /8/ hastalıklar ölüm ve vebā zāhir ola il fitne emin- /9/ süzlük²⁹ korku kaygı çok ola ammā ekin biçin taḥl /10/ eyü ola ammā ‘ırāḫ vilāyeti katı kızılık ola korku /11/ ola ḥicāz iḳlīminde ve taḡlarda kubar çok ola /12/ dāniyāl ‘aleyhi’s-selām aydur bu yıl seferden ḥayır yokdur /13/ **faşlü’s-sālīs** ‘aşere gürele /14/ eger bu ayda gök gürele ekin biçin yağ oñat /15/ ola ısıtma renc çok ola sevāḥil kızılık ola ni‘ met /16/ bol ola yalan yañlış haberler yayıla orta soñ güz /17/ ayında hastalıklar fısıḫ fesād ve riya çok ola yüklü

61-a

/1/ ‘avratlar oḡlanın biraḡa ‘aşr-i vasaṭda gürele /2/ kızılık ola ‘aşr-i āḥirde gürele zeytūn az ola /3/ yağ oñmaya yalan yañlış haberler arasında ‘adāvet /4/ eger gürlerken bir ulu yıldız düşse fetret iḳlim /5/ duta bir bādişāḥ katil ideler ol sebebdan iḳlim ḥarāba /6/ vara eger ay gedilürken yer rumuz? olsa /7/ bu dedegüm aḥkāmlar gelecek yıldur /8/ **faşlü’r-rābi** ‘aşere yıldurum /9/ bu ayda yıldurum yıldursa ḡuşsa kızılık bir ulu /10/ bādişāḥ fevt ola ol iḳlim ṭalḡalık ola yalan yañlış /11/ haberler çıḡa yayıla yay günlerinde katı ıssılar ola /12/ **faşlü’l-ḥāmis** ‘aşere od inse /13/ bu ayda gökden yere od inse indügi yerde ḡan /14/ cenk begler arasında muḡalifet korku il em̄n- /15/ sizlük katı kızılık fetret uğrı ḥarāmī yayıla ahl-i /16/ ticāret ziyān ide kış katı ḡar çok düşe busarık /17/ **faşlü’s-sādis** çok ola ‘aşere yağmur katı

61-b

/1/ bu ayda katı yağmur yağsa yavuz kızılık cihānı duta /2/ uğrı ḥarāmī ilde çok ola şular arta sil /3/ çok ola ekin çürüye yemiş az ola hastalıklar renc /4/ çok ola ılkı³⁰ lā

²⁹ Defalarca “em̄n” (امین) şeklinde yazılmış olan bu kelimeyi müstensih burada (امن) şeklinde yazmıştır. Bu duruma benzer bir yazım şekline, “iḳlīm” (اقلیم) kelimesinde de ara ara rastlamaktayız.

³⁰ Daha önceki sayfalarda “ılkı kırıla” şeklinde bitirilen cümle burada “ılkı” denilerek kesilmiştir. Bu ya müstensih hatasına ya kopya edilen nüshadaki hataya ya da müellifinin hatasına işarettir. Buna benzer durumlarla eserin çeşitli yerlerinde karşılaşılmaktadır.

ya‘lemü’l-ğaybe illā’llāh /5/ **faşlü’l-sābi‘** ‘aşere **tolu yağsa** /6/ bu ayda tolu yağsa emrāz-ı muhtelif merkezi mefā-cān /7/ belüre harb fitne kan dökülmek vākı‘ ola ilde kızılılık /8/ talgalık ‘aziz kişiler hor hor kişiler ‘aziz ola badişāhlar /9/ ra‘iyyete zulüm hayf ideler halkuñ ahvāl[i] düşvār ola /10/ ammā yıl sonunda şād ide gide ammā hastalıklar ola /11/ **faşlü’s-sāmin** ‘aşere **kızıl toz** /12/ bu ayda kızıl toz tobrağ yağsa nice vilāyetler harāb /13/ ola mısır ve firenk vilāyetlerinde feterāt korku emīn- /14/ sizlük kızılılık guşsa çok ola bu yıl kesici harāmī /15/ hurūc idüp tüccāra ziyān ide lā ya‘lemü’l-ğaybe illā’llāhū /16/ **faşlü’t-tāsi‘** ‘aşere **kurbağa şugulcan** /17/ bu ayda kurbağa ya şogulcan yağsa iklim debreşe

62-a

/1/ leşker uğraşa yaramaz haberler yüriye fitne hastalık /2/ zāhir ola ekine āfet irişe harāb ola il kızılılık /3/ tarlık guşsa renc sonra kızılılık /4/ **faşl-ı ‘ışrīn toz kıbsa** /5/ bu ayda katı toz kıbsa yağmur az yağa şular /6/ şogıla mecmu‘ı ot tahıl az ola menfa‘atsüz /7/ kazancuz³¹ ola tüccār ziyān ide yer debrenmek od düşmek /8/ ziyān renc ma‘mūr yerler virān olmak yıl kurakta /9/ **faşl-ı vāhid** hātırlar berişān ola ‘**ışrīn busarık** /10/ bu ayda hevā busarık karañlık olsa kızılılık hastalık /11/ cenk guşsa fikirsüzlü haberler āşikāre badişāhlar /12/ arasında huşūmet ola niceleriñ tācı tahtı elinden /13/ gide fi-l-cümle bu yıl yaramazdur /14/ **faşlü’s-sānī ve’l-‘ışrīn katı yel esse** /15/ bu ayda katı yel esse mağrib vilāyetinde fitne koba /16/ katı kızılılık ola ilkı kırıla yağmur çok yağa ziyān ide /17/ ekin bağ üreye esdüğü yerde ekin harāb olup uğrı

62-b

/1/ harāmī hurūc itmez kişiler baş kaldıra kan üküş /2/ döküle kış uzak kırağı buz-ıla geçe /3/ **faşlü’s-sāliş ve’l-‘ışrīn hevā gürlense** /4/ bu ayda hevā gürlense cihān kaygu tola kış katı /5/ ola hastalıklar ola bir ulu kişi helāk ola uğrı /6/ harāmī yayıla şöyle fetret ola ki kişi kazancağ yir /7/ bulmaya eger gündüz gürlense ‘arab ortasında /8/ cenk

³¹ “kazancuz” şeklinde yazılmış olan kelimenin “kazançsuz” olması gerektiğini düşünüyoruz.

fitne kızılılık vākı³² ola beglerinden birbirine meger /9/ h̄ile irişe bu yıl taḥl̄l tatlu eger gice gürlöse /10/ ilde yalan yañlış ḥaberler çok çıka diyār-ı bek³² ilinde /11/ ḥavāric ḥurūc idüp ḥüküm ide şoñra suluḥ ola /12/ faşlü'r-rābi³² ve'l- 'ışr̄n gümlöse /13/ eger bu ayda yir gümlöse yer çok debrene şular /14/ siller ziyān ide bādişāḥlar birbiri-ile yağılık /15/ ideler iller içinde em̄nlik gire mışır sultānına /16/ çok ziyān ola ammā nuşrat ola düşmānlar helāk ola /17/ faşlü'l-ḥām̄is ve'l- 'ışr̄n yer debrense

63-a

/1/ bu ayda yer debrense p̄r³³ kişilere ölüm var fitne /2/ ḥastalık fetret taḡalıḡ ḡuşsa vākı³² ola kış /3/ ekin vaktinden öñ ola çürüye şāmda uğrı /4/ ḥarām̄ yayıla eger yir debrenürken gök gürlöse kış /5/ ḡatı ola bābil hāmān ilinde fitne üküş ola /6/ eger dün içre debrense taḥl̄l yemiş bol ni³² met bol /7/ ola yir debrendüḡi yirüñ bādişāḥına ḡāyin³⁴ olalar /8/ cenk ḡan dökülmek il ḡarāb olmak ḡorḡu ḡarām̄ çok /9/ ola ḡalk ortasında ziyān üküş ola bādişāḥlar /10/ rūzigār elinden melālet çeke ra³² iyyet diñlene 'ākıbet /11/ bādişāḡuñ eli üstün ola /12/ el-bāb-ü iṣnā 'aşere sebiltavris ilki³⁵ güz ayıdır /13/ bu aya süryān̄iler dilince eylül rūm̄iler dilince sibtavris /14/ derler evvel ayıdır bu ay dā'im otuz gün olur /15/ bu ayda hevā ḡoş i³² tidāl bulur bārid yābisdür /16/ bu ayda ot içmek ḡoş ḡoḡulu nesneler yimek /17/ eyüdü tere ve acı nesnelerden şaḡınmak gerek şıḡır etin

63-b

/1/ yemek ḡoşdur p̄ryān yaramazdur ḡamāma az varalar /2/ bu ayuñ evvel ve ikinci gün mübārekdür beşinci gün zekeriyyā /3/ beyḡamber 'aleyhi's-selām dünyāya geldi toḡuzuncı gün meryem /4/ ananuñ atası anası dünyādan gitdi sekizinci gün meryem

³² Daha önce “diyār-ı bekir” şeklinde yazılan kelime burada “diyār-ı bek” şeklinde yazılmıştır.

³³ Metnin genelinde “p” (پ) sesleri “b” (ب) sesi ile karşılanırken “p̄r” (پیر) kelimesinde ve bazı yabancı kökenli kelimelerde bu durum istisna tutulmuştur.

³⁴ (خائن) şeklinde hemze ile yazılan kelime açık bir şekilde “hayin” (خائن) olarak yazılarak Türkçeye uydurulmuştur.

³⁵ Harekelerin yeri orantısız olduğundan “ilki” şeklinde okuduğumuz kelime “ilik” şeklinde de okunabilir. Kastedilen ise “ilk”, “birinci” aydır.

/5/ ana ‘aleyhā es-selām geldi on ikinci gün nıl ırmağına /6/ kūrān indügi gündür kim
‘arab aña ‘ıydü’ş-şulīb ayıdur /7/ eger bu ‘ıydü’ş-şālīb yekşenbe güne gelse bağ ekin
/8/ yemiş bol ola islām-ile firenk ortasında cenk düşe /9/ firenk münhezim ola merk-i
mefā-cān ve yüklü ‘avratlara hastalık /10/ çok ola eger bu ‘ıydü’ş-şālīb düşenbe güne
gelse /11/ ‘ālim ucuzluk ola ammā il āhırinde begler leşker cem‘ ide /12/ çok cenk ide
kan dökülesinde yemen bağdād ilinde fetret /13/ ola ol aralıkda bir ulu bādişāh düşe il
talğalık ola /14/ mağrib ilinde bir bādişāh belüre mecmu‘ı iklimi duta eger bu /15/
‘ıydü’ş-şālīb seşenbe güne gelse buğday arba /16/ yemiş bol bağ yağ bal beynir kıt
ola cenk kan dökülmek /17/ ola bu yıl uyuz gıcık çok ola ammā ziyān olmaya

64-a

/1/ eger bu ‘ıydü’ş-şālīb çehārşenbe güne gelse bu yıl /2/ katı feterāt ölmek korku
talğalık ola eger bu ‘ıydü’ş- /3/ şālīb bençşenbe güne gelse ekin eyü ucuzluk /4/ ola
ufak oğlan çok toğa gine kırıla kış /5/ katı kar çok düşe yağmur az hastalık dumağı
/6/ bir ulu sultān fevt ola eger bu ‘ıydü’ş-şālīb cum‘ a /7/ güne gelse bādişāhların gönlü
karara çeri cem‘ ide /8/ cenk kan ola buğday oñmaya arba oña hayvān eyü /9/ yağmur
çok yağa niceleri harāb eyleye eger bu ‘ıydü /10/ ‘ş-şālīb şenbe güne gelse ucuzluk kış
/11/ oñat gele katı şovuklar ola bādişāh ra‘iyyete zulüm /12/ ide gönüllerde karar
sevgü getirüle bu yıl içinde /13/ gerekdür kim bay yoksul kib ve yoksul bay kib /14/
ola ve bu ayuñ on altıncı gününde dün-ile gün berāber /15/ ola bu günki gün yatmak
eyüdü zīrā ki güneş /16/ hayrān burcına varurdu ma‘lūm ola /17/ faşlü’l-evvel gün
dutulsa

64-b

/1/ bu ayda gün dutulsa bir ulu kişi fevt ola zulüm /2/ fesād ve hıyānet haddenden aş nice
ulu kişiler dutulup /3/ māl taleb oluna yağmur az yağa fār[s] ikliminde hicāzda /4/
cenk renc üküş ola maşrıq vilāyetinde çeri cem‘ /5/ olup yad ile gire anda çok kırılıp
kan dökülmek /6/ ‘ākıbet girü şına çıka eger güneşin yüzi dutulur- /7/ ken kızarsa ilde
fitne fetret kan dökülmek talğalık ola /8/ faşlü’ş-şānī ay dutulsa /9/ bu ayda ay dutulsa
yağmur az ola şular şoğıla /10/ kış katı ola il vilāyet diñlene oğlan hastalık /11/ çok

ola ekin oñat yemiş bol ola çekürge çıka /12/ ziyân itmeye şerriler koba iklīm bulandırıp bādişāhına /13/ ‘āk olalar ‘ākıbet sultān gālīb olup haqlarından /14/ gele mağrib vilāyetinde cenk kan döküle rüm vilāyetinde /15/ deñiz kenārında bir qal‘ā yıkıla /16/ **faşlü’s-şāliş gün ağılansa** /17/ bu ayda gün ağılansa begler ortasında uğraş

65-a

/1/ ola çok kan döküle bir ulu bādişāh öle uğrı /2/ harāmī yayıla il talgalık ola ammā yıl şoñında ferahnāk /3/ il emīnlik hastalık az bir ulu bādişāh za‘if /4/ olup qal‘aya düşüp hişār ola çok /5/ kanlar döküle āhirān katil ideler /6/ **faşlü’r-rābi‘ ay ağılansa** /7/ bu ayda ay ağılansa şular şoğıla ekin yemiş /8/ oñmaya ot oñat galle az ola gemiler gark ola çekürge /9/ çıka ammā ziyân itmeye halk içinde guşsa çok ola /10/ **faşlü’l-hāmis ay çalkayun** /11/ bu ayda yeñi ay çalkayun görünse halk içre baş /12/ barat uyuz çok ola bir ucı yukarı görünse yıl /13/ bereketlü il emīnlik tendürüslük ola bādişāhlar /14/ ra‘iyyete ‘adil ide eger iki ucı birbirine yaqın /15/ görünse yıl mübarek ola /16/ **faşlü’s-sādis kıyruqlu yılduz** /17/ bu ayda kıyruqlu yılduz gussa maşrıqdan yaña ise

65-b

/1/ yağmur az ve cenk çok ola il harāba vara ‘acem /2/ memleketinde şavāş kan dökülmek üküş ola mağrib bādişāhı /3/ yürüye düşmān elin ala harāb ide şoñra ol bādişāh /4/ gālīb olup düşmānların qahir ide /5/ **faşlü’s-sābi‘ yılduz dökülse** /6/ bu ayda yılduz dökülse ılkı kırıla deñizlerde gemiler gark /7/ ola bir ulu bādişāh düşe cihānı fitne fetret /8/ kıtlık taldura yılduz düşdügi yerde qatı feterāt ola /9/ **faşlü’s-şāmin qavs-i kızaḥ** /10/ bu ayda elegim şagma maşrıqdan yaña belürse bāris /11/ iklīminde fitne cenk kan dökülmek vākı‘ ola maşrıq /12/ bādişāh çeri cem‘ ide kāfirle uğraş kāfir şıbah ile /13/ kıra il ucuzluk qar kış ola yılañ evveli oñat ola /14/ ‘acemde cenk çok ola bābil hevān sultān birbir-ile /15/ uğraş eger mağrib tarafında zāhir olsa hastalık /16/ çok ola diyār-ı bekir vilāyetinde vebā belüre mışır vilāyetinde /17/ hastalık guşsa veyā korku ola ni‘met bol ucuz-

66-a

/1/ lık ola mağrib vilāyetinde ḥarāmīler ḳoba ḳanlar döküle /2/ **faşlü't-tāsi'** ḥarāb ola **şimşek** /3/ bu ayda maşrıḳdan yaña şimşek uyansa ḥalk arasında /4/ fitne ölüm ḳan dökülmek vaḳı' ola mağribden yaña uyansa /5/ yıl ıŝşılı ola yağmurlar çok yağa sağılık emīnlik /6/ ḥalkuñ ḥāl[i] hoş yıl bereketlü ola lā ya' lemü'l-ğaybe illā'llāh /7/ **faşlü'l- 'āşir gök kızarsa** /8/ bu ayda gök kızarsa ḳatı kıızıllık ola cenk ola ḳanlar /9/ döküle eger bu kıızıllık mağribden yaña belürse bu ḥüküm /10/ ol ṭarafda zāhir ola yıl şoñında emīnlik tendürüslik /11/ ola bâdişāhlar ra' iyyete hoş ' adil ideler /12/ **faşl-ı ıḥdī' 'aşere 'alāmet-i 'acāyib** /13/ bu ayda hevāda ' acāyib görünse bir ulu bâdişāh /14/ belürsüz ola beglerden zaḥmet göreler bu yıl ḥalk /15/ çok kıırıla şoñı gāyet ucuzluk ola ammā şoñra /16/ üç yıla degin kıızıllık ola ḳış ırak ola şıgır keçi /17/ kıırıla rümde çeri debrene istanbul şām fetret tehlike

66-b

/1/ ḥurūc ḥavāric ola mağrib iḳlīminde cenk fetret /2/ şer-i şūr şām vilāyeti begleri muḥāzarat olup zaḥmet çeke /3/ **faşl-ı ıŝnā 'aşere ḥayvān gibi şekil** /4/ bu ayda gökde ḥayvān gibi şekil görünse ḳatı cenk /5/ olup ḳanlar döküle niceler helāk ola bâdişāhdan /6/ niceler yüz döndüre guşşa çok ola ra' iyyet /7/ beglerinden ḥavf ide ehl-i ' asker bular içinde /8/ nāgāh bir ulu sultān ḳoba /9/ **faşlü's-şāliş 'aşere gürlense** /10/ bu ayda gök gürlense ekin taḥīl oñmaya ' acāyib /11/ ğarāyib nesneler dürüye süciler ḥarāb ola iḫenler /12/ ḥasta ola eger ' aŝr-i evvelde gürlense yırtıcı vaḥşī /13/ cānavarlar kıırıla ṭavşan geyik ḥinzīr kıırıla ısıtma göz /14/ ağrısı yara ḳan derletme çok ola **eger yedinci güne dek** /15/ gürlense yıl bereketlü ola yağmur ola çok ılık kıırıla /16/ ḳış ḳatı ola **onuncı gün** gürlense yüklü ' avratlar /17/ oğlan bırağa yemiş ağaçına āfet ire ekin eyü ucuzluk

67-a

/1/ benbe arba mercimek az ola **yigirmi yediñ** gürlense yigit /2/ ölümü çok ola ekin oñmışken helāk ola vebā ola /3/ ğalle āfet irişe ḳuru üzüm kıt ola ' **aşr-i āḥirde** /4/

gürlese yemiş oñat yıl menfa‘atlü hastalık az /5/ kaz ördek balık çok tüccār işşı i[1]ler
emin kesib /6/ eyü üzüm zeytün ğalle ni‘met çok ola /7/ **faşlü’r-rābi‘ ‘aşere yıldırım**
/8/ bu ayda yıldırım uyansa cenk fetrāt kan dökülmek /9/ yalan yañlış haberler ğuşşa
fāsīd fikir halka zahmet /10/ ekin oñat dörüt ayaklu ucuz yıl bereketlü ucuzluk ola /11/
faşlü’l-hāmīsi ‘aşere od inse /12/ bu ayda gökden od inse ekin biçin kıt ola /13/ balgam
şafra ve ısıtma hastalıkları arta yağmur az /14/ şular şoğıla koyun kırıla begler
ra‘iyyete zulüm /15/ eyleye yıl menfa‘atsüz ola il ortasında ğuşşa /16/ renc talgalık il
harāb kaygulu ola /17/ **faşlü’s-sādis ‘aşere yağmur katı**

67-b

/1/ bu ayda katı yağmur yağa ekin oñat ola yıl kazançsuz /2/ ola ucuzluk ğalle çok ola
eger katı yağacak olursa /3/ yağduğı yerde ğuşşa begler zālīm ola iklimde yad çeri /4/
gire iklim yıka ammā girü tiz çıka her ta‘ām ucuz ola /5/ **faşlü’s-sābi‘ ‘aşere tolu**
yağsa /6/ bu ayda tolu yağsa hastalık ısıtma çok ola yıl /7/ kazançsuz menfa‘atsüz ola
memleketde bādişāh fevt ola /8/ yağmur çok yağa ekin biçin otı oñat ola /9/ **faşlü’s-**
şāmin ‘aşere kızıl tobrağ /10/ bu ayda kızıl tobrağ yağsa yağmur az yıl kurağ ola /11/
şular şoğıla nebātāt az bite hayvān kırıla ekin oñmaya /12/ bādişāh ra‘iyyete zulüm
ide halk ortasında emīnlik /13/ gide ğuşşa talgalık çok ola /14/ **faşlü’t-tāsi‘ ‘aşere**
ķurbağa ya şoğulcan /15/ bu ayda ķurbağa ya şoğulcan yağsa keffāretsüz /16/³⁶ begler
belüre ekşeri merk-i mefā-cāna uğraya

68-a

/1/ illet ğuşşa renc arta bādişāhlar birbir-ile yağılık /2/ eyleye aķalık fitne şer ķorku
tola dörüt ayaklu kırıla /3/ yıl menfa‘atsüz yolcuya ziyān ola yıl sonra emīnlik ola /4/
faşl-ı ‘ışrīn katı toz ķobsa /5/ bu ayda katı toz belürse halk arasında katı /6/ fitne cenk
ola ni‘met bol ola her ğalle çok ola /7/ hubūbāt oñat yıl sonunda katı rāhatlık emīnlik
şādlik ola /8/ **faşl-ı ihdā ve ‘ışrīn zulümāt** /9/ bu ayda tuman busarık olsa halk içre
renc zahmet /10/ belüre il içre yañlış haberler yayıla fetret ķorku emīn- /11/ süzlük il

³⁶ Diğer sayfalar on yedi mısradan oluşmuşken bu sayfa on altı mısradan oluşmaktadır.

mefa‘ atsüz tüccār ziyān ide çeriler dirile /12/ faşl-ı ısnā ve ‘ısrīn kıatı yel esse /13/ bu ayda kıatı yeller esse çok begler fevt ola yemiş /14/ ağaçları kuvvetlü ola arba buğday ni‘ met ucuz ola /15/ kórku yeller ese yılda hāķaret kıaygu üküş ola /16/ hāraç dutanlar ziyān ideler tatlu nesneler aşşı ideler zeytūn /17/ yağı bıçın otı oñat ile çeri gire çok telef ide

68-b

/1/ faşlü’ş-şālis ve’l-‘ısrīn gök gümlese /2/ bu ayda gök gümlese bir ulu beg dünyādan gide tavar /3/ aruklaya ısıtma sefer çok ola uğrı hārāmī yollar /4/ kese tācirler ziyān ide beglerden ra‘iyyet incine yalan /5/ yañlış haberler yayıla vilāyet guşşadan kıayğudan hāl /6/ yavuz ola bādişāhiñ hālī düşvār ola maşrıķ vilā- /7/ yetinde havāric hūrūc ide ‘ arab beglerinden bir beg öldüreler /8/ eger gice gümlese ekin oñat ola kış vaktinden /9/ öñdin gele uyuz kızamuķ haşbā çok ola şıgır /10/ koyun deve kırıla dāniyāl ‘aleyhi’s-selām aydur istanbul şehrine /11/ bir zevāl ola kıble tarafından istanbula bir düşmān /12/ çıķa ol şehir içinde bir ulu tekfūr düşe /13/ fa’lü’r-rābi‘ ve’l-‘ısrīn yer gümlese /14/ bu ayda yir gümlese her yer talğalık ot ekin /15/ hubūbāt oñat galle çok ola begler içre huşumet /16/ kıan dökülmek halk ortasında fitne racif haberler /17/ çok ola yemiş fesāda vara ya‘ nī oñmaya

69-a

/1/ faşlü’l-hāmīs ve’l-‘ısrīn zelzele /2/ bu ayda yir debrense kırlık darlık hastalık çok /3/ ola dāniyāl ‘aleyhi’s-selām aydur bir ulu beg fevt ola eger bu ay /4/ otuz gün olsa halkuñ hālī hoş tendürüslük /5/ ni‘ met bol koyun üreye eger yigirmi tokuz gün /6/ olsa kıatı yeller ese her nesne ucuz ola ammā /7/ hastalık çok ola eger dün içre debrense yağmur /8/ çok yağa şular taşā ekin bıçın otı bol ola /9/ kıul kıaravaş efendisine ‘āşī ola levhistān /10/ ve zengübār vilāyetinde vebā hastalık vakı‘ ola /11/ bir risāle daħi yazdımsa ‘ālī himmet idesin /12/ himmetiñiz ‘ālī olsun ki havf itme gitmez yābāna /13/ olar seve kerem ve nebbī muķterem şallallahu te‘ala ‘aleyhi ve sellem /14/

h azretleri va ıyyet eyledi ‘ aliyye kerremull ah vechehu /15/ y  ‘ al ³⁷  an aldursa  ayu  evvelinde cemi‘  avarlara ziy n /16/ ider iki g n yeslik getir r   inci g n da ı

69-b

/1/ d rd nci g n mef -c n g t r r be inci g n  arul   /2/ getir r alt nci g n bal am getir r yedinci g n vesv s /3/ getir r sekizinci g n tene za‘ ifli   getir r  okuzuncu /4/ g n tene s stl    getir [r] on nci g n  l m a r s n  /5/ getir r on birinci g n  ulun  rencin getir r on ikinci /6/ g n  am ve  u sa getir r on   inci g n ba  beynin /7/ eks k eyler on d rd nci g n uy kusuzluk getir r /8/ on be inci g n ni ris rencin getir r bes ‘ al  ra  iyall hu /9/ ‘ an  itdi y  res lall h ‘ aleyhi’s-sel m eyitdi y  ‘ al  /10/ her ayu  on alt nci g ninde  an aldursa uyuz  /11/ gide on yedinci g n aldursa bir yıl aldurmaya kif yet /12/ ider on sekizinci g n aldursa tend r sl k getir r /13/ on  okuzuncu g n  an aldursa  ulun  rencinden /14/  urt la yigirminci g n aldursa nezle rencinden  urt la /15/ yigirmi birinci g n aldursa g  li r  en ola yigirmi /16/ ikinci g n aldursa bay ola yoh  ull  dan  urt la /17/ yigirmi   inci g n aldursa  avi ola yigirmi d rd nci

70-a

/1/ g n aldursa a z nu  cirk n gidere yigirmi be inci g n /2/ aldursa  ur nda ‘ ilimde z rek ola yigirmi alt nci /3/ g n aldursa her  ayr l  ı gide yigirmi yedinci g n /4/ aldursa on yıl i inde k regi? uyanmaya da ı bir yıl /5/  an aldurmaya kif yet ide yigirmi sekizinci g n /6/ aldursa c zul    k r  ılmaya da ı bur n  anı a ar /7/ olsa a maya yigirmi  okuzuncu  an aldursa /8/ yetmi  iki d rl  renciden em n ola vall hu a‘ lemu bi’ - av b³⁸ /9/ ‘ avn allah te‘ al  /10/ di le bir bel    r na ar it - on iki m h ke fi g   r it /11/ mu ır olan  terk eyle – menfa‘ atl  g n-ilen biz r it baz r it /12/ di le her ayu  na sin bey n ider receb ay nu  d rd nci /13/ ve yigirminci  a‘ b n ay nu 

³⁷ On birinci m sradan buraya kadar olan yerde m stensih araya girerek konuyu b l m  , muhtemeldir ki eserini sunaca ı ki iden himmet istemi  ve bazı dualarla s yleyeceklerini bitirmi tir. Sonrasında ise yirmi be inci fas la kald  ı yerden devam etmi tir.

³⁸ Do ruyu en iyi bilen Allah'tır.

üçinde yigirmisinde /14/ **ramazân** ayının altısında ve sekizinde **şevvâl** /15/ ayının sekizinde ve on ikisinde **zi'l-ka'de** ayının /16/ üçinde ve beşinde **zi'l-hacce** ayının altısında /17/ ve yigirmisinde **muḥarrem** ayının dördünde ve on beşinde

70-b

/1/ **şafir** ayının onında ve sekizinde **rebî' u'l-âḥir** ayının onında ve /2/ on beşinde **cemâziye'l-evvel** ayının tokuzunda ve on birinde /3/ **cemâziye'l-âḥir** ayının ikisinde ve on ikisinde ve on /4/ dördünde **bu aylarda** bu günler naḥisdür almak virmek /5/ olmaya segirinmek ve sefere gitmek ve cima' itmek eyü olmaya /6/ ve tuğan oğlan yaşamaya ve düğün iderse mübârek olmaya /7/ ve her ne iş dutsa mühmel kıla ve ḥasta olsa öle /8/ ve yeni ton giyse paralamaya /9/ bir naṣiḥat yazayım daḥi sana - dâ'imâ du' â idesiñ bana³⁹ /10/ da'imâ nazar it ki şafâ virsüz cāna /11/ **naşāyih büzüremihr** /12/ elḥamdülillāhi elhadi şafvet el-' abidî alâ behic er-raşid e's-sābık /13/ behîm alâ ola dersule el-muştafâ muḥammed ellezî alâ külle e't-tühîd /14/ şallallahu 'aleyhu ve's-sellem ve alâ âlihi vaṣḥaba el-müşüfîn /15/ biḥâsen âle'l-vaşâf allâh lâider kehâllamin alkı's-semi' ve hû /16/ şehîd bi'llahu'l-ânet ve't-tevkîk ne'amü'l-mevlî ve ne'amü'r-rafiḳ /17/ ammâ ba' de ay taleb-i genc naṣiḥat day râğib gez ma' rifet /18/ âgâh ol ki günlerde bir gün ol bâdişâh zü fenûn kâmil

71-a

/1/ nâmdârân şâhân âvâyıl ya'nî anûşu'r-revân 'adil badişâh /2/ ḥoca büzüremihr ayıtdı ay ḥekîm nüktedân setâre şânas ve ay /3/ güzide-yi tās senden temennâ ider meger benim için bir müfid bir kaç pend /4/ ve naṣiḥat eyleyesin-ki kalîle'l-lafz ve keşîre'l-ma' nî ola her bâr /5/ nazar itdükçe fâ'ideler tahşîl idüp benden soñra /6/ gelen bâdişâhlara yâdigâr ola **naẓm** baña bir nüsha yaz tâc-ı ser olsun /7/ sa' âdet yollarına rehber olsun cihândan nef'i ḥaş ' âme /8/ olsun daḥi ismi muẓaffer-nâme olsun **neşir** ḥuşûşâ egerem /9/ ala merâ'ibîn ala mem 'alev laḳadir setmü'l-lahmem a' nî ḥazret-i defterdâr /10/ şâhzâde-yi kâmkâr u şehinşâh namdâr ḥüsrev gibi sitâre şâhib /11/

³⁹ Damak /ñ/'si olmadan yazılmıştır.

ķırān bin ķırān sultān bayezīd ħān sultān sūleymān ħān /12/ ‘izzehumullāh ve
‘ānhümsitān bek bu celīl ķadar naşāyih-i ‘arabiyye /13/ rā‘iyyet-i tām idüp bu minvāl
üzere türkiyye terceme olunmasın[1] /14/ aķdām etmişdür büzürcmihr bir yıl mühlet
alup bu güzīde kelimāt /15/ derer bay anūşu’r-revān ziyāde hoş görüp temārı üstine
/16/ bir şehir daĥi ziyāde itdi ve buyurdı altun ħal ile yazdılar /17/ dā’im başında
götürüp aña müţāla‘a eylerdi ve anuñ ile

71-b

/1/ ‘amel eylerdi **badehu** büzürcmihr ħüküm itdi üstādıma su’āl /2/ eyitdim ki ħaķ
sübĥāne ve te‘aladan isteyim ki cemi‘ iylikleri /3/ istemiş olam **cevāb** eyitdi ki üç
nesne iste şihĥat /4/ ve emnīlik ve devlet **beyt** emnīlik eyleye ger bulasın devlet ve /5/
şihĥat şükr eyle hemān dünyāda olmaz göge kıymet **su’āl** /6/ eyitdim getdi işimi kime
sibāriş ideyim ki ħüb ola /7/ **cevāb** eyitdi ġāyet bārik kim ise aña ışmarla **beyt** /8/
dilerseñ bāk ola ey yār bir iş – güzide yār ki eyleye /9/ sibāriş **su’āl** eyitdim ol ķanġı
nesnedür ki hemīşe /10/ ādeme yār olur **cevāb** eyitdi yigitlikde ‘ilim öğrenüp /11/
pīrlikde ‘amel itmek **su’āl** eyitdim ol ķanġı ħaķdur ki /12/ ħaķķıñ iken āmī ħor eyler
cevāb eyitdi kişi kendi /13/ hünerin ‘arz itmek **beyt** kişi izĥār-ı fazıl itmek revādur /14/
ve liken kendüni ögmek ħaĥadur **su’āl** eyitdim bir dostumdan /15/ bir nā-ma‘ķül iş
görsem ne ħarīķ-ıla müfāreķat gerekdür /16/ **cevāb** eyitdi üç vechile ziyāret itmemek
ile ve ħālın /17/ şormamak ile ve andan nesne dilememek ile **su’āl** eyitdim

72-a

/1/ işler sa‘y ile mi olur veyā ķazā ile mi olur **cevāb** /2/ eyitdi sa‘y ķazāya sebeb olur
su’āl eyitdim yigitlerden /3/ maĥbüb ve pīrlerden mergüb nesnedür **cevāb** eyitdi /4/
yigitlerden ħayā ve edeb ve pīrlerden ‘ilim ve āhestelik **naẓm** /5/ secā‘at-ıla ħayā
ĥoşdur civāna – taĥammül-ü ‘ilm pīr-i nā-tüväne **su’āl** /6/ eyitdim kimden ķorķmak
gerek tā ġamdan ħalāş ola **cevāb** /7/ eyitdi kendi fā’idesi için saña tevāzū idüp /8/
cāpkelik? ide daĥi şol ĥasīden ķoru ki evvel kerem yüzün /8/ gösterüp soñra şovuk
yüz göstere **su’āl** eyitdim /9/ saĥī kimdir **cevāb** eyitdi saĥī oldur ki bir kişiye bir nesne
/10/ baġışlaya ve gönli şād ola **naẓm** saĥī bil kendüñ ey /11/ kân-i sehāvüt - ‘aĥādan

şoñra çekmezseñ kāsāvet /12/ çekerseñ ger ‘aţādan şoñra zaḥmet – kemālinde durur
zātında /13/ hisset **su’āl** eyitdim ol ne nesnedür ki ādem anıñ-la ‘ömrini /14/ hoş
geçürür cānını besler **cevāb** eyitdi dīndār olmağ-la /15/ ve intikām almağ-ıla ve
pelādan ḥalāş olmağ-ıla **su’āl** eyitdüm ol ne /16/ nesnedür ki cemī‘ ālem aña ṭālib
ammā eline girmez **cevāb**

72-b

/1/ şıḥḥat ve ğamsızlık ve muḥliş dost **su’āl** eyitdim iylik nedür /2/ **cevāb** eyitdi
yaramazlıktan dūr olmağdur **su’āl** /3/ eyitdim ol ne hünerdür ki ‘ayıbludur **cevāb**
eyitdi seḥādur ki /4/ yanınca minnet ola **naẓm** seḥavet kim ola yanınca minnet seḥā
/5/ dimez aña ehl-i mürüvvet seḥa ‘alemdē bī-minnet ‘aţādır ‘aţāda- /6/ ki şaḳın
minnet ḥaţādur **su’āl** eyitdim bahādırlık nişānı- /7/ dur **cevāb** eyitdi intikām almağa
kādir iken ‘afuv eylemekdür /8/ **su’āl** eyitdim ol nedür ki ‘ademün ‘ilmin müzeyyen
ider **cevāb** /9/ eyitdi toğrılık **su’āl** eyitdim ol kimdür ki pāyende /10/ ve bākīdür **cevāb**
eyitdi ḥaḳ ve celle ve ‘alā ḥaziretleridür /11/ **su’āl** eyitdim ‘āķiller ki ḳaṅğı işi
yaḥşidür **cevāb** /12/ yaramazlığı ḥalkdan mani‘ itdügidür **su’āl** /13/ eyitdim
‘ayıblardan ḳaṅğı ‘ayıb büyükdür **cevāb** eyitdi /14/ evvel bir ādemiñ ‘ayıbın örtüp
şoñra ifşā itdügidür /15/ **su’āl** eyitdim ḳaṅğı sā‘atdür ādemiñ ‘ömri anda zāyi‘ geçer
/16/ **cevāb** eyitdi bir kimseye eyilik itmege kādir iken itmedügi /17/ sā‘atdür **su’āl**
eyitdim ḳaṅğı buyuruğdur ki anı ḥor

73-a

/1/ ṭutmağ olmaz **cevāb** eyitdi ḥüdānıñ ve resūliniñ ve ‘āķillerün /2/ ve bādişāhlarıñ
ve ananıñ buyurduğıdur **su’āl** /3/ eyitdim dirlikleriñ ḳaṅğısı yaḥşırağdur **cevāb** eyitdi
/4/ ḳanā‘at-ile geçinmekdür **su’āl** eyitdim dostlığı ve muḥabbeti /5/ ne nesne ḥarāb
ider **cevāb** eyitdi ululardan buḥl ve /6/ ‘ulemādan ‘ucub ve ‘avratlardan ḥayāsızlık ve
erlerden yalan /7/ **su’āl** eyitdim ol nedür ki ādemiñ işin yaramaz eyler /8/ **cevāb**
zālimleri mediḥ itmek **su’āl** eyitdim ādem dünyāyı ne /9/ ile bula bilür **cevāb**
ḳuvvetlülük ile ve yoldaş çoḳluğu /10/ ile **su’āl** eyitdim nice geçineyim ki ṭabībe
muḥtāç olayım /11/ **cevāb** eyitdi az yeyüp az uyu ve az söyle **su’āl** /12/ eyitdim ādemiñ

ķangısı ‘ākıldür **cevāb** az söyleyeni /13/ ve çok dīnleyeni ve çok bileni **su’āl** eyitdim
horluk /14/ neden ķobar **cevāb** eyitdi ʔama‘dan ve kāhillikden /15/ **su’āl** eyitdim
muḥabbeti dostdan ne nesne zā’il eyler **cevāb** /16/ bir sevdügi nesneyi andan istemek
su’āl eyitdim aḥlāk-ı /17/ ḥamīdeniñ ķangısı ziyāde memdūḥdur **cevāb** eyitdi

73-b

/1/ bī-minnet tevāzu‘ ricā ‘aʔā **su’āl** eyitdim ol nedür ki dünyāda /2/ ve ‘uḳbāda ziyāde
mezmūmdur **cevāb** beglerden zulüm ve aġaniyādan /3/ ḥased **su’āl** eyitdim aşıł
tevāzu‘ nedür **cevāb** eyitdi güler /4/ yüzlülükdür ve kendiden alçaķlara tevāzu‘dur
su’āl eyitdim kimler /5/ ile meşveret itmek gerek **cevāb** eyitdi üç faẓileti olan /6/
kimesne ile eyle evvelā bāk olan ile ve ‘ulemā ile ve laṭīf sevice /7/ kimsene ile **su’āl**
eyitdim bādişāhlara kimler ḥoş yarar /8/ **cevāb** eyleyeler ve yaramaz söyleyiciler ve
yaramaz işlüler **naẓm** /9/ dilerseñ beglere olmak muşāḥib - hemān bed-gūy ve eyle
/10/ bed-fi‘āl - eger dānā ve ḥayr anda niş olursuñ – saña vir- /11/ mezler ayrıķ ol yaña
yol **su’āl** eyitdim añlar kimlerdür kim dā’im /12/ iḥtiyāçdan ḥālī olmaz **cevāb** eyitdi
‘ākıllerdür ki ‘ulemā ile /13/ meşve[re]te muḥ[t]āçlardur ve zāhidlerdür ki ‘ibādete
muḥtāçlardur /14/ **su’āl** eyitdim ol kimdür ki cemi‘i ‘ālem anıñ ile dost olur /15/ **cevāb**
eyitdi mu‘āmelede inşāf gözliyen ve yalan /16/ söylemeyen ve kimesne incitmeyendür
su’āl eyitdim ādem ‘ilim /17/ öğrenmek ile ne fā’ide bulur **cevāb** eyitdi eger aña bir
ise

74-a

/1/ nāmadār olur ve eger faķīr ise ġanī olur ve eger bellü adem /2/ ise ziyāde meşhūr
olur **su’āl** eyitdim rızık ve māl /3/ ne için gerek ve lāzımdur **cevāb** eyitdi iḥtiyācıñ
görmege /4/ veyā faķīr dostlarıñ iḥtiyācın görmege düşünmegi dost /5/ idinmege **su’āl**
itdim ol ne nesnedür ki yenmez ammā bedeni besler /6/ **cevāb** eyitdi eyüler muşāhebeti
ve eyüler yüzün görmek /7/ ve pāk ʔonlar giymek ve mu‘tedil ḥamāma girmek ve ḥoş
ķoķu- /8/ lu ne nesneler ķoķmak **su’āl** eyitdim bādişāhlar nāmı niyle /9/ yaḥşı çıkar
cevāb eyitdi ‘adil ile ve ʔoġrılık ile /10/ **su’āl** eyitdim bādişāhlar neye ķatı muḥtāçdur
cevāb /11/ eyitdi ‘ālim kimesnelere **su’āl** eyitdim dünyāda behlüvān /12/ ve ķadir

ķangı kişidür **cevāb** eyitdi āhiret ni‘ metin dünyā /13/ ni‘ meti üzerine taķdīm eyleyen kişidür **su’āl** eyitdim /14/ mürüvvet nedür **cevāb** mü’minler üzerine ĥaķ vācib eyleyendür /15/ **su’āl** itdim ol nedür ki oķunur ammā bilinmez ve añlanmaz /16/ **cevāb** eyitdi iřleriñ ‘āķıbetidür **su’āl** eyitdim ol /17/ nedür lezīzür? ki ĥaķanı helāk eyler **cevāb** eyitdi

74-b

/1/ şehvetdür **su’āl** eyitdim ol ķangı işdür ki yaķduķı adamı /2/ göyündürür **cevāb** ĥaseddür **naẓm** ĥased bir nārıdır ıssı yer /3/ yaķıcı cehennemden aña baķ ĥaķıcı **su’āl** eyitdüm ol ķangı tebādür ki /4/ hergez ĥarāb olmaz **cevāb** eyitdi ‘adildür **su’āl** eyitdim ol /5/ ne ĥatludur ki řoñı acıdur **cevāb** eyitdi ‘acele itmekdür /6/ **beyt** ger dilerseñ iřıñ olmaya ĥarāb – itme ķārıñda řaķın /7/ bir dem řettāb **su’āl** eyitdim ol nesnedür ki hergez eskimez /8/ **cevāb** eyitdi yaķşı oķunmaķ **su’āl** eyitdim ol ķangı düşmandır /9/ ki cümle dostlardan ‘azīzü’l-ķadirdür **cevāb** nefisdür /10/ **su’āl** eyitdim ol ķangı marazdur ki eķıbbā ilācında ‘āciz- /11/ lerdür **cevāb** eyitdi ĥamāķatdur **beyt** ĥamāķat bir marazdur /12/ aylıķı? ĥū – ki ‘ācizdür ‘ilācında arařtū **su’āl** /13/ eyitdim ķangı marazdur ki ādem andan ķaķamaz **cevāb** eyitdi /14/ ‘iřķdur **su’āl** eyitdim ol ne yücelikdür cemi‘ i alçaķlarıñ /15/ alçaķıdır **cevāb** eyitdi tekebbürlik **beyt** beni ādemde gerçe /16/ ‘ayb çoķdur tekebbürlik gibi mezmūmi yoķdur **su’āl** /17/ eyitdim ol ne zīnetdür ki cemi‘ i a‘lālarıñ a‘lāsıdır **cevāb**

75-a

/1/ eyitdi pāklik řoğrılık **su’āl** eyitdim uyķu ne nesnedür /2/ **cevāb** eyitdi bir yanı ölümdür bir yanı mezzelletdür **su’āl** /3/ eyitdim ölüm nedür **cevāb** eyitdi ağır uyķudur **su’āl** /4/ aķıdım ol ķangı yaradur ki ve cerāĥatdür ki hergiz oñulup /5/ bitmez **cevāb** itdi mazlūm üzerine olan zūlūmdür /6/ ...bořluk.... /7/ bismillāhirraĥmānirraĥīm /8/ allāhumme yā ĥayyu yā ĥayyūm bek taĥařřanet ferĥamnī bi ĥimāyeti /9/ kifāyeti vi ķāyeti ĥirzū emān bismillāhi ve adĥilnī yā evvel /10/ ya āĥiru fi ĥaybi sırrı meknūnin dāirati kenzi māřa ‘allāhu lā ķuvvete /11/ illā billāhi ve esbil ‘aleyye yā ĥālīm yā settār kenfe sitri /12/ ĥicābi řiyāneti necāti ve va‘teřimu biĥablillāh vebni ‘aleyye /13/ yā

muḥīṭu yā ḳādiru surā amāni ihāṭāti mecd surādıḳı /14/ ‘izzı ‘aḳameti ḳalıke ḫayrun
ḳalıke min ‘ayetillāh ve eizni /15/ yā raḳībū ya mucıbu ve ecrusnı nefsi ve dıñı ve
mālı /16/ ve ehli ve veledi ve külle mā a‘ṭāñı rabbi bıkalā’eti i‘āḳeti /17/ aḡāḳeti leyse
bizārrihim şey’en illā biiznillāh ve ḳını

75-b

/1/ yā māni‘u yā dāfi‘u biesmā’ıke ve āyātıke ve kelimātıke şerri’ş-şeyṭān /2/ ve’s-
sulṭāni fein ḳālimün ev cebbārün beḡa ‘aleyye aḫḳztühü ḡāşıyyetün /3/ min
‘aḳābi’llāh ve neccinı yā muzıllü yā müntaḳimü min ‘abıdıke /4/ eḳ’ḳalameti el-bāḡın
e’ṭ-ṭāḡın ‘aleyye ve aḡvānihim fein ehemme /5/ lieḫadün minhum bi su’in
ḫāzelehullāh ve ḫateme ‘alā sem‘ıhi ve ḳalıbihi /6/ ve ce‘ale ‘alā başarihi ḡışāveten
femen yehdiye min ba‘dillāhi /7/ vekfinı yā ḳābizu yā ḳahirü ḫadı‘ate mekrihim
verdudhüm /8/ ‘annı medmümün mezmümün medḫurın biteḫsiri taḡiri /9/ tekdiri
tedmıri femā kāne lehu min fi’atin yenşurūnehu min dünillahi /10/ ve eḳḳanı yā
subbūḫu yā ḳuddüsü lezzete şarābi münācāt /11/ aḳbil velā teḫaf inneke mine’l-
āminın fi kenfillahi /12/ ve eḳḳhüm ya ḳārru yā mümıṭü nekāli zevāli ve bāli feḳuṭı‘a
/13/ dābiru’l-ḳavmi’l-leḳin ḳalemu ve’l-ḫamdülillāh ve āminni bi’selām /14/ ya
mu’minu şavlete ḫavlete devleti’l-aḡdā’i bıḡāyeti bıdāyeti /15/ lehümü’l-büşra fı’l-
ḫayati’d-dünyā ve fı’l-āḫireti lâtebdıle /16/ li kelimātillāhi ve teveccinı yā ‘aḳımu yā
mu’izzü bi tāci mahāyeti /17/ kebriyā-yı celāl sulṭān-ı melekūt ‘izzı ‘aḳameti velā
yaḫzunke

76-a

/1/ ḳavlühüm inne’l-‘izzete lillahi ve elbisnı yā celıl yā kebır ḫıl‘ati /2/ cemāli kemāli
ıḳbāli fellemā raeynehu ekbernehu ve ḳaṭṭe‘na eydihünne ve /3/ ḳulna ḫāşalillahi ve
elḳı ‘aleyyā yā ‘aḳızü yā vedudu muḫabbeten /4/ minke tenḳādu ve taḫḳa‘u lı bihā
ḳulūbu ‘ibadıke bi’l-‘izzeti ve’l-maveddeti /5/ min ta‘ṭifi tālıfi yuḫıbbunehum
keḫubbillahi vellezin āmenu eşeddü /6/ ḫubben lillahi ve eḳḫir ‘aleyye yā ḳāhiru yā
bāṭınu āşari esrāri /7/ envāri yuḫıbbuhum ve yuḫıbbunehu ezilletin ‘ale’l-mü’mının
e‘izzetin ‘alā /8/ ‘l-kāfirın yücāhidüne fı sebıllillah ve veccihi’l-lahümme /9/ yā

şamedü yâ nûru ve cehi bişafâ 'i cemâli unsi işrâk fe inhâcûke /10/ fekul eslemtu
vechiye lillah ve cemmaalnî yâ bedî' u's-semavâti /11/ ve'l-arzî yâ ze'l-celâli ve'l-
ikrâm bil feşâheti ve'l-berâğati /12/ ve'l-belâğati vahlül ' uqdate millisâni yefkahû
kavlî birahmeti /13/ ve ra'feti rikqati şümme telinu ve culuduhum ve kuluhum ilâ
zikrillâh /14/ ve kallidnî yâ şedîde'l-batşı yâ cebbârü bi seyyfi'l-heybeti /15/ ve'l-
min'ati ve's-şiddeti ve'l-kuuvveti min bâ'si ceberüti ' izzeti /16/ ve mae'n'nâşru illâ
'indallâhi ve edim 'aleyye yâ bâşıtu yâ fettâhu /17/ behceti meserrati rabbi's-şarh lî
şadri ve yassir lî emri

76-b

/1/ bi leṭâ 'if 'avâṭifi elem neşrah leke şadrek ve beşâ 'iri /2/ yevme 'izin yefrahu'l-
mü 'minüne bi naşrillâhi ve enzil allahumme /3/ yâ laṭîfû yâ ra'ufu bi qalbî el-imâne
ve'l-iṭminâne ve's-sekînete /4/ laeküne minellezîne âmenû vetetme 'inne kulûbuhum
bi zikrillâhi /5/ ve âfirig 'aleyya yâ şabûru yâ şekûru şubrallezîne tedeze' u /6/
bişebâtin yakîni temkîni kem min fa'itin qalîletin galebet fi'eten /7/ keşîraten
biiznillâh vahfîznî yâ hafîzû yâ vekîlû min beyni /8/ yedeyyi ve min ḥalfî ve min fevķî
ve min taḥṭî ve 'an yemini ve 'an /9/ şimâlî bivücûd şihurdi cunûdi lehu me' aḳḳabâtün
min beyni yedeyhi /10/ ve min ḥalfihi yaḥfazûnehu min emrillahi ve şabbıt allahumme
/11/ yâ kâ'im yâ dâ'im qademeyya kemâşebbete'l-qâ'ile ve keyfe ḥâfu /12/ mâ
eşraktüm velâ tecâfûne etteküm eşrektüm billâhi ve enşurnî /13/ yâ ni' me'l-mevlâ ve
ni' me'n-naşîrû alâ'l-a'da'i naşarrâllezî /14/ kılelehu enetteḥîzu nâhuzûvem qale
e'uzubillâhi ve eyyidni /15/ yâ ṭalibû yâ gâlibû bi teyîdi nebiyyike seyyidinâ
muḥammed şallallahu /16/ âleyhi ve sellem el-müe'yyîdi bi ta'zîzi tevķîri annâ
erselnâke /17/ şâhiden ve mubeşşiran ve nazîran litû 'minû billâhi

77-a

/1/ ve elfini yâ kâfî yâ şâfî el-azâ ve'l-esvâ' i bi' avâ 'idi /2/ feva 'id lev enzelnâ hazâ 'l-
ḳurâne 'alâ cebelin leraeytehu ḥâşî'an /3/ muteşaddi'ân min ḥaşyetillâhi ve emnun
'aleyya yâ vehhâbu /4/ yâ rezzâku biḥuşûli vuşûli ḳabûli teysîri neshîri /5/ kulû
veşrebu min rızḳıllâh ve el-zimnâ ya vâḥidu /6/ yâ eḥadu kelimete et-tevhîdi kemâ

el-zemte ḥabībeke muḥammedin ṣallallāhu /7/ ‘aleyhi ve sellem ḥayṣu ḳult ḳā‘lem ennehu lā ilāhe illallāh /8/ ve teveleni yā veliyyu yā ‘aliyyu bi’l-‘ināyeti ve’r-ri ‘āyeti ve’s-selāmeti /9/ bimezīdi is‘ādi imdādi ḫalike min faẓlillah /10/ ve ekrimnī yā ḡaniyyu yā kerīmu yā bi’s-sa‘ādeti ve’s-siyādeti ve /11/ ‘l-kerāmeti ve’l-maḡfireti kemā ekramte ellezīne yaḡuẓẓūne aṣvātehum /12/ ‘inde resūlillah ve tub ‘aleyyā yā tevvābu yā ḥakīmu /13/ tevbeten naṣūḥen laekūn minellezīne izā fe‘alū fāḥiṣeten /14/ ev ḫalamū enfuschum zekerullāhe festaḡferu ve lizunūbihim /15/ ve men yeḡfiru’z-zunūbe illallāh vaḥtim li yā raḥman /16/ yā raḥīm bi ḫüsni ḫātimetri’n-nācīn ve’r-rācīne ḳul /17/ yā ‘ibādiyellezīne esrafū ‘alā enfusihim lā taḫnaṭu

77-b

/1/ mi’r-raḫmetillāhi ve eskinī yā semi‘u yā ‘alīmu cenneten /2/ a‘iddet lil mutteḫīn da‘vāhum fihā sübhāneke allahumme ve /3/ teḫiyyetuhum fihā selāmūn ve āḫirū da‘vāhum eni’l-ḥamdülillah /4/ rabbū’l-‘ālemīn yā allāhu yā raḥmanu ya raḥīmu yā nafi‘u es‘eluke /5/ bi ḫürmeti ḫazihi’l-esma’ ve’l-āyāti ve’l-kelimāti in tec‘al lī /6/ mi’l-ledünke sultānen neṣīran ve ‘ilmen ‘azīzen ve ‘amelen berīran /7/ ve ḳabren münīran ve ḳalben ḳaviyyen ḳadīran ve rızḳan keṣīran /8/ ve ḫisāben yesīran ve mülken fi’l-firdevsi kebīran /9/ ve ṣallallāhu ‘alā seyyidinā muḥammedin ve ala ve ṣaḫbihi ve sellim /10/ teslimān keṣīran temmet /11/ **evrā[d]-ı şerīf ba‘de şalavatu’s-subḫ -100-** /12/ bi’smi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm /13/ velā ḫavle velā ḳuvvete illā billāhi’l-la‘illā’l-‘aẓīm /14/ yā dā‘imū yā ferdu yā vitru yā aḫadu yā şamedu yā ḫayyu /15/ yā ḳayyūm yā zel-celāli ve’l-ikrāmi /16/ **evrād-ı şerīf ba‘de şalavatü’z-zuhr -41-** /17/ bi’smi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm

78-a

/1/ yā ḳāhiru yā ḳādiru yā ḫāhiru yā bāṭınu ḳavluhu’l-ḫaḳḳu /2/ ve lehu’l-mülkü yevme yunfeḫu fī’ş-şūri ‘ālimū’l-ḡaybi ve /3/ ‘ş-şehādeti ve hüve’l-ḫakīmū’l-ḫabīr /4/ **evrād-ı şerīf ba‘de şalavatü’l-‘aşr -19-** /5/ bi’smi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm /6/ ferdun ḫayyun ḳayyūmun ḫakemun ‘adlūn ḳuddūsün ‘anetū’l-vücūhu /7/ lilḫayyī’l-ḳayyūm /8/ **lā taḡfel yā aḫi tecdi’s-surūr** /9/ temmet

78-b

/1/ ey cihân dilberi sevmişem ‘ışk u hâlâtım için /2/ taşları taşları yaksun benim ‘ışk
u hâlâtım⁴⁰

⁴⁰ Metnimizle dil, üslup ve içerik ilişkisi bulunmayan bu kısmın, sonradan eklendiği açıktır.

KAYNAKÇA

Akar, Ali. “*Oğuzların Dili Eski Anadolu Türkçesine Giriş*”. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2018.

Akar, Ali. “*Eski Anadolu Türkçesi ile Yazılmış Satırarası Bir Kuran Tercümesi (Metin-Gramer-Sözlük)*”. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sivas: 1992.

Akkuş, Yasemin. “*Mehame-i Cevrî*”. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi Sakarya: 2001.

Alkhaffaf, Ebrahim. “*Dânyâl’ın Melhamesi: Tenkitli Metin, Giriş Ve Yorum*”. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: 2017.

Atasoy, Faysal Okan. “*Melhame-i Şeyh Vefâ*”. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisan Tezi. İstanbul: 2001.

Ayan, Hüseyin. “Cevrî İbrâhim Çelebi”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 7. 1993.

Aydın, Mehmet . “Fal”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 12. 1995.

Banguoğlu, Tahsin. *Türkçenin Grameri*. İstanbul: Baha Matbaası, 1974.

Batur, Atilla. “Yazıcı Sâlih”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 43. 2013.

Boyras, Şeref. “*Türk Halkbiliminin Yazılı Kaynakları Olarak Melhemeler*”. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi. Ankara: 2000.

Coşar, Asiye Mevhibe. “Eski Anadolu Türkçesi Üzerine Düşünce ve Yorumlar”. *Turkish Studies* C. 5/1. 2010: 246-262.

Coşkun, Nilay. “*Eski Anadolu Türkçesiyle yazılmış bir Kitâb-ı Güzîde (İnceleme-metin-dizin)*”. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sivas: 2015.

Çelebi, İlyas. “Rüya”. *İslâm Ansiklopedisi*, C. 35. 2008.

Çelebioğlu, Âmil. “Ahmed Bîcan”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 2. 1989.

Demir, Remzi. *Melhameler ve Bir On Yedinci Yüzyıl Osmanlı Âlim ve Edibî Cevrî Çelebi'nin Melhamesi. Osmanlı (Cilt 8)*. Editörler: Güler Eren, Kemal Çiçek, Cem Oğuz. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 1999.

Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 2010.

Ercilasun, Ahmet Bican. *Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2018.

Erdem, Fatih. “Eski Mezopotamya’da Kehanet Geleneği”. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi. Denizli: 2020.

Ergin, Muharrem. *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları, 2009.

Fidan, Gülşah Gaye. “The British Museum’da Bulunan XVII. Yüzyıla Ait Türkçe Bir Ta’bir-Nâme”. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, C.7, S.20. 2019: 118-130.

Gökyay, Orhan Şaik, Vildan S. Coşkun. “Tâbirnâme”. *İslâm Ansiklopedisi*, C. 39. 2010.

Gülsevin, Gürer. *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: TDK Yayınları, 1997.

Harman, Ömer Faruk. “Dânyâl”. *İslâm Ansiklopedisi*, C. 8, 1993.

Karaağaç, Günay. *Türkçenin Söz Dizimi*. İstanbul: Kesit Yayınları, 2017.

Karahan, Leyla. *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2010.

Kaşgarlı Mahmud. *Divanü Lûgâti’t-Türk* (Çev. Besim Atalay). Ankara: TDK Yayınları, 2018.

Kocatürk, Vasfi Mahir. *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: İKÜ Yayınevi, 2018.

Korkmaz, Zeynep. *Türkiye Türkçesi Grameri*. Ankara: TDK Yayınları, 2009.

Köprülü, M. Fuad. *Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1980.

Mansuroğlu, Mecdut. “Anadolu’da Türk Yazı Dilinin Başlama Ve Gelişmesi”. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*. C.4, S. 3. 1951: 215-229.

Özkan, Mustafa. “Türkçenin Anadolu’da Yazı Dili Olarak Gelişmesi”. *Türkiyat Mecmuası*. C. 24. 2014: 53-73.

Pala, İskender. *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: L-M Yayınları, 2002.

Sevinç, Sibel. “Yazıcı Salih’in Melheme’si (Kitâbü’ş-Şemsiyye)”. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Sivas: 1999.

Sönmez Açık, Sümeyra. “Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Bir Tabirname (İnceleme – Metin – Dizin)”. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sivas: 2009.

Tarama Sözlüğü I-VIII. Ankara: TDK Yayınları, 1995-1996.

Türk, Vahit, Şaban Doğan, Yasin Şerifoğlu. *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*. İstanbul: Kesit Yayınları, 2018.

Uzun, Adem. “İslam ve Bilim Tarihinde Sözlükçülük: Hubeyş Tiflîsî’nin Kânûnu’l-Edeb Adlı Arapça-Farsça Sözlüğü”. *Erdem-İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, S. 77. 2019: 151-178.

Yurtseven, Hüseyin. “Kitâbü’l-Mülhime”. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Sivas: 2013.

<http://lugatim.com/> [E.T. 23.05.2021]

<https://sozluk.gov.tr/> [E.T. 23.05.2021]

<http://www.tarsus.gov.tr/makam-i-danyal-camii-danyal-peygamber-turbesi>

[E.T.: 20.06.2021]

SÖZLÜK

A

- abirlis** (Yun./Lat.) Nisan.
‘aceb ol- (Ar.+T.) Şaşmak, tuhaf duruma düşmek.
‘adāvet (Ar.) Düşmanlık, hasımlık, husumet.
‘afuv (Ar.) Afv, af, bağışlama.
ağaniyā (Ar.) Ağniyan; zenginler, ganiler.
ağılan- (T.) Halelenmek, ılık halkası oluşmak.
ağustos (Yun./Lat.) Ağustos.
ağu (T.) Zehir.
āheste (Far.) Yavaş, ağır, sakin.
āhir (Ar.) Son, sonuncu, en sonra olan.
ahkām (Ar.) Hükümler, kanunlar.
ahlāk (Ar.) Huylar, yaradılış, tabiat.
ahlāt (Ar.) Eski tıpta, insan vücudunu ve mizacını meydana getirdiği ve insan sağlığının bunların dengesine bağlı bulunduğu kabul edilen unsurlar. Bunlar kan, balgam, sevda ve safra’dır.
‘āk (Ar.) Dik başlı, âsî, serkeş.
‘ale’ş-şabāh (Ar.) Sabahleyin, sabah vaktinde, sabah erkenden.
‘ale’l-ḥuşūş (Ar.) Özellikle, bilhassa.
‘āmil (Ar.) El emeğiyle bir şeyi yapan, imal eden kimse.
aruk (T.) Zayıf, cılız, sıska.
aşşı (T.) Asıg; fayda, kâr, menfaat.
‘atā (Ar.) Cömertçe verme, ihsan, bağış, bahşiş.
‘avān (Ar.) Yardımcılar, arka çıkanlar.
āvārahk (Far.) İşsiz, güçsüz, başıboş olma.
‘avārız (Ar.) Arızalar, engeller.
‘avn (Ar.) Yardım.
‘ayş u nūş (Ar.+Far.) Yiyip içme. Safahat. İşret ve eğlence.

B

- a‘yān** (Ar.) Bir şehrin ileri gelenleri, eşraf.
ayulivüs (Yun.-Lat.) Haziran.
ayruk (T.) Başka.
ayyām (Ar.) Günler; zaman, devir.
‘azīm (Ar.) Büyük, ulu.
ba‘dehu (Ar.) Daha sonra, ondan sonra.
bahādır (Far.) Usta savaşçı, cengâver, yiğit, kahraman, cesur.
bāk (Far.) Pak, temiz, hâlis, saf, katışıksız.
bākī (Ar.) Varlığını koruyan, devam eden, devamlı, sürekli.
bārid (Ar.) Soğuk.
bārik (Far.) İnce, nâzik, dakik.
bāris (Far.) Pars, pers. İran.
bay (T.) Zengin, varlıklı.
be-ğāyet (Far. + Ar.) Son derece, pek çok, aşırı.
bed-fi‘āl (Far. + Ar.) Yaptıkları kötü olan, kötü işler işleyen kimse.
bed-gūy (Far.) Kötü söz söyleyen, konuşan.
bedir (Ar.) Dolunay.
belgüzār (Far.) Armağan, hatıra, anmalık, bergüzar.
benbe (Far.) Pamuk.
bençence (Far.) Perşembe.
benhān (pinhān) (Far.) Gizli.
berdü’l-‘acūz (Ar.) Kocakarı soğukları.
bes (Far.) Yeter, yetişir, elverir.
bes yakīn (Far. + Ar.) Çok kesin bilgi.
biçin (T.) Çayır, ekin biçme, biçim, hasat.
bicid (Far. +Ar.) Becid. Çabuk, acele, derhâl; gerekli, lazım.

bid'at (Ar.) Sonradan türeyen ve genellikle hoş görülmeeyen adetler, alışkanlıklar.
bî-ḥad (Far. + Ar.) Hadsiz, çok.
biliş (T.) Bildik, tanıdık.
bilüç (T.) Piliç.
bî-minnet (Far. + Ar.) Minnetsiz, minnet etmemek.
buhl (Ar.) Cimrilik, pintilik, sıkılık.
bürüç (Ar.) Burç.
busarıḳ (T.) Sisli, tozlu, bulutlu, bulanık hava.
bünyād (Far.) Esas, temel; yapı, bina.

C-Ç

ca'fer-i şādık (Öz. i.) 699-702 yıllarında Medine doğmuştur ve Caferîlik fikhının kurucusudur.
cālînūs ḥekim (Öz. i.) Günümüzde Bergama olarak anılan Pergamon kentinde M.S. 129'da doğmuştur. Hekimlerin babası olarak bilinen Calinus, Roma'da ilk spor hekimi olarak kabul edilir. İslam tıp dünyası üzerinde de büyük tesirleri vardır.
çalkayun (T. ?) Eski ay.
cānavār (Far.) Azgın, vahşî, yırtıcı hayvan.
cār (Ar.) Komşu.
cāzulıḳ (Far. + T. +lık) Huysuzluk, hırçınlık, aksilik.
cebellik (Ar. + T. +lık) Yağmurlu, sisli, kapalı hava.
cedî (Ar.) Oğlak burcu.
çehārşenbe (Far.) Çarşamba.
cenk (Far.) Savaş.
cerāḥat (Ar.) İrin, yara.
çeri (T.) Asker, savaşçı.
cevvā (Ar.) İkizler burcu.
cirk-çirk (Far.) Kir, pas, pislik, irin.
cidāl (Ar.) Savaş, cenk, kavga; şiddetli ve sert tartışma, kavgalı konuşma, çekişme.
çiseḡi (T.) Çise-g. Çise, çiselemek.

D

dānā (Far.) Bilgili, iyi bilen.

debreş- (T.) Harekete geçmek, toplanmak.
degirmi (T.) Yuvarlak, toparlak.
delim (T.) Çok, birçok, ziyade.
deliv (Ar.) Kova burcu.
diküris (Yun.- Lat.) Aralık.
dumaḡu (Ar.) Nezle, öksürük.
dükeli (T.) Tamamen, hep, cümle, hepsi, bütün, herkes.
dümā' i (Ar.) Dimaḡ. Beyin, şuur, bilinç, akıl.
dün (T.) Gece.
dürtün- (T.) Sürünmek.
düşenbe (Far.) Pazartesi.
düşvarlık (Far. + T. +lık) Müşköllük, zorluk.
dūr (Far.) Uzak.

E

ehl-i nücüm (Ar.) Yıldız ehli, astrolojiyle uğraşanlar.
elegimsaḡma (Ar.) Gökkuşağı.
eşah (Ar.) Doğru, pek sahih.
eşer (Ar.) Bir şeyin varlığını gösteren belirti, alâmet.
ekşerî (Ar.) Çok defa, çok zaman, çoğunlukla.
emn ü emān (Ar.) Korkusuzluk ve emniyet hali.
emrāz-ı muḥtelife (Ar.) Çeşitli hastalıklar, marazlar.
engürüs (T. ?) Eskiden Türklerin Macarlara verdiği isim.
envā' (Ar.) Türler, çeşitler.
esed (Ar.) Arslan burcu.
eṭibā (Ar.) Tabipler, doktorlar.
eyit- (T.) Söylemek, demek.

F

faẓıl (Ar.) Fazilet sâhibi, erdemli, faziletli.
fāsıḳ (Ar.) Doğru yoldan sapmış günahkar kimse.
fāsîd (Ar.) Bozguncu, bozuk.
felvāris (Yun./ Lat.) Şubat.
ferāḥnāk (Ar. + Far.) Neşeli, sevinçli, iç açıcı.

fesād (Ar.) Tabiî halden çıkma, bozulma, bozukluk.
fısıķ (Ar.) Kötülük, dinsizlik.
fi-l-cümle (Ar.) Sonuç olarak, ezcümle.
filvār (Yun./Lat.) Şubat.
firāk (Ar.) Ayrılık, ayrılma, ayrı düşme, hicran, firkat.
firavān (Far.) Bol, çok, fazla.
fitret (Ar.) Fetret. Bir idarenin zayıflayıp gücünü kaybetmesiyle kuvvetli yeni bir idarenin kurulması arasında geçen karışıklık ve iktidarsızlık dönemi.

G

ġalebe (Ar.) Üstünlük, galip gelme, yenme.
ġalle (Ar.) Toprakta alınan ürün, zahire.
ġarāyib (Ar.) Görülmemiş, şaşılacak şeyler, işitilmemiş olaylar.
ġāret (Ar.) Düşman toprağına yağma için yapılan hücum, akın, çapul.
gerce (Far. eger+çi) Gerçi.
göger- (T.) Yeşermek, filizlenmek.
gök (T.) Yeşil, ham, olgunlaşmamış.
göyün- (T.) Yanmak, fazla olgunlaşmak.
ġuşşa (Ar.) Gam, keder, hüzn, tasa.
güzār (Far.) Geçme, geçiş.

H

ġalāş (Ar.) Kurtulma, kurtuluş.
ġalel (Ar.) Bozukluk, eksiklik, fesat, zarar, noksan.
ġālī (Ar.) Boş, تنها; bir şeyin orada hep olması, o şeysiz olmamak.
ġamāķat (Ar.) Ahmaklık.
ġamīde (Ar.) Beğenilen güzel ahlāk.
ġaml (Ar.) Yük, çocuk, gebelik durumu.
ġamsīn (Ar.) Elli, ellinci. Halk takvimine göre kış mevsiminin, erbain denen 40 günlük karakıştan sonra gelen ve 31 Ocak'ta başlayıp elli gün süren ikinci devresi.

ġazer (Ar.) Sakınma, çekinme.
ġarāmī (Ar.) Hırsız, haydut, eşkıya.
ġarb ü kıtāl (Ar.) Birbirini öldürme, boğazlaşma, vuruşma; savaş, cenk.
ġarr (Ar.) Sıcak, hararet veren, yakıcı.
ġāşşa (Ar.) Bir şeye veya bir kimseye mahsus olan, yalnız onda bulunan hal, keyfiyet.
ġased (Ar.) Çekememe, kıskançlık.
ġasīs (Ar.) Cimri, pinti.
ġatarāt (Ar.) Tehlikeler.
ġātır (Ar.) Gönül, kalp, durum, hal, keyif.
ġavf (Ar.) Korku.
ġayf (Ar.) Yazık, eyvah; haksızlık, zulüm.
ġevāric (Ar.) Hariciler, isyan edenler.
hemīşe (Far.) Daima, her zaman.
hergiz (Far.) Asla.
ġinzīr (Ar.) Domuz.
ġırızma (?) Bazı hayvanların dudaklarına veya burun deliklerine geçirilen demir halka; özellikle bedevî kadınlarının burun deliklerine taktıkları halka şeklindeki süs.
ġişār (Ar.) Bir yerin korunması için yapılan yüksek duvarlı, kuleli, bazen etrafı hendeklerle çevrili küçük kale.
ġisset (Ar.) Hasislik, cimrilik, pintilik.
ġurūc (Ar.) Dışarı çıkma, çıkış; ayaklanma, isyan.
ġürrem (Far.) Sevinç.

I

ılkı (T.) Başıboş dolaşan at, at sürüsü.

İ

iftirāk (Ar.) Ayrılık, ayrılma, hicran; dağılma, parçalara ayrılma.
iġtilāf (Ar.) Anlaşmazlık, uyuşmazlık.
‘imāret (Ar.) Bulunduğı yeri bayındır duruma getiren cāmī, medrese, hastane, misafirhane, han, türbe, kale vb. eser.

infi'āl (Ar.) Gücenme, dargınlık duyma, kırılma, etkilenme.
irti (T.) Gündüz.
i'tidāl (Ar.) Aşırı olmama ne çok fazla ne çok az, tam gerektiği kadar olma, orta halde bulunma, ölçülü.
'işret (Ar.) İçki içme, içki, eğlence.
izhār (Ar.) Gösterme.

K

ķabar (T.) Yanık, kabarmış yara.
ķahatlık (ķahıtlık)(?) Kıtlık.
kāhillik (Ar. + T. +lık) Olgunluk, yetişkinlik . Gayretsiz ve tembel olma durumu.
ķakıcı (T.) Öfkelenen, kötü sözler söyleyen.
ķal'a (Ar.) Kale.
ķamu (T.) Tümü, bütünü, tamamı, hepsi.
kān-i sehāvūt (Ar.) Cömertlik kaynağı.
kānün-ı evvel (Ar.) Aralık.
ķānün-i ahir (Ar.) Ocak.
ķaravaş (T.) Kul, Cariye, hizmetli.
ķarcaş- (T.) Karışmak, karmakarışık olmak, dolaşmak, bozulmak, altüst olmak.
ķasāvet (Ar.) Üzüntü, gam, keder, tasa.
ķatı (T.) Çok, pek, pek çok.
ķavis (Ar.) Yay burcu.
ķavs-i ķuzāh (Ar.) Gökkuşağı.
ķayur- (T.) Mukayyet olmak, ilgilenmek, önem vermek; Kaygılanmak, tasalanmak, endişe etmek; Sakınmak, çekinmek, hazırlamak.
ķeffāretsüz (Ar. + T. +süz) Yetersiz, faydasız, eksik.
ķesād (Ar.) Kıtlık, yokluk, azlık.
ķesb (Ar.) Kazanç.
ķetān (Ar.) Ketengiller familyasından, lifleri dokumacılıkta kullanılan, çiçekleri göz alıcı, yaprakları basit, kireçli toprakları ve ılık iklimi seven otsu bitki.

key (Far.) Ne zaman, nasıl.
ķırağı (T.) Su buğusunun soğuk havalarda, yerde, bitkiler, ağaçlar ve öteki nesneler üzerinde donmasıyla oluşan ince tabaka.
ķızılılık (T.) Kötülük, tembellik, arsızlık.
ķib (T.) Gibi, kalıp, örnek.
ķirmān İran'da bir vilayet.
ķob- (T.) Meydana çıkmak, zuhur etmek, neşet etmek, çıkmak.
ķubar (T. ?) Verimsiz tarla; saman otu.
ķulunç (T.) Vücutta, özellikle omuz başlarında duyulan şiddetli ağrı.
ķūsūf (Ar.) Güneş tutulması.

L

leşker (Far.) Asker, savaşçı, çeri.

M

mağbūn (Ar.) Alışverişte aldatılmış, maddî zarara uğramış, kandırılmış.
mağrib (Ar.) Batı.
māhāşal (Ar.) Hâsıl olan, meydana gelen, elde edilen şey, sonuç, netice; hulasa, sözün kısası.
maħbūb (Ar.) Sevilen kimse, sevgili.
maħzūr (Ar.) Sakınca.
ma'ışet (Ar.) Yaşamak için gerekli olan şeyler, geçim, dirlik.
manşūr (Ar.) Allah'ın yardımıyla galip gelen, zafere ulaşan.
martis (Yun./Lat.) Mart.
ma'şıyet (Ar.) Asilik, itaatsizlik; günah.
masru' (Ar.) Sara hastalığına yakalanmış, saralı.
maşrık (Ar.) Doğu.
mayis (Yun./Lat.) Mayıs.
māzenderān İran'da bir eyalet.
mecnūn (Ar.) Çıldırmış, deli, divane.
medāyin (Ar.) Medine. Şehirler.
medih (Ar.) Meth, övmek.
melālet (Ar.) Bıkma, usanma, usanç, melâl.

melâmet (Ar.) Azarlama, kınama, yerme, ayıplama, serzeniş.
melûl (Ar.) Boynu bükük, üzgün, mahzun.
memdûh (Ar.) Övülmüş, methedilmiş.
menâzil-i kâmer (Ar.) Astrolojide ayın yörüngesi üzerinde var kabul edilen duraklar.
menfa'atlü (Ar. + T. + lü) Faydalı, yararlı.
mezellet (Ar.) Alçalma, bayağılaşma, hakir ve zelil olma durumu, bayağılık, hakirlik.
mezmûm (Ar.) Yerilmiş, kınanmış, kötülenmiş.
mergûb (Ar.) İstenilen, arzu edilen, rağbet gösterilen kimse.
meşveret (Ar.) Danışma, fikir alma, müşavere etme.
miyâne (Far.) Ara, mâbeyn, meyan; bir şeyin ortası, orta, vasat.
muḥâṭara (Ar.) Tehlikeli durum, tehlike.
muḥâzarat (Ar.) Akılda tutulan, unutulmayan, yeri ve zamanı geldikçe tekrarlanan faydalı bilgiler veya hikâyeler.
muḥliş (Far.) Halis, samimi.
muḥtaşar (Ar.) Kısa, özlü, özet, hülâsa.
muşâhebet (Ar.) Karşılıklı sohbet
muşâhib (Ar.) Sohbet arkadaşı olan kimse.
muṭî' (Ar.) İtaatkar, emre uyan; rahat.
muẓaffer (Ar.) Savaşta zafer kazanmış, bir mücadelede başarı, üstünlük elde etmiş, galip.
muẓır (Ar.) Zararlı.
mücerrâbât (Ar.) Denenmiş, tecrübe edilmiş şeyler.
müfârekat (Ar.) Ayrılık. Bir yere bırakıp gitmek. Dostlarından ayrı düşmek.
müfid (Ar.) Fayda veren, yarar sağlayan, faydalı, yararlı.
mühmel (Ar.) İhmâl edilmiş. Bırakılmış. Kıymet verilmemiş. Bakılmamış.

mülhid (Ar.) Allah'ı tanımayan, inkâr eden; dinsiz, imansız.
mülûk (Ar.) Mülk. Yurt, ülke.
mülzem (Ar.) Gerekli görülmüş, lüzumlu, gerekli.
münhezim (Ar.) Bozguna, hezimete uğramış, yenilmiş.
müntekiş (Ar.) Baş aşağı, tepe üzerine düşmüş olan.
müşkil (Ar.) Zor, güç, çetin.
müzeyyen (Ar.) Süslenmiş, bezenmiş, süslü, ziynetli.

N

nâgâh (Far.) Zamansız, ansızın, birdenbire.
naḥs (Ar.) Kıtlık yılı, uğursuz.
nâmadâr (Far.) Namdar. Namlı, ünlü, meşhur.
naşrâni (Öz. i.) Hristiyan.
nâ-tûvâne (Far.) Güçsüz, kuvvetsiz.
naẓar (Ar.) Bakış, bakma, göz atma.
necis (Ar.) Pis, kötü, uğursuz.
nikbet (Ar.) Talihsizlik, düşkünlük; felaket, musibet.
niş (Far.) Diken, agu, zehir, iğne.
niḳris (Ar.) Vücutta ürik asitin artması sonucunda daha ziyade el, ayak parmaklarında ve eklemlerde ortaya çıkan, ağrılı şişliklerle seyreden bir metabolizma hastalığı, gut, damla.
niyâz (Far.) Bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma, yakarma, rica, dua.
nuşrat (Ar.) Yardım, zafer, galebe.
nuris (Yun./ Lat.) Kasım.

O

ohturis/uhturis (Yun./ Lat.) Ekim.
oñat (T.) İyi, mükemmel, doğru, düzgün.

Ö

öñdin (T.) Önce, ilkönce, önceden, önden.
örü (T.) Otlak.

P

paralan- (*Far. pâre*) Parçalanmak, parça parça edilmek.
pâyende (*Far.*) Yerinde duran, kalıcı, sürekli, daim, pâyidar.
piryân (*Far.*) Büryan; kebab.

R

ra'iiyyet (*Ar.*) İdare edilen halk, hükümdarın idaresinde olanlar, tebaa.
raṭīb (*Ar.*) Ratb. Yaş, ıslak, taze, yeşil.
refāḥiyyet (*Ar.*) Refah.
renc (*Far.*) Ağrı, sızı; zahmet, eziyet, ızdırıp.
revā (*Far.*) Lâyık, uygun, yerinde, münasip.
riba' (*Ar.*) Fazlalık.
ricā (*Ar.*) Ümit, ummak, dilemek.
rūşen (*Far.*) Parlak, aydın, aydınlık.

S

saçlu yıldız (*T.*) Kuyruklu yıldız.
sa'd (*Ar.*) Uğur, uğurlu olma, bahtiyarlık.
şafra (*Ar.*) Karaciğerin salgıladığı yeşil sarı renkte acı sıvı, öd. Eski tıpta beden yapısının esâsını teşkil ettiği kabul edilen dört unsur (ahlât-ı erbaa) dan biri (Diğerleri kan, balgam ve sevdâdır).
saḥī (*Ar.*) Cömert, eli açık.
sa'id (*Ar.*) Kutlu, mübarek, uğurlu.
şâ'ika (*Ar.*) Yıldırım.
şâkıt ol- (*Ar. + T.*) Düşmek.
sa'y (*Ar.*) Çalışma, çaba gösterme.
şayruluk (*T.*) Hastalık
seaşenbe (seşenbe) (*Far.*) Salı.
sebîl (*Ar.*) Yol, tarik.
sebiltavris (*Yun./Lat.*) Eylül.
segirin- (*T.*) Koşmak, seğırtmek; hafif kımıldamak, kıpırdamak, seğirmek.
seḥā (*Ar.*) Cömertlik, eli açıklık.
sehmāk (*Far.*) Korkunç.
seretân (*Ar.*) Yengeç burcundan bahsedilmektedir.
sevāḥil (*Ar.*) Kıyılar, sahiller.

seyl (*Ar.*) Sel kelimesinin eski metinlerde görülen şekli.
şıcı (*T.*) Süci/sücü. Alkollu içkiler içen kimse.
şın- (*T.*) Kırılmak, yenilmek, bozguna uğramak, mağlûp olmak.
sibāhī (*Far.*) Osmanlı ordusunda bir sınıf süvari askeri.
şoḡıl- (*T.*) Suyu çekilip yok olmak, kurumak.
şoḡulcan (*T.*) Solucan.
söyin- (*T.*) Sönmek, parlaklığı gitmek. "sön-mek"ten uzun seslinin etkisiyle "söyn-mek", ses türemesiyle "söyün-mek".
su'âl (*Ar.*) Soru.
süci (*T.*) süçig "tatlı olan şey; şarap
sünbîle (*Ar.*) Başak burcu.
süñlün (*T.*) Sülün.
süñnü (*T.*) Süngü.
sūr (*Far.*) Düğün, şenlik; hisar.
süstlük (*Far. + T. +lık*) Gevşeklik, zayıflık, güçsüzlük.

Ş

şād (*Far.*) Sevinç, mutluluk, memnunluk.
şedâid (*Ar.*) Şiddetli.
şenbe (*Far.*) Cumartesi.
şūr (*Far.*) Karışıklık, gürültü, kavga, fitne.
şürü' (*Ar.*) Başlama.

T

ta'am (*Ar.*) Yemek, aş, nimet.
tâcir (*Ar.*) Ticaretle uğraşan kimse, tüccar.
taḡyîr (*Ar.*) Değiştirme, başkalaştırma; bozma.
taḥammül (*Ar.*) Taşıma, yüklenme, zorluklara dayanma.
taḥvîl (*Ar.*) Değiştirme, bir durumdan başka bir duruma çevirme.
tā'ifā (*Ar.*) Kavim, kabile, tayfa, bölük, fırka.
taḡalîk (*T.*) Kargaşalık.
tama' (*Ar.*) Aç gözlülük, tamah.

tañlacık (T.) Sabahleyin erken, şafakla beraber.

ta' ün (Ar.) Veba.

tavar (T.) Keçi, koyun, inek.

tažarru' (Ar.) Yalvarıp yakarma.

tebāh (Far.) Yıkılmış, mahvolmuş, harap olmuş.

tebdīl (Ar.) Değiştirme, değiştirilme, başka şekle sokma.

tekebbürlik (Ar. + T. +lık) Büyüklük taslama, kibirlenme.

tekfūr (Erm.) Bizans İmparatorluğu'nda valilik derecesindeki idari hizmetlerde bulunanlara verilen isim.

tendürüslük (Far. + T. -lık) Sağlıklı, sıhhatli, din.

tereke (Erm.) Tahıl, mahsul, ürün.

tertib (Ar.) Sıra, düzen, sıraya koyma.

teşrin-i şānī (Ar.) Kasım.

teşrin-i evvel (Ar.) Ekim.

teşvīş (Ar.) Karıştırma, bulandırma.

tevāzu' (Ar.) Alçak gönüllülük, kibirli olmama.

turaç (Ar.) Sülüne benzer bir kuş.

tuyūr Vahşi kuş.

U

'ucub (Ar.) Kendini beğenme, kibir, gösteriş, kasıntı.

uğraş (T.) Kavgâ, savaş.

uğrı (T.) Hırsız.

'uqbā (Ar.) Öbür dünya, ahiret.

Ü

üküş (T.) Çok.

V

vākı'āt (Ar.) Olaylar, yaşananlar.

vasat (Ar.) Orta.

vesvās (Ar.) Vesvese veren, şeytan.

vuhūş (Ar.) Vahşîler, yabanîler, yabanî hayvanlar.

Y

yābis (Ar.) Kuru, rutubetsiz.

yad (T.) Yabancı.

yanaris (Yun./ Lat.) Ocak.

yay (T.) Yaz mevsimi.

yegîn (T.) Üstün, faik, galip, kuvvetli, şiddetli, baskın.

yekşenbe (Far.) Pazar.

yeñli (T.) Hafif.

yılık (T.) Eğri, çarpık.

Z

zāhid (Ar.) Çok dindar olup irfanı olmayan kimse, kaba sofu.

zāhir (Ar.) Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan.

zā'il (Ar.) Kalıcı olmayan, yok olan.

zebūn (Far.) Gücsüz, zayıf, âciz.

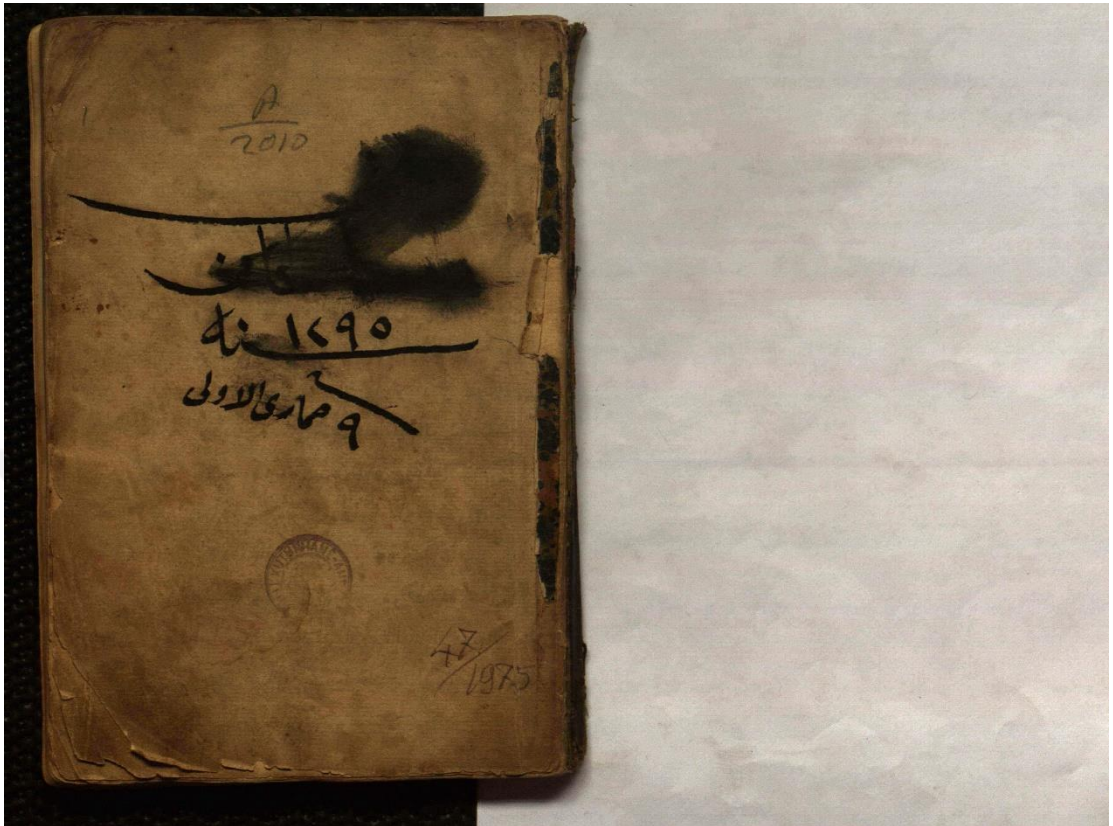
zeyt (Ar.) Yağ, zeytin yağı; zeytin.

zîrek (Far.) Zeyrek. Anlayışlı, akli başında, zeki.

ziyān (Far.) Zor, güç, çetin, kayıplı.

zükkām (?) Nezle.

TIPKI BASIM

بوايد اوت اجهك فان المومنا انما كنه
 طنلو نارنك سموزات ونيكنا ونيجه ميش
 نيك ايو د بوايد بختل نخر بال باغ جمع اولو
 انبار و كوز طاع صخره طون د كشور و بيا فلو
 صلا و بيه و كله بشلو بوايد يدي سينده كوند
 او نساغت و نيجه اون اوخ ساعشا و لوز
 بوايد اول كوني و ايجي كوني محدور موسوي
 و بوايد او جني كوند و كونه كلور بوايد
 اول نيشني كوند خرمناكسولوز و بوايد
 اغاج كينلسته اول اغاج اصلا جور ميه
 بوايد هوا صومغا بشلو بوايد ايجند
 كوش عقرب بوز چند اولوز و بوايد بوي
 برنده مصر قومي خيله باشلو او نوز نجي
 كوند و نيجه اينده كور اكر نواي بختنه
 كونه كلسته قش مشاق اولو و بيا نالوز
 و قوش جوق اولو اما بياي كوند قش ايلر اولو
 اكر و شينه كونه كلسته قش قش اولو و بوايد

اولو بياي ايلر اولو اكنه و قوانه افشا ريشه
 انا باغ بوستان اولو اولو و بياي جوق اولو اكر
 سپه شينه كونه كلسته قش قش و بوايد
 و خستل جوق اولو و بياي كينلر عاجر قلو
 اكر جهار شينه كونه كلسته بياز خوش كينلر
 قيش براغ نيك كوند قيش غايش اولو بياي اين
 از اوله هوا خوش و نيش او كات كله و بياي اكر
 دخی اوله اكر نيج شينه كونه كلسته قش قش
 اولو بال و نيش جوق اولو اما كنج او غلله و قوشله
 و بياي ريشه اكر ديه كونه كلسته اربه بغداد
 او زور جوق اولو و بياي شينه جوق اولو اكر بوايد
 شينه كونه كلسته قش قش قارلو اولو بغداد
 اربه جوق اولو ايلر جوق اسه يل قراق اولو
 لا يعلا الغيا لا اله فصل الاول كسوف
 شمس كونه و نلسا اكر بوايد كوند و نلسا
 اول اقليم بادشاهي لوند و نيش خور مضيف
 اولو كند و نيشلر اوز ريشه منصور مقلو

مارت و ايل يل و بياي اينده قور قلق اولو
 نيمور نيمو ايو كنه و نيكنا كه جقه تركه خراب
 ايلو قلاق اولو و نيش اينده قوت و شينه
 اقلينه خورج خورج ايلوب قسا ايد و
 مصر و لايتنه و با اولوب كنج او غلله قلو
 قش اولو فصل الثاني خسوف قمر اكر
 دوتولسا اكر بوايد اكر و نلسا شور
 نيش و نيشه واقع اولو و نيش قوله و نيمور
 جوق اولو و باغ و نيجه خوش اولو او نوز و بوايد
 و كوز اغر بيا جوق اولو و بوايد و بياي قله
 و نيج و لايتنه و باغ بيلور و نيمور اقليمه
 اكر سلطان يقه و اول اقلده و بيا جوق اولو
 و قلاق اولو و نيش و قله و بياي اينده
 و نيمور صولاش او كوش اولو و نيمور و لايتنه و قلاق اولو
 اما قون و صولاش جوق اولو و نيمور جوق قله
 فصل الثالث كون اغلنسه اكر بوايد و
 كون اغلنسه بارزكان لوي حراي اينده كور

ميكلو خلق اينده خستل جوق اولو و بوايد
 و نيمور قتل اولو خلو اراينده و بياي خلو
 جوق اولو و نيمور بيلور اينده خند و نيشه
 جوق اولو و نيمور خستل جوق اولو و بياي جوق اولو
 فصل الرابع ماه اعلني اكر بوايد اكر
 اغلنسا اولو كوشيل قيو و نيمور و نيش اقليم و نيشه
 شور شرفينه قوت او غري و حراي جوق اولو
 مجموع حلق كوكبا و نيمور و نيمور و نيمور اولو
 مقلده و صولاز قله و نيمور و نيمور اولو فصل
 الخامس اكر بوايد كور نيشه اكر بوايد و
 جلقبون كور نيشه بواي اينده و نيمور و نيمور اولو
 و نيمور و نيمور جوق اولو اكر بوايد و نيمور و نيمور
 كونه قش بيلور اسه نيش اقليمه و نيمور اكر
 بياي ايو اولو و نيمور اوت و نيمور اولو و نيمور و نيمور
 اولو فصل السادس و نيمور و نيمور و نيمور
 اكر بوايد و نيمور و نيمور و نيمور و نيمور و نيمور
 و نيمور و نيمور و نيمور و نيمور و نيمور و نيمور

وحيوانه اولو جوق اولاد شاه لوه وسيا هيله
فان دوكلك واقع اولاد غايه امن امان ايچنده اولاد
اقومور نور وويه باليق قيله **فصل السابع**
يلدزد وكسه اكوئوايده يلدزد وكسه خلق
ايچنده فتنه قيقوجك وفان دوكلك جوق اولاد
وايكلدده امانت قليا وفان دوكلك جوق اولاد
اولدوكلك كيرده شور وشر فتنه اولاد
فصل الثامن الكه صنها اكوئوايده
قوس قووخ كون طغور سيندن يكا بلورسه
فتنه صواش الي قيقوج اولاد اقليمده جكه
واختلاف اولاد بادشاه بايل قوت اولاد
وقسط طيئنه يراو نو كشي فوت اولاد اكون
يتوسيندن يكا بلورسه كوكذكي راعيت
بادشاهنه وقول اقد سينه مطيع اولاد كجند
اولولرندن قورقه انا خلق اخر فتنه واقع
اولاد بويل يهورا زبغه ومغريب بادشاهنه
هلاكه لك وبابا اقليمده جكه واقع اولاد
فصل

١٤

فصل التاسع كوك قورسا اكوئوايده كوك
قيلق مشرق طر فتنه بلورسه فتنه فان دوكلك
وايل قوجنه قيقون وفيتز اشكاره اولاد اكو
مغريب طر فتنه بلورسه يلا وكلت واكبر
ايواكله ايل ولايت اوجوزلق اولاد اشنا لله
فصل العاشر هواده عجايب علامت
اكوئوايده هواده عجايب علامت كور فتنه
كه كورن قورقاريل ياوز اولاد اعجل قورسه
بادشاهلور عيتنه ظلم ايكلي اجار دت اولاد
دوشوار لقا اولور زيان اولاد **اربده بقدا**
وبنبد اولميه وصور صوغله ومصر سلطان
عدل ميلاليا لايعلم الغيب الا الله
فصل واحد عشر هواده شكك حيوان
اكوئوايده هواده يراو اركي شكل بلورسه يلا
كجي يه حيوان كجي بلورسه خلق اخره شويو
ويكش خور جوق اولاد بعض بادشاه لوه مود
ويار كجش برشه وابل قيقون اولاد قورن دجي اولاد

١٥

ايل قوجشار عيت زحمت كجا اكن ايتيا في اجمه
بويل ايو اولميه
فصل اثنى عشره كوك كورسا
اكوئوايده كوك كورسه يراو بادشاه قيلمه
اولاد ياكه ايك بادشاهي اولاد فتنه وحيله
جوق اولاد بيش واكبر وومه جوق اولاد اكوئوايده
اولن بيشنده كورسه هر يره اكن ايو اولاد جوق
بيش جوق اولاد املر اولو بادشاه هلاكه اولاد
لايعلم الغيب الا الله
فصل الثالث عشر يلدزد
اكوئوايده يلدزد وراشه ايللرده اوغري وحرابي
يايله ويهورا زبغه ثبات اربده مغري طر فتنه
قيلق اولاد ايللده لوقور زيان اولاد لايعلم الغيب الا الله
فصل الرابع عشر اوده دوشسه
اكوئوايده هواد ييره اوده دوشسه ايلده
حسنتق غصنه انديشه وزيان جوق اولاد طاقون
بلور ووجار دت اولور زيان اوده ليله اوغري وحرابي
فصل

١٤

فصل الخامس عشر قيقو ريقسا
اكوئوايده قيقو ريقسه يلا يوكله اوجوزلو
اولاد مقلر يكارلارته باليق جوق اولاد هر
تاخر قوماسيندن اضي كوره ساميله عور دتار
زيان كور سينه خلق بويل اخره راجت لك كوره
فصل السادس عشر طلو ريقسا
اكوئوايده طلو ريقسه بايل اقليمده جريلو
اوغريشه وملك اولدور ملك جوق اولاد ايللدر
بادشاه اوده اكنوره كورباش قلدره كور بادشاه
انلره غالبا وكونا نلر قوره خاتمان يغا ايليا
فصل السابع عشر قورقاريل
اكوئوايده هواد قورقاريل ريقسه ورت
ايقلو احيوان شندن سست ايو اولاد بادشاهلور
دعيتي خوشد ورت ايل امنيلاك اكن بيش وكلت
اويلو كيشلره افنا يره
فصل الثامن عشر قوربده ريقسا
اكوئوايده قوربده ياصمبلان ريقسا اربده

١٥

وَبَعْدُ أَيُّ جُورٍ أَوْلَادُورْتِ يَقُولُ قَوْلَهُ وَ
بَارِئًا هَلْ وَدَّ عَيْنُهُ الْجَنَّةَ جُورٌ طَلَّ جُورٌ
أَوَلَا كَيْسَ فَوَيْحَهُ أَزْوَاجُ الْجَمْرِ عَزَّ وَبَعْدُ أَيُّ
أَوَلَا كَهَ هَانِ الْجَنَّةِ

فصل الثانی عشر لزق و قبسه

اَكْبُوْا اِيْدهُ فَمَنْ نَزَرَ فَوَيْسَهُ خَلَقَ اِحْرَه
فِيْتهُ جَنَدَ وَحُرَّنْ يَنْدَهْ اُولَا اِيْلُوْ حَرْجَتَا
اَوْرْتَدَهْ تَوَاوَلُوْ كُنْشِيْ فَوْتَ اُولَا اِيْلُوْ شَاهُ اِيْلَا
اَوْرْتَدَهْ حَيْفَ وَطَلَمْ اِيْلُوْ اَوْرْتَدَهْ وَتَقِيْ
صُوْلُوْ صُوْلَهْ

فصل العشرین طومانی

بِوَايِدِهِ بُسَارِقٍ أَوْ لَسَا جَوْنَاتٍ بِتَمِيَّةٍ أَيْلُودَةٍ
قِرْلَقٍ أَوْ لَوْدٍ كَرْدَةٍ كَمِيلٍ غَرْقٍ أَوْ لَيْلٍ يَرْمَزُ

فصل الواحد والعشرين في بيان أسسه

اگر بگوید قتی بل اسسده یارو و شاه دستان
 کیده آتا بویل خیر لو و لا اربنه بقدا ^{ای} کث
 جو و لا بنده و لمبارد کرد و کمیل غرق
 او

أولاً يكاد نلوا من قوطشوا ويلضون كنده النوقله
وحسنا جوق ولا لا يعلم الغيب الا الله

فصل اثنین عشرین کوک کوملسا

گویند که کوه را از ایندیشه یعنی کوه کوه
یادشاه را رسانده چنانکه وقت اول اتحاد شاه
زبان کوه را و خلق را در اجیف خیز و موج و
تخت رخ امین سرک واقع و اول **انایلی** و
اکن ایوان مشرق و طرفه از این مختلفه ظاهر و

فصل الثالث وعشرين يركو ملسا

اَوَّلَا اِيْذَكَوَمُلْسَهُ قَيْشٍ اَوْ اِلَّا هَبْ حُصُوْتٌ
قُوْرٌ قُوْفُوْرٌ وَعَنْهُ اَكْسَنُ اَوْلِيَاوَاوَزٌ كَانَتْ كَسِبُ
اَوَّلَا اَمَّا لِيَعُوْرُ حَقُّ اَدْبِهْ بَعْدَايَ مَيْشَنَ مَيْشَنَ

فصل الرابع اوتى ايوأولا والعشرون ذلول

اَكُونُو اَيْدِهْ دَرْ لَهْ اَوَّلَسَهْ قَيْشِ قَتْلِ اَوْلَحْيَوَاتِ
بَحِيْنِ اَوْتِيْ وَمِيْشِ قَوْلِ دَوْرِ اَوَّاشِ جَوَقِ اَوَّلَاوِ
جَوَزِ لِقِ اَوَّلَاوِيْزِ اَوْبَدِ حَرْجِ اَيْدِهْ وَبِرَاوِ كُنِيْ
اَوْدَنْ كَدِهْ اَوَّلِ سِيْمِيْلَهْ خَلْقِ وَاِلَرْ خَمْتِ كُوْرِهْ

لَدُونِ الْجَنَّةِ دَبَّاسُهُ قَالُوا فَمَنْ دَبَّاسُهُ قَالُوا
قَوْلُهُ عَجْمٌ وَمِصْرٌ وَلَا يَنْبَغِي جَنْدٌ وَفَتْحُهُ أَوْ لَا
وَأَوَّلُ سَبْعِينَ خَيْرٌ كَثِيرٌ هَلَاكَ أَوَّلُهُ

الباب الثاني نوادر صول كوزايد

یعنی صول کو زاید در بیان بقائندہ شہر بناید
 بواج او کو زود تر بنواید گوید در جماع او
 اولیا حاکمه کرد و دنگه صواجم کدن صفائ
 طبعی از حق الجمع صواجم غایت او در
 دین باغی امتیاز کو در و چون لغنا و غیری
 ای او تری یکدن صفائ او بواج او کو نود و قیل
 علی اسمک باشد که اکا قیل او در و سخی در
 اول کو نود و و سخی در او کو نود و سخی
 اشکیار او بواج شینجی کو نود و جانور حق و او
 ایسه و اتند و کمال باشند و او کو نود و
 اکو در و صافی و کمال و اتنی کو نود و غایت سید
 و نده اشک و و نده او است کمال و بدی کو نود
 شام و لایند و دین و و کمال باشند و کو نود
 او نفا

اَوْ يَنْفَعُوْكُمْ فَذَلِكُمْ الَّذِي سَمِعْتُمْ بِهٖ بِالْاٰثِرِ ۚ
۱۵ اَوْ يَنْفَعُوْكُمْ فَلَا يَنْفَعُكُمْ شَيْءٌ ۚ وَبَلَّغْ

وَأَوْجِبْنِي كُونَ كَسِيلًا زَانًا غَاجًا أَصْلًا جُورَمِيًّا

[illegible]

فَصَلِّ الْأَوَّلَ كَوْنَهُ دُونَ ثَلَاثِينَ

بناوذا ولافتنوا ولاوقنوا
اولا
اكنم فيه نيكايه دوتلسه اول فليل حاله
ويجه ولا تليل خراب اول اول صوكنده خنوا قتل اول
خرام ياياله جو ق جند اولاد و مباد شاه فوت اول
اناريل امو زلي اولاد خارج خرو چ ايد اوعري
بناوذا كوز دوتلسه خلق چر و پنج و قتل اول

فصل الثاني أي دو تلسا

گويایده ای د و تسایل حکم که او لا و خلق اجره
بالا و رحمت اکسک و میا شام و مونان اقبیلند و
و فترت بلوره ذکر کلاری عرب و من اقلی را سنده

جند و اختلاف جوئی و لا و مشرق طرفه بود و
دشمنان جند جوئی هلاک اید و عاقبت قوت و قوت

جری طاعنه و قله کده

فصل الثالث کون اعلیٰ
اگر نواید کون اعلیٰ قیاس قیاس اول و در عین
باد شاهلر ندان اینه و بخارا اینه و بخارا
ملک استلوی ملکین بند دوشه اینه و قله اغر
خرامی یا لکه شایلر نور و قیون او و الا

فصل الرابع ای اعلیٰ
اگر نواید ای اعلیٰ با ل اقلید عظیم جند
و قیاسه اول و اینه و جوق اینه و اینه و اینه
ای اعلیٰ اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
ای اعلیٰ اینه و اینه و اینه و اینه و اینه

فصل الخامس بقار و کورنیه
اگر نواید بکی ای دیک کورنیه و اینه و اینه
کورنیه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
هر نواید و الا و اینه و اینه و اینه و اینه

قیاس

قیاس و اذاق و قار جوئی و قیون و قیون

فصل السادس قیون قیون

اگر نواید قیون قیون کورنیه و اینه و اینه
جوز سر و کورنیه و اینه و اینه و اینه و اینه
اینه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
اینه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
اینه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
اینه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
اینه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه

فصل السابع یل و د و کلسه

اگر نواید یل و د و کلسه باد شاهلر اینه
قیاسه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
قیاسه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
ای اعلیٰ و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه

فصل الثامن الک صفا

اگر نواید الک صفا مشرق طرفه کورنیه
ای اعلیٰ و الا با ل اقلید و قیاسه و اینه
قوت قوت و قوت و قوت و قوت و قوت و قوت
اول و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
ای اعلیٰ و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
ای اعلیٰ و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه

فصل التاسع حطرت جوئی و الا
اگر نواید حطرت جوئی و الا و اینه و اینه
یکای و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
جاک و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
ای اعلیٰ و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
ای اعلیٰ و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
ای اعلیٰ و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه

فصل العاشر قیون بلورسه
اگر نواید قیون بلورسه و اینه و اینه
اینه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
اینه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
اینه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه

بر

۶۱

۶۲

ای اعلیٰ و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
قیون و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
قوت و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه

فصل الحاد عشر کورنیه علامت بلورسه
اگر نواید کورنیه و اینه و اینه و اینه
جند و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
قوت و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
دوشه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
قوت و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
دوشه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه

فصل الحاد عشر شکل کورنیه
اگر نواید شکل کورنیه و اینه و اینه
اینه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
اینه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه
اینه و اینه و اینه و اینه و اینه و اینه

بر

کساد اولاد و مستورا عیال دین د و کله لا یعلم العیال الله

فصل ثالث عشر کولسا

اگر بویاده کولسا کورلسه یعور جو قیسا
وقیش قتی اولاد اوغری ده کورلسه خلق ایزه
امراض مختلفه جو قی اولاد اوغری ده کورلسه
کورلسه بیل امن امانده اولاد اوغری ده
کورلسه بیل جو قی اسه حریب قاتل قان د و کله
جو قی اولاد قی قی اولاد جو قی قی قی
جیویات یو اولاد قی قی قی اولاد اوغری ده
کورلسه بیل قی قی قی اولاد اوغری ده
قیس بر اعن کورل

فصل الرابع عشر بیلدوم

اگر بویاده بیلدوم و لم اوغری قی قی قی
مغریب طریقه بیلدوم و اوغری قی قی قی
صنا اولاد بیلدوم و اوغری قی قی قی
اهل تجارت دخت و قی قی قی اولاد اوغری ده
اگر جو قی اولاد بیلدوم بیلدوم بیلدوم
فصل

فصل الخامس عشر اولاد

اگر بویاده اولاد و اوغری قی قی قی
امراض مختلفه کورلسه و قی قی قی قی
دوشد کورل

فصل السادس عشر بیلدوم

اگر بویاده بیلدوم و اوغری قی قی قی
استفا اولاد و اوغری قی قی قی
یزده شود شرفان د و کله جو قی اولاد

فصل السابع عشر طومانیسا

اگر بویاده طومانیسا حسیق مریک مفا جان
جو قی اولاد اوغری قی قی قی اولاد اوغری ده
یعاصو کورلجه و قی قی قی اولاد اوغری ده
رضی الله عنه ال امینک و اوغری قی قی قی
قیقته و اوغری قی قی قی قی قی قی قی

فصل الثامن عشر قی قی قی

اگر بویاده قی قی قی قی قی قی قی
اوغری قی قی قی قی قی قی قی قی
کیشیده و بیلدوم و اوغری قی قی قی

فصل التاسع عشر تود قی قی

اگر بویاده تود قی قی قی قی قی قی
جو قی قی قی قی قی قی قی قی قی
و اوغری قی قی قی قی قی قی قی قی

فصل العشرین طومان بیلدوم

اگر بویاده طومان بیلدوم و اوغری قی قی قی
ایو اولاد اوغری قی قی قی قی قی قی قی
و اوغری قی قی قی قی قی قی قی قی

فصل واحد عشرین قی قی قی

اگر بویاده قی قی قی قی قی قی قی
و اوغری قی قی قی قی قی قی قی قی
و اوغری قی قی قی قی قی قی قی قی

فصل د و کله جنک جو قی اولاد کورلسه

اگر بویاده کورلسه د و کله قی قی قی
امراض مختلفه جو قی اولاد اوغری قی قی قی
ایلیه

ایلیه قی قی قی قی قی قی قی قی

ظلم اوکشا اولاد اوغری قی قی قی قی قی

اقر صو کورلجه و قی قی قی قی قی قی

فصل اثنی عشرین طومان

اگر بویاده طومان و اوغری قی قی قی قی
اولاد اوغری قی قی قی قی قی قی قی
کورل و اوغری قی قی قی قی قی قی قی

فصل الرابع عشرین بیلدوم

اگر بویاده بیلدوم و اوغری قی قی قی
قیس قی قی قی قی قی قی قی قی
د و کله کورل و اوغری قی قی قی قی

فصل الخامس عشرین قی قی

اگر بویاده قی قی قی قی قی قی قی
ایلیه قی قی قی قی قی قی قی قی
اولاد اوغری قی قی قی قی قی قی

يَلْجُ جَوْقِ اسْمَ قَيْشِ قِيَّ الْأَقَارِ لَوْ قَاتَلُوا الْأَصْوَ قَدْ
وَحُوشَ طَيْرُ هَلَالَهُ الْأَوَّلُ كَرْدَهُ بِالْقَوْلِ وَحَبُولَهُ
أَوَّلًا وَيُشْ أَوَّلًا

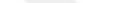
الْبَابُ الثَّالِثُ دِيكُورِيسِ أَوَّلُ قَيْشِ بَعِي
أَوَّلُ قَيْشِ أَيْدِ سِرِّي لَوِي لِيْجَهْ كَانُونِ أَوَّلُ دُ
بَوَايَ أَوَّلُ يَزْ كُونِ دُ بَوَايْدَهْ كِيْجَهْ سَاعَتِ لَوْنِ
بَيْشِ وَكَنْدُ دُ طَقُوزِ أَوَّلُ دُ بَوَايْدَهْ دُ بَلْغَمِ نَزْلَهْ
أَوَّلُ كَسُوْرْ كِهْ حَسْتَلُوقِ جَوْقِ الْأَقَارِ الْمَقَامِ أَجَلَهْ
جَمَاعِ أَيْلَكِ يَسِيْجَهْ صُورِ كَنْدَهْ يَشِيْشِ كِهْ غَايْشِ لَوْدُ
أَمَّا كِيْجَلُودَهْ صُورِ أَشِيْشِ كَنْدَهْ صَقِيْلُ لَوِيْ كِيْجَهْ
كُونِ كِيْجَلُودَهْ أَمَّا حَسْتَلُودَهْ مَوْسِيْ دُ رَاوْنِ بِيْجَهْ
كُونِ حَسْتَلُودَهْ هِيْشِ شَرْوُخِ أَيْلَا لَوْنِ رَاوْنِ
كُونِ دُ بَعِيْنِ كُونِ أَوَّلُ جِيْجَهْ كُونِ كِيْجَهْ غَايْشِ
أَوَّلُ بِيْجَهْ وَكُونِ كِيْجَهْ قَصَا بِيْجَهْ دُ رَاوْلِ وَقِيْشِ وَجْ
كَنْدَهْ كِيْجَهْ وَكَنْدَهْ أَرْمَا أَوْنِ دُ رَاوْنِ كُونِ
كُونِ جِيْجَهْ بِيْجَهْ رَجِيْهْ نَحْوِيْلِ أَيْدِ لَوْنِ كِيْجَهْ
كُونِ كِيْجَهْ لَوْنِ صَاغِيْلُ نَوِيْجِ وَصِيْغَرَاتِ كِيْجَهْ
مَشْطَرُونِ

مَشْطَرُونِ وَدُونَهْ أَوَّلًا نَوِيْجِ صَاغِيْلُ كَنْدَهْ صَقِيْلُ
جِيْجَهْ مَوْجِيْجَاتِ بَوْنِ لَوِيْ كِيْجَهْ مَحَاطَرِ دُ رَاوْنِ لَوْنِ
أَوَّلُ كُونِ وَفَاتِ لَوِيْ كِيْجَهْ بِيْجَهْ كُونِ أَوَّلُ بَوَايْدَهْ
دُ شِيْجَهْ بَا شِيْجَهْ كِيْجَهْ بِيْجَهْ كُونِ دُ مِيْلَادِ عَيْشِيْ
كَافِرْ لَوْنِ سَايِيْشِيْ أَوَّلُ دُ جَعْفَرِ صَاغِيْلُ مَوْسِيْ لَوْنِ
أَيْدِ لَوْنِ كِيْجَهْ مِيْلَادِ كِيْجَهْ كُونِ كَلْسَهْ يَغْوَرِ جَوْقِ
يَغْسَهْ قَيْشِ مَشَاقِ الْأَوَّلِ كِيْجَهْ بَاغِ بَاغِ الْأَوَّلِ
قِيْشِ يَزْ قَرْنُ لَوِيْجَهْ دُ رَاوْنِ كِيْجَهْ صُورِ لَوْنِ كُونِ
بَوَايْدَهْ دُ شِيْجَهْ كُونِ كَلْسَهْ يَزْ لَوْنِ كِيْجَهْ لَوْنِ
مَايِيْشِيْ دُ بِيْجَهْ جَوْقِ بَعِيْ جَوْقِ كِيْجَهْ عَرَقِ الْأَوَّلِ
وَلَايِيْشِيْ سَايِيْشِيْ جَوْقِ الْأَوَّلِ كِيْجَهْ مِيْلَادِ سَهْ شِيْجَهْ كُونِ
كَلْسَهْ قَيْشِ أَوَّلُ الْأَوَّلِ كِيْجَهْ مِيْلَادِ لَوْنِ مِيْلَادِ
كُونِ لَوْنِ حَسْتَلُوقِ جَوْقِ الْأَوَّلِ كِيْجَهْ جَوْقِ جَوْقِ
زِيَانِ الْأَوَّلِ كِيْجَهْ مِيْلَادِ جِيْجَهْ شِيْجَهْ كُونِ كَلْسَهْ
قَيْشِ قِيَّ الْأَقَارِ جَوْقِ بَعِيْ أَرَبَهْ بَعْدِ أِيْ جَوْقِ
أَوَّلُ لَوْنِ عَدَهْ أَوَدَهْ دُ رَاوْنِ بِيْجَهْ لَوْنِ جَوْقِ
قَوْلَهْ يَزْ قِيْشِ أَوَّلُ الْأَوَّلِ كِيْجَهْ بَوْنِ لَوْنِ كُونِ

بَوَايْدَهْ كَلْسَهْ قَيْشِ مَشَاقِ الْأَوَّلِ
بِيْشِ وَقِيْشَهْ قِيَّ أَيْلَا لَوْنِ بِيْشِ
أَوَّلُ مِيْلَادِ جِيْجَهْ كُونِ كَلْسَهْ قَيْشِ قَارِ لَوْنِ
يَايِ وَقِيْشَهْ كُونِ أَوَّلُ جِيْجَهْ لَوْنِ بِيْشِ
أَوَّلُ مِيْلَادِ سَنِيْجَهْ كُونِ كَلْسَهْ قَيْشِ قِيَّ الْأَوَّلِ
يَايِيْشِيْ لَوْنِ الْأَوَّلِ كِيْجَهْ بِيْشِ قِيَّ الْأَوَّلِ
بِيْجَهْ مَقُورِ بِيْجَهْ كُونِ كِيْجَهْ دُ رَاوْنِ كِيْجَهْ
قَايِيْشِيْ قَايِيْشِيْ جَوْقِ مَوْسِيْ لَوْنِ بَرَا عَالِيْ لَوْنِ
أَوَّلُ كِيْجَهْ جِيْجَهْ صُورِ مَوْسِيْ لَوْنِ هِيْشِيْشِيْ
صُورِ لَوْنِ جِيْجَهْ دُ رَاوْنِ كِيْجَهْ بِيْجَهْ لَوْنِ
مَصْرُوعِ الْأَوَّلِ مَشْطَرُونِ بِيْشِيْشِيْ

فَصْلُ الْأَوَّلِ كُونِ دُ ثَلَاثَا
أَوَّلُ كُونِ دُ ثَلَاثَهْ قَيْشِ قِيَّ الْأَوَّلِ بِيْشِيْشِيْ
أَوَّلُ لَوْنِ مَارْدَهْ لَوْنِ أَقْلِيْشِيْ قِيَّ الْقَوْلِ
أَوَّلُ دُ شِيْجَهْ قَارِ لَوْنِ جَوْقِ الْأَوَّلِ كِيْجَهْ
وَبِيْجَهْ أَوَّلُ كَلْسَهْ عَرَبِ وَبِيْجَهْ أَقْلِيْشِيْ
فِيْشَهْ وَجِيْشِيْشِيْ لَوْنِ الْأَوَّلِ وَبِيْجَهْ مَوْسِيْ
هَلَالَهْ

فَصْلُ الثَّانِي هَلَالَهُ الْأَوَّلِ دُ ثَلَاثَا
أَوَّلُ كُونِ دُ ثَلَاثَهْ بِيْجَهْ أَوَّلُ بِيْجَهْ
جِيْجَهْ بِيْشِيْشِيْ حَسْتَلُوقِ الْأَوَّلِ كِيْجَهْ جَوْقِ الْأَوَّلِ
أَوَّلُ مِيْلَادِ مَشْطَرُونِ أَوَّلُ لَوْنِ بِيْشِيْشِيْ
وَلَايِيْشِيْ قَارِ لَوْنِ الْأَوَّلِ بِيْشِيْشِيْ
جَوْقِ دُ شِيْجَهْ حَسْتَلُوقِ أَرَسِيْشِيْ أَوَّلُ كِيْجَهْ جَوْقِ
أَوَّلُ مَشْطَرُونِ أَقْلِيْشِيْ مَشْطَرُونِ لَوْنِ قَارِ لَوْنِ
فَصْلُ الثَّالِثِ كُونِ الْأَوَّلِ
أَوَّلُ كُونِ أَعْلِيْشِيْ قَيْشِ قِيَّ الْأَوَّلِ بِيْشِيْشِيْ
جَوْقِ مَوْسِيْ لَوْنِ الْأَوَّلِ سَبِيْشِيْ جِيْجَهْ لَوْنِ
أَوَّلُ بِيْشِيْشِيْ هِيْشِيْشِيْ أَوَّلُ لَوْنِ بِيْشِيْشِيْ
بَعْدِ أَقْلِيْشِيْ دُ رَاوْنِ كِيْجَهْ أَوَّلُ بِيْشِيْشِيْ
فَصْلُ الرَّابِعِ لَوْنِ كَلْسَهْ أَوَّلُ
أَوَّلُ كُونِ أَعْلِيْشِيْ قَيْشِ قِيَّ الْأَوَّلِ بِيْشِيْشِيْ
أَوَّلُ كَلْسَهْ جِيْجَهْ لَوْنِ قَوْلَهْ بَا بِلْ وَكِيْشِيْشِيْ
قَارِ لَوْنِ عَرَبِ لَوْنِ مَوْسِيْ لَوْنِ بِيْشِيْشِيْ
أَوَّلُ مَشْطَرُونِ مَشْطَرُونِ لَوْنِ بِيْشِيْشِيْ خَلْقِ جَوْقِ الْأَوَّلِ

حرف

ولا ينجي اوجوز لقي اولاد كستان ده خر وچ خواجه
ايدو اول اقليبي بقه صكه انكو مهي قوله قوزيله

فصل الخامس عشر اوداسسه

اكو نو ايدو هوان ييدو اوده شسه فيشه
جنگه و كانه و كلكه ولا بعدد عيش بون و غركه
و خراجي نك و فاسي ك باشي اشغا اولاد اهل بخارو

فصل السادس فائدايدو عشر بغير قتي

اكو نو ايدو قتي بغير يقسه دروم ولا يتينه
بر شمر خراب اولاد اوز و ايش باد شاهلو
عدل ميل ايليه و عيش امن امان ايجنده اولاد

فصل الثامن عشر قول قوزيله

اكو نو ايدو طوي يقسه بقده و غي برده خر وچ خواجه
زيان ايليه او غري خراجي ليندن خلق عليز قالا
بوقرت بويل تام اولاد او غري نك باشي اشغا
اولاد امين نك و بچين اوني اكو اولاد لايم الله

فصل التاسع عشر قوزيله يقسا

اكو نو ايدو هوان قول نور يا طيراق يقسه
ايل

ايل اقل طلق اولاد خلق لجره قيقو و قيشه جوق
اولاد اوز كانه ينج ايني ايل طلق حيف جوق
اولاد ايجور لا طواردي اذن حقه امان خيره بول اولاد

فصل العشرين قوزيله

اكو نو ايدو قوزيله و يا صليمان يقسه اولاد
حستلق بلور عور ترقيله اولاد و قيشه بلور
باد شاهلو و عيش ظلم اوده يقسه افتاير شيه
بر بچي اومه و يان ايدو لايم الله

فصل واحد عشرين بسارق

اكو نو ايدو قتي قوزيله بال باغ اوجوز اولاد
اهل بخارو كسيار اولاد اخيار و اجيف يايله
قيون قوزي جوق اولاد خلق اراينده غم غصه
جوق اولاد باد شاهلو و عيشه ظلم ايدو قو
اكو نو ايدو بسارق اولاد يقسه ايشه افتاير شيه
و يلمه عيشه اولاد و ب معيشه طار اولاد
و عيشه جوق اولاد باد شاهلو و عيشه ظلم ايدو
خلق لجره عول جوق و بولوده او غري خراجي جوق اولاد

فصل اثنى وعشرين قتي اسسه
اكو نو ايدو قتي يلا سسه بكمه هالادك و لشكو
قوزيله و اولاد سلطان هالادك اولاد خلق اراينده
حستلق و اشغ اولاد قتي اولاد سلك جوق قوزيله

فصل الثالث ظاهر اولاد العشرين كوك ملسه

اكو نو ايدو كوك ملسه قيشلور و زوله و شكو
جوق اولاد باد شاهلو ظلم ميل ايدو لشكو اهل
حيلي و تحت جكه ايل امين اولاد خواجه خر وچ
ايدو خلق غصه ده نور اقليبيده بغي جيقو
شما ايليه نور و قوب بكون الك كنوزه مصر
ولايت اوجوز لقي اولاد

فصل الرابع والعشرين كوك ملسه

اكو نو ايدو كوك ملسه ايلي باد شاه او تاسينه
جنگه فيشه قان و كلكه اولاد و بيل بيمور نو اولاد
كوك خراب و بار و كانه زيان ايدو بيل صوبه ايليك
رفا حيت بولكه

فصل الخامس والعشرين زلزله

اكو نو ايدو زلزله اولاد هوانده استقه جوق
اولاد

اولاد حستلق جوق اولاد باد شاهلو اراينده
يعيق و غري غون اولاد و شيه شير ك خراب اولاد و زوله
ايقوليدو قان كوه اما كين اوكات اولاد اكو نو نو
يلا سسه يا كوك كوز لسه بر او كوك ملسه فائدايدو
دولن ديكشه يلا و جوز لقي اوده قيشه جوق اولاد
و بچين اوني جوق اولاد اهر طعا بول بر اولاد هالادك

الباب الرابع عشر اربيه و زوله قيشه جوق اوردو

قيش ايدو سرباينلر فائنده كاتولي اهر و

بواخي اولاد و بكوندو نو ايدو بلم اوردو هز
كله بچين بر ز الجاق صول جلد صر مساق صوغان
و ترو بيلك سيموزات بيلك صبي احن صوفيا صوف
اشي ككند صقنا لاما جاع اتمك ايوه ز ايلوك
الك كونه قلند اسد و ك عيسى عليه السلام
طغدي بچي كوندو درد بچي كون تحسد و صافقو
كوك بوايك بشي كون كاي كز حاجي صوبه بر غور
واقف كوني اولدز سكر بچي كون غايت سعده
نه دواتر سكر ايوه و اون ايجي كوندو اوز

٤٨ اولوز و كجه اون دوردت ساعت اولوز كوتش
 ديلوز و حنه كوز **يكوي** ديكوي ديكوي ديكوي
يكوي ديكوي ديكوي ديكوي ديكوي ديكوي
 كون خيوانات و وحوش و طيور و پرند و بيمه
 باشلر **يكوي** ديكوي ديكوي ديكوي ديكوي
 ايلسه اول ياييه هر نه اكسه بيه **اكو**
 يكشيه كونه كسه يايين قوراق اولاماسلوا
 سوز اول و بيه جوق اول و شيال ياي جوق اسه
 اونه بيدا ياي باغ جوق اول و صول اول و
اكو دوشيه كونه كسه دايال عليه السلام
 ايند قيت قيت اول و مولايت قوراق اول و
 يادشاهلار اسنده حرب جند كار و مسلمان
 اوز رنه غايب اولاد و مولايت جند قان و كلك
 شامه مدين عربين مستحق ولايتكند و راجيف
 خبر اول ياييه مصر و ويا اول ياييه جوق اسه
 جوق اول و يايون يايون لود كوز سقري مشكل اول
 كوز يايون ياييه يايون كوز كوز كوز يايون
 شافين

٤٩ شافين جوق اول و **اكو** شينه كونه كسه قيت
 اول و يايون جوق اول و اما كوز قوراق اول و شافين اول و
 مولايت جوق اول و يايون جوق اول و سقري دايال اول و
 اول و يايون جوق اول و مولايت جوق اول و شافين اول و
 وكر كيشان اقليمده افتك جند قيت قيت اول و اونه
 زتون جوق اول و اما بيدا ياي قيت اول و شافين اول و
 يايون كوش قوت اول و يايون يايون قوت اول و شافين
 اقليمده اختلاف جوق اول و مولايت جوق اول و شافين
 افتك ديشه طاع اقليمده جوق اول و مولايت جوق اول و
 يايون يايون يايون يايون يايون يايون يايون
 و كوز ايلونده جري حركت ايليه اما ايليه اول و
 زيان اوليه **اكو** شينه كونه كسه قار يايون
 اول و يايون يايون اول و شافين ايليه يايون جوق اسه
 قيت قوراق يايون يايون و كلك علق اقليمده
 جند واقع اول و يايون قوت اول و يايون كوز
 اول و يايون يايون اول و يايون جوق اول و اما يايون اول

٥٠ بين و مولايت اول و يايون اول و اما ايليه و حنه
 جوق اول و يايون يايون يايون يايون يايون
 يايون يايون يايون يايون يايون يايون
 اول و اما **اكو** شينه كونه كسه يايون قيت
 اول و اما ايليه فضل و جعفر صادق رضوا الله عنه
 ايند يايون جوق اول و يايون و مولايت و قيت شافين
 اول و اونه جين جوق اول و يايون سوز اول و ايل
 يايون اول و يايون اونه جين جوق اول و يايون اقليمده
 حستاق و يايون اول و يايون يايون قوت اول و
 حوان خرو جوق اما شافين يايون **اكو** جينه
 كونه كسه كج اول و يايون قوت اول و حنه
 يايون جوق يايون يايون جوق اول و يايون يايون
 اول و اونه جين جوق اول و يايون يايون جوق
 اول و اونه جين جوق اول و يايون يايون جوق
 حرايه و ايليه اول و يايون جوق اول و ايليه
 طاعنه يايون يايون يايون يايون يايون
 اسه شامه مدين يايون يايون يايون يايون

٥١ اول و يايون اول و يايون اول و اما ايليه و حنه
 اول و يايون جوق جوق جوق جوق جوق جوق
 مينا اول و يايون يايون جوق اول و **اكو** شينه كونه
 كسه يايون قوراق اول و يايون اول و يايون يايون
 حنان يايون يايون يايون اول و يايون قوت يايون
 اول و يايون اول و اما اقليم اول و جوق اول و يايون
 اول و يايون اول و يايون يايون يايون جوق اول و يايون
 اول و حوش صوك قوراق قوراق قوراق قوراق قوراق
 ايلنده جوق اول و اما ايليه الغيب الا الله
فصل الاول كون و تلسه
 اكو يايون كونه و تلسه اقليم اول و جوق اول و
 بول دوردت اقليم اول و اما كسا اول و
 اهل فساد اهل و يايون اول و يايون اقليمده يايون
 دونه يايون يايون يايون يايون يايون يايون
 يايون اول و اما كسا يايون يايون يايون
 شهر لوي يايون يايون يايون يايون يايون
 ايليه يايون يايون يايون يايون يايون

يَقُولُ جَوْقُ يَمَّةَ جَوَكَا اَمَارِ يَانِ اَتَمِيَه

فصل الثاني وثلثه

اَكُو يَا يَدَه اَمَحَد و تَلَسَه فَعَتْ جَوْقُ اَوَلَا يَغْمُورُ لُجَوْقُ
يَمَّةَ عِرَاقِ اَقْلَمِيَه خَوَارِجُ خَرُوجِ اَيَدِه مَشَقُ قُلُودِه
شَاوَا بِلِيَه كَلَه خَلِي رِيَانِ اَيَدِه اَوَلَا قَلَمَدَه خَسَلُو
يَلُورَه وَتَوِيلُ سَلِ جَوْقُ اَوَلَا شَوِيلُ كَلَه خَلُو عَجَلَه قَلَل

فصل الثالث كون اعلنه

اَكُو يَا يَدَه كُونِ اَعْلَنَه قِيُونَه كَجِيَه اَفْتَارِشَه
عَجَه يَمِشَ اَجَلُو تَلَفَا اَوَلَا حَرَامِي بُولُوكَسَه
نَجَارَاوَدَن حَقْمِيَه خَلُو اَخِرَه كَسِيَاوَا اَوَلَا
مَلَامَتِ جَوْقُ يَانِشَ بَرَتِ اَوِيُو جَوْقُ اَوَلَا اَشَبُو
اَسْتَبُولَه جَنَكِ وَاَقْعِ اَوَلَا

فصل الرابع اعلى

اَكُو يَا يَدَه اَمَحَد اَعْلَنَه صَوَلُوكَا رَاوَا تَه بِيَرِ
اَوَلَا جَوْقُ اَوَلَا يَغْمُورُ لُجَوْقُ يَمَّةَ قَبِشَ قَبِي اَوَلَا
بَعْضَ حَيَوَانَاتِ قَوْلَه كَجِ اَوَعْلَانِ اَوَلَا فَوَاغَاوَتِي
وَعَبْرِي حَسَنَاتِ جَوْقُ اَوَلَا اَمَا يَلِ بَرَكْتَلُو اَوَلَا

مَر

فصل الخامس اي جلقيون

اَكُو يَا يَدَه اَمَحَد جَلْقِيُون كُونَسَه يَمِشَ اَعْنِ طَلُو
اَفْتَارِشَه اَمَا يَدِيَك كُونَسَه فَوَانِ اَوَلَا جَوْقُ اَوَلَا

فصل السادس قلوب بلدر طوطيه

اَكُو يَا يَدَه سَالِجُو يَلْدَرُ كُونَسَه يَكُو عَدَلُ يُوْرُ
دَوْتَه اَيَلَرَاوَا اَزْ مَانِ كَجِدَن فَيَشَرُ قُوْبَه رَوَمِ
وَلَا يَتَنَدَه جَنَكِ اَوَلَا اَيَلَرُ فَيَجَشَا جَوْقُ جَرِي بَرِ جَقَه
فَانِ دَوْتَه اَمْرَاشِ خَتَلَه جَوْقُ اَوَلَا مَصْرُ وَلَا يَتَنَدَه
رِيَاظَاوَا اَوَلَا مَقْرِبُ مَرْقِي اَمِنَسِيَرِ لَنَاوَا
رَيَتُونِ يَانِ اَوَلَا

فصل السابع بلدره و كلسه

اَكُو يَا يَدَه يَلْدَرُ دَوْتَه يَاوِشَا هَلُو عَتِي لَعْدَه
يَزِدَ بَرَنَه اَلْقِيَه حَسَنَاتِ كَرَه يَلِ صَوِيَكَدَه مَحِيوَانَاتِ
اَوَلَا مَقْرِبُ مَرْقِيَه فَيَتَنَدَه جَنَكِ جَوْقُ اَوَلَا
جَرِي اَهْلِيَنَدَن خَلُو رَحْمَتِ جَبَكِه

فصل الثامن اَلِكَم صفا

اَكُو يَا يَدَه اَلِكَم صَفَا مَشَقُ مَرْقِيَنَدَن كُونَسَه

وَاوَلَا مَشَقُ مَرْقِي يَانِ اَعْمَجَ مَشَقُ قُوْرِيَه
اَمَا اَكُو يَا اَوَلَا اَيَلِ اَمِنِيَك اَوَلَا يَاوِشَا هَلُو اَوَرِيَه
يَزَاوَدَه وَنَهْمَانِ كَلَه اَوَلَا يَاوِشَا هَلُو حَقْرَا يَدَه جَبَكِه
يَكُونُ قَه اَكُو مَقْرِبُ مَرْقِيَنَدَن يَلُورَه اَفْجِيَه
دَكْنِ خَتَلِ اَوَلَا يَلِ يَغْمُورُ لُجَوْقُ اَوَلَا اَمَارِ دَوْمِ وَاِلَا يَدَه
قَوْلِي اَوَلَا لَا يَعْلَمُ اَلْعِيَابِ لَا اَللّٰه

فصل التاسع شمشاد

اَكُو يَا يَدَه شَمَشَادَ مَشَقُ مَرْقِيَنَدَن يَكَا يَلُورَه
اَوَلَا مَرْقِيَه يَزِدَ يَاوِشَا هَلُو حَايَرِ اَوَلَا اَنُوكِ اَوَجِدَن
جَبَلِ اَلْمُأَبَرِشَه اَيَلِ حَرَابَه وَارَه غَايَتِ يَاوِشَا هَلُو
دَوْتَه قَهْرَا يَدَه اَكُو مَقْرِبُ مَرْقِيَنَدَن يَلُورَه يَزِي
وَقَرِ نَكْشَانِ اَيَلِنَدَه قَهْمَلَقِ اَوَلَا خَتَلِ يَمِيَه
اَمَا اَيَلِ شَمَرِ اَمِنِيَك اَوَلَا لَا يَعْلَمُ اَلْعِيَابِ لَا اَللّٰه

فصل العاشر قلوب

اَكُو يَا يَدَه كُونَسَه قَوْلِي كُونَسَه اَوَلَا اَقْلَمِيَه
فَيَتَنَدَه صَوَلُوشَ جَنَكِ وَحَسَنَاتِ لُجَوْقُ اَوَلَا قَبِشَ قَبِي
اَوَلَا اَسْتَبُولُ وَلَا يَتَنَدَه اَوَدَه دَوْتَه يُولُوكَا اَمِنِيَكِ
اَوَلَا

اَوَلَا يَلِ اَيَلِنَدَه جَنَكِ جَدَالِ سَالِجَلَرَه وَاوَلَا اَوَلَا
قَوْلِي اَوَلَا اَكُو مَقْرِبُ مَرْقِي قُوْرِيَه يَزِدَ دَوْتَه اَوَلَا يَدَه
وَاَقْعِ اَوَلَا اَمَا يَمِشَ جَوْقُ اَوَلَا يَاوِشَا هَلُو عَدَلُ يَدَوْبِ
رَعِيَتِ خَوِشَ صَوْتَه

فصل واحد عشر كوكبه و نجايب نسته

اَكُو يَا يَدَه كُونَسَه يَزِي اَيَلِنَدَه يَزِدَ دَوْتَه
يُولُوكَا يَزِي اَوَلَا يَكُو عَدَلُ اَوَعْلَانِ يَزَعَه خَلُو
اَخِرَه شَوَرِشَ فَيَتَنَدَه اَمَا اَيَلَرَاوَا جَوْقُ اَوَلَا طَوَارِ
جَوْقُ اَوَلَا اَهْوَانِ وَصَمْرِ اَيَلِنَدَه خَوَارِجُ خَرُوجِ اَيَدِه
حَسَنَاتِ وَاوَلَا اَكُو نَجَايِبِ كَجِيَه يَلُورَه عَرَبِ
اَوَلَا يَتَنَدَه جَنَكِ اَوَلَا قَبِشَ قَبِي اَوَلَا فَاَرْجُو اَوَلَا
خَتَلِ مَحْمَدِ اَوَلَا يَتُونِ وَتَبَقِ اَوَلَا يَلُورَه اَوَدَه دَوْتَه

فصل الثاني عشر صامه استنبولده شكل حيوان

اَكُو يَا يَدَه كُونَسَه حَيَوَانِ كَجِيَه شَكْلُ يَلُورَه قَبِشَ قَبِي
اَوَلَا خَلَقِ اَرَايَتَه جَنَكِ اَوَلَا كُوْشِ اَوَلَا يَتُونِ سِيَا هَلُو
تَلَفَا اَوَلَا يُولُوكَا

فصل الثالث عشر كوكله كور كلسه

أَكُونُ أَيْدِي كَوْنُ كَوْنُ لَسَا أَوْلَيْدَهُ أَيْدِي فَتَنَهُ حَرِي
أَوَّلًا أَوْنَدَن يَكُونُ مَسْنَدُهُ كَوْنُ كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَيْسَبُؤَلْ أَيْجَنده جَدَالْ أَوَّلًا كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
جَقْدَه قَوْنُ أَيْدِي أَيْلُوقْ جَشَا بَحَارْ وَلا يَتَقَدَّه جَرِي
أَوَّلًا كُنْ أَوْتَه شَامْ أَقْلَمِنْدَه بَرَاوْ كَشِي يَدِ حَلَلْ
أَيْسَبُهُ أَوْتَشِيرْ أَيْدِي كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
بَرُو قَوْنُ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه أَوَّلًا كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
فَصَلِّ الزَّائِعْ بِلْ صَوْنِ كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَكُونُ أَيْدِي بِلْ دِيكْ أَيْسَبُهُ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
بَلُورَه وَغَوْرَتْلُورَه أَوَّلًا كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
جَوْنُ أَوَّلًا مَصْرُوبًا بِلْ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
فَصَلِّ الْخَامِسَ عَشَرَ أَوَّلًا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَكُونُ أَيْدِي أَوَّلًا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه فَتَنَهُ دَوْتَه
جَنَدَقَانْ دَوْتَه وَغَارْ تَلُورَه بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَيْسَبُهُ كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
عَرَبْلُورَه أَيْسَبُهُ أَيْسَبُهُ أَيْسَبُهُ أَيْسَبُهُ
شَدَتْ أَوَّلًا وَغَوْرَتْلُورَه أَوَّلًا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَو

أَكُونُ أَيْدِي بِلْ دِيكْ أَيْسَبُهُ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
فَصَلِّ السَّادِسَ عَشَرَ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَكُونُ أَيْدِي بِلْ دِيكْ أَيْسَبُهُ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
وَوَبَاوْ كَشَا بَحَارْ وَلا يَتَقَدَّه جَرِي
بِلْ خَيْرُ مَرْكَه بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
فَصَلِّ السَّابِعَ عَشَرَ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَكُونُ أَيْدِي بِلْ دِيكْ أَيْسَبُهُ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَوَّلًا كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
فَصَلِّ الثَّامِنَ عَشَرَ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَكُونُ أَيْدِي هَوَادَنْ طَبْرَاقْ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَيْلُوقْ وَلا يَتَقَدَّه جَرِي فَتَنَهُ دَوْتَه
جَقْدَه أَوَّلًا كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
عَضْبُهُ أَوَّلًا كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
فَصَلِّ التَّاسِعَ عَشَرَ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَكُونُ أَيْدِي بِلْ دِيكْ أَيْسَبُهُ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَوَّلًا كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَوَّلًا كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَوَّلًا كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه

بَارَزْ كَانْ أَيْدِي بِلْ دِيكْ أَيْسَبُهُ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
فَتَنًا أَوَّلًا كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَكُونُ أَيْدِي بِلْ دِيكْ أَيْسَبُهُ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
فَجَشَا بَحَارْ وَلا يَتَقَدَّه جَرِي
صَوْنِ كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
فَصَلِّ الْعَشْرِينَ هَوَادَنْ طَبْرَاقْ
أَكُونُ أَيْدِي هَوَادَنْ طَبْرَاقْ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
فَتَنًا أَوَّلًا كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
بِلْ خَيْرُ مَرْكَه بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَهْلِيكَ حَالِي حَوْنُ أَوَّلًا
فَصَلِّ وَاحِدَ عَشْرِينَ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
أَكُونُ أَيْدِي بِلْ دِيكْ أَيْسَبُهُ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
مَشَقْرَ بِلْ دِيكْ أَيْسَبُهُ بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
جَنَدَقَانْ دَوْتَه وَغَارْ تَلُورَه بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
عَرَبْلُورَه أَيْسَبُهُ أَيْسَبُهُ أَيْسَبُهُ
وَوَبَاوْ كَشَا بَحَارْ وَلا يَتَقَدَّه جَرِي
أَوَّلًا كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
فَص

فَصَلِّ الثَّالِثَ وَالْعِشْرِينَ كَوْنُ لَسَا
أَكُونُ أَيْدِي كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
بِلْ خَيْرُ مَرْكَه بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
فَتَنًا أَوَّلًا كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
فَصَلِّ الثَّالِثَ وَالْعِشْرِينَ كَوْنُ لَسَا
أَكُونُ أَيْدِي كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
دَوْتَه وَغَارْ تَلُورَه بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
صَوْنِ كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
حَوْنُ أَوَّلًا كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
فَصَلِّ الزَّائِعَ وَالْعِشْرِينَ كَوْنُ لَسَا
أَكُونُ أَيْدِي كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
حَوْنُ أَوَّلًا كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
بِلْ خَيْرُ مَرْكَه بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
وَوَبَاوْ كَشَا بَحَارْ وَلا يَتَقَدَّه جَرِي
أَوَّلًا كَوْنُ لَسَا بِلْ خَيْرُ مَرْكَه
فَص

[illegible]

یکی برنجی کون ججه تالیشه دوشویه دوش عالملو
 ججه دیو کوش ایتی سینه دوشین برون دیک صوغی
 هواندک شتقی صونک بخاری کدور دیک صی لری آبلور
 اوشاکی کوکومکه باشلر **یکی** تخی کون بونده خور
 دوشونک دوشه قارغیور قی صوغا ولسه کولک بشده
 کدسین بلور شیمجه اولار بلورده خوریدی کوندر
 اوج کونی فلور اخر بدندزه دوشوت کونی ماریت
 اولندزه بیک کول بیدی کونه قار قاشی دوشونک
 ملور ارق دوشن اوردویه جفازا اولور قون کد
 بیدی کون تمام اولور قیش جفازا یاز کون

اگر بگوید که در دو تفسیر و تفسیر بنماید و بگوید که
چون اولاً اگر فساد و آراء جعفر صادق و رسول الله
اند بنماید و بگوید که اولاً تفسیر عرب الینده
و بگوید که اولاً فساد الینده و بگوید که اولاً
بزرگمان بگوید که اولاً تفسیر الینده و بگوید که
فرد و چون اولاً تفسیر و بگوید که اولاً تفسیر

اولا قور حازمه جو قولا فلا فلسطين اقلبيده
فصل الثاني قور قولا اي دولتسه
اكوئايده اي دولتسه يعور جو قو بال ياغ يمش
جو قولا بجموع حيويات جو قولا اكن بيمين
اوق جو قولا بالاجور بقاين استكر اول
داينال عليه السلام و ايند نو برنگو اول
اكو اي دلدوغي و غيت قوه اولسه ايل اوژ تاسيد
قيغوزيت قور قولا الدنك جو قولا كا قوفه
مسلمان اراسنده جند عاقيت مسلمان غايله لا
فصل الثالث كون اعلمسه
بوايده كون اعلمسه او كسور دود ماغو حسن او
بوغار اعترج جو قولا يعور جو قو اكن بيمين
اوق جو قولا تاثير اوژ دود و مش اولسا

اولايداه انا غلبته يعمور جو فقه اكن نجيب اوف
جوق اولار مقلر طشا باوشا هله عدل ابدون
رعيت دكلنادورن ايقول اولريد يمش او حور اولار

الذي يا زخوش ولا اتاين صوكي استما حستين ولا
فصل الخامس واول ما انى جلقون
بوايد انى جلقون كورنسه قيش قح والافارجو
يغا اوكيد كورنسه يل اوكله هرسته وخور اول
يل بقور لاولاكن عيجن اوق جوق والار مقطر طشا

بنوایده صاحب اولید ز ملو غنسان بر اولو باد شاه قوت اولو
اول سینه ز قوت اولو ایل باغی اولو لکچر بر نوه
قان دو کله یمن اقلیمده قوت اولو ابویل ملکر حوقا شه
دکده کملو عرق اولو انجده قوت اولو اداخی اولو
جند اولو اعلایت نجم شاه خ قوت اولو اکوند تله
یرونیق فایده سمن یورکر یغا خلق اراستنده اختیار
جوق اولو احاسیده غور نوره کج و غنی قنده موت برسته
استند کده بر اولو وفات ایده

نوايد يلدزد و كلسه بخار زيان اده ايل امين اوليا
بر باد شاه هلاك اولانوك يرينه يربك او كوره عقلا ايد

فصل الثامن قوين قوزاخ

بوايده الكرم صفه مسترق طرفيدن كورنسه كون
طوغر بى بكلى خانليبه عامى اولونبوز جوزده
جوق جفالرايده لر عاقبت سلطان نصر پاولا
ياورلوق قوه اكر مغرب طرفيدن كورنسه اولر
اقليرك خاق شايه حان اولر شايه هانك ادر
بعده ايلر شيرلر حراب اولر صير ايلنده جنك فتنه
فتوشا كند اولما خيوسنر بغوز لرغا مغرب اقليبي
جوك كه لك اولر قورلى اوج يل جوك كه جقمبه
بوايده مسترق طرفيدن شمشك بلورسه الو
وقيون قله انايش جوق اولر ينجي جانور جوق
زيان اده ورتوشان ده مويا بلورده قورلى بلورده
اكر مسترق طرفيدن بلورسه اول طرفه جنك
يكيش خبر لر وجرى دشتمق اولامسلا نلرا ايله
كافور تاسنده جنك اولر اوغرشا لر عاقبت سلاسلر
منصور اولر كا قورلى قوه لر حربه كسندر
فصل

فصل العاشر قورلىق

فصل العاشر قورلىق

بوايده مسترق طرفيدن قورلىق بلورسه نيل
بغوز لاولر اكر و نيله قورسه برا اولر سلطان
هالانك اولر اكر مغرب طرفيدن بلورسه نيلورده
كهن حكمنده اولر لايعلم الغيب الا الله
فصل واحد عشر عجايب نسنه
بوايده بر عجايب نسنه بلورسه يكلو عود تلو قور
وار بار و كانلر و زيان اولر اغري حرامى ايله حلق
اوت تاسنده فتنه اولر يرين قوه اولر خفقدر حستاق
برا اولر بلك يه برا اولر كنى قوت اولر اعجم ملكنده
وبا اولر شاهر ايلر اشنور قله
فصل اثني عشر شكل حيوان
بوايده كوكدن حيوان كى نسنه بلورسه قاز
جوق اولر ايلر بقميا واره برا اولر سلطان هالانك
اولر اقيغو و قورشا و لا قورلىق اولر ايلر شاهر
دعيتنه ظلم ايليه اهل عسكر و حمت حكاه و ايله
فصل الثالث يرمزده و عشر كوك كورنسه

بوايده كوك كورنسه صفان صر مساق و رزم
اربه بقداى بيمين اوبن بيش در لور بيش قوزان
اولميشه افشا پيرشه و بالورده تحيل و كيا
اكر اولر ندين تا يركن سسته دين كورنسه عربا و تاسنده
اختلاف اولر و ياز قوراق و قيش جيلك بغوز
جوق بعه اكر عشر اخره كورنسه بلوروز ايوكله
بال باغ تحيل لور انا جور ظلم نسلك جوق اولر لايعلم
فصل الرابع عشر بيلدر
بوايده بيلدرم اشنه يل بغوز لاولر لاسولر طشا
توكه لور اولر انا حرامى ايله انا يل موكنده عكيسه
دونه ولايت قور جفا جر يلد برشا ايلر ايلسلا و نيه
فصل الخامس عشر اود اشنه
اكر بوايده كندرن هوان اوده دشنه اسرار
مختلفه جوق اولر و سقر خوشا و نيه برا اولر
باد شاه دنيا دن كده ايلده فتنه سلقاق جوق اولر
حيوانات قله قور قور جوق اولر اكر كچنده
صاعقه اولسه بغير اوده و نسنه حستاق لار تا
يلر

يلر حقا و كورده كيدو عرق اولر افعي ايلر اولر اغضه
جوق اولر ايش و نيه برا اولر ايلر شاه قوت اولر انا
ايلر ياز جري كره ايلر يقيله صور قوت ولا
فصل السادس عشر قى بغوز نسنه
بوايده قى بغوز نسنه بيلر و كند اولر او جور لور
ايشيك سلا سلقاق و قور ايجى و ياز شاهلره عدل
ورعايه خوش حال اولر بوايده طلو نسنه بولر
كسجى اوغري حرامى ايله ياز و كانلر و زيان اولر بولر
كسله بزمان بقميا قله قور و عايت سياهيدن
وعوانلورن الحنه ايلورده قور و قورلىق اولر لايعلم
فصل السابع عشر قورلىق قورلىق نسنه
اكر بوايده هوان طرا قورلىق قورلىق نسنه
قور قورلىق بولر كسله بيلر و كند اقلير قله جقمبى طرا
فصل التاسع عشر قورلىق ايلر ايلر
بوايده قورلىق ايلر ايلر ايلر نسنه ايلر قورلىق اولر
استقمده و نسنه و اعرج حستاق لور جوق اولر
القي قله عود تلو لور جوق اولر ايلر موكنده افاق

فصل اولان قبله عشرين نور

بوايده هواندن قتي نور بولورسه ياوشاهلر
اشكاه طرايدن روتنيز يورنه دوشه جنك
جوق اولار عيت كي معصفا ولا اقبال صوبي ايلو
دونه امينيك او جود لوق اولار

فصل واحد عشرين بشاره

بوايده بشاره بولورسه ايل ملالوخ اولوب
شور سوز انا حاطره مالالت غلبه ايد
جوانان قله اكي بچين اوني جوق اولار ايل صوبي
امينيك اولار اهل بخارت اصبه ايدن

فصل اثنى والعشرين بيل اسسه

بوايده بيل اسسه بيشه ريان بوشه ايل
اوردن اسنده قوت حربه خصومت واقع اولار
جنك ايجنده ياوشاه دوشه او غري خراي
يايله سقر رومر اولار اما اكي اوكان اولار كوردن
قتي حسنين لار اولار اقبال صوبي بولورسه عذله
مين ايليكه وعيت جوق كجه

فصل

فصل الثالث والعشرين كوك ملسه

بوايده كوك ملسه كسيب قيو ايلنا بيلش
خبر حقه بيل اولا مشرق طرفدن خبر
دونه جوق قوغون اولار ايل امين اولار اقبال قيو
قار جوق بيل ايل علم الغيب الله

فصل الرابع والعشرين يركو ملسه

بوايده يركو ملسه بيل قوراق اوت بچين اولا
خروج خواجه حرم سوز يايله بولميدن كوك ملسه
ايله غصه قوت شدت فراق جوق اولار

فصل الخامس والعشرين ذل زله

بوايده ذل زله واقع اولسه خراي او غري يايله خلو
انفعالي اولار احسان بولورسه اقبال صوبي او جود لوق
اولار اقبال بيله قريلق اولار اوردن ايجنده بوشه
ايله ياز جري كره اولار ايل خراب ايد غصه اولار
واجيف خبر قيش قتي اولار

الباب السادس مازنن الله ياز الله ياز ايدن

سز يا بجه بوايه اوردن زل

روم بولورايه مازنن ذل زل اوردن بولور
قبول اوي بوايده ارق اولور بوايه يات در كحار
رطبدر بيلم حكيم كورقان غاليب اولور اخلار
دوشه او بولور جبان سلويه بولور غار اعرابي بولور
اوتاجك حجامت قان الدنق سار سلق اكلنلر
دن صقنا لوجد حمامه ورن بيلر طام ارنيا ل
قوبه لر جوق بولورسه قيو رومر بوايه دوردن بچي
كوي محدور دوصقنق كوك اونجي كوي سوردر
اون ايجي حسنين تمام اولور قيش جفا ديادور
اون اونجي كوردون كون بوايه اولور نور دوردن
اون اونجي كون آمدن يرستوجا نور لوزره جفا
يكومني كون محدور موسلي دويكوي بيشن كوز
نصر الي بيش ناميدن حجامت قان كوك

فصل الاول كون دوتلسه

بوايده كون دوتلسه بيشه بول اولار او جود لوق
دورث ايلقور اناشاه ايلنده بولور بولميدن اوردن
قوت اولار ايله فتنه يلان سوز بول يايله بيلش
قتي

32

قتي اولار و ما بيلده غلر جنك جوق اولار قلعلر
فتح اولار اوردن و تلد قده قورسا ايل امين اولار اقبال قيو
غصه قريلق معصيت جوق اولار

فصل الثاني احدى وتلسه

بوايده احدى وتلسه بيل جوق اولار اوقار جوق بجا
جكوكه جفا جفاني قريلق ايد مصر ولايتيه
يعوز بيقا بولور ياوشاه هلاك اولافتنه ياتش
قاندور خرايلىق اولار جوق بيلنا صولر جوق
اولار ايسكده ولسور كسوزي او ستون
اولار اوي دوتلد قده رنكي قوا اولسه ياغه افه
ايرسته بوغر اعرابي جوق اولار انعت بول او جود لوق
اولار ايل ايرى ايد ولسن اولار

فصل الثالث كول غلنسه

اكر بوايده كون اعلنسه بچموج نسنه او جود
لوق اولار ايل بولور اولار اكر كوز قوا اعلنسه
حسنلقور ورا بولور ياوشاه اولار ايلدن حقه كيه
فتنه جنك مالالت جوق اولار ايل جوق اسه

خبري زبان ايدہ قوللق اولاد ايم الغيا لا اھ

فصل الرابع اى اعلستہ

اكو بوايدہ اى اعلستہ بل بغير لو اولاد امينك
اولاد صولاد اوتہ اكن بچين جوق اولاد شاهلو
عدله ميل ايليه رعيت راحه ايجده اولاد
اكن احوال و تاسيده اعلستہ اولاد
فوت اولاد فائده سن يلق جوق اسه متكتش
اولاد احكامه بوجہ ملوره تبدل اولسيه

فصل الخامس اى خلقون

بوايدہ اى خلقون كورنستہ اكن بيش اولاد
اكو بواج بغير و كورنستہ اكن اوکات هولستہ
او جود و بيش بول اولاد اكو بواى كورندو كى كور
جسلا بيا خود بغير و بيشه كسب اولاد اكن
اوکات ايل امينك اولاد

فصل السادس اى قير قلويدن

اكو بوايدہ قير قلويدن ملو غسلا مغرب و
قوت بستان قير قلو اولاد اولاد اولاد بيا شاه
اوله

اوله جوق و قانلرد و كله اقليم قوللق اولاد اكو
مشيرق طرفندن ملو غسلا اول طرفه خروج
خواجه ايدہ اقليم يلقه يلقه مؤمنه صديق اولاد
بوايدہ شاه طلمه بوز توتہ انايل صو كنده بوايدہ شاه
جفا ايل امين اولوب رعيت خوش بجه كورنستہ
او دون اولسيه اكن جوق اولوب بلكي بونك
خكى اوج يله دكن سورله

فصل الثامن يلدن و كلستہ

بوايدہ يلدن و كلستہ قتي يلدہ اولسيه اولين شاه
اولاد ايله ياد بى كور اقليم خرا بوايدہ او غري خرا
يايله انايل صو كوش اولوب امينك اولاد

فصل التاسع اكن صغيا

بوايدہ اكن صغيا مشيرق دن بلورسہ بيا شاهلو
او اسينده فتنه بلورده اكن بيا شاهلو بيايله ملو فتنه
فوت قان و كله اكو مغرب دن بلورسہ اوج بيله
دكن قوللق اولاد و بيا بلورده اكن اولسيه عودت جوق
قوله بغير جوق بجه خيل جور يله بيايله بى ججه

اولاد بيا شاهلو و توتہ جوق عمارت هلاك ايدہ

صكره بادشاه ايل او ستون اولاد قورنلوب دشمن اولاد

فصل العاشر هلاك ايدہ شمشك

اكو بوايدہ مشيرق طرفندن شمشك بلورسہ
فوت قورنلوب امينك اولاد اكو بوزي بولنلو
اولاد انايل بول انايل ايدہ اكو مغرب طرفندن بلورده
خلقك احوال اوج يله دكن بزم قوللق حسنتو
انايل انايل عليه السلام ايدن اكن اوکات اولاد
طاعن بكونك انايل بغير اولاد بيا شاه ظلم
ايدہ بخار زبان ايدہ

فصل الحادي عشر قوللق

بوايدہ كورندن قوللق بلورسہ اكو مشيرق دن
يكالسيه بل بغير و بولنلو خلق قرح ايجده اولاد
اكو مغرب طاهر اولسيه قيتش قرح قار جوق
اولاد بيا شاهلو رعيته ظلم او بوايل شاهنه
عاصي اولاد ملو غسلا جوق اولاد عاصي اولاد بيايدن

فصل الثاني عشر خرايه واره عتق بجايب

بوايدہ

بوايدہ كورنده بجايب ستنه بلورسہ حسنتو
ملكه مفا جان قيعو و زلله و خراي جوق اولاد انا
اكن بچين انايل امينك ولايت قوللق اولاد انا
ولايتيه ياد بى كور انايل اولاد بولنلو فوت اولاد
جوق اولاد حجاز ولايتيه نفت بول اولاد انايل بيليه
جنگ اوكش اولاد انايل بيليه و دشمن بلورده بولك
صوبى اولاد انايل بيا و بيا نفت اولاد جوق اولاد

فصل الثالث عشر شكل خيلوان

بوايدہ خيلوان كى ستنه كورنستہ جهانده فوت
طالع اولاد غري خراي جوق اولاد اولاد هلاك
اولاد انايل بيايل خراي جوق اولاد انايل صو كنده بولنلو

فصل الرابع عشر كورنستہ

بوايدہ كورنستہ صاغلق امينك اولاد بغير و بولنلو
اولاد بيايل جويان اوکات كله انايل و ولايت فوت
و زلله بوايل هلاك اولاد انايل جوق اولاد اكو
اى كورنستہ بولنلو اولاد بغير جوق بجه
نفت بول اولاد انايل بيليه بونك و دشمن بيليه بونك

فصل الخامس عشر يلد

بوايده يلد ويرا ويدا فتوت حره فان وولك
فته جوق ولا اما وبت طلو سندر جوق ولا لوق
صق خنر لولا و جوق لولا اما ملود قولا

فصل السادس عشر يلد

بوايده ودا وبت قيش قتي وازاق ولا هو طوقه
يزقار جوق ولا بلكر او تاسنده جنك رعيت
ظلمه انجته باراز لوكساد ولا فتوت يلد جوق ولا

فصل السابع عشر يلد

بوايده قتي يلد ويدا ايل منيلك واخلو لولا
حبو بات يمين اوتي يمين جوق ولا يلد اخرنده
حيوانات قولا اما ورتك

فصل الثامن عشر يلد

بوايده طلو يلد بلكر ادا سنده جنك فتوت
اولا ايل يلد يلد ووليد اجنه خبر لاياله نجاز يلد
فصل التاسع عشر يلد

فصل العاشر يلد

بوايده طلو يلد يلد ووليد اجنه خبر لاياله نجاز يلد
بوايده طلو يلد يلد ووليد اجنه خبر لاياله نجاز يلد

فصل الحادي عشر يلد

بوايده قولا وولك ولا قولا وولك ولا قولا وولك
بوايده قولا وولك ولا قولا وولك ولا قولا وولك

فصل الثاني عشر يلد

بوايده قولا وولك ولا قولا وولك ولا قولا وولك
بوايده قولا وولك ولا قولا وولك ولا قولا وولك

فصل الثالث عشر يلد

بوايده قولا وولك ولا قولا وولك ولا قولا وولك
بوايده قولا وولك ولا قولا وولك ولا قولا وولك

فصل الرابع عشر يلد

بوايده قولا وولك ولا قولا وولك ولا قولا وولك
بوايده قولا وولك ولا قولا وولك ولا قولا وولك

فصل الخامس عشر يلد

بوايده قولا وولك ولا قولا وولك ولا قولا وولك
بوايده قولا وولك ولا قولا وولك ولا قولا وولك

اسفله قولا وولك ولا جند فته ارعورت
او اسفله صولق قيو جوق ولا يلد قتي اسفله
اولا جند لولا وولك ووليد اجنه خبر لاياله نجاز يلد

فصل السادس عشر يلد

بوايده طلو يلد وولك ولا جند فته ارعورت
او اسفله صولق قيو جوق ولا يلد قتي اسفله

فصل السابع عشر يلد

بوايده طلو يلد وولك ولا جند فته ارعورت
او اسفله صولق قيو جوق ولا يلد قتي اسفله

فصل الثامن عشر يلد

بوايده طلو يلد وولك ولا جند فته ارعورت
او اسفله صولق قيو جوق ولا يلد قتي اسفله

فصل التاسع عشر يلد

بوايده طلو يلد وولك ولا جند فته ارعورت
او اسفله صولق قيو جوق ولا يلد قتي اسفله

بوايده طلو يلد وولك ولا جند فته ارعورت
او اسفله صولق قيو جوق ولا يلد قتي اسفله

فصل العاشر يلد

بوايده طلو يلد وولك ولا جند فته ارعورت
او اسفله صولق قيو جوق ولا يلد قتي اسفله

فصل الحادي عشر يلد

بوايده طلو يلد وولك ولا جند فته ارعورت
او اسفله صولق قيو جوق ولا يلد قتي اسفله

فصل الثاني عشر يلد

بوايده طلو يلد وولك ولا جند فته ارعورت
او اسفله صولق قيو جوق ولا يلد قتي اسفله

فصل الثالث عشر يلد

بوايده طلو يلد وولك ولا جند فته ارعورت
او اسفله صولق قيو جوق ولا يلد قتي اسفله

کوندن اوزن ساعت کجه اوزن بوساعت بکونمجي
کون محمد ورد موسی دز

فصل اول کون و نسله

بوايده کون و نسله بواو بواو شاه هلاک اولو
فشنه قيقو حنک جور ظلم جور اولو احسناق جور
اولو مصر باو شاه لشکر جمع اید و غمازن آله
ککوره بدعتلر کسته کوزمندی و ستملر جور اولو
اغبلره هلاک اولو بواو شاه عالم قومه اکو
دو نلفقه کوزسه و با اولو ایش چنل و بال او کجه
بواو بواو کوز اولو ایل ملایق هر مقامده فشنه
جنک جور اولو عجمده فتنه و قیلایق باوره

فصل الثاني اخی و نسله

بوايده اخی و نسله هر مومعهده میتل و کجه
جنک و فتنه و حسناق کوز اغر لوی جور اولو
کافور بول سوز بیا مستون اولو اخرج حواج
جور اولو بالان خنر کوز و وبا اولو

فصل الثالث کون اعلنسه

بوايده

بوايده کون اعلنسه قيقو بکلو اسه بکلو بکلو
جور بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
اوشاق اولو غلان قیلایق اولو اشام ایللده بواو بکلو
بکلو و فاشا بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو

فصل الرابع اخی اعلنسه

بوايده اخی اعلنسه بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو

فصل الخامس اخی بکلو بکلو

بوايده اخی بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو

فصل السادس قيقو بکلو بکلو

بوايده قيقو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو

واحتک ایشلار اولو اکو مغربدن بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو

فصل السابع اخی بکلو بکلو

بوايده اخی بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو

فصل الثامن اخی بکلو بکلو

بوايده اخی بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو

فصل التاسع اخی بکلو بکلو

بوايده اخی بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو

واحتک

واحتک ایشلار اولو اکو مغربدن بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو

فصل العاشر اخی بکلو بکلو

بوايده اخی بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو

فصل الحادي عشر اخی بکلو بکلو

بوايده اخی بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو

فصل الثاني عشر اخی بکلو بکلو

بوايده اخی بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو

بوايده اخی بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو
بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو بکلو

کون کورسده دوم ولايتي قولان اولاما باغ اوچور
اولا بيشنچي ايتنچي يديجي کون کورسده اكن اوکات
اولا بيش جوق اولاد کورسده جوق اولاستبول
شهرينده قولان اولاعشیر اولده کورسده شام
ولايتنده جنداختلاف بلان خبر ليجوق اولان
اغشلو حسنعلی جوق اولا اوکون بيشنده کور
عراق ولايتنده اکسور دام نابل اقلينده يره يرمک
واقع اولا اما بيش جوق اولا اون بيشندن يکسيا
دل کورسده نانيال عليه السلام اينده زعيم قولان
اولاد ووزو حسنعلی کورسده جوق اولا بولور
کيتي فوت اولايکي بيشندن اوکون کورسده
بيش فساد وارداستبول شهرينده جند حسنعلی
ظاهر اولاما اوچور لوق اولالام العيب
فصل الخامس عشر بيلدرم
بوايده بيلدرم اينده مشرق مرفندن بکاييه
حسنعلی جوق اولامغرب مرفندن بيلدرم
بيش اكن اوکات بيلدرم اولاد بيلدرم جوق اول
يول

يول کورسده دوشه
فصل السادس عشر اولايه
اگيوايده کورسده بيله اولايه سلفين فتنه
عصفه اينلا بيشده حوق اولاجند فاده وکلا اول
بشر اعينه ايتنچي بيشده ورت ايقلو قول
فصل السابع عشر بقور
اگيوايده قتي بقور بيشه بيلدرم کورسده اولاخو
مهاجرتنه ميل ايدنه في الحمله بويل خبر لوق اول
فصل الثامن عشر ملو
بوايده ملو بيشه بقور جوق اولا اكن بيش
جوق اما بيش فتنه اولاهرتده کفار شير
حسنعلی ظاهر اولا بيلدرم شاهينده وفتنانلر
هلاک اولوب کتدوسي شاد خبر اول
فصل التاسع عشر قول نور
اگيوايده هولده قول نور بيلدرم بلان بکاش
خبر لوق جوق اولا بيش اوکيه اقليم سلفين فتنه
احواليا و عصفه اما شاهر اقلينده غله جوق اول

فصل عشرين اولايه بر نور بعا صعلبان
اگيوايده نور بعا صعلبان بيشه استمه قوه
اعري بلان حسنعلی لوق جوق اولاد ورت ايقلو قول
قتي واولا اولايه اولو قبانده قول سلفين فتنه وکلا
برم خالق اجره حسومت وکسب کار اول
فصل الحادي عشر قول نور
اگيوايده قتي نور قوشه ايلده يا ورا ميسر
قوه بکاييه عاصي اولور جوق جند اولاعاقبت
بار شاه غالب اولوب طاغده عدل ابدوب حال
حوش اولاخرا سنده قتي جند واقع اول
فصل الثاني عشر بيسار ف
بوايده بيسار ف اولسده بيش اكن اوکيه ويا جوق
اولالان خبر لوق اولافتنه قيقو جوق اول
قيون قول ويز اولو باد شاه فوت اول
فصل الثالث والعشرين قتي بيل
اگيوايده قتي بيل اسسه بقور جوق اولا بيش
جوق بيل ايل عم ايند کورسده ويا جوق اولاصغر
قول

قول ريت جوق اولاجين اولو اوکات اولاحسنعلی
اوله اما الم اوليا
فصل الرابع والعشرين قول نور
اگيوايده قول نور بيشه جند عصفه جوق اول
قبش قتي اولافاز جوق بعا اولاسبندن اولو قول
کجه کورسده ايلنده قول نور جريد بيشنده
حاضر لوشانلاني واقع اولاسلطان وفات ايدنه
بوشه عتري ووتوره عدل ايدنه اما خلق اجره
حسنعلی مرده مقلبان اولامعشرت وکيه افشاره
فصل الخامس والعشرين بيلدرم
بوايده بيلدرم کورسده بلان قتي ايتي اولاصول صوغله
بکراشکاره بيلدرم ايدوب فتنه جند حل ايلو
يز اولو باد شاه فوت اولافتنه جوق اولاخرا
يايله اما بولود وک کورسده وک اول
فصل السادس والعشرين قول نور
اگيوايده قول نور اولسده بيلدرم باد شاه وفات
ايليه حيل اوچور اولا ايل ايدوب بيلدرم ايلدرم

هوانلور و مل غفور و اولور و اومر اينده قياي و اولار تير
 ائمي حوق و اولايون حوق و له بجوار اينده عظيم
 جنهك اولار كنجده بركته دوزت ايقولور و له بايا
 خراسان اقليبي خراب واره لوايكي بوزده حوق قاز
 دوزله و لايين قياي اشبار اولار ايل و اولور و سلاط
 قياي اولار ايجده سلطان حوق و اولاقنر عظيم حوق و
 انبيا لافان من مائير مولا دوزت ايقولور
 ياز ايد و سر يانلر نوايه اياز دوزت
 لواي و تونوز نوكوند بوايه صفوا اوتار صوفو
 سنسليم و له حوق و لايين و مرموز پچه اشمه
 ايوور و زياتر حسم اولور و نمايه وار و مولا و
 انما صغر ايندن صديق و له بوايه اول كويز و
 دوزت ايقولور **عليه السلام** و لافان اشمه
 سكرنجي كوزن محمود دوزت اول و انجي كوزن بعايت
 ايوور و هم اوز كوزن كجه اوز ساعت و كوزن اوز
 دوزت اولور و كوش جور ايوور و دوزت ايقولور
 كونده متهم و سلطان بده بنيا دوزت ايقولور
 اكر اوده

اکریوایده

فصل الاول كون دوتلسه

[illegible]

فصل الثانی اِکْوَ دِلْوَ طَلْفِ اَوْ لَا اِیْ دُو تِلْسَه

[illegible]

الثلث كوز اغلسته

بنايد. كون اعلمتني فتعديت دلو حراي
او عري حراي ظاهر اولايي مجور اولايي كوتباي
يل حوش اولايي شاهلور عيني حوش دونا كون
بول اولايي اتادوم سلطان فرنا اولايي
فصل الرابع اعلمتني
اكونايد اعلمتني بوليشنه باش قاندره
قاندور و كله ايلو شيرلويقيه اربايداي حوز
اولا خلق عيشه ايجنده قاندره دلو حستليق ظاهر
اولا اوده بك كودشنه بيلر كتلو مجموع نعت
او حوز حلقه حال حوش اولايي

فصل الخامس في قولهم يلدو

يُؤَيِّدُ قِيَرَقُلُو بِلْدُ دُو غَسَادُ وَا بِلِي لَغَاوُ
وَقِيَلِي قُولَا مَا كُنِيَا بِلَاوَا بِلِي قَلْبِي نِدَه وَهَت
وَقِيَلِي قُولَا لَيْقِن طَانِفَا سَتِي كَا وَا حُجُزُ قِي قُولَا
أَزْمَقِي رِي تَا وَا حُجُزُ قُولَا شَا مَا بِلْدِي حَبْدَه بِلْدِي
وَا لَوْلَا وَا دَا شَا حَبْدَه وَا دَغِي وَجُو وَجُو حَبْدَه وَا

فصل السوادس، ملذذ ووكسه

51

اَكُوْا يَدِهٖ يَلْدُوْهُ وَكُلْسَهٗ مَعْرِ يَلِيْنَدِهٖ جَوْفُ
قَانَدَهٗ وَكُلْسَهٗ يَرِيْ يَلِيْنَدِهٖ حَنْجِ عَشْمَهٗ لَوْ اَوَّلَا جَوْفُ
جَسَنَا اَوَّلَا اَكُوْهُ وَكُوْنِيْ يَلْدُوْهُ يُوْنُكْ اَوَّلْسَهٗ
بِرَاوْ كَحْمَهٗ وَتَاوْ اَلِيْلَ بَقْلَهٗ مَا قَلَهٗ

فصل الثامن في الألفين صنفهما

اَكْرَبُوْا يَدَهُ الْاَكْمَصَاوُزُ مِنْهُ اَكْمَصُوْهُ وَنَدِمَا
اِبْسَدَ اَكْرَبُوْا وَكَانَتْ اُولَا اَمَّا اَلْوَقْتُ فَبَدَا شَاهِدُ اَلرَّيْثَانَةِ
عَدَاوَتُ كُنُوْهُ قَوْمِيْنَدُ يَخْدِيْ غَالِيْ دُوْشَمُ صُغُوْهُ
فِيْهِ حَسَنُ جَوْقُ اَلْاَصْحُوْصَاكِ بَابِلُ اَمْسَا
لَا يَبِيْنَدُ اَرْقُ اُولَا اَكْمَصُوْهُ سَرْفِيْنَدُ بَابُوْ سَدُ
جَوْقُ يَمْدَا اَكْرَبُوْا وَكَانَتْ اُولَا اَمَّا اَلْوَقْتُ فَبَدَا
مَارُوْمُ اَلْبِيْنَدُ جَبْرِ دُوْشَمُ هَزْ نَقْتُ اُولُوْ

فصل التائبع شمسه

وأيده شمشدا وبيسه مشرفون يكابسه يعقود
توقيعا اسمه اغري حسرتي صفرو دوج حورق
ولا اكن بيجين اوكان اولاباوشاه دوستانه
لقربولا اكونعوب كوفندن بلورسه بلورعوب

اولا ميسر ولايتنه خور اشكاره اول

فصل العاشر عجايب

اگر بخوايد كوك يورنده بر عجايب شكل بلورسه
فقط قولاي اولاجن اور تاسنده فتنه قوت قنغر
ملقون جوق اولان ياد شاه قولون هلاك اده اما
اكن ايو اولامشيق طر فتنه اكر قن اولان ياد شاه

فصل واحد اورم جوق اولامشيق شكل جوق

بوايد كوك يورنده حيوان شكل كوكي كورنده
ايله حسنتق رنج جوق اولامشيق خراي جوق ياد
ايد مينه يورنده قان وركك وكونلر امين اوليا
دوشمان ياد شاه اور رنه قوت و تافو اولان

فصل الفتي غنل لدمك جوق اولامك كورلسه

اگر بوايد على الصباخ كوك كورلسه بقو رجو
يقا اكن او كات كله قيونته قونون اولاما ايل
اور تاسنده امين لك شاديق اولامك كورلسه
ده كورلسه قيونته اركد قون اوغريه

فصل الثالث عشر يلدزم

اگر بوايد

اگر بوايد كوك يورنده اولان ياد شاه يلدزم
اوغري خراي ياد شاه ياد شاه اولان ياد شاه
يل صو كوتق قولاي اولامك اتي اولان ياد شاه
حسنتق غننه جوق يورنده جوق اولامشيق
ايو اولان اولامك وفات ايد

فصل الحاشين عشر قن بقو رننه

اگر بوايد قن بقو رننه ياد شاه هرك عتقه غنم
ايد وركند وكونلر قن مغرب كيشلر يورنده جوق هلاك
اولا اكر بقو رننه ياد شاه حسنتق قولاي اولان
اصلا اكن او كيا رنج ياد شاه جوق اولان

فصل السادس عشر ملو رننه

اگر بوايد ملو رننه ياد شاه هرك ايد
اختلاف واقع اولامشيق ايد وني يورنده اوغريه
يوسو هلاك اولامشيق ايد وني يورنده اوغريه

فصل السابع ورتا بقو رننه عشر ملو رننه

اگر بوايد قول ملو رننه بقو رننه ياد شاه
قولاي اولامشيق اكن او كيا رنج ياد شاه هرك ايد

ورنجار ولايتنه اولامشيق طر اول

فصل الحاشين عشر قور رننه صعلجان

بوايد قور رننه ياد شاه اكن يورنده قولاي اولان
ملقون هلك ايل بكونلر ايل كسور دير لك قوت ولا

فصل التاسع عشر قن رننه

اگر بوايد قن رننه اكن يورنده قولاي اولان
بيكار و صوغله حسنتق جوق اولان قن رننه اما
بكونلر عتقه عدلر ايل ايل ايد يورنده ايل وكونلر
كور اولامشيق اولان ياد شاه قونون ياد شاه اولان

فصل العشرون كوكه وركون

اگر بوايد كوك يورنده قولاي اولان
يوشه افات يورنده اولامشيق ايل يورنده ايل
جوق اولان اولامشيق قن جوق اولان وركه خيل
ايد هلاك اولان اوغري خراي ياد شاه اكن اوت
جوق اولان وركه ايل جوق قولاي

فصل واحد والعشرين بل قن اسسه

اگر بوايد قن بل اسسه قولاي اولان اسسه رنج عتقه
دكن

دكن لوده كيشلر عرق اولامشيق قولاي
ايل يورنده ايل يورنده ايل اولان ايل اولان
وفات ايد وركه ايل يورنده ايل اولان ايل اولان
ايد ايل ايل ايل ايل ايل ايل ايل ايل ايل ايل

فصل الثاني عشر من هوا كورلسه

اگر بوايد هوا كورلسه حبش اولان ايل ايل
جنگ قان وركك بقو رننه جوق رنج ايل ايل
حسنتق غننه جوق اولامشيق قولاي اولان ايل
ايد افات يورنده ايل ايل ايل ايل ايل ايل ايل
بوليل ويا اولان ايل ايل ايل ايل ايل ايل ايل
ولايت قولاي ايل ايل ايل ايل ايل ايل ايل

فصل الثالث عشر من ايل جلقون

بوايد ايل جلقون كورنده حسنتق جوق اولان
يلورسن كيشلر جوق اولان ايل ايل ايل ايل
نعت وافي او جوق ايل ايل ايل ايل ايل ايل ايل
فصل الرابع خاي جوق اولان ايل ايل ايل ايل

بقا لکن جوڑیہ دوسیلہ عقیبا وچ بل باغی اولا
اندن امینیک اولا باغی اورسہ وارنہ

فصل الثالث کون اعلیٰ

اکوئایدہ کون اعلیٰ جہان قول اولیٰ و لا یحکم
اروق اولیٰ حلقہ ایضی مشکلا و لا تاخر لوزیان ایدہ
باغ علقہ قول اولیٰ آخر ماسوسم قسلا لا خلق ادا سیدہ
عقلہ جوق اولیٰ یویل کبیلہ عرف اولیٰ ادمیلو
هلاک اولیٰ ل منہ عقیس حیوانت از اولیٰ

فصل الرابع اخی اعلیٰ

یوئایدہ اخی اعلیٰ جوق بقہ یحییٰ و لا
اولک بال باغ حرم جوق اولیٰ و لا یقول قیولہ یکارو
ازنا باوشا هلاک و عقیس میل اده یویل کبیلہ اخی اعلیٰ

فصل الخامس اخی اعلیٰ

اکوئایدہ اخی اعلیٰ کون کونہ عقیس ازیفا
از مقدده قیولہ مولا از قلا اکوئایدہ جوق یقارو
کونہ حسیق یلورہ انا کسب قیوسی اعلیٰ
بل امینیک و بل امیلو اولیٰ بقصیر بل قتل اولیٰ و لا یقول
فصل

۸۸

فصل السادس قیولہ یلورہ

اکوئایدہ قیولہ یلورہ و عسیا مشرقی کون بکالورہ
قول اولیٰ و لا یلورہ قیولہ یلورہ و لا یلورہ
لوزیان جوق اولیٰ و لا کون کبیلہ یویل کبیلہ
خلایم بادشاہ اولیٰ انا و لا یلورہ قیولہ یلورہ
اولیٰ مغرب طر فندہ یلورہ ادمیلو قیولہ یلورہ
اوغری خرای یلورہ یویل کبیلہ قیولہ یلورہ
طر فندہ یلورہ جوق اولیٰ و لا یلورہ جوق اولیٰ

فصل السابع یلورہ و کونہ

اکوئایدہ یلورہ و کونہ یلورہ یلورہ کسب
قیوسی یلورہ و کونہ یلورہ یلورہ یلورہ
لشکر اهلند جوق هلاک اولیٰ عاقبت بادشاہ
دو شمانہ طفر بولا

فصل الثامن الکرم صفا

اکوئایدہ الکرم صفا مشرقی کون بکالورہ
سلطان کونہ و لا یلورہ قیولہ یلورہ
قیلورہ یلورہ یلورہ یلورہ یلورہ

۹۷

۸۹

یحیٰی قیولہ یلورہ قیولہ یلورہ و لا یلورہ
اکوئایدہ اولیٰ و لا یلورہ قیولہ یلورہ
جمع اولیٰ و لا یلورہ اکرشامہ دیار یکرہ
یحیٰی قیولہ یلورہ و لا یلورہ قیولہ یلورہ
استان یلورہ اولیٰ و لا یلورہ قیولہ یلورہ
لشکر اوغری قانہ و لا یلورہ قیولہ یلورہ
خرابہ و لا یلورہ قیولہ یلورہ و لا یلورہ
یحیٰی قیولہ یلورہ و لا یلورہ قیولہ یلورہ

فصل التاسع یلورہ

اکوئایدہ یلورہ قیولہ یلورہ و لا یلورہ
اولیٰ قیولہ یلورہ و لا یلورہ قیولہ یلورہ
اولیٰ و لا یلورہ قیولہ یلورہ و لا یلورہ
مغربی قیولہ یلورہ و لا یلورہ قیولہ یلورہ
عاقی اولیٰ و لا یلورہ قیولہ یلورہ و لا یلورہ
جوق اولیٰ و لا یلورہ قیولہ یلورہ و لا یلورہ
عاقی اولیٰ و لا یلورہ قیولہ یلورہ و لا یلورہ
قوله حسیق یلورہ یویل کبیلہ جوق اولیٰ
نہات

۹۰

فصل العاشر قیولہ

اکوئایدہ قیولہ کون طو عسیس کون یلورہ اولیٰ
طر فندہ قیولہ یلورہ قیولہ یلورہ قیولہ یلورہ
قیلورہ جوق اولیٰ و لا یلورہ قیولہ یلورہ
فصل الحادی عشر یلورہ

فصل الحادی عشر یلورہ

اکوئایدہ یلورہ قیولہ یلورہ و لا یلورہ
ایقول قیولہ یلورہ و لا یلورہ قیولہ یلورہ
زیان ایلورہ ایلورہ قیولہ یلورہ و لا یلورہ
طر فندہ جوق اولیٰ و لا یلورہ قیولہ یلورہ
اولیٰ جوق اولیٰ و لا یلورہ قیولہ یلورہ
جری جمع اولیٰ و لا یلورہ قیولہ یلورہ و لا یلورہ
حسیق یلورہ اولیٰ و لا یلورہ قیولہ یلورہ و لا یلورہ

فصل الثاني عشر یلورہ

اکوئایدہ کونہ حیوان کبیلہ کونہ کونہ
سلطان جوق اولیٰ و لا یلورہ قیولہ یلورہ
یکیش جوق اولیٰ و لا یلورہ قیولہ یلورہ و لا یلورہ

۹۸

۹۱

قوله قاتلوه وکله ویا اولاد کورده کینلر عرق اولاد
بارسل قلمینه یاد شاه ایملر ایا کجای کا مطیع اولاد
شاهرا بلنده ارباقشا اولامشیر قباد شاه قوت اولاد
عشیرا ورتاسنده قبی اختلافا ولاحیکر که جفا

فصل الثانی الحده وکلسه

بوانیده الحده وکلسه کورده قورلده قوشلر
اوا اولاد باغدا جوق اولامشیرا ولاحیکر که جفا
دیان ایده کویلو یقه صولده با یوق اوا کور
ایند حستلوق اولاقی ایتی بلورده جوق میر کجه

فصل الثالث اشکاره اولاد اعلمکسه

بوانیده الحده اعلمکسه بقور جوق یغایات اکین
بول اولاد جیف یلان کور جوق فتنه خصومت
وحشی جانور لرحستلوق اوغریه بویل جانور
اوریه پیش اوکسیا قتی ایشلر اولاد

فصل الرابع کون اعلمکسه

اوبوانیده کون اعلمکسه حنک اولایجه بکیر
هالاک اولاخلق او ورتاسنده طغایق فتنه قورقو
مارلق

طارلق قیاق ووشه کور ایلر نده حستلوق ووشه
صولار اوا لایجر لرا و غریه ن خرامیدن رحمت کجه
یمن سلطان قوت اولاد

فصل الخامس الحده جلقیون

بوانیده کجای جلقیون کورنده بقور جوق یغا
اود کورنده ایل جوق لوق اولاد ایل ایلچنده حستلوق
کینلر بلورده هان اوی قالا اکر اوجی بقار و کورنده
ایملر قیاق اولاد ایا اوجی بر اوتاسنده عله جوق اولاد
اکین اوکات خلق شاد اولاد

فصل السادس قیور قویلد ز

اوبوانیده قیور قویلد ز و غسده یل استملو حستلوق
ویا اولاد کور علامت ظاهر اوکوب کور کور اوا
دخی ایشلر نده اولد ولایتک خلق مجموع از جوق کناه
اود کور حیوان قوی دخی اولاد بر اولاد شاه دخی قوت
اولاد بعض حکا ایدر لرا تیا یقین اولاق یلد ز کور
تعیین اولاسه اولاد لایله کورن اقایم یقله شهر و کوی صاف اولاد

فصل السابع یلد ز وکلسه

اوبوانیده یلد ز وکلسه ایلر نده فتنه جنک قان
دو کک بکیرا ایشده خصومت ریخ حستلوق
اولا هر ننده قشا اولاد اود و شان یلد ز و کور
اولسده وشد کورده بر یاد شاه قوت اولاد

فصل الثامن الکیم صغما

اوبوانیده الکیم صغما مشرق طر فندن ملو غسما
یحین اوق اوکات مغرب یاد شاه قوت اولاد
ایلیا مغرب شاه غالب کوب مصر شاه قوت اولاد
ولایت یغایه ویره بر یلا اولامشیرا بلنده فتنه
قور قور ووشه طار لایم ایدر حجار ولایت قیاق
اولا حروق حواج ایدوب فساد حیفه لرا کور
مغرب طر فندن بلورده فساد باش قالدرا
قی ایشلر اولاد کینلر قورله مصر قسطنطنیه
یاد شاه قیاق لایم ایدر حجار قورله در قیاق

فصل التاسع شمشک

اوبوانیده شمشک مشرق طر فندن بلورده
اول ولایتک یاد شاه قوت اولاد یا خورده سیاه

سیر خور لایله ایلدن جقه اما ایلر امن و احشا اولاد
بیش اوکات اولاد کور مغرب طر فندن بلورده یاد شاه
اود ورتاسنده جنک قان دوکک جوق اشکر حوق حملر
دیان اما یل صو کورده صلیع اولاد

فصل العاشر قیور لوق

بوانیده قیور لوق مشرق طر فندن بلورده جنک فتنه
قور قور لایم اشکر صغما طار لایم و غیبه ضلیم اولاد
قور لوق قیور لایم اولسده قیور لایم مفا جان طر فندان ایلر نده
اوج یل کور که حقیقه نیاتن یسه اکر مغرب طر فندن
بلورده اهل اسلامه قور لایم اود ورتاسنده جنک
فتنه جوق قان وکله ایلر نده غالب اولاد

فصل الحاد عشر عجمای

بوانیده کور دین بر عجمای نسنه کور نسنه اکین
اعیان قورله یاد شاه قوت اولاد غلیم ایدم قور لایم
هالاک ایدم ایلده کسب قلیا بقور جوق اولاد اوت
اکین اوکات اولاد یقین ایشلر اولاد ایدم ایلر نده
ویا اولاد قور ایلر نده بر یلد ز وکلسه مسلمانلور

مقبول تجار زبان فترت حدن اشا

فصل الثالث والعشرون هو اكد رساله

بوايده هوا كورلسه مغرب قزلباغ اولاجل جند
اولا قان دوكله زاولو ياد شاه فوت اولاجال قتي
دشوار اولاشام ايلنده حسنتلق بورد قيش قتي
بنه ياغ قشا ولا انا اكين اوکات بزاو کيفي فوت
اولا بزل بده ديا بکزه اولو بوايده کجه بقور
يغسا ملک محمد خرچ خواج ايد بزاو لو
فوت اولو بده العون والاحسان

فصل الرابع والعشرين في بركه ملسه
اكر بوايده بركه ملسه بکرا ورتاسنده فتنه
قان دوكلك قزلباغ امين سرك قيقو جوق ولا
اوغري حراي يايله تاخر كره زيان اولو
فصل الخامس والعشرين في زوله
بوايده زوله اولسه حال دشوار اولا قان
دوكلك جند اولو برون بركه كوجمك بلش
ياد ياد بلش اولق قور قور بوجوق ولا اكر
بيرون بركه كورلسه بزاو سلطان وفات
ايكده اول سبدن بجه شير لوقيله بخت دنج
مدين

۱۰۸

۵۷ حد سزا اولاشام ايلنده اوغري حراي يايله نيل
ازماغي قتي طشما هرايله اكين اوکات اولو اكر د
ايجنده دبرلسه مصر ياد شاه فوت اولو ياييل خراسان
ايلنده جند فتنه قان دوكلك ياي کونلنده
بجا اكر حراي طشما حيف اولو

الكتاب احدى عشر اغوش نوس صولك ياي
ايد زبوايه سري ياي بركه زور و سرك فائنده
اغوش نوس دزور ولا مده قتي دزور او تور كوند
صولك ياي ايد زغايت ايلندر ايد زبوايك بکرا
قور يان جوق سري جوسور قور يان بوايده جمل
ايد زبوايك اوند بيل ازماغي طشما صولر
صومفا بيل او بچي كون مسعود دزور و دنج
كون محمد زاون بشفه مريم انا مريم وفات ايلدي
رحمة الله عليها اون ايشي كون كوند اون اوج كجه
اون رساعت اولور كفش سبيله بوزجه كوز
بوايك اون سركنده كوك بوزنه نظر قلسر ايدن
صكره اكر كوكده بولت جوق كورلسه اور تا كوز

۱۰۸

اينده بقور جوق بجا ايجيلر ماز بجه اولو اكر كوك
يوزي جوق اولورلسه بقور بجا اكين اوکات
اوليا اكر بيسودن صكره هوا بولت اولورلسه
احتوسده بجا انا انا باده اور تاسنده بجا
اكر دنج بجه عنده هوا بولت اولورلسه ايك عشر
اكر باده بجا اكر بولت كورن بدينه قيش اولسه
بقور مصل بجا اكر بولت باره باره اولسه كاه
بجا كاه بجا في اجمله بقور بولنده كوره بجا
اكر بوايك اون سركنده بركه ملسه دكن بقورلسه
بجا لو اولور سا بجا اور تا كوز اينده تاما بتر
اي بجه بدي ايد بركه بچي كون ايلو ساو
اولور بركه بچي كون بچي عليا باده
شهيد اولمشدر اجمل كوزنلو كوزن دوشرر
خوبيا اولور لاجل انبيا لا اله

فصل الاول في بركه ملسه
اكر بوايده كورن دوتلسه بباد شاه فوت ولا
ايل فتنه مملوق اولو اوغري حراي يايله غشه
ملم

۱۱۰

۵۸ ظلم قور قور جوق ولا اكين بچين اوقا و كيه قتي
قزلباغ ياقتي اوجوزلق اكر اول سالد او جوزلق
ايسه قزلباغ اكر قزلباغ ايسه او جوزلق اولو ابو
انقضل ايد ز اكين اوکات بقور اولو ايل ازماغي
طشما بابل عرا بيلمنده حسنتلق جند قورن ولا
فصل الثاني في دوتلسه

بوايده اي دوتلسه بابل ايلنده بزاو لودشمان
حظه زيان ايد قتي جند اولو قانلرد دوكله عايت
نصرت بابل ياد شاه اولو انا ايل قزلباغ شاه
ايلنده بزاو لودشمان بوزيه قتي جند اولو ايل
كسيله قانلرد و كاه عايت نصرت شاه بريسك
اولو بجا اي از دنج بخت جوق ولا بقور جساو
وقور اولو لاجم مملكتي قورن اولو انا مار و مولايت
امشليك اولو بويل بکلو غورنلر اولو غلان بركه
فصل الثالث في بركه ملسه

۱۱۱

اكر بوايده كورن اعلتسه بدي بيله دكن تمام
دنيا قورن طوله بيل بکلسوز ايل مملوق

اولاد زنت آبقلو قلمر غايان زخت حكه مشرق
ولايتندن برباوشاه قواشام ولايتنه اينده
اولوبكي قوروز بري اله كوره غريب اور تاسنده
اختلاف واقع اولاكسيه معيشه اولايان
يكلش خبر لوطا هرا اولاسلق اور تاسنده سوكو
نحت كورله اما ايل ولايتا وجوز لق اول
فصل الرابع اعلى غلشنه
بوايده انا غلشنه اكين بچين اوكانت اولانقد
شندرسلا اولاصوق قشلا از اولاما جعفر
صاوق ايد زيار قوتلو اولاصواد اور زيه ايلولا
سيما نيلا يلك قراق اولاما اينا لعم ايدريل
يعوز نوو حيويات اوكانت اولا
فصل الخامس ككي جلقون
اكو بوايده ككي جلقون كورنشه بيش اوكانت
اولا براجي بقار كورنشه بيش اعلينده بيشول
اكن اوكانت اولا اكي اوجي بويسته بيش كورنشه
دكي ككي قراق وبا اولاد زنت آبقلو قلمر اكو
اوجي

۱۱۷

اوجي بقار وديك كورنشه قتي اوجوز لق اكين بيشول
فصل السادس قير قلو يلدز
بوايده قير قلو يلدز دوعسا ايلده عفيه مالات
وبرا اولوسا انا جهانندن كيدنه ولايت عرافده
عسك جمع اولاجوق جنك اولاقا نورو وكله اما لوزنه
كان بواوشاه يكن اولاعراف حجاز اقليبي قيقو قراق
ملولا اوغري حراي لوزنه اقليبيده غارت جوق
اولا اكو مغرب يكاطو عسا يارنن كومان اقليبي اوج
بيله دكي قتي قراق نحت بلا زخت اولا اكو
ملوعدي وقين ملو عسا استيه حسلقو اما ايل
موكنده اوجوز لق اولالك كور اكي ايلود
كورنشه زخت كورنشه
فصل السابع يلدز دكسه
اكو بوايده يلدز دكسه غلشنه اوغري جنك جوق
اولا براجي بقار كورنشه بيش اعلينده بيشول
اكن اوكانت اولا اكي اوجي بويسته بيش كورنشه
دكي ككي قراق وبا اولاد زنت آبقلو قلمر اكو
اوجي

۱۱۸

اكو بوايده اكم صغاشتر قلمر غايان زخت حكه مشرق
اولا طرده قتي قراق حسلقو يلدز كورنشه قتي
استول اولا اكو مغرب طرده قلمر بيلورسه مغرب ايلنده
برباوشاه كندونك بكون اولدوره دوم ولايتنده قلعلر
النه شام ايلنده فتنه اقدراق جوق اولا بوايكي
اقلنده حصومت عصفه جوق اولاما حاصل ايلود كلد
فصل الثامن شمشل
بوايده شمشك اويسا عرپا ايلنده جنك فتنه
اكو مغرب طرده قلمر بيلورسه براجي جانود اورننه
ملوره زخت وبره حلسان ولايتنده اوج يله دكي
اوغري حراي ياييله قوت ملعلق اميسر لك خلو
اواسنده فتنه جنك جوق اولا
فصل التاسع كوك كورنشه
بوايده كوك كورنشه اكم مشرق طرده قلمر بيلورسه
اولا اقلنده حرب فتنه بكون اوغري عرپا بوايشاه
قوت دوتايمه دشماين دنون ايله ايتقامن الا
اكن وهر معلر اولا اوجوز لق وسال خوش اولا
فصل واحد

۱۱۹

فصل واحد عشره شكل حيوان
بوايده هوايه بر عجايب شكل حيوان كورنشه
قيغولان يكلش خبر لوطا جوق جقه بواوشاه
قوت اولو باقليم بيله حسلقو بيلورسه خلق اهل
عسكودن زخت كوره اما ايلود ايلنده اميلك لوجوز اولا
فصل الثاني عشره عجايب علامت
بوايده كوكدن بر عجايب علامت بيلورسه قتي
حسلقو اولور و بامسا هرا اولا ايل فتنه امن
سرك كور قور قيقو جوق اولاما اكين بچين خيل
ايوا اولاما عراف ولايتي قتي قراق اولاقور قور
اولا حجاز اقليبيده و ملا غلده قير جوق اولا
دانيا ل عم ايدز بوييل سفردن خيرو قودز
فصل الثالث عشره كورنشه
اكو بوايده كوك كورنشه اكين بچين باغ اوكانت
اولا اسنده دنج جوق اولاسوا حلقو قراق ولايت
بول اولايان يكلش خبر لوطا ياييله اور تاسوله كور
اينده حسلقو قيقو فساد ورياجوق اولاجلو

۱۲۰

عود تلوا و غلاظن بر عاشر و سله كور لسه
قولون اول عشرين اخره كور لسه ديتون اول اول
باغ او كيا يالان بگوش خبر لوكجا و اسينده عداوت
اكو كور كن بر اول بيله ده و شسته قوت اول
دوتار ياد شاه قتل اول اول سبندن اقم خرابه
واده اكو اكي كور كن بر رستر اولسه
بود كم احكام لوك كليك بيله ده

۱۱۶

فصل الرابع عشر بيله ده

بوايده بيله ده بيله ده عتفه قولون بر اول
ياوشاه قوت اول اول اقم صلغون اولانان بگوش
خبر لوكجا ياليله ياي كور بيله ده قتي استل اول

فصل الخامس عشر اول ايشه

بوايده كور كن بيله ده اول ايشه اند و كور كن قان
جنگ بگوش اول اسينده محالفت قوت اول امير
سيزك قتي قولون قوت او غري حرام ياليله اهل
بجارت ديان ايله قيش قتي قار جوق و سته بيلار و

فصل السادس عشر بيله ده

بوايده

بوايده قتي بغير قسه يا و ز قولون جهان ديوتا
او غري حرام ياليله جوق اولاصولار اول اسيل
جوق اول اكين جوريه بيش اول اول اسينده قتل و بچ
جوق اول اتي لاجم الغيب الله

فصل السابع عشر ملو يفسا

بوايده ملو يفسا اميرن مختلفه مكره مفا جاز
بلور حرب فته قان و و كك واقع اول ايله قولون
ملغون غري بگوش خور خور كيشل غري اول اول اسينده
دعيت مملو حقيقه لوك حلقه احوال دشوار اول
امنايل صوكنده شدايد كده اما حستيلو اول

۱۱۷

فصل الثامن عشر قول نو

بوايده قول نو طبراق يفسا بجه ولا بگوش
اول امير و قوت ولا بگوش اول اسينده قوت اول امير
سيزك قولون عتفه جوق اول بويل كسي حرام
خروج ايد و ب بجا و ديان ايله ملام الغي لاهو

فصل التاسع عشر قوت بيا صغلمان

بوايده قوت بيا صغلمان يفسا اقم بريت

لشكرا و عتفه بر امير بگوش بيله ده فته حستيلو
ظاهرا اول ايشه اقم بريت خراب اول اول قولون
ماز لي عتفه دنج صوكه قولون

فصل العشرين قول نو

بوايده قتي قول نو بيله ده بغير از بياصولار
صو غله مجموع اوقت تحيل اول اول اسينده
قوت اول امير ديان ايله بيله ده بيله ده و دوتنه
ديان دنج مغمور بر و بران اولمق بيل قوت ملام

۱۱۸

فصل الحادي عشر بيله ده

بوايده هو البسار قولون اول اسينده قولون حستيلو
جنگ عتفه بگوش بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده
اول اسينده حصومت اول بگوش تاج تحت اليندن
كبد في الجمله بويل بر مكره

فصل الثاني والعشرين قول نو

بوايده قتي بيله اسينده مغرب ولا بيله ده فته بيا
قتي قولون اول اتي قول بغير جوق بيله ديان ايله
اكو باغ او ريه اسينده بيله ده اكو خراب اول اول غري
حرام

حرام خروج اقم بگوش بيله ده قان و كك
دوتنه قيش اوران قراغون بيله ده بيله ده

فصل الثالث والعشرين هو كور لسه

بوايده هو كور لسه جهان قيقو ملام قيش قتي
اول اسينده قولون اول اول اسينده قولون اول اول اسينده
حرام ياليله شويله قوت اول اكو كشي قوت بيله ده
بويله اكو كور كن كور لسه غري بيله ده بيله ده

۱۱۹

فصل الرابع والعشرين قول نو

بوايده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده
بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده
بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده
بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده

فصل الخامس والعشرين قول نو

بوايده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده
بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده
بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده
بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده

فصل السادس والعشرين قول نو

بوايده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده بيله ده

بُواید و بر دَر پَسَنَه پِزِ کِشِلَو اَوَلَوَه و اَز قِشَه
 حَسَنَلَو قِشَه طَلَعَلَو عَصَه و اَلَم و اَوَلَقِش
 اَكُن و قِشَن اَوَل و اَلَا جَوَرِيَه شَامَه و اَوَنج
 حَرَامِي بَايَلَه اَكِرِيو دَر بَرَنجِي كُوك كُور سَه قِشَر
 قِشِي اَوَلَا بَايَلَه اَمَان اِبِلِيَدَه قِشَنه اَوَكُش اَوَلَا
 اَكُورَن اِمِرَه دَر كِشَا حَسِل اَبِش مَوَل اَهْت بُول
 اَوَلَا يِو بَرَنجِي كُور كِش بَاوِشَا هَه حَايِن اَوَلَر
 جَنَد قَان و كَلَك اِبِر اَبَا اَوَنج قُور و حَرَامِي جُور
 اَوَلَا حَلَق اَوَر تَامِيَنده دِيَان اَوَكُش اَوَلَا بَاوِشَا هَلَر
 رُوز كَار اِيَن دَن مَالَت جِكِه رَعِيَت و كَلَنه عَايَقَت
 بَاوِشَا هَلَر اَلِي مَسُون اَوَلَا
 اَلْبَابُ فِي عَشْرَةِ سَبْتُوْرِيْن اِلِك كُوْدِي دُر
 بُوَايَه سَر بَايَلَر و نِيْمَه اَلِكُوْد و مِسَد و نِيْمَه سَبْتُوْرِي
 دُر و كُوْد اَوَل كُوْر اِيَد و اَوَاي اَلِشْم اَوُوْد و كُوْد اَوُوْد
 بُوَايَدَه هُوَا حُوش اَعْتِدَال بُولُوْد بَارَه بَايَسَنَد
 بُوَايَدَه اَوَش اَجَل حُوش قُفُو كُوسَنَلَو بِيَك
 اَبُوْرَه و اَوِي سَنَلَوَن صَقِيْق كُوك صَغِيْر اَنِيَه
 مَلِك

۵۳
 يَمَكْ حَوْشَه زِيَوَان يَرْسَمُو اَلْحَمَامَه اَز اَوْدُو
 بَوَايَكْ اَوَّلُو اَنَجِي كُون سَارَكِرْدَن بَشِيخِي كُونَدُو
 سَقِيَرِ عَلِي سَلَامَه دَنِيَا يَه كَلَدِي طَهْرَنَجِي كُون مَسْرُومْ
 اَنَانْدَا تَاسِي اَنَا سِي دِيَا دَن كِي دِي سَكْرَنَجِي كُونَدُو مَسْرُومْ
 اَنَا عَلِيَا سَلَامَه كَلَدِي اَوَّلُو اَنَجِي كُون بِيَل اَز مَاجُو
 قُرَان اِيَنْدُو كِي كُونَدُو كَرَمِيَا كَا عَمِيْد اَعْلِيَا يَدُو
 اَكُو بُو عِيْد اَعْلِيَا يَكْشَنَدُو كُونَدُو كَلَسَه يَاغ اَكُو
 ۱۹۱
 يَمَش بُول اَوَّلَا اِسْلَامِيْلَه قُرْكَ اَوْر تَاسِيْنْدَه جَنَكْ وَتَه
 قُرْكَ مَهْمُوْد اَوَّلَا سَلَامَه مَقَابَا دُو بُو كُو عَوْرَدُو حَسَلُو
 جَوَق اَوَّلَا كُو عِيْد اَعْلِيَا يَكْشَنَدُو كُونَدُو كَلَسَه
 عَلَامُو حَوْزُو قُرْ اَوَّلَا اَتَا بِل اَخِرِ نَدَه بِكُو لَشَكْر جَمْع اِيْدَه
 جَوَق جَنَكْ يَدَه قَا ن وَكَلَه سِي دِيْن بِيَقْدَا دَا بِلِيْنْدَه وَتَه
 اَوَّلَا اَرِ قَعْدَه بَرَاوُو بَارِ شَاه دُوشَه اِيْل مَلْعَلِقُو اَوَّلَا
 مَغْرِيَا بِلِيْنْدَه بَرَاوُو شَاه بِيُو دَه جَمْع اَقِيْلُو دَا اَكُو
 عِيْد اَعْلِيَا يَكْشَنَدُو كُونَدُو كَلَسَه بَقْدَا اَحَارِيْه
 يَمَش بُول يَاغ يَاغ نَال يَمَش وَتَه اَوَّلَا جَنَكْ قَا ن وَكَلَه
 اَوَّلَا بُول اَوْبُو زَكِي جَوَق اَوَّلَا اَتَا دِيَا ن اَوَّلَا

اَوْ بُوْعِدَ الصَّلْبُ جِهًا رَشِيهًا كَوْنَهُ كَلَسَهُ بُوَيْلُ
 قَتِي قَتَرَاتِ الْمَكِّ قُورُ وَطَلْعَانِ قُورُ وَلَا اَوْ بُوْعِدَ
 الصَّلْبُ بِخَشِيهَةٍ كَوْنَهُ كَلَسَهُ اَكْرَ اَيُّو اَوْ جُزُوْ
 وَلَا اَوْ فَا قِ اِغْلَانِ جُوقُ مَلُوْعُهُ كَعَنُ قَوْلُهُ قِيَشُ
 قَتِي قَارِ جُوقُ وَشَهْ بَعُوْرُ اَوْ حَسْبَانُ قُورُ وَهَانُو
 بِرَاوُ لُوسُلَانِ قُورَاتَا وَلَا اَوْ بُوْعِدَ الصَّلْبُ بِجَهْ
 كَوْنَهُ كَلَسَهُ بَاوْ شَاهِلُكُ قُورُ كُيْلُ قَارُهُ جَرِي مَعْبُ اَيْدِ
 جَنْهَ فَا نِ وَلَا اَبْعَدَايْ اَوْ كَبِهَ رَايَا اَوْ كَهْ حَوَانُ اَوْ
 يَمُوْرُ جُوقُ بَعَا بَعِيْدِي خَرَابِ اَيْلِيَهَ اَوْ بُوْعِدَ
 الصَّلْبُ بِشِيَهَةٍ كَوْنَهُ كَلَسَهُ اَوْ جُورُ قِي قِيَشِ
 اَوْ كَاتِ كَلَهَ قَتِي مَلُوْعُ قُورُ اَوْ لَا بَاوْ شَاهْ رَعِيَتْهَ طَلَمْ
 اَيْدِ كُورْلَهْ قَارُ سُوْ كُورْ كُورْ لَهْ بُوَيْلُ اَيْجِيَهْ
 كُورْ كُورْ بَايْ يَفْسُوْلُ كَبِتْ وَيَفْسُوْلُ بَايْ كَبِتْ
 اَوْ لَا بُوَايْ اَيْدِ اَوْ اِنْبِيْ كُوْنَهْ وَهْلَهْ كُوْنْ بَرَاوْ
 اَوْ لَا بُوْ كُوْنِيْ كُوْنْ يَمُقْ اَيُّوْرْ دِرْ بَرَاوْ كَشْتِ
 حَيْرَانِ بُوْرْ جِهَتْهَ وَاَرْزُوْ مَعْلُوْمَهْ اَوْ لَا
 فَعْمَلُ الْاَوَّلِ كُوْنَهُ وَتَلَسَهُ

بوابه كوف

[illegible]

اولا جوق قان د وکله براو لوياوشاه اوله اوغري
خراي ياييله ايل ملقي اوله ايل ملوکنده ووتاک
ايل امينک حسناق اوزر لوياوشاه صيف
اولوب قلعه دوشون حصار اولاجوق
قانلرد وکله ايراني قتل ادر

فصل الرابع في اعلمته

بوايده اى اعلمته صولر صوغله اكين ميتر
اوکيا اوتاک غله ازا ولاکيل عرق ولاکيل
حقه انازيان ايسه خلق ايجنده غصه جوق اوله

فصل الخامس في خلقه

بوايده اى خلقه کورنسه خلق ايره باثر
برتا ووز جوق اولو اوجي قيا وکورنسه يلد
برکت اول امينک تندرسک اولاباوشاهلر
رعيت عديل ايد اکيا اوجي برينه يقين
کورنسه يلد مبارک اوله

فصل السادس في قوليد

بوايده في قوليد طوغسه مشرق قدن يکاپسه
يعوراز

۱۴۴

يعوراز وچنک جوق اول ايل خرابه واره عجمه
مکند صواش قان د وکله اوکيا اول مغرب بادشاه
يوزيه دوشمان اين الاخر ايد صکو اولاباوشاهلر
غالبا اولوب دوشمانلر قهر ايد

فصل السابع في يلد وکله

بوايده يلد وکله ايل قورله کورنسه
اولاباوشاه دوشه جهاني فتنه قنات
قتل ملوکره يلد وکله يوزيه قنات اوله

فصل الثامن في قوت

بوايده ايل صفا مشرق قدن يکاپورسه بارنس
اقلينده فتنه چنک قان د وکله واقع اول مشرق
بادشاه جري جمع ايد کافله وعرشه کافيه الله
قور ايل اوچور لوق قار قيش اولابيلو اوز اوکان اوله
عجمه چنک جوق اولاباوشاه سلطان بريله
اوعرشه اکور غصه طاهر اولسه حسناق
جوق اولاد يار يک ولايتنده ويا يوزيه مصر ولايتنده
حسناق غصه ويا قور اوله ولايت بول اوچور

۱۴۵

لوق اول مغرب ولايتنده خراميلر قانلرد وکله

فصل التاسع في خرابه ولايت

بوايده مشرق قدن يکافيشک اوليسا خلق ايسنه
فتنه اولوم قان د وکله واقع اول مغرب يکاپورسه
يل اميلر اولو ايجور جوق يکاپورسه امينک
خلق کمال حوش بل برکت اول اولاباوشاه الله

فصل العاشر في قورسه

بوايده کورسه قور قور لوق اولاجنک اول قانلر
د وکله اکور قور لوق مغرب يکاپورسه بوسکم
اول طرفه طاهر اولاباوشاه امينک تندرسک
اولاباوشاهلر رعيت حوش عدل ادر

فصل الحادي عشر في علامت عجائب

بوايده هوا ده بر عجائب کورنسه براو لوياوشاه
بکورس اولابکوردن رخت کور لوق يکاپورسه
جوق قورله صولر غايت اوچور لوق اولاباوشاه
اوج بيله کور قور لوق اولابيش ايراق اولابوشاه
قورله ووده جري بوزيه استنبول شام قورنسه
خروج

۱۴۶

خروج خوارج اول مغرب اقلينده چنک قنات
شورشور شام ولايت يکاپور غاصر تاولوبه حجه

فصل الثاني عشر في حيوان کي شکل

بوايده کورده حيوان کي شکل کورنسه قنات
اولوب قانلرد وکله چنک ها ايد اولاباوشاهلر
يکاپور لوز وند وده غصه جوق اولاباوشاه
بکوردن حور ايد اهل عسکر بول ايجنده
تاکاه براو لوس سلطان قوربه

فصل الثالث عشر في کورسه

بوايده کور کور کورسه ايل چنک اوکيه عجائب
غريب استلرد وريده سوجيلر خراب اولاجنلر
حسبه اولاباوشاه اوله کورسه يريجي وحنو
جانور قورله طوشان کچک حازير قورله ايسنه کور
اعزيس يري قان د وکله جوق اولاباوشاه کورنکه
کورسه يلد برکت اولاباوشاه اولاجوق ايل قورله
قيلش قنات اولاباوشاه کورنکه بکورنکه
اوعلان برعه ميش ايجنه ايت بوزيه ايل اوچور

۱۴۷

بنيته اربه منجهن از اولايك مبدك كورسده يكه
اولي جوق اولايك اوتمشكن هاله اولايك اولايك
عليه افشاريشه قورانه قش اولايك عشر اجزه
كورسده يمش اوكانت يلمنعتلو حسنتلو از
قاز اورده لايق جوق بخار اجني ايلو امن كسي
ايو اورده ريتون عليه وقت جوق اولايك

۱۴۸

فصل الثاني عشره يلدورم
بوايده يلدورم اوتمسا جنك قورانه قان دوكانك
يالان بگيش خبر لو عفته فاسيده فخر حلقه رخت
اكن اوكانت دورشا يقلو او جوق يلمنعتلو او جوق اولايك
فصل الخامس عشره اوداشنه
بوايده كوكدن اوداشنه اكن بچين قش اولايك
بگم صفره واسينه حسنتلو لوي اوتا بقوراز
صولا ز صوغله فيون قوله بگور عيته ظلم
ايله يلمنعتلو اولايك اور تاسيده عفته
دخ ملغلين ايل خراب قيعو لو اولايك
فصل السادس عشره بقور قتي بوايده قتي

67

بوايده قتي بقور قسه اكن اوكانت اولايك او جوق
اولايك او جوق لوق عليه جوق اولايك او قتي بچين او لورده
يقدو عي برده عفته بگور ظالم اولايك اقليله ياد جري
كوره اقليله انا كورن بجه هره طعا او جوق اولايك

فصل السابع عشره طلو بفسه

بوايده طلو بفسه حسنتلو استلو جوق اولايك
قور جوق منفعلسر اولايك املكتده باوشاه قوت اولايك
بقور جوق اكن بچين او قتي اوكانت اولايك

فصل الثامن عشره قول طلو اوق

بوايده قول طلو اوق بفسه بقور اوق قرا اولايك
صو ل صوغله شافان اربه جوق قوله اكن او قتي
بادشاه رعيته ظلم ايله خلق اور تاسيده امينيك
كپده عفته ملغلين جوق اولايك

فصل التاسع عشره قور بده ياصغلمان

بوايده قور بده ياصغلمان بفسه كفار تشو
بگور بورد اكر قتي خلق مراكه سفاجا كه او غريسه

۱۴۹

علت عفته دنج اوتا بادشاهلور بربيله با غلوق
ايله اقاليم فتنه شرفور قوطولاده ورتا يقلو قله
يلمنعتلو بويجه زيان اولايك صوكره امينيك اولايك

۱۴۹

فصل العشرين قتي نور قوبسه
بوايده قتي نور بوردو سه خلق ارا سنده قتي
فته جنك اولايك بقت بول اولاهر عله جوق اولايك
حويات اوكانت يلمنعتلو قتي احتلا امينيك شادلو

فصل الحادي عشرين ظلو مات

بوايده طومان بساوق اولسه خلق اجزه دنج رخت
بلور ايل اجره بگيش خبر لوي ايله قنوت قور قواميز
سرك ايل منفعلسر بخار زيان ايله جريلو ووله
فصل الثاني عشرين قتي بل اشنه
بوايده قتي بلو اشنه جوق بگور قوت اولايك
اچلوري قوتو اولايك اربه بقداي بخت او جوق اولايك
قور قوتو بلو اشنه بويده حفاتر قيعو او كور اولايك
هرج و تالور زيان ايله طلو كسنتلو اضي ايلور قوتون
ياچ بچين او قتي اوكانت ايله جري كوه جوق تلفاده

مصل الشاف

68

فصل الثالث والعشرين كوك كورسده
بوايده كوك كورسده بواو لوبك دنيا دن كيه صوادر
اوقيله استمه سقر جوق اولايك او غري حرام بولور
كسه تاجر لوزيان ايله بگور دن رعيته ايله يالان
بگيش خبر لوي ايله ولایت عفته قيعون حال
ياور اولايك شاهك حال دوشوار اولايك مشرق ولا
يقتده خراج خرچ ايله عقي بگور بندن برك اولور
اوكجه كورسده اكن اوكانت اولايك قيتندن
اوكون كله او بوز قوامي حسب جوق اولايك صيفر
قوتون دوه قله دانيال عم ايدرا استبول شهره
برزوال اولايك طريفندن استبوله بزه شهاد
جقه اول شهر اچمنده بواو لوبك كهور دوشه

فصل الرابع والعشرين برك كورسده

بوايده برك كورسده هر بار صغلي اوقت اكن
حويات اوكانت عله جوق اولايك اچلور اجزه حصومت
قان دوكان خلق اور تاسيده فتنه راجيف خبر لو
جوق اولايك بيش سساده واره يعني اوتمسه

۱۴۱

فصل الحامش والعشرين زلزله

بوايده يبرده برنشده قولق دارلق حسنه بوق
اولا دايال هم ايد زيرا اوليك فوشا ولا اكي بوا
اوتوز كون اولسه خلق لك حالي حوق تندن وسلك
فقت بول فويون اوزيه اكي بوي ملقوز كون
اولسه قتي يللاسه هر نشده اوشوز اولانا
حسنا بوق حوق ولا اوزون اجره ديوشده يقوز
حوق يقاصولا رطشا اكين بيجين اوق بول ولا
قول قراوش اقدسته غاصي اولالو هستان
وزنگار ولا ياشنده وبيا وحسنا بوق واقع اولالو

۱۴۷

بوز ساله دخی باز دوسنه عالي همتا بده سده
هتیک عالی ولسون که حوق اینه کفر یا بانه
اوتوسا کرم و نبي محمده صلی الله تعالی علیه
حصن نوری وصیت الیدی علیه کرم الله وجهه
یا علی فان الدسه ایلک اولنده جیم صلوه زیان
اذا اکی کون یسلك کنودر اوجنی کون دخی

بوسلك

دزدنی کون مفا جان کنودر بشنی کون صر ولو

کنودر البنی کون یلم کنودر بدنی کون و سواس
کنودر سکرنی کون تنه ضعیف بوق کنودر طقوزنی
کون تنه سست بوق کنودر اونی کون اولم اغرسنی
کنودر اون برنی کون فلی رقیق کنودر اون اکی
کون غم وعصه کنودر اون اوجنی کون باش یزین

۱۴۸

اکنولک ایلر اون و دخی کون اون یقوس بوق کنودر
اون بشنی کون: تقرین دخی کنودر کس علی رضی
عنه ایدی یا رسول الله علیه السلام ایدی یا علی
هر ایلک اون البنی کوننده فان الدسه اولوزی
کیده اون بدنی کون الدسه بول الدسه کضایت
ایدز اون سکرنی کون الدسه تندن وسلك کنودر
اون ملقوزنی کون فان الدسه قلیق زنجندن
قور تله بکرنی کون الدسه زله دنجندن قور تله
یکرمی برنی کون الدسه کولی روشن اوله بکرمی
اکی کون الدسه باکی اوله بخشول نشدن قور تله
بکرمی اوجنی کون الدسه قوی اوله بکرمی دخی

کون الدسه ایزیک جرکز کدره بکرمی بشنی کون
الدسه قرانده عیله زیزک اوله بکرمی البنی
کون الدسه هر صیو و لی کده بکرمی بدنی کون
الدسه اون بل اچنده کور کی اویشده دخی بیل
فان الدسه کفایتا بده بکرمی سکرنی کون
الدسه جاز بوق کار قلیده دخی بوزن فان قور
اولسه اقبا بکرم ملقوزنی فان الدسه
بیش اچی دلو و نچدن امین اوله والله اعلم بالصواب

۱۴۹

مورد الله تعالی

دطله بربلکوز ادر نظرن اون اکی ماه کشفی کلا ایت
مضر ولای زک ایلک متفعن کونان بزار ایت
دطله هر ایلک تحسین بیان لور دحب ایتک در دخی
وبکرمی سینه شعبان ایتک اوجنده وبکرمی سینه
دمشان ایتک البنی سینه وسکرننده ستوال
ایتک سکرننده و اون اکی سینه فزی القده ایتک
اوجنده و کشتنده فزی الجمه ایتک التسنده
وبکرمی سینه محرم ایتک دوز و نده و اون بشنده
صفر

صفر ایتک اوتنده وسکرننده ربیع الاخر ایتک اوتنده و

اون بشنده جمادی الاول ایتک طقوزنده و اون بونده
جمادی الاخر ایتک اکی سینه و اون اکی سینه و اون
دو و نده بوا یلده بوق نلر تحسین و الموق و مکه
اولیا سکرننده وسفره کتند و جماع ایتک بوا و لیا
وطغان اوغلان یقاسیه و دوقن ادرسه مبارک اولیا
وهرنه اشد و نده تمهل قالا وحسته اولسه اوله
وبکرمی طون کینه برالمسبه

۱۵۰

بر نصیحت بر ایم دخی سینه دائما دعا بده سیک باره
دائما نظرا یشک صفا و بوسوز جانه
الحمد لله الهادی صمود العبدی الی الله الرشد السابوق
بهیم الی اولاده وسوله المصطفی محمد الذی الی کله التوحید
صلی الله علیه وسلم و علی الیه واصحابه الموصوفین
بحاسن الاوصاف لا یدرکها الا من الی التمع وهو
شبهه و بالله الاعانت والتوفیق نعم المولی ونعم الزفیق
اقامعدای طالب کج نصیحت دای داعب کومعرفت
اکاه اول کونلر دبر کون اول باد شاه ذوقون کایل

نامداران شاهان و ایل بی تویش الزوان عادل باد شاه
خواجہ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ
کوبه تا سن سندن تمنا اید و کہیم ایچون بر مقید بر قاج بند
و نصیحت ایلکہ سنکد قلیل لفظ و کثیر المعنی اولہ ہر بار
اکاضل ایلکہ نیکہ نیکہ فائدہ لر تحصیل اید و ب بندن صکوہ
کلن بادشاہلرہ یاد کار اولہ نظم کا برستخہ یاز تاج سر ولسو
سعادت یولوریند و ہر اولسون جہاندن نفی عامر عام
اولسون دخی اسم مظهر نامہ اولسون **نثر** خصوصاً اکرم
الامر بین الامر علو لقد رسوا الہم انی حضرت دفر دار
شاهدادہ کامکار و شہنشاہ نامدار حسرت کینی شادہ صلا
قرآن بن قرآن سلطان یار یزدستان بن سلطان سلیمان خان
اعظم اللہ و اعظم ستانک بوجلید لقد و فصیح عربیہ
و عیت تام اید و ب بومثال و زوہ ترکیبہ ترجمہ اولسون
اقدام ایشدہ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ
دروہای انوار و ان زیادہ خوش کور و ب تمار کا و ستیہ
بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ
دائم بایستندہ کو نور ویا کا مصلحت ایلکہ و انوک ایلہ
عمل

عمل ایلکہ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ
ایتم ایشدہ کہ حق سبحانہ و تعالیٰ دن استیم کہ جمیع الہکی
ایستقر اولام **جواب** ایشدہ کہ اوج منشدہ ایشدہ صحت
وامنیک و دولت بیت امنیک ایلکہ کو لولاسن دولت و
صحت شکو ایلہ جان و نیادہ اولمز نو کہ قیمت **سؤال**
ایشدہ کہ کندی پیشہ کیم سیار شاپدہ بزرگ بزرگ بزرگ
جواب ایشدہ غایت یاز کہ کیم ایشدہ اکا ایشدہ بیت
دیور سک یاز اولہ ای یاز بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ
سیاروش **سؤال** ایشدہ اول قننی منشدہ ذکر ہمیشہ
ادما یاز اولوز **جواب** ایشدہ بکیت لک دہ علم اولوز
بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ
حق کاکین ای خور ایلو **جواب** ایشدہ کینی کندی
ہنرین عمرین **بیت** کینی اظہار فضل ایلکہ و اداز
و لکن کندی اولوز خداد **سؤال** ایشدہ بزرگ بزرگ
بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ
جواب ایشدہ ای و جملہ زیارت ایلکہ ایلہ و طائرین
شور و غنی ایلہ و انکند منشدہ بکیم ایلہ **سؤال** ایشدہ

ایشدہ سب ایلہ ای و اولوز و یا قضا ایلہ ای و اولوز **جواب**
ایشدہ سب قضا سبب اولوز **سؤال** ایشدہ بکینلر د
محبوب و بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ
بکینلر د حیوان و بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ
سبحانک حیا خوشد جوانہ عمل علم بزرگ بزرگ **سؤال**
ایشدہ بکینلر د قورق و کناغدن خلاص اول **جواب**
ایشدہ کندی فائدہ ایچون سکنا واضع اید و ب
جا بکلی اید دخی شول حسنین د قورق اول کور بزرگ
کوسن و ب صکوہ صوف یوز کوسن **سؤال** ایشدہ
سچی کیند **جواب** ایشدہ سچی اولد و بزرگ بزرگ بزرگ
باعث شلہ و کو کلی شاد اولہ نظم سچی بیل کندی و ای
کان سحناوت عطا دن صکوہ بکینلر سک فساوت
بکینلر سک عطا دن صکوہ و زمت کالندہ دزدانکند
خشت **سؤال** ایشدہ اولد کیندن کراہم انکله غمینی
خوش کور و جانی بیل **جواب** ایشدہ دیندار اولمخلہ
و انقام لخلہ و بلادن خلاص اولمخلہ **سؤال** ایشدہ اول
لستہ د و جمیع عالم اکا ایلنا ایلر کور **جواب**
منشد

صحت و غم سزین و مخلص و نست **سؤال** ایشدہ بکینلر د
جواب ایشدہ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ
ایشدہ اولد ہنرین و عینلر د **جواب** ایشدہ بکینلر د
یا نیکہ منشد اولہ نظم سحناوت کیم اولہ یا نیکہ منشد
دیز اکا اہل مرآت سحناوت کیم ایشدہ عطا د عطا د
کی صحن منشد عطا د **سؤال** ایشدہ ہنرین بکینلر د
دز **جواب** ایشدہ بکینلر د عطا د کور بزرگ بزرگ
سؤال ایشدہ اولد کور کیم ایشدہ عینلر د بزرگ **جواب**
ایشدہ طوغرین **سؤال** ایشدہ اول کیند کور بکینلر د
و یا کیند **جواب** ایشدہ حیل و علی حصر قور بزرگ
سؤال ایشدہ عاقل کور قننی ایشدہ منشد **جواب**
ایشدہ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ
ایشدہ عینلر د قننی عیب بکینلر د **جواب** ایشدہ
اولد کور عینلر د اور بکینلر د ایشدہ کیند
سؤال ایشدہ قننی ساعت کور ایشدہ غمینی ایشدہ صلا کیم
جواب ایشدہ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ
ساعت کور **سؤال** ایشدہ قننی یوز قور کور ای خور

موفق اولم جواب ايشدي خدائيك ورسوليك وعاقلوك
ويا مشاهيرك وانايك وانايك بيورده وعيدك **سوال**
ايشدم ديزيك فتي قبي محبتی قدرد جواب ايشدي
فتناعتله خيولم **سوال** ايشدم دوستلعي و محبتی
نستنه خرابايدرد جواب ايشدي اولورون عيلو
علاذن عجب وعودلرون حيا سزلو وادرون يارون
سوال ايشدم اول ندو كداميك استين يرامزايو
جواب ايشدي مدح اتمك **سوال** ايشدم ادم نياي
ايله بوله بيلور **جواب** قولوايك ايله و بولداق قولون
ايله **سوال** ايشدم نجه كچه يم كطيه محتاج اوليم
جواب ايشدي اديوب اداو يوارسويله **سوال**
ايشدم ادمك فتي قبي عاقل در **جواب** ايشدي سويلي
و جوق و طبعي و جوق بيلني **سوال** ايشدم خورون
ندن قوياز **جواب** ايشدي ملعدن و كا هلك دن
سوال ايشدم محبتی دوستدن نستنه زائل ايلور **جواب**
يوسو كي نسته اندن استنه مك **سوال** ايشدم اخلاق
حميده يك قنيسي زياوه عمد و خدر **جواب** ايشدي
في مش

73
بي مشيت تواضع رجا عطا **سوال** ايشدم اولندو كده نياوه
و عقبا ده زياوه مدموم در **جواب** ايشدم بكون علم و اعتياد
حسد **سوال** ايشدم اصل تواضع ندر **جواب** ايشدي قول
يوز لو كندو و كندو ناهي تواضع در **سوال** ايشدم كندو
ايله مشورت اتمك كولا **جواب** ايشدي اوج فصلي اولان
يكسته ايله اولايك اولان ايله و عايله و لطيف سويي
يكسته ايله **سوال** ايشدم باو شاهلره بيلو خوش يراز
جواب ايشدي و يرامز سويلي و يرامز ايشلو و نظم
ديورسك بيلو اولم مصاحب همان بد كوي و ايله
بد فعلا اول كودانا و عيال و اندان و اولورسك سكاويز
مزلو ايرق اول بيلو **سوال** ايشدم انا كندو كده نيايم
اختيار ايدن حالي اولم **جواب** ايشدي عاقل در و عايله
مشور و محابله و و فاذله و كده عبادت محتاجلور
سوال ايشدم اول كندو كچه عيال ايله و نستا و نور
جواب ايشدي معايله و اضاف كوز لين و يارون
سويلين و يكسته انجمنين در **سوال** ايشدم ادم علم
اول كند ايله فايده بولور **جواب** ايشدي اوكا رايه

نامدا اولور و او فقير ايسه عني اولور و او بلكلوا دم
ايسه زياوه مشهور اولور **سوال** ايشدم روق و مال
نه ايجون كوله ولازم در **جواب** ايشدي اختيار ايدن كورمه
ويا فقير دوستلور اختيار ايدن كورمه و و قنيسي دوست
ايله **سوال** ايشدم اول نستنه و كورمه انا بد بيلو
جواب ايشدي ايلو مصاحبتي و ايلو بولور و كورمه
و باك سولون كيك و معتدل حمايه كورمه و خوش قول
لونه نستنه در فوق **سوال** ايشدم يار شاه كونا ييله
يغني جوق **جواب** ايشدي عدل ايله و طوع و باق ايله
سوال ايشدم باو شاهلره قبي محتاج در **جواب**
ايشدي عالم يكسته ره **سوال** ايشدم دنيا ده بهلوان
وقا در قتي كشي در **جواب** ايشدي اخوت يفتن دنيا
يغني اور ريه فقير ايلن كشي در **سوال** ايشدم
مروت در **جواب** ايشدم اوز ريه حني و احب ايلور
سوال ايشدم اول ندو كورمه انا بيلو و انا بيلو
جواب ايشدي ايشلر ك عاقتي در **سوال** ايشدم اول
ندو كندو كولا فاني هلاك ايلور **جواب** ايشدي
شهر در

74
شهر در **سوال** ايشدم اول قتي اشدو كرا قند و عيال
كوي در **جواب** ايشدم حسد بر نارد رايه
يا قتي جهل دن اكا باق قاي **سوال** ايشدم اول قتي نياز
هرو كونا ايلور **جواب** ايشدي عدل در **سوال** ايشدم اول
نستنه و كورمه سويي ايدن **جواب** ايشدي عجله ايله
بيت كورمستنه ايشلر و ايلو خراب ايله كورمه صقن
يوز مشتاب **سوال** ايشدم اول نستنه و كورمه سويي
جواب ايشدي محبتی او قتي **سوال** ايشدم اول قتي و نسته
كجهله دوستلورن عزيز القدر در **جواب** ايشدم
سوال ايشدم اول قتي مرمره و كرا طبا علاجه عايز
لور در **جواب** ايشدي حماقت در **سوال** ايشدم
ايلو خور كرا عايز در علاجه در **سوال**
ايشدم قتي مرمره و كرا اتمك ندر **جواب** ايشدي
عشق در **سوال** ايشدم اول نيو سبه ايكدر جميع البقره
الجبهر در **جواب** ايشدي بيلو ايله بيت بتي ادمه و كور
عيب جو قدر بيلو ايله كي مدموي بوقدر **سوال**
ايشدم اول در بيلو ايله جميع اعلا ريك اعلا سبدر **جواب**

اشهدى بكلك وطوعه بلق سوال اشهدم او نوحه تشهدو

جواب بلق اولو مديري بلق مديري سوال

اشهدم اولو مديري جواب اشدي غير و نوحه سوال

اشهدم اولو فتق ياره ذكرو و جرحه ذكرو هزكي اولو كلب

يقتر جواب اشدي مقلو او ذريه اولو ان ظلمو

بسم الله الرحمن الرحيم

الله يا حي يا قيوم بك تحصنت فارحمي بحماية

كفاية وقاية جزا مان بسم الله واخلي يا اول

يا ارحم غيب سر مكتون دائرة كفو ماشا الله لا قوة

الا بالله واسئل على يا حليم يا سائر كنف ستر

حجاب صيانة نجاة واعتصموا بحبل الله واين علم

يا محط يا قادر سور امان احاطة محمد سوادق

عز عظمة ذلك ستر ذلك من ايات الله واعذ

يا قريب يا محب واخر سني في نفسي وديني ومالي

واهلكي وولدي وكل ما اعطاني في كراته اعادة

دفع اعداء الجدة اغانة وليس يضارهم شيئا الا اياذن الله وقين

يا مانع

حفظ حاد
اجبور

حفظ جسد
اجبور

نجات مراد اجبور

مرعد اجبور

دفع شيطان

دفع اعداء الجدة

يا مانع يا مانع يا مانع يا مانع وكما انك مشر السحبات

والسحبات فان ظالم او جبار بلق على احد نغاشية

من عذاب الله ويحيي يا مذل يا منق من عبيدك

الظلمة الباعين الصالحين على واغواهم فان اهم

لجأهم منهم يسوخذ الله وحسنه على سمعه وقلبه

وجعل على بصير وعشاوة فمن يهديه من بعد الله

واكفي يا قابض يا فاهر خذ بقة مكرهم وارده

عني مدمومين مدمومين مدمومين يا من يهديه من بعد الله

تكميرون تدميرون كما كان له من فتنة يصبرونه من وده

واذقني يا سبوح يا قد وسادة شراب مناجات

اقبل ولا تحفانك من الامنين في كتف الله

واذقني يا ضار يا نابت نكارن وال يا قاطع

داير القوم الذين ظلموا الحمد لله وامن يا سلام

يا مؤمن صولة حولة ولله الاغدا بغاية يدلية

له البشرية في الحيرة الدنيا وفي الاخرة لا تقبل

الكلمات الله وتوحي يا عظيم يا من ينجي مهابية

كبرياء جلال سلطان ملكوت عز عظمة ولا يضرك

يا مانع

يا مانع عواطف الله لشرح لك صدرك يا شاعر

يومئذ ينزع المؤمنون بهر الله وانزل الله

يا لطيف ياروق يقلي الايمان والاطمان والمكينة

لاكون من الذين استولوا على قلوبهم يذكروا الله

او ارفع على يا بصور يا شكور صبر الذين تدعو

بشباب يقين تكمين كم من فتنة قلبا علة فتنة

كثيرة يا ذن الله واحفظ يا حفيظ يا وكيل من بين

يدعي ومن خفي ومن فوق ومن مخي ومن يميني وعن

شمال يوجود وشهر جود له معقبات من بين يدي

ومن خلفه يحفظونه من امر الله وغينا اللهم

يا قاهر يا دافع قدي كاتبت القائل وكيف خاف

ما اشركم ولا تخافون انكم اشركم يا الله ولغيركم

يا نعم المولى ونعم النصير على الاعداء صبر الذي

قبلك اتخذ ناهروا قال اعود يا الله وانذروا

يا صلا يا نزال يا سايدي نيك سيدنا محمد صلى الله

عليه وسلم المولى يتغرب نوقرانا ارسلناك

بشاهد ومبشر ونذير لئنومين يا الله

يا مانع عواطف الله لشرح لك صدرك يا شاعر

يومئذ ينزع المؤمنون بهر الله وانزل الله

يا لطيف ياروق يقلي الايمان والاطمان والمكينة

لاكون من الذين استولوا على قلوبهم يذكروا الله

او ارفع على يا بصور يا شكور صبر الذين تدعو

بشباب يقين تكمين كم من فتنة قلبا علة فتنة

كثيرة يا ذن الله واحفظ يا حفيظ يا وكيل من بين

يدعي ومن خفي ومن فوق ومن مخي ومن يميني وعن

شمال يوجود وشهر جود له معقبات من بين يدي

ومن خلفه يحفظونه من امر الله وغينا اللهم

يا قاهر يا دافع قدي كاتبت القائل وكيف خاف

ما اشركم ولا تخافون انكم اشركم يا الله ولغيركم

يا نعم المولى ونعم النصير على الاعداء صبر الذي

قبلك اتخذ ناهروا قال اعود يا الله وانذروا

يا صلا يا نزال يا سايدي نيك سيدنا محمد صلى الله

عليه وسلم المولى يتغرب نوقرانا ارسلناك

بشاهد ومبشر ونذير لئنومين يا الله

يا مانع عواطف الله لشرح لك صدرك يا شاعر

اقبال دوت قوسه اذ العزة لله والسنن يا حلي يا كبير خلعة

جمال كال اقبال قلايته اكبرته وقطعن ايديهن و

قالت سائر الله والوق على يا عزيز يا ودود تحت

منك تقاد وتحقق ليها قلوب عباده يا ارحم الراحمين

من قطعت تاليف محبتهم كحيا لله والذين استولوا

حيا لله واظهر على يا ظاهر يا باين انار اسرار

انوارهم ويحوتونه اذله على المؤمنين اعزته على

الكاوين لياهدون في سبيل الله ووجه الله

يا صمد يا ودود وجهه بصفا جمال انش اشراق فان ما جرح

فقل اسلكت وجهي لله وجعلني يا دافع السموات

والارض يا ذا الجلال والاكرام يا فصاحه والبراق

والبالغة واحلل عقدة من لساني يفقهوا قولي

ورافد رفة فزلهن سلوه همد وقلوبهم الى الله

وقلدي يا سيد البطش يا جبار بسيف لحيبة

والمنعة والشفعة والقوة من ناس جبروت عزرة

وما النصر الا عند الله وايدم على يا باسط يا فتاح

بسمه مسرة ريتا نخرج لي صدري وبتبري امرى

يا مانع

اقبال دوت

عزت ومجدي

كشف ملام

تسليم الله

فصاحت

هت خلق

انفراج صدر

يا مانع عواطف الله لشرح لك صدرك يا شاعر

يومئذ ينزع المؤمنون بهر الله وانزل الله

يا لطيف ياروق يقلي الايمان والاطمان والمكينة

لاكون من الذين استولوا على قلوبهم يذكروا الله

او ارفع على يا بصور يا شكور صبر الذين تدعو

بشباب يقين تكمين كم من فتنة قلبا علة فتنة

كثيرة يا ذن الله واحفظ يا حفيظ يا وكيل من بين

يدعي ومن خفي ومن فوق ومن مخي ومن يميني وعن

شمال يوجود وشهر جود له معقبات من بين يدي

ومن خلفه يحفظونه من امر الله وغينا اللهم

يا قاهر يا دافع قدي كاتبت القائل وكيف خاف

ما اشركم ولا تخافون انكم اشركم يا الله ولغيركم

يا نعم المولى ونعم النصير على الاعداء صبر الذي

قبلك اتخذ ناهروا قال اعود يا الله وانذروا

يا صلا يا نزال يا سايدي نيك سيدنا محمد صلى الله

عليه وسلم المولى يتغرب نوقرانا ارسلناك

بشاهد ومبشر ونذير لئنومين يا الله

يا مانع عواطف الله لشرح لك صدرك يا شاعر

دفع مضرب **يا كافي يا شافي الادي والاسود بموايد**
قوانيد لواننا هذا القرآن على جبل لايته خاشعا
منصدا عما من خشية الله **وامنن على يا وهاب**
يا رزاق يا حصول وصول قبول تيسر يستخير
كلوا انتربوا من رزق الله **والؤمن يا واه**
يا احدكم التوحيد كما الرمت حبيبك محمد صلى الله
عليه وسلم حيث قلت فاعلم انه لا اله الا الله
طلب حاجات وتوكل يا ولي يا عني يا عنايه والى طاية والسلاية
بمزيد استعاذ اصدادك من فضل الله
ذلك نفس **يا كرم يا كريم** بالنعاده والسياده و
الكرامة والمغفرة كما اكرمت الذين يعشرون اموالهم
عند رسول الله **وشب على يا ثواب يا حكيم**
قوة مصوحا لاكون من الذين اذا فعلوا فاجسة
اؤظلو انفسهم ذكروا الله فاستغفروا الذنوبهم
ومن يغفر الذنوب الا الله **واختم لي يا رزاق**
يا رحيم **يمنن** خاتمة الناجين والواجين قل
يا عبادي الذين اسرفوا على انفسهم لا تقطعوا

دفع مضرب
البحر
١٢٠

طلب رزق
البحر
١٢٠

قوت عبود
البحر
١٢٠

طلب حاجات
البحر
١٢٠

ذلك نفس
البحر
١٢٠

قول نوب
البحر
١٢٠

حاجات ايمان
البحر
١٢٠

حاجات ايمان
البحر
١٢٠

من رحمة الله **واسكني يا سميع يا عليم جنة**
اعدت للمتقين دعواتهم فيها سبحانه الله و
تختتم فيها سلامه واخر دعواتهم ان الحمد لله
ربنا اهلين يا الله يا رحمن يا رحيم يا نافع استاك
بجزية هذه الاسماء والآيات والكمالات ان تجعل لي
من لك ساعدا صديقا وعليا عزيزا وعالما بربا
وقدرا مستورا وقلبا قويا قديرا ورزقا كثيرا
وحسنا يسيرا وملكافا قديرا وصلي الله على سيدنا محمد واله وصحبه وسلم
تسليما كتبوا منت

٧٢

طلب رزق
البحر
١٢٠

اوراد شريف بعد صلوة الصبح
بسم الله الرحمن الرحيم
ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم
يا ذا الجلال والاکرام
يا ذا الجلال والاکرام

اوراد شريف بعد صلوة الظهر
بسم الله الرحمن الرحيم

يا قاهر يا قادر يا طاهر يا باطن قوله الحق
وله الملك يومئذ في الصور عالم الغيب و
الشهادة وهو الحكم الخبير
اوراد شريف بعد صلوة العصر
بسم الله الرحمن الرحيم
قد ربح قيوته حكم عدل قدوس عن الوجوه
للحق القيوته

لا تغفل يا اخي محمد الشرور

م
م
م

اي مراد مني سؤمهم عندهم دلالهم ايعونه
طاعته جلالي سري باصوبه بن غشوه دلالهم

